

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

Vasiyetnamenin Açılması

Yüksek Lisans Tezi

Hafize Gül Gökbel

Ekim 2023

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

Vasiyetnamenin Açılması

Yüksek Lisans Tezi

Hafize Gül Gökbel

Danışman

Prof. Dr. Sezer Çabri

Ekim 2023

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Hafize Gül Gökbel tarafından hazırlanan “Vasiyetnamenin Açılması” başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı’nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Sezer Çabri

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Doç. Dr. Osman Açıkgöz

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Caner Taşatan

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 02 / Ekim/ 2023

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin Chicago yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun dipnot kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. Sezer Çabri

Etik İlkeler Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Hafize Gül Gökbel

ÖZET

Vasiyetnamenin Açılması

Gökbel, Hafize Gül

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sezer Çabri

Ekim 2023

Vasiyetname, mirasbırakan tarafından tek taraflı olarak düzenlenen ve mirasbırakanın serbestçe geri alabileceği bir ölüme bağlı tasarruftur. Mirasbırakan tarafından tek taraflı olarak düzenlenmeleri ve serbestçe geri alınabilmeleri, mirasçıların ve ilgililerin çoğu zaman mirasbırakana ait bir vasiyetnamenin varlığından ve içeriğinden haberdar olabilmelerini zorlaştırır. Oysa vasiyetnameden doğan hakların kullanılabilmesi için öncelikle vasiyetnamenin açılması ve ilgililerin vasiyetnamede yer alan tasarrufları öğrenmeleri gerekir. Bu nedenle kanun koyucu Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinde bir koruma önlemi olarak vasiyetnamenin açılmasını düzenlemiştir. Açılma kavramı, vasiyetname kapalı teslim edilmişse fiilen açılarak (örneğin, bir zarf içinde teslim edildi ise zarfın yırtılması şeklinde) ilgililer huzurunda okunmasını ifade ederken vasiyetname zaten açık olarak teslim edilmiş ise belgenin içeriğinin okunması anlamına gelir. Vasiyetnamenin açılmasının maddi hukuk bakımından doğurduğu sonuçlar oldukça önemlidir. Zira vasiyetnamenin açılması, miras hukukuna ilişkin bazı davaların süreleri bakımından da başlangıç noktası teşkil etmektedir.

Bu çalışmada öncelikle vasiyetnamenin açılması kavramı, bu usule konu olabilecek şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar ve vasiyetnamenin teslimi hususuna yer verilmiştir. Tezin temelini oluşturan vasiyetnamenin açılma usulü ve bu usulün devamı niteliğindeki vasiyetnamenin tebliği ikinci bölümde incelenmiştir. Son bölümde ise vasiyetnamenin açılması ile ortaya çıkacak sonuçlar ve uygulamada sıkça karşımıza çıkan tenfiz kavramı ve davasına değinilmiştir. Bu çalışma ile başlıklar hakkında literatürde yer verilen hususların, doktrinde öne sürülen görüşlerin, uygulamadaki kararların ve İsviçre öğretisinde yer verilen görüşlerin bir arada sunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vasiyetname, Vasiyetnamenin Açılması, Vasiyetnamenin Teslimi, Vasiyetnamenin Tebliği, Vasiyetnamenin Açılmasının Sonuçları, Vasiyetnamenin Tenfizi

ABSTRACT

Opening the Testament

Gökbel, Hafize Gül

Master's Thesis, Department of Private Law

Supervisor: Prof. Dr. Sezer Çabri

October 2023

A testament is a testamentary disposition that is unilaterally issued by the testator and can be freely revoked by the testator. The fact that they are issued unilaterally by the testator and can be freely revoked by the testator makes it difficult for the heirs and interested parties to be aware of the existence or content of the testator's will. However, in order to exercise the rights arising from the will, the will must first be opened and the parties concerned must learn the dispositions contained in the testament. For this reason, the legislator has regulated the opening of the testament as a protection measure in Article 596 of the Turkish Civil Code. The concept of opening refers to the reading of the will in the presence of those concerned by actually opening it if it has been delivered closed, while if the testament has already been delivered open, it means reading the contents of the document. The consequences of the opening of the will in terms of substantive law are very important. This is because the opening of the will constitutes the starting point for the duration of some lawsuits related to inheritance law.

In this study, firstly, the concept of opening the testament, the testamentary dispositions that may be subject to this procedure and the delivery of the will are analysed. The procedure of opening the testament, which constitutes the basis of the thesis, and the notification of the testament, which is the continuation of this procedure, are analysed in the second part. In the last part, the results of the opening of the testament and the concept of enforcement and litigation, which are frequently encountered in practice, are discussed. With this study, it is aimed to present the issues in the literature, the opinions put forward in the doctrine, the decisions in practice and the opinions in the Swiss doctrine together.

Keywords: Testament, Opening of the Testament, Delivery of the Testament, Notification of the Testament, Consequences of the Opening of the Testament, Execution of the Testament

KISALTMALAR

Abs	: Absatz
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen tez
Art.	: Artikel
AHBVÜHFD	: Ankara Hacı Bayramı Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch
BK	: 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
dn.	: dipnot
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
FamFG	: Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit
ff.	: folgende Seite (n), Note(n).
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
Hrsgbr.	: Herausgeber
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: madde
eMK	: 743 sayılı mülga Medeni Kanun
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N.	: Numara/Nummer
NEÜHFD	: Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

NK	: Noterlik Kanunu
OR	: Obligation Recht
S.	: Sayı
s.	: sayfa
T.	: Tarih
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
Tüzük	: Aksi belirtilmedikçe Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük
vd.	: ve devamı
VVMHÜT	: Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük
ZGB	: Schweizerisches Zivilgesetzbuch
ZSR	: Zeitschrift für Schweizerisches Recht (Basel)

ÖNSÖZ

“Vasiyetnamenin Açılması” başlıklı bu çalışma İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kaleme alınmıştır. Vasiyetnameler, hayata veda edecek olan kişinin belki de hiç kimse ile paylaşamadığı ancak hayatta iken arzu ettiği son talepleri içeren belgelerdir. Böylesine özel ve kıymetli bir belgenin mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılar ve ilgililer tarafından öğrenilmesi de kanun koyucu tarafından bir usule tabi tutulmuştur.

Bu konuyu ele alırken beni en çok etkileyen hususlardan biri de Rona Serozan hocanın “Miras Hukuku” kitabının önsözünde yer verdiği David Wilkie’nin “vasiyetnamenin okunması” (Reading the will) ile ilgili ünlü tablosudur. Bu resimde, vasiyetnamenin içeriğini öğrenen belki mirasçı belki de sadece ilgili bulunan kişilerin yüzlerindeki ifadeler ve ortamdaki karmaşa son derece ayrıntılı ve düşündürücü yansıtılmıştır. Tablo, vasiyetnamenin açılması ve okunmasına dair hem sosyolojik manada hem de miras hukuku bağlamında bizlere çok şey anlatmaktadır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında ve son halini almasında birçok kişinin desteği bulunmaktadır. Öncelikle tez konumun belirlenmesinde ve tez yazım aşamasında destekleri ve görüşleri ile tezime katkıda bulunan saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Sezer Çabri hocama teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca hem tez jürimde bulunarak hem de değerli eleştirilerini ve görüşlerini paylaşarak tezime katkıda bulunan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Osman Açıkgöz ve Dr. Öğr. Üyesi Caner Taştan’ a şükranlarımı ifade etmek isterim.

Tezin yazım aşamasında, bazı kaynaklara ulaşılması ve kaynakların taranması hususunda yardımlarını esirgemeyen kuzenim Havva Nur Akyıldız’a, ablalarım Saliha ve Leyla Kasap’a ve İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Araştırma Görevlisi Ahmet Aytepe’ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu süreçte her zora düşüp sıkıştığımda danıştığım ve bana yoldaşlık eden değerli arkadaşlarıma, sundukları imkanlardan dolayı İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kütüphanesi ve Tübingen Üniversitesi Kütüphanesi yönetici ve çalışanlarına ayrıca teşekkür ederim.

İlmin ve okumanın önemini bana küçük yaşlardan itibaren öğreten ve her daim bizim tahsil hayatımız için çabalayan babam İsmail Kasap’a, her hususu danışabildiğim annem Akile Kasap’a, lise ve üniversite hayatım boyunca eğitim hayatıma sonsuz desteklerini sunan akrabalarımın minnettarım. Son olarak tezimin her aşamasında beni teşvik eden ve daima desteğini hissettiğim kıymetli eşim Abdullah Rıdvan Gökbel’e göstermiş olduğu anlayış ve sabır için şükranlarımı sunuyorum.

Tübingen, 2023

Hafize Gül GÖKBEL

İÇİNDEKİLER

BEYANLAR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR.....	iv
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

VASIYETNAMENİN AÇILMASI KAVRAMI, VASIYETNAMENİN AÇILMASINA KONU OLABİLECEK ŞEKLİ ANLAMDA ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR VE VASIYETNAMEYİ TESLİM BORCU

1. VASIYETNAMENİN AÇILMASI KAVRAMI.....	3
2. VASIYETNAMENİN AÇILMASINA KONU OLABİLECEK ŞEKLİ ANLAMDA ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR.....	6
2.1. Genel Olarak	6
2.2. Vasiyetnameler.....	7
2.3. Miras Sözleşmeleri.....	9
3. VASIYETNAMEYİ TESLİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	12
3.1. Genel Olarak	12
3.2. Vasiyetnameyi Teslimle Yükümlü Olanlar.....	14
3.2.1. Genel Olarak.....	14
3.2.2. Resmi Makamlar	15
3.2.3. Özel Hukuk Kişileri.....	17
3.3. Teslim Konusu Belgeler.....	19
3.3.1. Vasiyetnameler	19
3.3.1.1. Genel Olarak	19
3.3.1.2. Vasiyetnamenin Türleri Bakımından.....	20
3.3.1.3. Vasiyetnamenin Yokluğu ve Geçersizliği Bakımından.....	22

3.3.2. Miras Sözleşmeleri	25
3.4. Teslim Yükümlülüğüne Aykırılığın Yaptırımları	26
3.4.1. Genel Olarak.....	26
3.4.2. Teslime İlişkin Zorlama Davası	27
3.4.3. Mirastan Yoksunluk	29
3.4.4. Ortaya Çıkan Zararın Tazmini.....	30
3.5. Teslim Sonrası Alınacak Önlemler	32
3.5.1. Genel Olarak.....	32
3.5.2. Vasiyetnamenin Hâkim Tarafından İncelenmesi	33
3.5.3. Tereke Mallarının Zilyetliği Hususu	34
3.5.3.1. Terekenin Yasal Mirasçılara Geçici Olarak Teslimine veya Resmen Yönetimine Karar Verilmesi.....	34

BÖLÜM II

VASİYETNAMENİN AÇILMA USULÜ VE TEBLİĞİ

1. VASİYETNAMENİN AÇILMA USULÜ	36
1.1. Genel Olarak	36
1.2. Açılma Yeri.....	37
1.3. Açılma Zamanı.....	39
1.3.1. Sürenin Başlangıcı.....	39
1.3.1.1. Genel Olarak	39
1.3.1.2. Birden Fazla Vasiyetnamenin Varlığı Halinde	40
1.3.2. Vasiyetnamenin Açılacağı Günün Belirlenmesi.....	41
1.3.3. Sürenin Aşılması ve Bundan Doğan Zararın Tazmini.....	44
1.4. İlgililerin Çağrılması	45
1.4.1. Çağrı Usulü.....	45
1.4.2. Çağrılacak Kişiler	47
1.4.2.1. Yasal ve Atanmış Mirasçılar.....	47
1.4.2.2. Diğer İlgililer	49
1.4.3. Çağrıda Bulunulmadan Vasiyetnamenin Açılması.....	50
1.5. Vasiyetnamenin Açılma Merasimi.....	52
1.5.1. Genel Olarak.....	52
1.5.2. Resmi Şekilde Düzenlenmeyen Vasiyetnameler	55

2. VASIYETNAMENİN TEBLİĞ EDİLMESİ	56
2.1. Genel Olarak	56
2.2. Vasiyetnamenin Tebliğ Edileceği Kişiler	57
2.2.1. Genel Olarak.....	57
2.2.2. Yasal ve Atanmış Mirasçılar	58
2.2.3. Diğer İlgililer	59
2.3. Tebliği Gereken Belgeler	61
2.3.1. Genel Olarak.....	61
2.3.2. Vasiyetnamenin Tamamının veya İlgili Kısımının Tebliği	62
2.4. Tebliğ Usulü.....	64

BÖLÜM III

VASİYETNAMENİN AÇILMASININ SONUÇLARI VE TENFİZİ

1. VASIYETNAMENİN AÇILMASININ SONUÇLARI.....	67
1.1. Genel Olarak	67
1.2. Süre Bakımından	68
1.2.1. İptal ve Tenkis Davaları	68
1.2.2. Atanmış Mirasçının Mirası Reddi	71
1.2.3. Terekenin Resmi Defterinin Tutulması	73
1.2.4. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Görevi Kabulü veya Reddi	75
1.3. İlgilileri Talepleri Bakımından.....	76
1.3.1. Mirasçılık Belgesi Talebi.....	76
1.3.2. Vasiyetnameden Doğan Borcun İfası	81
2. VASIYETNAMENİN TENFİZİ.....	82
2.1. Genel Olarak	82
2.2. Tenfizin Kapsamı	84
2.3. Tenfizin Koşulları	87
2.3.1. İnfazı Mümkün Olan Geçerli Bir Vasiyetnamenin Varlığı	87
2.3.2. Vasiyetnamenin Açılması.....	90
2.3.3. Vasiyetnamenin Kesinleşmesi ve Terekeye İlişkin Açılan Davaların Sonuçlanması.....	91
2.3.4. Vasiyetnameye Konu Hak ve Alacakların Terekede Bulunması	93
2.4. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	93

2.5. Davanın Tarafları	95
2.5.1. Davacı.....	95
2.5.2. Davalı	97
2.6. Vasiyetnamenin Tenfizine İlişkin Görüşler	98
 SONUÇ.....	 102
KAYNAKÇA	108

GİRİŞ

Ölüme bağlı tasarruf, mirasbırakanın son arzu ve isteklerinin yerine getirilmesini dilediği hallerde başvurduğu iki manayı içeren bir kavramdır. Bunlardan biri maddi anlamda olup ölüme bağlı tasarrufların içeriği anlamına gelirken diğeri şekli anlamda olup ölüme bağlı tasarrufun oluşturulma şeklini ifade eder. Türk Hukuk’unda şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, sınırlı sayıda olup bunlar; vasiyetname ve miras sözleşmeleridir.

Vasiyetnameler, tek taraflı hukuki işlemlerdir ve mirasbırakan bu tasarrufu istediği zaman serbestçe geri alabilir. Vasiyetnamelerin içeriği, hayatın olağan akışında çoğu zaman mirasbırakan dışındaki ilgililer tarafından bilinemez. Dolayısı ile çoğu zaman vasiyetname ile mirasçı atanan veyahut kendisine belirli bir mal bırakılan kişi vasiyetnamenin içeriğini öğrenene kadar bu durumdan haberdar dahi değildir.

Ölüme bağlı tasarruflar, mirasbırakan kişinin artık fikir beyan edemeyeceği ve kendi tasarrufları üzerinde bir açıklamada bulunamayacağı bir zamanda hüküm ifade ederler. Vasiyetnameler hem bu nedenle hem de yukarıda değindiğimiz kendine özgü özellikleri nedeni ile kanun koyucu tarafından korunma ihtiyacı olan bir tasarruf olarak görülmüştür. Bu nedenle Türk Medeni Kanunu’nun koruma önlemleri ayrımının vasiyetname ile ilgili işlemler başlığı altında, 595. madde ve devamında vasiyetnamenin; teslimi, açılması ve tebliğini düzenlemiştir.

Vasiyetnamenin açılması, vasiyetname ile düzenlemiş mirasçılık ve diğer hakların öğrenilmesi ve düzenlenen tasarruflara ilişkin taleplerin ileri sürebilmesi ve tasarruflara bağlı bazı sürelerin işlemeye başlaması bakımından oldukça önemlidir. Öyle ki İsviçre’nin 1906 tarihli bir Resmi Bülten’inde Komisyonun Alman raportörü Huber, vasiyetnamenin açılmasını “koruma önlemleri içerisinde en önemli ve tartışmalı alan olarak” nitelendirmiştir¹. Bahsi geçen nedenlerle bu önemli konu tezimizin inceleme konusu olmuştur. Bu çalışmanın amacı, vasiyetnamenin açılmasına dair Türk doktrinde ve uygulamasında yer verilen tüm hususların kapsamlı bir şekilde incelenmesi, belirsizlik ve boşluk bulunan alanlardaki farklı görüşlerin bir arada sunulmasıdır. Tez, mehz İsviçre Kanunu’nda aynı şekilde düzenlenmiş bu konuya ilişkin doktrindeki değerlendirmeleri ve uygulamadaki farklılıkları da işaret etmektedir.

¹ “Das wichtigste und umstrittenste Gebiet bei den Sicherungsmassregeln ist nun aber die Eröffnung der Verfügungen von Todes wegen.”, “Die Sicherungsmassregeln”, Amtliches stenographisches Bulletin der schweizerischen Bundesversammlung, Bern, Jahrg. XVI, N.12 (1906), s.275.

Tezimizin birinci bölümünde bir koruma önlemi olarak vasiyetnamenin açılması kavramına ve akabinde vasiyetnamenin açılmasına konu olabilecek şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflara yer verilmiştir. Kanunda açıkça düzenlenmeyen ancak doktrin görüşlerinde yer verilen miras sözleşmelerinin açılmasının kapsamı da bu başlıklar altında inceleme alanı bulmuştur. Vasiyetname ile ilgili işlemler başlığı altında yer verilen TMK m. 595’de düzenlenen vasiyetnamenin teslimi, vasiyetnamenin açılması usulüne geçilmeden önce gerçekleşmesi gereken ve esasen bu sürecin başlamasını sağlayan bir önlem olduğu için tezimizin birinci bölümünde ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu çerçevede; teslim hususunda teslim ile yükümlü kişiler, teslim konusu belgeler, teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde söz konusu olabilecek yaptırımlar ve teslim sonrasında alınacak önlemlere yer verilmiştir.

Tezimizin ikinci bölümünde ise tez konumuzu oluşturan vasiyetnamenin açılmasının usulüne ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Bu çerçevede; vasiyetnamenin açılma yeri, açılma zamanı, ilgililerin duruşmaya çağırılması ve açılma merasimine ilişkin konular ele alınmıştır. Bununla birlikte kanun koyucu TMK m. 597 hükmünde ayrıca vasiyetnamenin tebliğini düzenlemiştir. Vasiyetnamenin tebliği, vasiyetnamenin açılmasından sonra bu usulü tamamlayıcı nitelikte bir koruma önlemidir. Bu nedenle ikinci bölümün ikinci başlığı altında vasiyetnamenin tebliğ edileceği kişiler, tebliği gereken belgeler kapsamında belgenin tamamı veya ilgili kısmının tebliğ edileceğine ilişkin görüşler ile tebliğ usulüne yer verilmiştir.

Tezimizin son ve üçüncü bölümünde ise vasiyetnamenin açılmasının doğrudan ve dolaylı olarak tüm sonuçlarına, süreler ve ilgililerin talepleri bakımından başlıklara ayrılarak yer verilmiştir. Mirasçılık belgesi gibi ayrıntılı ve kapsamlı bir konu da açılmanın sonuçları kapsamında incelenmiştir. Son bölümün ikinci başlığında ise vasiyetnamenin açılmasının sonuçlarının devamı niteliğinde değerlendirilebilecek vasiyetnamenin tenfizi kavramına, uygulamada karşımıza çıkan bu davaya ilişkin mahkeme kararları ve Yargıtay uygulamalarından yola çıkılarak konu incelenmiş ve doktrindeki bu dava ve kavrama ilişkin farklı görüşlere de değinilmiştir.

BÖLÜM I

VASIYETNAMENİN AÇILMASI KAVRAMI, VASIYETNAMENİN AÇILMASINA KONU OLABİLECEK ŞEKLİ ANLAMDA ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR ve VASIYETNAMEYİ TESLİM BORCU

1. VASIYETNAMENİN AÇILMASI KAVRAMI

Miras, mirasbırakanın ölümü ile açılır² (TMK 575). Mirasçılar, Türk Medeni Kanunu’nun 599. maddesinde belirtildiği üzere, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak kazanırlar³. Ancak mirasın mirasçılara kendiliğinden ve bir bütün olarak geçmesi, mirasçılarının her zaman uygulamada mirasa kavuşabildiği anlamına gelmemektedir. Mirasbırakanın hak ve borçları, mirasçılarının mâmelek sahasına girinceye kadarki geçen sürede bazı belirsizlikler ve problemler ortaya çıkabilmektedir⁴. Bu nedenle kanun koyucu, tereke mallarının ve mirasla ilgisi bulunan kimselerin zarar görmemesi ve hak kaybına uğramaması için bazı önlemler öngörmüştür. Bu doğrultuda “Koruma Önlemleri” başlığı altında Türk Medeni Kanunu’nun 589-598. maddeleri arasında ve Türk Medeni Kanunu’nun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü’nün 32-37. maddeleri

² Samim Gönensay ve Kemaleddin Birsan, *Miras Hukuku*, (İstanbul: Ahmed Sevinç Matbaası, 1963), s. 188; Nüşin Ayiter, *Miras Hukuku*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1971), s. 153; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987), s. 519; M. Kemal Oğuzman, *Miras Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995), s. 259; Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku*, (İstanbul: Der Kitabevi, 2018), s. 341; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2019), s. 270; Fikret Eren ve İpek Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), s. 413; Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.575-639 Cilt II)*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020), s. 206; Gökhan Antalya ve İpek Sağlam, *Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku Cilt III*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 377; Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), s. 357-358; Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022) s. 436; Ali Naim İnan, Şeref Ertaş, Hakan Albaş, *Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2022), s. 460.

³ Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 186, Ayiter, a.g.e., s. 173; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 41-42; Mehmet Demir, “Vasiyetnamenin Açılması ve Yerine Getirilmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.1995/3, (Ankara 1995), s. 346; Oğuzman, a.g.e., s. 6; İmre/Erman, a.g.e., s. 301; Dural/Öz, a.g.e., s. 403; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 283; Çabri, a.g.e., C. II, s. 206; Serozan/ Engin, a.g.e., s. 485; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 460; Burada mirasın bir bütün olarak kazanılması ifadesi ile miras hukukunun temel ilkelerinden “külli halefiyet” ilkesi kastedilmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz: Yasemin Maraşlı Dinç, *Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021).

⁴ Ayiter, a.g.e., s. 158; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 490; Çabri, a.g.e., C. II, s. 206; Wolf, ve Stephanie Hrubesch-Millauer, *des Grundriss des Schweizerischen Erbrechts*, (Bern: Stämpfli Verlag, 2020), § 22, N. 1326.

arasında bu önlemlere ve düzenlenen hükümlerin uygulanmasına ilişkin esaslara yer verilmiştir⁵.

Kanun koyucu, “*Koruma Önlemleri*” ile iki şeyi amaçlamaktadır. Bunlardan ilki terekeye ilişkin olup terekenin tamamının mirasçılara geçmesini sağlamak ve tereke mallarına zarar gelmesini önlemektir⁶. Türk Medeni Kanunu’nun 590- 594. maddeleri arasında yer alan maddeler bu amaca hizmet etmektedir. İkinci amaç ise hak sahibi olan tüm mirasçılarının tespit edilip terekenin hak sahibi mirasçılara geçmesini sağlamaktır⁷. Mirasçılarının ilan yolu ile çağırılması (TMK m. 594), vasiyetname ile ilgili işlemler (TMK m. 595-597) ve mirasçılık belgesi verilmesi (TMK m. 598), terekenin mirasçılara geçişi ile ilgili önlemlere örnek olarak gösterilebilir⁸.

“*Vasiyetnamenin Açılması*” kavramı da bir koruma önlemi olarak vasiyetname ile ilgili işlemler başlığı altında karşımıza çıkar (TMK m. 596). Mirasın açılması; mirasbırakanın ölümü ile kendiliğinden ortaya çıkan bir kavram iken vasiyetnamenin açılması, mirasın açılmasının ve devamı ile de mirasın geçmesinin sonuçlarından biridir⁹. Mirasbırakanın ölümü ile mirasın mirasçılara geçmesi ve buna bağlanan sonuçlar kendiliğinden doğar. Ölüme bağlı tasarrufların hüküm ve sonuç ifade etmesi de mirasbırakanın ölümü anında gerçekleşir¹⁰. Buradan hareketle, vasiyetnamede bir ölüme bağlı tasarruf olarak

⁵ Koruma önlemlerine ilişkin açıklamalar için bkz: Kocayusufpaşaoğlu, s. 564; Oğuzman, a.g.e., s. 274; Ayiter, a.g.e., s. 158 vd.; İmre/Erman, a.g.e., s. 322; Zekeriyâ Kürşat, *Terekenin Korunması Önlemleri*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2010), s. 29; Demir, a.g.m., s. 349; Dural/Öz, a.g.e., s. 391; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 207; Serozan/Engin, a.g.e., s. 462 vd.; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 440; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 490 vd.; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 283, Çabri, a.g.e., C. II, s. 206 vd.; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 391; Tuor, Peter/Schnyder, Bernard/Schmid, Jörg/Rumo-Jungo, Alexandra, *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch*, (Zürich-Basel-Genf, 2009), s. 713; Karrer, Martin/Vogt, Nedim Peter/Leu, Daniel, *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SHLT ZGB* (Hrsg. Honsell-Vogt-Geiser), Basel 2015, Art. 551-559, N. 1-19; Escher, Arnold. *Das Erbrecht*, (Zürich: Schulthess & Co, 1960), Art. 551, N. 1; Wolf/Hrubesch-Millauer, § 22 s.3 64, N. 1326 vd.; Piotet, Paul, *Schweizerisches Privatrechts, Vierter Band, Erbrecht*, Zweiter Halbband, (Basel und Stuttgart, 1978), s. 700 vd.

⁶ Bilgi için bkz: Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, a.g.e., s. 713; Karrer/Vogt/Leu, Art. 551-559, N. 2; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 364, N. 1328; Demir, a.g.m., s. 349; İmre/Erman, a.g.e., s. 322; Serozan/Engin, a.g.e., s. 462; Kürşat, a.g.e., s. 30; Dural/Öz, a.g.e., s. 391; Oğuzman, a.g.e., s. 274; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 391; Çabri, a.g.e., C. II, s. 206-207; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 491.

⁷ Bkz: Karrer/Vogt/Leu, Art. 551-559, N. 2, Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, a.g.e., s. 713, Peter Tuor/Vito Picononi, Berner Kommentar, *Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht*, 2. Abteilung, Der Erbengang, Artikel 537-640 ZGB, (Bern: 1964), Art. 551, N. 3; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 564; Serozan/Engin, a.g.e., s. 462-463; Dural/Öz, a.g.e., s. 391; Kürşat, a.g.e., s. 29-30; Dural/Öz, a.g.e., s. 391, Çabri a.g.e. C. II, s. 207.

⁸ Çabri a.g.e., C. I, s. 207; Herzer, a.g.e., s. 104.

⁹ Kürşat, a.g.e., s. 205; Sezer Çabri “Vasiyetnamenin Açılması”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 181-182 (2019), s. 1646.

¹⁰ Gönensay/ Birsan, a.g.e., s. 39; Oğuzman, a.g.e., s. 94; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 164; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 148; İmre/Erman, a.g.e., s. 53; Dural/Öz, a.g.e., s. 358.

mirasbırakanın ölümü anında hüküm ve sonuçlarını doğurur¹¹. Ancak tek taraflı bir hukuki işlem olan vasiyetnamenin, içeriğinin ilgililer tarafından bilinmesi çoğunlukla mümkün olmayabilir. Bu nedenle kanun koyucu vasiyetnamenin içeriğinin ilgililere bildirilmesi ve öğrenilmesi amacıyla “vasiyetnamenin açılmasını” düzenlemiştir¹².

Vasiyetnamenin açılması; genel manada içeriğinin duyurulması, hâkim tarafından mirasçılar huzurunda okunması ve böylece ilgililerin mirasbırakanın son arzularının içeren bu belgenin içeriğinden haberdar olmasının sağlanması anlamına gelmektedir¹³.

Vasiyetnamenin açılmasının birçok yararı ve amacı bulunmaktadır. Zira vasiyetnamenin açılmasıyla içeriğinden ancak haberdar olunabilir ve bunun neticesinde ilgililer vasiyetnameden doğan hakların yerine getirilmesini talep edebilir¹⁴. Ayrıca vasiyetnamenin şekil ve diğer şartları taşıyıp taşımadığının incelenmesi de böylece mümkün olur¹⁵. Bu noktada önemle vurgulanması gereken husus; vasiyetnamenin açılması ile bu hususlar incelenebilir olsa da vasiyetnamenin açılması, vasiyetnamenin geçerliliğinden bağımsız bir işlemdir. Dolayısıyla sulh hâkimi geçerli olup olmadığına bakmaksızın vasiyetnameyi açmakla yükümlüdür¹⁶(TMK m. 596/1). Son olarak belirtmek gerekir ki sulh hâkimi, vasiyetnamenin içeriğini öğrendikten sonra, terekenin korunmasına ilişkin hangi önlemlerin alınacağına, değiştirileceğine veya sona erdirileceğine ancak karar verebilmektedir¹⁷.

¹¹ Çabri, a.g.m., s. 1646.

¹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 1 vd; Escher, a.g.e., Art. 557, N. 1; Karrer, Vogt/Leu, Art. 557, N. 1-2; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 577 vd.; Ayiter, a.g.e., s. 163; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 216-223; Oğuzman, a.g.e., s. 278-279; Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, a.g.e., s. 717; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470-472; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453-454; Dural/Öz, a.g.e., s. 398-399.; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 376, N. 1376 vd; Piotet, a.g.e., s. 716; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406-409; Cem Baygın, “Vasiyetnamelerle İlgili İhtiyat Tedbirleri ve Özellikle Vasiyetnamenin Tenfizi Meselesi”, AÜEHF Dergisi, C. III, S.1 (1999), s. 246 vd; Druey, Jean Nicolas. *Grundriss des Erbrechts*, (Bern: Stampfli Verlag AG, 2002), s. 212 vd.; Kürşat, a.g.e., s. 206; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500-501; Çabri, a.g.m., s. 1646; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; İmre/Erman, a.g.e., s. 330-331; Bilge Öztan, *Miras Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2018), s. 380-381; Demir, a.g.m., s. 354-361.

¹³ Escher, Art. 557. N. 1: Tuor/Picenoni, Art. 557. N. 1; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 1; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 578; Ayiter, a.g.e., s. 163; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470.

¹⁴ Yargıtay da ilgili kararında bu hususu şöyle ifade etmektedir: “*Vasiyetnamenin, açılıp okunduğunun tespit edilmesinin amacı; mirasçıları ve lehine kazandırma yapılan kişileri bilgilendirme ve yasal haklarını kullanmayı temine yönelik bir işlemdir.*” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2018/4826, K. 2019/3940, T. 30.04.2019, www.lexpera.com [E.T. 12.01.2023].

¹⁵ Kürşat, a.g.e., s. 206-207; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 2; Öztan, a.g.e., s. 381; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406, Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Demir, a.g.m., s. 354, Çabri, a.g.e., C. II, s. 305.

¹⁶ Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 216; Öztan, a.g.e., s. 380; Çabri, a.g.e., C. II, s. 305; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407.

¹⁷ Çabri, a.g.e., C. II, s. 305; Öztan, a.g.e., s. 379; Demir, a.g.e., s. 357.

2. VASIYETNAMENİN AÇILMASINA KONU OLABİLECEK ŞEKLİ ANLAMDA ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR

2.1. Genel Olarak

Hukukumuzda mirasa ilişkin hak sahipliğinin iki kaynağı bulunmaktadır¹⁸. Bunlardan birisi kanun koyucunun diğeri ise mirasbırakanın iradesidir¹⁹. Kanun koyucu, mirasbırakana ölüme bağlı tasarruf yapma imkânı tanımıştır²⁰. Ölüme bağlı tasarruf, mirasbırakanın ölümünden sonra terekesine etki edecek şekilde hüküm doğurmasını öngördüğü emirleri içeren hukuki işlemlerdir²¹. Ölüme bağlı tasarruf ile burada iki anlam kastedilmektedir. Bu ifade hem ölüme bağlı tasarrufların şekillerini hem de tasarrufun içerdiği muhtevanın çeşitlerini kapsamaktadır²².

Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, Türk Medeni Kanunu'nun dördüncü ayrımı başlığı altında 531. maddeden başlayarak sınırlı şekilde düzenlenmiştir. Kanun koyucu; şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufları, vasiyetnameler ve miras sözleşmeleri olarak ikiye ayırmaktadır²³. Bu başlık altında şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflara, vasiyetnamenin açılmasına konu olması bağlamında yer verilecektir.

¹⁸ Serozan/ Engin, a.g.e., s. 239-240; Ayiter, a.g.e., s. 12; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 147; Öztan, a.g.e., s. 35.

¹⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 26; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 125; Ayiter, a.g.e., s. 12; Serozan/ Engin, a.g.e., s. 239; Gönensay/ Birsen, a.g.e., s. 6-7; İmre/Erman, a.g.e., s. 5; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 147; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 71; Öztan, a.g.e., s. 35; Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.575-639 Cilt I*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020), s. 49-50.

²⁰ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 12; Serozan/Engin, a.g.e., s. 239; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 164; Öztan, a.g.e., s. 165; Öğretide tasarruf kelimesini burada daha geniş manada yorumlamak gerektiği ve kanun koyucunun ölüme bağlı tasarruf ile ölüme bağlı hukuki işlemi ifade etmek istediği kabul edilmektedir. “*Tasarruf, mirasbırakanın ölümünden sonra gerçekleşmesini arzu ettiği hususlara ilişkin her türlü irade açıklaması olarak nitelendirilebilir.*” Bkz: Mehmet Ayan, *Miras Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), s.93; Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021), s. 78 vd; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 97; Çabri, a.g.e., C. I, s. 50; Öztan, a.g.e., s. 165; Oğuzman, a.g.e., s. 94; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 126; Dural/Öz, a.g.e., s. 50; Ayiter, a.g.e., s. 34-35, İmre/Erman, a.g.e., s. 53; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 148, dn. 9; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 53, dn. 2.

²¹ Antalya, a.g.e., s. 148; Ayan, a.g.e., s. 93; Öztan, a.g.e., s. 165; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 53; Oğuzman, a.g.e., s. 94; Dural/Öz, a.g.e., s. 50; Ayiter, a.g.e., s. 34; Çabri, a.g.e., C I, s. 299-300; İmre/Erman, a.g.e., s. 13; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 164. Ölüme bağlı tasarruf kavramı için bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 125 vd.; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 39 vd; Hatemi, a.g.e., s. 78 vd; Serozan/Engin, a.g.e., s. 239, 252 vd.

²² Oğuzman, a.g.e., s. 94; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 98-99; Dural/Öz, a.g.e., s. 52; Çabri, a.g.e., C. I, s. 311; Öztan, a.g.e., s. 175-176; Hatemi, a.g.e., s. 80; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 54; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 127; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 168; Ayiter, a.g.e., s. 36-37; Antalya, a.g.e., s. 149; İmre/Erman, a.g.e., s. 55.

²³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 98; Öztan, a.g.e., s. 175; Çabri, a.g.e., C. I, s. 312; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 108; Oğuzman, a.g.e., s. 94; Dural/Öz, a.g.e., s. 53; Ayan, a.g.e., s. 94; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 160; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 168; Ayiter, a.g.e., s. 37; Serozan/Engin, a.g.e., s. 240 vd.; İmre/Erman, a.g.e., s. 55.

2.2. Vasiyetnameler

Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetname, tek taraflı bir hukuki işlem olup kişinin ölümüne bağlı olarak gerçekleştirilmesini istediği istek ve emirleri içeren bir hukuki işlem türüdür²⁴. Vasiyetnameler, mirasbırakanın son arzu ve isteklerini içeren belgeler olarak kanun koyucu tarafından korunma amacı ile sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır²⁵. Şekle bağlılık, hem mirasbırakanın terekesine ilişkin karar verirken daha özenli davranmasında hem de son arzu ve emirlerinin zamanında ve doğru bir biçimde yerine getirilmesini sağlar²⁶.

Vasiyetnameler, miras sözleşmelerinden farklı olarak karşı tarafın rızasına bağlı olmaksızın mirasbırakanın ölümüne kadar serbestçe geri alınılabilir²⁷. Bu özelliklerinin de bir sonucu olarak tek taraflı bir hukuki işlem olan vasiyetnamenin içeriğinin, hayatın olağan akışında, ilgilileri tarafından bilinmesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır²⁸.

Kanun koyucu tüm bu nedenlere bağlı olarak vasiyetnamelerin açılmasına ilişkin bir kanun maddesi düzenlemiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinde düzenlenen ve tezimize konu olan “vasiyetnamenin açılmasına” konu olabilecek şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf, kanun maddesinin lafzından da anlaşılacağı üzere vasiyetnamelerdir²⁹. Sulh hâkimi, ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetnameyi açmakla yükümlü kılınmıştır. Dolayısıyla vasiyetname niteliğinde olmayan belgeler Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesi kapsamında yer almaz³⁰. Bunun için de öncelikle teslim edilen belgenin sulh hâkimi tarafından incelenmesi

²⁴ Oğuzman, a.g.e., s. 94; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 127; Dural/Öz, a.g.e., s. 53; Ayiter, a.g.e., s. 37; İmre/Erman, a.g.e., s. 56; Çabri, a.g.e., C. I, s. 501-502; İlhan Öztrak, *Tek Taraflı Ölüme Bağlı Tasarruflardan Rücu ve Vasiyetnamenin Ziyai*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1964), s. 7; Şakir Berki, “Türk Hukukunda Vasiyet”, AÜHFD, C. VIII, S. 3-4 (1951), s. 400.

²⁵ Öztan, a.g.e., s. 188; Oğuzman, a.g.e., s. 108; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 97; Dural/Öz, a.g.e., s. 62; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 156; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 101-102; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 159; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 176; Serozan/Engin, a.g.e., s. 256; Öğretide, *Crome*, ölüme bağlı tasarrufların sıkı şekil şartlarına bağlanmasının temel nedenini de şu şekilde tanımlamaktadır: “Ölüme bağlı tasarruflar, hükümlerini, arzu edilen şey hakkında bilgi verecek olan ağzın kapandığı anda doğuracaklarından ...” kanun koyucunun sıkı şekil şartları öngörmesinin yerinde olduğunu vurgulamaktadır. Bkz: Carl Crome, *System des deutschen Bürgerlichen Rechts*, funfter (Schluss) Band, Erbrecht, (Tübingen:1912), §648, s. 55; Ayrıca bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 156; Dural/Öz, a.g.e., s. 62.

²⁶ Şekle uymanın sağlayacağı yararlar için bkz: Öztan, a.g.e., s. 188-189; Dural/Öz, a.g.e., s. 62; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 156, Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 159, İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 177; Serozan/Engin, a.g.e., s. 256.

²⁷ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 160; Ayan, a.g.e., s. 94; Öztan, a.g.e., s. 188; Demir, a.g.m., s. 345; Ayiter, a.g.e., s. 37; İmre/Erman, a.g.e., s. 56; Çabri, a.g.e., C. I, s. 501.

²⁸ Çabri, a.g.m., s. 1646.

²⁹ Kürşat, a.g.e., s. 207; Çabri, a.g.e., C. II, s. 306.

³⁰ Çabri, a.g.e., C. II, s. 306; Öğretide *Kürşat*, belgenin açılabilmesi için hem vasiyetname niteliğinde olmasını hem de ölüme bağlı tasarruf içermesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 207-208.

gerekir³¹. Belirtilen inceleme sonucunda yapılacak değerlendirme, vasiyetnamenin geçerli olup olmadığı hususunda değil ortada vasiyetname olarak nitelendirilebilecek bir belgenin bulunup bulunmadığına ilişkindir³².

Şekle aykırı bir vasiyetnamenin (örneğin resmi bir vasiyetnamede tanık imzalarının bulunmaması) varlığı halinde dahi açılma usulüne devam edilmesi gerekir³³. Zira gerek Türk Medeni Kanunu’nun 596. maddesinde gerekse kanunun uygulanmasına ilişkin ilgili tüzüğün³⁴ 36. maddesinde bu husus “*vasiyetnamenin geçerli olup olmadığına bakılmaksızın*” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca, vasiyetnamede iptal sebebi bulunması halinde hatta vasiyetnamenin yok hükmünde olması halinde dahi açılma usulünün uygulanması gerekir³⁵.

Vasiyetnamenin içeriğinde; herhangi bir şarta bağlı tasarruf bulunması, tasarrufun imkânsız olması gibi haller de vasiyetnamenin açılmasına engel teşkil etmez³⁶. Öte yandan, hâkimin açmakla yükümlü olduğu vasiyetnamenin herhangi bir belirli türü de yoktur. El yazılı, resmi ve sözlü tüm vasiyetnameler açılma usulüne tabidir³⁷. Resmi vasiyetnamelerin, resmi merciler önünde düzenlenmesi ve bu kurumlarca saklanmaları bu bağlamda herhangi bir ayrıcalık teşkil etmemektedir³⁸. Ancak sözlü vasiyetnameye ilişkin olarak Tüzüğün 37. maddesinde özel bir düzenleme yer almaktadır. Bu hükümde sözlü vasiyetnamenin bulunduğunu öğrenen mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesinin,

³¹ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Çabri, a.g.e., C. II, s.307; Kürşat, a.g.e., s. 208; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 11.

³² Demir, a.g.m., s. 356; Kürşat, a.g.e., s. 208; Çabri, a.g.e. C. II, s. 307; Öğretide Herzer, vasiyetnamenin, bir miras sözleşmesinin parçasını oluşturması halinde de açılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bkz: Peter Herzer, *Die Eröffnung von Verfügungen von Todes wegen in der Praxis der Kantone*, (Zürich: VODAG Voegeli Druck AG Kilchberg ZH,1976), s.78; Vasiyetnamenin kapalı teslim edilmesi halinde incelenmesi bakımından görüşler için bkz: Bölüm II, § 1.3.2.

³³ Çabri, a.g.e., C. II, s. 307; Kürşat, a.g.e., s. 208; Yargıtay da bir kararında bu hususta şöyle bir ifade kullanmıştır: “*Vasiyetname ile ilgili olan çekişmeler ait olduğu mahkemede ayrıca dava konusu olacağından vasiyetnamenin açılmasına engel oluşturmaz.*” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/16879, K. 2017/3204, T. 16.3.2017, www.lexpera.com [E.T. 14.02.2023].

³⁴ 2003/5960 Türk Medeni Kanunu’nun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük.

³⁵ Karrer/Vogt/Leu, Art.557, N. 10; Çabri, a.g.m., s. 1648; Kürşat, a.g.e., s. 208; İsviçre hukukunda yok hükmünde olan vasiyetnamelerin açılması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Herzer, a.g.e., s. 79-80

³⁶ Herzer, a.g.e., s. 92; Kürşat, a.g.e., s. 209; Çabri, a.g.m., s. 1649.

³⁷ Herzer, a.g.e., s. 27; Kürşat, a.g.e., s. 209; Çabri, a.g.m., s. 1649.

³⁸ Herzer, a.g.e., s. 78; Kürşat, a.g.e., s. 209; Resmi vasiyetnamelerin saklanması, teslimi ve açılması için ayrıca bkz: Mehmet Öztürk, “Resmi Vasiyetname”, (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi,2019), s. 106 vd.

mirasbırakanın ölümünün tespiti ile vasiyetnamenin açılması usulüne başlayacağı ifade edilmiştir³⁹.

2.3. Miras Sözleşmeleri

Miras sözleşmeleri, vasiyetnamelerden farklı olarak iki taraflı olup mirasbırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuçlarını doğurmak üzere yapmış olduğu sözleşmeleri ifade eder. Mirasbırakan, miras sözleşmesi ile mirasçı atayabilir ve belirli mal bırakma yoluyla tasarrufta bulunabilir. Buna ek olarak mirasçılardan birinin mirasçılık hakkından vazgeçmesini de sağlayabilir⁴⁰.

Miras sözleşmelerine ilişkin hükümlere Türk Medeni Kanunu'nda dağınık bir şekilde yer verilmiştir⁴¹. Tasarruf ehliyetine ilişkin hüküm; Türk Medeni Kanunu'nun 503. maddesinde düzenlenirken, miras sözleşmelerinin çeşitleri ve kapsamına ise 527. madde ve devamında yer verilmiştir. Miras sözleşmelerinin şekli ve ortadan kaldırılmasına ilişkin hususlar ise kanunun 545-549. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Miras sözleşmelerinin şekline ilişkin düzenlemede (TMK m. 545), sözleşmenin geçerli olabilmesi için resmi vasiyetname şeklinde yapılması düzenlenmiştir⁴². Buna karşılık vasiyetnameye ilişkin düzenlenmiş olan; saklanma, tevdi ve açılmaya ilişkin hükümlere miras sözleşmeleri için kanunda yer verilmemiştir^{43/44}.

³⁹ Kürşat, a.g.e., s. 209; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Ayan, a.g.e., s. 256.

⁴⁰ Öğretideki miras sözleşmelerine ilişkin diğer tanımlar ve ayrıntılı bilgi için bkz: Çabri, a.g.e., C. 1, s.449 vd.; Kürşat, a.g.e., s. 237; Bkz: İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 168-169; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 128 vd.; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 40 vd.; Ayiter, a.g.e., s. 37 vd.; Dural/Öz, a.g.e., s. 99-100; İmre/Erman, a.g.e., s. 56; Serozan/Engin, a.g.e., s. 246 vd.; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 188 vd.; Ayan, a.g.e., s. 117.

⁴¹ Öztan, a.g.e., s. 241.

⁴² İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 210; Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 134; Öztan, a.g.e., s. 243; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 128; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 227; Ayiter, a.g.e., s. 97; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 121; Dural/Öz, a.g.e., s. 106; Hatemi, a.g.e., s. 110; İmre/Erman, a.g.e., s. 189.

⁴³ Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Kürşat, a.g.e., s. 237; Walter Gross, "Die Erbverträge im schweizer. Z. G. B.", Doktora Tezi, Der Universität (Zürich, 1916), s. 102; Herzer, a.g.e., s. 28; Tamara Monika Völk, "Die Pflicht zur Einlieferung von Testamenten (Art. 556 ZGB) und Erbverträgen und ihre Missachtung" Doktora Tezi, (Der Universität Zürich, 2003), s. 27; Ayiter, a.g.e., s. 162; Öztan, a.g.e., s. 377; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Oğuzman, a.g.e., s. 279; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 217.

⁴⁴ İsviçre hukukunda da bu hususta ayrı bir hüküm bulunmadığına dair bkz: Tuor/ Picononi. Art. 556. N. 2; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 10; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 379, N. 1391; Herzer, a.g.e., s. 28 vd.; Gross, a.g.t., s. 102; Schnyder Bernhard, "Die Eröffnung von Testament und Erbvertrag", in Peter Breitschmid (Hrsg.), *Testament und Erbvertrag*, (Bem 1991), s. 121; Völk, a.g.t., s. 44 vd. Öğretide, miras sözleşmelerinin vasiyetnameye tabi olmamasından kaynaklanabilecek sakıncaları önlemek amacı ile konfederasyonu oluşturan kantonların Medeni Kanun'un uygulanmasına ilişkin kanunlarda iki ölümüne bağlı tasarrufa ilişkin açılma hükmüne de yer verilme ihtiyacı hissettiği öne sürülmektedir. Bkz: Tuor/Picononi,

TMK m. 596. hükmünde de başlık ve lafız itibari ile vasiyetnamelerin açılmasından bahsetmektedir. Miras sözleşmelerinin açılmasına ilişkin bu kapsamda kural olarak bir açılma usulü düzenlenmemiştir⁴⁵. Kanun koyucunun burada ayrı bir hüküm düzenlememiş olması veya vasiyetnamenin açılmasına ilişkin madde hükmüne bir gönderme yapmamış olması bilinçli bir iradenin eseri olarak kabul edilir⁴⁶. Zira miras sözleşmelerinin iki taraflı işlem olması, sözleşmeye taraf olan kişinin bu işlemin içeriğini bilmesi ve kişinin elinde sözleşmenin bir suretinin bulunabilme imkânı gibi nedenlerden dolayı ayrıca açılmasına gerek görülmemiştir⁴⁷.

Genel manada miras sözleşmeleri, vasiyetnameler ile kıyaslandığında korunmaya ve önlem alınmaya gerek görülmemiş olsa da pratikte miras sözleşmelerinin de korunmaya ihtiyacı olduğu bazı durumlar meydana gelebilir⁴⁸. Örneğin, bir miras sözleşmesinin içerisinde vakıf kurma, mirasçılıktan çıkarma, evlilik dışı çocuğun tanınması veya vasiyeti yerine getirme görevlisinin tayin edilmesi gibi tek taraflı tasarruf niteliğinde düzenlemeler bulunabilir^{49/50}.

Art. 556, N. 2; Riggenbach Bernhard, "Die Eröffnung und Mitteilung letztwilliger Verfügungen", ZSR, C. 65, (1946), s.29 vd; Herzer, a.g.e., s.67 vd; Völk, a.g.t., s. 29-30; Ancak Alman hukukunda, İsviçre ve Türk hukukundan farklı olarak eski düzenlemede BGB 2300'de 2259 ve 2263 maddelerinin miras sözleşmeleri için kıyasen uygulanacağı açıkça belirtilerek vasiyetnameye ilişkin hükümlere, yeni düzenlemede ise *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (FamFG)* §349/IV maddesinde müsterek vasiyetname ve vasiyetnameler için uygulanacak olan açılma usulüne gönderme yapılarak miras sözleşmelerinin de bu usule kıyasen uygulanacağı düzenlenmiştir. Bkz: Hans Brox, *Erbrecht*, (Köln, Berlin, Bonn, München: Cari Heymanns Verlag, 2018.), §35, s. 392; Philipp Sticherling, *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch Band 11 Erbrecht*, (Redakteurin: Sibylle Kessal-Wulf), (München: C.H. Beck Nördlingen, 2022), §2273, N:1; M. Schmidt, *Erman BGB Band II*, (Köln: Dr. Otto Schmidt KG, 2011), §2273, N. 1.

⁴⁵ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Oğuzman, a.g.e., s.279; Antalya/Sağlam, a.g.e., s.409; Çabri, a.g.e., C.II, s. 309; Kürşat, a.g.e., s. 210; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500.

⁴⁶ Kanun koyucunun bilinçli iradeyle hareket ettiğine ilişkin olarak bkz: Escher, a.g.e., Art. 556, N. 2; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N.10; Riggenbach, a.g.m., s. 25; Piotet, a.g.e., s. 717; Herzer, a.g.e., s. 28 vd.; Kürşat, a.g.e., s. 238.

⁴⁷ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Çabri, a.g.e., C.II, s. 309; Kürşat, a.g.e., s. 238-239.

⁴⁸ Kürşat, a.g.e., s. 239. Zira her ne kadar miras sözleşmesinin tarafı, sözleşme nüshasını elinde bulunduruyor veya sözleşmenin içeriğine vakıf da olsa buradan doğan hakkını kullanabilmesi için delile ihtiyaç duyar. Bu durumda da mirasçılık belgesinden bahsetmek gerekir. Mirasçılık belgesinin verilmesi de ancak bu belgenin açılıp içeriğinin bildirilmesi ile mümkündür. Dolayısı ile miras sözleşmelerinin açılmaması halinde mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin hangi usulün uygulanacağı bir belirsizlik oluşturur. Bu husustaki ayrıntılı açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 242 vd; Herzer, a.g.e., s. 81; Riggenbach, a.g.e., s. 27; Tuor/Picenoni, Art. 559, N. 7; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 12; Art. 557, N. 13 vd.

⁴⁹ Kürşat, a.g.e., s. 240; Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Öztan, a.g.e., s. 242; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 188; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 257-258; Ayiter, a.g.e., s. 97; Öztrak, a.g.e., s. 9; Bazı yazarlar ise bu tasarrufların miras sözleşmeleri ile düzenlenmesinin mümkün olmadığını savunurlar. Bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 130; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 158-159.

⁵⁰ Alman Medeni Kanunu'na (BGB) göre miras sözleşmesi ile yapılabilecek tasarruflar ilgili madde de sayılmış olup bunlar; mal vasiyeti, mükellefiyetler ve mirasçı atamasıdır. Bkz: BGB § 1941; Ancak BGB § 2299'da vasiyetname ile yapılabilecek herhangi bir tek taraflı ölüme bağlı tasarrufun miras sözleşmesi ile

Ayrıca miras sözleşmesi üçüncü kişi lehine de yapılmış olabilir⁵¹ (TMK m. 527). Bu durumda üçüncü kişinin elinde bir sözleşme bulunmayabilir ve hatta üçüncü kişi bu sözleşmeden haberdar da olmayabilir⁵².

Vasiyetnamenin açılmasının temel amacı ilgililerin vasiyetnameden haberdar olmalarını sağlamaktır. Miras sözleşmelerinin içerisinde yer alan tek taraflı ölüme bağlı tasarruflar ile üçüncü kişi lehine gerçekleştirilen miras sözleşmeleri bu şekilde değerlendirilmelidir⁵³. Bu nedenle de öğretide, miras sözleşmelerinde bulunan tek taraflı ölüme bağlı tasarruflar ve üçüncü kişi yararına yapılmış miras sözleşmelerinin de açılma usulüne tabi olduğu kabul edilmiştir⁵⁴.

Mirastan feragat sözleşmelerinin de üçüncü kişi yararına düzenlenebileceği ve dolayısı ile bu sözleşmelerin vasiyetnamenin açılmasına konu olabileceği yönünde öğretide çeşitli görüşler mevcuttur⁵⁵. Ancak Yargıtay birçok kararında mirastan feragat sözleşmelerinin açılması yönündeki talebinin reddine karar verilmesi gerektiğini savunmuş ve bu şekilde

de yapılabileceği düzenlenmiştir. Alman hukukunda belirtilen madde kapsamında ve Türk hukukunda bu tasarrufların miras sözleşmesi ile düzenlenemeyeceğini benimseyen yazarların dahi kabul ettiği ortak husus ise bu tasarrufların miras sözleşmesi ile düzenlenmiş olması halinde geçerli sayılacağı, bu tasarruflardan miras sözleşmesindeki diğer tasarruflardan farklı olarak serbestçe dönebileceği ve hukuki bakımdan da bu tasarrufların artık vasiyetname olarak değerlendirilebileceğidir. Bkz: Brox, a.g.e., § 14, s. 94; Schmidt, a.g.e., s. 2299, N. 1; İmre/Erman, a.g.e., s. 184; Oğuzman, a.g.e., s. 130; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 258; Öztan, a.g.e., s. 242.

⁵¹ Kürşat, a.g.e., s. 240; Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Ayiter, a.g.e., s. 97; Öztan, a.g.e., s. 242; Oğuzman, a.g.e., s. 130; İmre/ Erman, a.g.e., s. 187.

⁵² Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Kürşat, a.g.e., s. 240. Öğretide *Kürşat*, miras sözleşmelerinin genel manada açılmamasının çeşitli sakıncalara yol açabileceği ve üçüncü kişilerin durumdan haberdar olması veya elinde bir sözleşme nüshası bulunması halinde dahi sözleşme ibraz edilmeden sözleşmeden doğan haklarını ileri süremeyeceği nedeni ile vasiyetnamenin açılması hükümlerinin miras sözleşmeleri için öngörülmemiş olmasını bir kanun boşluğu olarak değerlendirir. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 241 vd. Aynı doğrultuda görüşler için bkz: Herzer, s. 28-29; Druey, § 15 N. 9; Schnyder, s. 121 vd.; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556. N. 13; *Antalya/Sağlam*, miras sözleşmelerine ilişkin bu hususta bir hüküm bulunmamasını gerçek boşluk olarak nitelendirmektedir. Bkz: *Antalya/Sağlam*, a.g.e., s. 409.

⁵³ Çabri, a.g.e., C. II, s. 310; Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Kürşat, a.g.e., s. 240-241.

⁵⁴ Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 13-14; Piotet, a.g.e., s. 717-718; Gross, a.g.t., s. 103; Herzer, a.g.e., s. 80-81; Schnyder, a.g.m., s. 122; Dural/ Öz, a.g.e., s. 109, Çabri, a.g.m., s. 1650; Kürşat, a.g.e., s. 240; Demir, a.g.m., s. 361; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576-577; Oğuzman, a.g.e., s. 279; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 500; Öğretide *Antalya/Sağlam*, bu iki istisna ile sınırlı olmaksızın tüm miras sözleşmelerinin açılması gerektiğine vurgu yapar. Bkz: *Antalya/Sağlam*, a.g.e., s. 411; İmre/Erman' a göre kanunun; miras sözleşmelerinin vasiyetnameye ilişkin öngörülen bu koruma tedbirleri hükümlerine tabi kılınmasının daha iyi olacağı yönündedir. Bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 330.

⁵⁵ Mirastan feragat sözleşmelerinin üçüncü kişi yararına yapılabileceği ve bu nedenle vasiyetnamenin açılmasına konu olabileceğine ilişkin doktrindeki görüşler için bkz: *Antalya/Sağlam*, a.g.e., s. 411; Dural/Öz, a.g.e., s. 109; Ayrıca öğretide *Antalya/Sağlam*; mirastan feragatin, hukuki etkisinin çoğunlukla üçüncü kişiler üzerinde görüldüğünü ve mirastan feragat ile saklı paylı mirasçının mirasçılığının sona erdirilmesi ve mirasçılığa doğrudan etki etmesi nedeni ile mirastan feragat sözleşmelerinin tamamının mutlaka açılması gerektiğini savunmaktadır. Bkz: *Antalya/Sağlam*, a.g.e., s. 411.

temyiz edilen davalarda da ilk derece mahkemesinin açılmaya ilişkin hükmünü bozmuştur^{56/57}.

3. VASIYETNAMEYİ TESLİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

3.1. Genel Olarak

Ölüme bağlı tasarrufları sıkı şekil şartlarına bağlı olarak düzenleyen kanun koyucu, ölüme bağlı tasarrufu düzenleyen mirasbırakana, düzenlemiş olduğu vasiyetnameyi yetkili bir merciye veya kişiye teslim etme zorunluluğu öngörmemiştir⁵⁸. Ancak mirasbırakanın ölümünden sonra bir koruma önlemi olarak bu hususa yer vermiştir⁵⁹. Türk Medeni Kanunu'nda yer alan koruma önlemleri ayrımının vasiyetname ile ilgili işlemler başlığı altında bulunan “vasiyetnamenin teslimi” (TMK m. 595), “vasiyetnamenin açılması” (TMK m. 596) ve “vasiyetnamenin tebliği” ne (TMK m. 597) ilişkin hükümler bu bakımından birbirini tamamlayan ve tümünün gerçekleşmesi ile ancak korunmanın sağlanabileceği düzenlemelerdir⁶⁰. Vasiyetnamenin teslimi; mirasbırakanın öngördüğü tasarrufların

⁵⁶ Yargıtay'ın bu husustaki ilgili kararı için bkz: “*Mirastan feragat sözleşmesi ve kapsamı Türk Medeni Kanunu'nun 528 ve devamındaki maddelerinde düzenlemiş olup, miras sözleşmesinin bir çeşididir. TMK'nın 545. maddesi uyarınca miras sözleşmesinin geçerli olabilmesi için resmi vasiyetname şeklinde yapılması zorunludur. (Yargıtay İ. B. K. 11.02.1959 tarih 16/14 sayılı Kararı) Vasiyetnamenin açılması ise TMK'nın 596. Maddesinde düzenlenmiş olup vasiyetname açılırken sulh hakimince izlenmesi gereken usul belirtilmiştir. Miras sözleşmesinin ve bu kapsamda yer alan mirastan feragat sözleşmesinin "resmi vasiyetname şeklinde yapılması hususu yalnızca" geçerlilik şekline ilişkin olup, mirastan feragat sözleşmelerinin vasiyetnamelerdeki usul doğrultusunda açılıp okunacağına ilişkin kanunda bir hüküm bulunmadığı gibi noterde düzenlenmiş olan mirastan feragat sözleşmesinin mirasbırakanın ölümü halinde sulh hakimine gönderilmesine dair de bir düzenleme söz konusu değildir. Bu açıklamalar doğrultusunda mahkemece talebin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bu nedenle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.*” Yargıtay 3. HD, E. 2018/6442, K. 2019/3674, T. 24.4.2019, www.lexpera.com [E.T. 28.02.2023]. Aynı doğrultu da farklı dairenin kararı için bkz: Yargıtay 14. HD, E. 2016/9036, K. 2019/2889, T. 1.4.2019, www.lexpera.com [E.T. 28.02.2023].

⁵⁷ İsviçre’de kantonların uygulamasında isteğe bağlı olarak miras sözleşmesinin ibrazının kabul edilebilirliğinin tartışmasız olduğunu zira kanunun bunu açıkça öngörmediği gibi bunu yasaklamadığına ilişkin görüş için bkz: Herzer, a.g.e., s. 68; Völk, a.g.t., s. 29. Zürih kantonundaki düzenlemeye göre ise miras sözleşmesini onaylayan noterin, taraflara miras sözleşmesinin sözleşme taraflarından birinin ölümünden sonra açılıp açılmayacağını sormak zorunda olduğu ve tarafların bu kararının da belgede belirtileceğine ilişkin bkz: Völk, a.g.t., s. 30-31.

⁵⁸ Kürşat, a.g.e., s.182, Doktrinde Öztan, bu durumu şöyle ifade eder: “Yaşadığı süre boyunca mirasbırakan vasiyetnamesini istediği yerde muhafaza eder”. Bkz: Öztan, a.g.e., s. 378; Ayiter, “Bizzat murisin kendi el yazılı vasiyetnamesini tevdi mükellefiyeti yoktur”. Bkz: Ayiter, a.g.e., s. 162; Alman hukukunda da bu husus da özel vasiyetname (privattestament) vasiyetçinin talebi üzerine resmi emanete alınabilir denilmektedir. Bkz: Dirk Olzen, Dirk Looschelders, *Erbrecht*, (Berlin: de Gruyter GmbH, 2020), s. 90.

⁵⁹ İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Öztan, a.g.e., s. 378; Kürşat, a.g.e., s. 182.

⁶⁰ Herzer, a.g.e., s. 57, Kürşat, a.g.e., s. 179-180.

içeriğinin korunmasına, gerçek hak sahiplerinin belirlenmesine ve bunların bozulmadan ortaya çıkmasına hizmet eden bir koruma önlemidir⁶¹.

Sulh hakiminin, vasiyetnamenin açılma usulüne geçebilmesi için öncelikle vasiyetnamenin sulh hakimine tevdi edilmesi gerekir⁶². Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesinde, vasiyetnamenin açılması bahsine geçilmeden önce "vasiyetnamenin teslimi" düzenlenmiştir. Kanun koyucu burada geçerli olup olmadığına bakılmaksızın ele geçen vasiyetnamenin, sulh hakimine teslim edilmesini bir zorunluluk olarak düzenlemiştir⁶³. Kanun maddesine paralel olarak da Tüzüğün 36. maddesinde vasiyetnamenin mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hakimine teslim edilmesi gerektiği belirtilmiştir⁶⁴.

Vasiyetnamenin teslimine ilişkin düzenleme emredici niteliktedir⁶⁵. Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesi ile vasiyetnameyi elinde bulunduran herkese bir teslim borcu yüklenmiştir⁶⁶. Bu yükümlülük herhangi bir makamın talebi olmaksızın mevcuttur ve tek bir mirasçı olsa dahi geçerlidir⁶⁷. Mirasbırakan dâhi bu borcu, kendi tasarrufları ile kısmen ya da tamamen ortadan kaldıramaz⁶⁸. Öte yandan teslimine ilişkin yükümlülük bir düzen kuralıdır⁶⁹. Bu nedenle bu yükümlülüğe uyulmamış olması vasiyetnameyi geçersiz kılmaz⁷⁰.

⁶¹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 287, Kürşat, a.g.e., s. 182; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 216; İmre/Erman, a.g.e., s. 329.

⁶² Çabri, a.g.e., C. II, s. 303; Kürşat, a.g.e., s. 205; Demir, a.g.m, s. 354; Aynı şekilde bkz: Schynder, a.g.m., s. 105.

⁶³ Öztan, a.g.e., s. 378; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Demir, a.g.m., s. 352; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 216; Dural/Öz, a.g.e., s. 397; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Ayiter, a.g.e., s. 162; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Çabri, a.g.e., C. II, s. 287; Kürşat, a.g.e., s. 181-182; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 287; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 404; Serozan/Engin, a.g.e., s. 469.

⁶⁴ İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Çabri, a.g.e., C. II, s. 287; Kürşat, a.g.e., s. 181.

⁶⁵ Öztan, a.g.e., s. 378; Demir, a.g.e., s. 354; Völk, a.g.t., s. 22.

⁶⁶ Öztan, a.g.e., s. 378; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Dural/Öz, a.g.e., s. 397; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Çabri, a.g.e., C. II, s. 288; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 217; Kürşat, a.g.e., s. 182; Aynı doğrultuda bkz: Herzer, a.g.e., s. 59.

⁶⁷ Herzer, a.g.e., s. 59; Kürşat, a.g.e., s. 183.

⁶⁸ Çabri, a.g.e., C. II, s. 288; Kürşat, a.g.e., s. 183, Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 216; Völk, a.g.t., s. 22.

⁶⁹ Herzer, a.g.e., s. 57; Öztan, a.g.e., s. 378; Demir, a.g.m., s. 360, Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405; Völk, a.g.t., s. 22; Mirasbırakanın ölümünden sonra son arzu ve vasiyetinin her zaman yeterince korunacağı ve saygı göreceği garantisine sahip olması için sadece bir düzen kuralının yeterli olup olmadığına ilişkin tartışma için bkz: Herzer, a.g.e., s. 57-58.

⁷⁰ Öztan, a.g.e., s. 378; Demir, a.g.m, s. 360; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405.

3.2. Vasiyetnameyi Teslimle Yükümlü Olanlar

3.2.1. Genel Olarak

Kanun koyucu Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesinin ikinci fıkrasında kimlerin vasiyetnameyi teslimle yükümlü olduğunu açıkça belirtmiştir. Bu fıkra göre vasiyetnameyi düzenleyen veyahut muhafaza eden, mirasbırakanın arzusu üzerine saklayan veya başka surette ele geçiren ya da ölenin eşyaları arasında bulan kimse vasiyetnameyi teslim ile yükümlüdür⁷¹.

Kanun koyucu, vasiyetnameyi teslimle yükümlü kıldığı kişiler için herhangi bir ayırım yapmamış olup hem resmi merciler için hem de özel hukuk kişileri için teslim borcunu öngörmüştür⁷². Esasen kanun koyucunun teslime ilişkin borcun doğması için getirdiği ölçütün sadece “*elde bulundurma*”⁷³ olduğu söylenebilir⁷⁴. Vasiyetnameyi elinde bulunduran kişi, vasiyetnamenin saklanması için kendisine verilen biri olabileceği gibi mirasbırakanın ölümünden sonra vasiyetnameyi bir şekilde ele geçirmiş kimse de olabilir⁷⁵. Dolayısı ile teslim yükümlülüğü hem üçüncü kişiler hem de mirasçılar için de söz konusu olabilir⁷⁶.

Mirasbırakan birden fazla ölümüne bağlı tasarruf bırakmış ve bu tasarruflar da farklı kişilerin elinde bulunuyor olabilir⁷⁷. Öyle ki mirasbırakana ait aynı vasiyetnamenin başka suretleri de

⁷¹ Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 7; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 16-18; Herzer, a.g.e., s. 59-60; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 217; Çabri, a.g.e., C. II, s. 289; Kürşat, a.g.e., s. 183; Piotet, a.g.e., s. 714; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Dural/Öz, a.g.e., s. 398, Druey, § 15 N. 5; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405-406; Baygın, a.g.m., s. 240; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Demir, a.g.m. s. 356.

⁷² Herzer, a.g.e., s. 59; Völk, a.g.t., s. 35; Schnyder, a.g.m., s. 108; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Kürşat, a.g.e., s. 183; Çabri, a.g.e., C. II, s. 289-290, Ayan, a.g.e., s. 255.

⁷³ Öğretide elde bulundurma kavramının geniş yorumlanması gerektiği ve bizimde katılmış olduğumuz görüşe göre, kişi fiilen elinde bulundurmasa dahi kişinin hakimiyet alanına giren bir durumun bulunması halinde de teslim yükümlülüğünün varlığının kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 183; Çabri, a.g.e., C. II, s. 291; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Dural/Öz, bu hususu şöyle örneklendirir: “*Kanımca vasiyetnameye zilyet olmamakla birlikte, vasiyetnamenin nerede olduğunu bilen ve başka kimsenin bu yeri bilmediğinden veya diğer bilenlerin vasiyetnameyi saklamak yahut yok etmek istediklerinden haberdar olan kişilerin de, MK 595 hükümlerine kıyasen, mahkemeye başvurarak ihbarda bulunma yükümleri kabul edilmelidir.*” Bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Aynı doğrultuda örnekler için bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 291.

⁷⁴ Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Kürşat, a.g.e., s. 183; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Öztan, a.g.e., s. 378.

⁷⁵ Kürşat, a.g.e., s. 184; Çabri, a.g.e., C. II, s. 290-291; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; İnan/Ertaş, Albaş, a.g.e., s. 499; Öztan, a.g.e., s. 378.

⁷⁶ Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Kürşat, a.g.e., s. 184; Demir, a.g.m., s. 355; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 217; Dural/Öz, a.g.e., s. 389; İmre/Erman, a.g.e., s. 329.

⁷⁷ Çabri, a.g.e., C. II, s. 290; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498.

farklı kişilerin elinde bulunabilir. Bu durumlarda teslim borcu vasiyetnameyi elinde bulunduran herkes için ayrı ayrı doğar⁷⁸. Ölüme bağlı tasarrufu bulan veyahut saklamakla görevli olan kişi, mirasçılarının veyahut yetkili makamın özel bir talebine gerek olmaksızın belgeyi vermekle yükümlüdür⁷⁹.

3.2.2. Resmi Makamlar

Vasiyetnamenin teslimine ilişkin önceki bölümlerde değindiğimiz üzere kanun koyucu hem resmi makamlar hem de özel hukuk kişileri bakımından bu yükümlülüğü öngörmüştür. Ancak bu yükümlülük, tüm resmi makamlar bağlamında değil vasiyetnameye ilişkin yetkileri bulunan resmi merciler bağlamında ele alınmalıdır⁸⁰. Bu başlık altında kanunun ilgili maddelerinde, vasiyetnamelerin düzenlenmesi ve saklanmasıyla ilişkin öngörmüş olduğu çeşitli görevlilere yer verilecektir.

Resmi vasiyetnameler, Türk Medeni Kanunu'nun 532. maddesi uyarınca iki tanığın katılımı ile resmi memurun huzurunda düzenlenir⁸¹. Buna ek olarak TMK m. 537 hükmünde vasiyeti düzenleyen memurun vasiyetnamenin aslını saklamakla yükümlü olduğu düzenlenmiştir⁸². Resmi memur; sulh hâkimi, noter veya yetkilendirilmiş başka bir görevli olabilir (TMK m. 532/ II). El yazılı vasiyetnameler için de buna paralel bir düzenleme olarak Türk Medeni Kanunu'nun 538. maddesinde mirasbırakan tarafından düzenlenen el yazılı vasiyetnamenin açık veya kapalı bir şekilde sulh hakimine, notere veyahut yetkili memura bırakabileceği hükmüne yer verilmiştir⁸³.

⁷⁸ Çabri, a.g.e., C. II, s. 290; "Eğer birden fazla vasiyetname söz konusu ise hepsinin teslimi gerekir." Bkz: Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 404; Schnyder, a.g.m., s. 106; İmre/Erman, a.g.e., s. 329.

⁷⁹ Riggenbach, a.g.m., s. 15; Herzer, a.g.e., s. 60.

⁸⁰ Kürşat, a.g.e., s. 185.

⁸¹ Öztan, a.g.e., s. 196; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 120; Oğuzman, a.g.e., s. 109; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 157-158; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 98; Dural/Öz, a.g.e., s. 62; Ayiter, a.g.e., s. 50; İmre/Erman, a.g.e., s. 81; Berki, Vasiyet, s. 404; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 110; Hatemi, a.g.e., s. 101-102; Çabri, a.g.e., C. I, s. 509; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 190-191; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 163; Ayan, a.g.e., s. 104; Serozan/Engin, a.g.e., s. 299-300.

⁸² Öztan, a.g.e., s. 205; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 125; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 198; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 172; Ayan, a.g.e., s. 107; Serozan/Engin, a.g.e., s. 302; Dural/Öz, a.g.e., s. 76; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 115; Çabri, a.g.e., C. I, s. 558; Eski Medeni Kanunumuzun 484. maddesinde bu husus; resmi memur, vasiyetnamenin aslını veya tasdikli suretini saklamakla mükelleftir şeklinde düzenlenmekteydi. Bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 114; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 159-160; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 106.

⁸³ Hatemi, a.g.e., s. 101; Öztan, a.g.e., s. 196; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 120; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 217-218; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 109-110; Dural/Öz, a.g.e., s. 89; Ayiter, a.g.e., s. 49; İmre/Erman, a.g.e., s. 79-80; Berki, Vasiyet, s. 407; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 120; Çabri, a.g.e., C. I, s. 585.

Resmi ve el yazılı vasiyetnamelerin düzenlenmesi veyahut saklanması ile ilgili öngörülen mercilerden noterlere ilişkin 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 69. maddesinde ayrı bir düzenleme yer almaktadır⁸⁴. Bu düzenlemeye göre “*Noterler, nüfus idaresi tarafından ölümün ihbarı veya resmi bir belge ile ispatı halinde, yetkili sulh hakimine verilmek üzere, dairelerinde saklı bulunan vasiyetnamelerin ve noterlikçe düzenlenmiş ölüme bağlı tasarruf senetlerinin onaylı örneklerini Cumhuriyet Savcılığına tevdi ederler*”.

Uygulamada, huzurunda vasiyetname düzenlenen veyahut kendisine saklanması için tevdi edilen vasiyetnameyi teslim alan resmi merciler, vasiyetnamenin düzenlenmesinden veya tesliminden sonra kendilerinde bir vasiyetname bulunduğunu mirasbırakanın nüfusa kayıtlı olduğu Nüfus Müdürlüğü'ne bildirirler. Ayrıca ölüm halinde de durumun kendilerine bildirilmesini talep ederler ve bu durum da ilgili nüfus kütüğüne şerh edilir. Ölüm gerçekleşip Nüfus Müdürlüğü'ne bildirildiğinde ilgili şerh ile birlikte nüfus kayıt örneği vasiyetnamenin saklandığı; sulh mahkemesi, noter veya ilgili memura yazı ile bildirilir. Bu şekilde mirasbırakanın ölümünden haberdar olan yetkili merciler, vasiyetnamenin onaylı bir örneğini Cumhuriyet Savcılığı aracılığıyla mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hakimine iletirler⁸⁵.

Sözlü vasiyetnamede ise vasiyetnameye ilişkin tutanağın, tanıklar tarafından bir sulh veya asliye mahkemesine verilmesi veyahut tanıklar tarafından tutanak tutulmaması halinde tanıkların sözlü beyanının mahkeme tarafından tutanağa geçirilmesi söz konusudur^{86/87} (TMK m. 540). İşte burada bahsi geçen şekilde düzenlenen ve tevdi edilmiş olan tüm vasiyetnameler, saklamak ile görevli bulunan makamlar tarafından teslim edilirler⁸⁸.

⁸⁴ Düzenlemeye ilişkin açıklamalar için bkz: Öztan, a.g.e., s. 379; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575, dn. 33a; Çabri, a.g.e., C. II, s. 290; Kürşat, a.g.e., s. 186; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405; Serozan/Engin, a.g.e., s. 469.

⁸⁵ Baygın, a.g.m., s. 241; Kürşat, a.g.m., s. 186; Ayrıca bkz: Noterlik Kanunu Yönetmeliği m. 135.

⁸⁶ Öztan, a.g.e., s. 207; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 126-127; Abdülkerim Yıldırım, “Sözlü Vasiyetname” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.16 (2014), s. 221 vd.; Oğuzman, a.g.e., s. 128; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 222; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 112 vd.; Dural/Öz, a.g.e., s. 94-95; Ayiter, a.g.e., s. 54; İmre/Erman, a.g.e., s. 96 vd.; Berki, Vasiyet., s.409; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 123; Hatemi, a.g.e., s. 105.

⁸⁷ Sözlü vasiyetnameye ilişkin kanun maddesinin son fıkrasında (TMK m. 540/ III) ek bir düzenleme mevcut olup esasen bu düzenlemeye bağlı olarak vasiyetnamenin teslim edilmek üzere saklanacağı mercinin de değişebileceği söylenebilir. Bu maddeye göre “*Sözlü vasiyet yoluna başvuran kimse askerlik hizmetinde bulunuyorsa, teğmen veya daha yüksek rütbeli bir subay; Ülke sınırları dışında seyreden bir ulaşım aracında bulunuyorsa, o aracın sorumlu yöneticisi; sağlık kurumlarında tedavi edilmekteyse, sağlık kurumunun en yetkili yöneticisi hâkim yerine geçer.*” Aynı doğrultudaki başka bir düzenleme için bkz: VVMHÜİT m. 37/ III.

⁸⁸ Kürşat, a.g.e., s. 185; Piotet, a.g.e., s. 714; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556. N. 16; Herzer, a.g.e., s. 61; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 404.

Vasiyetnamenin saklanması ve teslimine ilişkin bu düzenlemeler kanunda ölüme bağlı tasarrufların şekilleri ayrımında kendilerine özgülünen maddeler de yer almaktadır ve burada resmi memurlara bir kamusal görev yüklenmektedir⁸⁹. Diğer yandan TMK m. 589 hükmünün son fıkrasında, mirasbırakanın yerleşim yerinden başka bir yerde ölmesi halinde o yerin sulh hâkiminin, mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hakimine ölümü bildireceğini ve ölüm yerinde bulunan mirasbırakana ait malların korunması için gerekli önlemler alarak ilgili dosyayı ve varsa vasiyetnameyi yerleşim yeri sulh hakimine göndereceği düzenlenmiştir⁹⁰. Bu düzenleme ile kanun koyucu, mirasbırakanın yerleşim yerinden başka bir yerde ölmesi halinde o yerin sulh hakimini de vasiyetnamenin teslimi ile yükümlü kılmıştır⁹¹.

3.2.3. Özel Hukuk Kişileri

Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesi ile özel hukuk kişilerine de teslim borcu yüklenmiştir. Ancak özel hukuk kişileri kapsamında resmi mercilerde olduğu gibi kamusal bir görevden bahsedilemez⁹².

Kanun koyucu, özel hukuk kişilerinin teslim yükümlülüğüne dair herhangi bir kısıtlamaya gitmemiştir. Bu nedenle Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesindeki koşulları sağlayan tüm kişilerin teslim yükümlüsü olduğu söylenebilir⁹³. Bu doğrultuda mirasbırakan, vasiyetnamesini saklaması için mirasçılardan herhangi birine, üçüncü bir kişiye, arkadaşına veya avukatına bırakabilir⁹⁴. Mirasbırakan vasiyetnamesini hususi olarak birine bırakmamış dahi olsa vasiyetnameyi bir şekilde ele geçiren veya bulan bir kişi de

⁸⁹ Kürşat, a.g.e., s. 185; Çabri, a.g.e., C. II, s. 290, dn. 829; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 404; Karrer/ Vogt/Leu, Art. 556. N. 1, Herzer, a.g.e., s. 61; Öğretide Herzer, buna ilişkin şöyle bir örnek vermektedir: Vasiyeti onaylayan, tasdik eden memur vasiyetin saklanması için vasiyeti sahibine teslim etmesi halinde, vasiyet sahibinin kayıp riskini kendi üstlendiğine dair bir beyanname imzalamış olması halinde dahi bu beyanname geçerli değildir ve memurun buradaki tevdi görevi devam eder. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 61.

⁹⁰ Çabri, a.g.e., C. II, s. 290; Kürşat, a.g.e., s. 186.

⁹¹ Bu husus kanaatimizce oldukça önemlidir. Zira mirasçının herhangi bir ikamet değişikliğinde bildirimde bulunmaması veya bir isim değişikliğinin de bildirilmemesi halinde belirsizliğin önüne geçilmiştir. Öğretide Herzer, uygulamada teslim yükümlülüğünün yerine getirilebilmesinin bunun vasiyetnameyi saklayan kişiye bildirilmesine bağlı olduğunu ve bu nedenle de tasarruf değişikliklerine ilişkin problemler ile sık karşılaşılabileceğine vurgu yapmaktadır. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 61; Kürşat, a.g.e., s. 186, dn. 569.

⁹² Kürşat, a.g.e. s. 186, Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 404. Öğretide teslim etme yükümlülüğünü genel bir vatandaşlık görevi olarak da adlandırılabilmesine ilişkin görüş için bkz: Völk, a.g.t., s. 35; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405.

⁹³ Herzer, a.g.e., s. 60; Kürşat, a.g.e., s. 187; Öztan, a.g.e., s. 378; Dural/Öz, a.g.e., s. 398.

⁹⁴ Völk, a.g.t., s. 35; Çabri, a.g.e., C.II, s. 291; Demir, a.g.m, s. 356; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405.

olabilir⁹⁵. Örneğin; mirasçılardan biri, üçüncü bir kişi, tereke resmi yöneticisi, vasiyeti yerine getirme görevlisi, polis veya icra- vergi memuru da bu bakımdan teslim yükümlüsü olarak değerlendirilebilir⁹⁶.

Kanun koyucu, Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesinde bahsi geçen teslim ile yükümlü özel hukuk kişilerine ilişkin tanımlamada belirtilen kişilere ek olarak vasiyetnameyi "ölenin eşyaları arasında bulan kimseye" de yer vermiştir⁹⁷. Aslında vasiyetnameyi "başka surette ele geçiren" ifadesi ile paralel doğrultuda olan bu düzenleme⁹⁸ ve ölenin "eşyaları arasında" olarak ifade edilen bu iki kavramın öğretide geniş yorumlanması gerektiği savunulmaktadır. Zira vasiyetnamenin sadece mirasbırakanın evrakları arasında değil başka bir yerde bulunması halinde dahi teslim yükümlülüğü söz konusudur⁹⁹. Öte yandan, elinde bulundurma bakımından da geniş bir yorumlama yapılmalı ve kişi zilyet olmasa dahi vasiyetnamenin nerede olduğunu bilmesi halinde yetkili sulh hakimine bunu bildirmesi gereklidir¹⁰⁰.

⁹⁵ Çabri, a.g.e., C. II, s. 291; Kürşat, a.g.e., s. 184; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Demir, a.g.m., s. 356; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 499.

⁹⁶ Çabri, a.g.e., C. II, s. 291; Kürşat, a.g.e., s. 187; Vasiyeti yerine getirme görevlisinin teslim yükümlülüğü için ayrıca bkz: Cem Akbıyık, *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2012), s. 164.

⁹⁷ Kürşat, a.g.e., s. 183; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Demir, a.g.m., s. 356; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 217; Ayiter, a.g.e., s. 163; Çabri, a.g.e., C. II, s. 289; Riggensbach, a.g.m., s. 14; Mirasbırakanın hizmetçisinin veya işçisinin, vasiyetnameyi, mirasbırakanın eşyaları arasında bulması halinde vasiyeti nereye teslim edeceği hususunda *İsviçre* hukukunda kantonların eski ve yeni uygulamalarındaki görüşler için bkz: Herzer, a.g.e., s. 60; Schnyder, a.g.m., s. 108; Völk, a.g.t., s. 35.

⁹⁸ Öğretide *Kürşat, ele geçiren* ifadesinin akabinde -bu tanımın geniş yorumlanabilmesi ile- *ölenin eşyaları arasında bulan kişi* ifadesine gerek kalmadığını zira vasiyetnameyi ölenin eşyaları arasında bulan kişinin vasiyetnameyi ele geçiren kişi olarak da tanımlanabileceğini ileri sürmektedir. Ayrıca bu tanımın yer almasını da eski Medeni Kanunumuzun 535. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan *müteveffanın evrakı arasında bulan her şahıs* ifadesinin devam ettirilmek istenmesi olarak yorumlamaktadır. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 184, dn. 559.

⁹⁹ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 184, dn. 559; Baygın, a.g.m., s. 240; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 217; Ayiter, a.g.e., s. 163; Aynı şekilde bkz. Piotet, a.g.e., s. 714-715, dn. 3; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 18; Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 7; Riggensbach, a.g.m., s. 14; Herzer, a.g.e., s. 59 vd.; Schnyder, a.g.m., s.108; Völk, a.g.t., s.36; Öte yandan öğretideki diğer bir görüş- dar yorum için- bkz. Escher, Art. 556, N. 7. Yazara göre, örneğin başka birinin belgeleri arasında yahut kütüphanedeki kitaplardan birinin arasında bulunan vasiyetnameler bu kapsamda değerlendirilemeyecektir. Buna karşılık *Herzer*, bu hususta aynı örnek üzerinden üçüncü şahsa verilen bir kitabın içerisinde bulunan vasiyetnamenin de teslim yükümlülüğü kapsamında geçerli olacağını savunmaktadır. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 60. Aynı doğrultudaki görüş için bkz: Völk, a.g.t., s. 36.

¹⁰⁰ Dural/Öz, a.g.e., s. 398, Çabri, a.g.e., C. II, s. 291, Kürşat, a.g.e., s. 181.

3.3. Teslim Konusu Belgeler

3.3.1. Vasiyetnameler

3.3.1.1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesinde düzenlenen teslime ilişkin yükümlülüğün konusunu vasiyetnameler oluşturmaktadır¹⁰¹. Kanun maddesindeki vasiyetname terimi şekli olarak ölüme bağlı tasarrufun türüne bağlı olmaksızın tüm vasiyetnameleri kapsar¹⁰². Vasiyetnamenin maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardan belirli bir mal bırakma veyahut mirasçı atama gibi hususlardan hangisini içerdiğinin de bir önemi yoktur¹⁰³. Aynı şekilde bir mirasçı, vasiyetnamenin içeriğinde sadece kendisine ilişkin kazandırma da bulunulduğunu ve başka bir düzenleme içermediğini ispat etmiş dahi olsa teslim yükümlülüğünden kurtulamaz¹⁰⁴. Dolayısıyla vasiyetnamenin teslimi, maddi içeriğinden bağımsız bir husustur¹⁰⁵.

Mirasbırakana ait vasiyetnamenin şekil bakımından nasıl gözüktüğünün esasen bir önemi yoktur¹⁰⁶. Mirasbırakana ait bir mektup, günlük, defter gibi çeşitli şekillerde de mirasbırakanın son arzularını içeren ölüme bağlı tasarruflar mevcut olabilir ve bu hallerde de teslim yükümlülüğü mevcuttur¹⁰⁷. Esasen burada şekil ve biçimden daha ziyade mirasbırakanın ölümü halinde malları üzerinde tasarrufta bulunmuş olduğu bir irade beyanı olarak içerik belirleyicidir¹⁰⁸.

Vasiyetname birden fazla nüsha halinde düzenlemiş ise tek bir nüshanın değil tüm nüshaların sulh hâkimine teslim edilmesi gerekir¹⁰⁹. Nüshanın dışında mirasbırakana ait birden fazla

¹⁰¹ Çabri, a.g.e., C.II, s. 291; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 5 vd.; Piotet, a.g.e., s. 715; Kürşat, a.g.e., s. 187; Demir, a.g.m, s. 355; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 216; Ayiter, a.g.e., s. 162.

¹⁰² Kürşat, a.g.e., s. 187; Herzer, a.g.e., s. 63; Schnyder, a.g.m, s. 106; Völk, a.g.t., s. 23; Öztan, a.g.e., s. 377; Ayiter, a.g.e., s. 162-163; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Çabri, a.g.e., C. II, s. 291.

¹⁰³ Dural/Öz, a.g.e., s. 397-398; Kürşat, a.g.e., s. 187; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Çabri, a.g.e., C. II, s. 291-292.

¹⁰⁴ Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Kürşat, a.g.e., s. 187.

¹⁰⁵ Çabri, a.g.e., C. II, s. 292; Kürşat, a.g.e., s. 187; Dural/Öz, a.g.e., s. 398.

¹⁰⁶ Riggenbach, a.g.m., s.18; Völk, a.g.t., s. 23; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405; Öğretide Piotet, bu hususta şöyle bir ifade kullanmaktadır: “*Dikkate alınması gereken tek şey belgenin içeriğidir.*” Bkz: Piotet, a.g.e., s. 715.

¹⁰⁷ Völk, a.g.t., s. 23; Riggenbach, a.g.m., s. 18.

¹⁰⁸ Karrer/Vogt/Leu, Art. 556. N. 7; Piotet, a.g.e., s. 715.

¹⁰⁹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 293; Kürşat, a.g.e., s. 188; Piotet, a.g.e., s. 715; Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 3; Völk, a.g.t., s. 23; Öğretide Herzer, bu hususta istisnai durumlar dışında suret olarak belirlenen tasarrufların teslim edilmemesini savunmaktadır. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 64; Riggenbach, birbirinin aynı olan birden fazla

vasiyetnamenin bulunması halinde de teslim yükümlülüğü tüm vasiyetnameler için söz konusu olacaktır¹¹⁰. Geçersizlik bahsinde de üzerinde duracağımız üzere burada bir vasiyetnamenin diğerini geçersiz kılması veya birbiri ile çelişen vasiyetnameler olması da teslim yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz¹¹¹. Bu doğrultuda Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinin son fıkrasına göre, sonradan ortaya çıkan vasiyetnameler için de aynı usulün uygulanması gerektiğine vurgu yapılmıştır¹¹².

3.3.1.2. Vasiyetnamenin Türleri Bakımından

Resmi merciler başlığı altında vasiyetnamenin türlerinin değişmesi ile teslim yükümlüsü kişilerinin değişebileceğine ilişkin birtakım bilgilere değinmiştik. Bu başlık altında ise vasiyetnamenin türlerine bağlı olarak teslim ilişkine ilişkin değişebilecek hususlar ve ortaya çıkabilecek sorunlara yer verilecektir.

Sözlü vasiyetnameler, Türk Medeni Kanunu'nun 540. maddesindeki düzenleme gereği tamamlanabilmesi için mahkemeye tevdi edilmesi gereken belgelerdir¹¹³. Mirasbırakanın ölümünün tespit edilmesinden sonra vasiyetnamenin teslim edildiği mahkeme eğer mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi değil ise Tüzüğün 37/2 maddesinde de ifade edildiği üzere bu mahkeme, vasiyetnameyi hemen mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesine iletir¹¹⁴. Resmi vasiyetnameler; resmi makam vasıtası ile memur, sulh hâkimi, noter veya kanunla yetkilendirilmiş bir görevli tarafından düzenlenip bu merciler

nüshanın varlığı halinde orijinal olan belgenin verilmesinin yeterli olduğunu istisnai olarak küçük sapma ve farklılıkların bulunması halinde de birden fazla vasiyetnamenin varlığı söz konusu olacağından bunların tesliminin gerektiğini ifade etmektedir. Bkz: Riggensbach, a.g.m., s. 19; Öztan, bu hususta orijinali bulunmayan fakat fotokopisi bulunan vasiyetnameler bakımından bir ayırım yapar ve orijinali bulunmayan ancak fotokopisi bulunan vasiyetnamelerin sulh hâkimine teslim edilmesi gerektiğini vurgular. Bkz: Öztan, a.g.e., s. 379. Aksi bir görüş olarak Völk, vasiyetnamenin orijinali artık mevcut değilse veya bulunamıyorsa, kopyalarının ibraz edilmesinin artık gerekmediğini savunmaktadır. Bkz: Völk, a.g.t., s. 23.

¹¹⁰ Völk, a.g.t., s. 24; Schnyder, a.g.m., s. 106; Riggensbach, a.g.m., s. 18; Herzer, a.g.e., s. 64; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405; Demir, a.g.m., s. 354; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Çabri, a.g.e., C. II, s. 292; Kürşat, a.g.e., s. 188.

¹¹¹ Völk, a.g.t., s. 24; Riggensbach, a.g.m., s. 18; Herzer, a.g.e., s. 64; Öztan, a.g.e., s. 379; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405; Çabri, a.g.e., C. II, s. 292; Kürşat, a.g.e., s. 188.

¹¹² İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Kürşat, a.g.e., s. 188.

¹¹³ Kürşat, a.g.e., s. 188, Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 114; Dural/Öz, a.g.e., s. 95; Ayiter, a.g.e., s. 54; İmre/Erman, a.g.e., s. 96; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 124; Hatemi, a.g.e., s. 105.

¹¹⁴ İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Kürşat, a.g.e., s. 188; Dural/Öz, a.g.e., s. 95.

tarafından teslim edilir¹¹⁵. Dolayısı ile bu iki vasiyetname türünün düzenlenmesi ve tamamlanması bakımından teslim hususunda bir sorun ortaya çıkma ihtimali daha azdır¹¹⁶.

El yazılı vasiyetnameye ilişkin olarak ise resmi bir merci aracılığıyla veyahut resmi makamın vasiyetnamenin düzenleme aşamasına katılması gibi zorunluluklar bulunmadığından, bu vasiyetname türü bahsi geçen diğer iki vasiyetname türünden ayrışır¹¹⁷. Zira kanun koyucu mirasbırakanı el yazılı vasiyetnameyi teslim ile yükümlü kılmamıştır¹¹⁸. Buna bağlı olarak da el yazılı vasiyetnameler her yerde olabilirler ve herhangi birinin de eline geçmesi muhtemel belgelerdir¹¹⁹.

El yazılı vasiyetnamelere ilişkin bir diğer husus ise ne ile veyahut neyin üzerine yazılacağına ilişkin bir zorunluluğun bulunmamasıdır¹²⁰. Örneğin bir boya ile bir duvara, taşa ya da herhangi bir şeyin üzerine de yazılabilir¹²¹. Dolayısıyla bir duvara veyahut taşınmayacak bir kayaya yazılan vasiyetnamenin, teslim yükümlüsü tarafından fiziken teslimi mümkün olmayabilir¹²². Böyle bir durumda yetkili sulh hâkimine, duvar veyahut kayanın yerinin haberdar edilmesi suretiyle yükümlülüğün yerine getirildiği kabul edilmelidir¹²³.

¹¹⁵ İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Kürşat, a.g.e., s. 189; Piotet, a.g.e., s. 714; Baygın, a.g.m., s. 240; Öztürk, a.g.t., s. 107; Öğretide *Kocayusufpaşaoğlu*, bu hususu şöyle ifade etmektedir: “*Tüzüğün 35. maddesinin ikinci fıkrasına göre vasiyetname resmi ise düzenleyen daire veya mahkeme örneğini gönderir.*” Bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Çabri, a.g.e., C. II, s. 291.

¹¹⁶ Kürşat, a.g.e., s. 189.

¹¹⁷ Kürşat, a.g.e., s. 189; Ayan, a.g.e., s. 107; Gönen Doruk, “El Yazılı Vasiyetname” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2005), s. 29; Öğretide *İnan/Ertaş/Albaş*, bu durumun içeriğin gizliliğini de temin edeceğini ifade etmektedir. Bkz: İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 180; Gizlilik hususunda öğretilerdeki aynı görüşler için bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 71; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 116.

¹¹⁸ Öztan, a.g.e., s. 378; Ayiter, a.g.e., s. 162; Kürşat, a.g.e., s. 182, s.189, dn. 589; Schnyder, a.g.m., s. 105; Oğuzman, a.g.e., s. 118; İmre/Erman, a.g.e., s. 80; Berk, Vasiyet., s. 409; Çabri, a.g.e., C. I, s. 585; Gönen, a.g.t., s. 89; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 179; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 189-190; Serozan/Engin, a.g.e., s. 310; Ayan, a.g.e., s. 110.

¹¹⁹ Kürşat, a.g.e., s. 189; Gönen, a.g.t., s. 29; Öztan, a.g.e., s. 190; Öğretide *Olzen*, bu hususu el yazılı vasiyetnamenin hem avantajı hem de dezavantajı olarak nitelendirmektedir. Zira bu durum vasiyetçiye pratik olarak herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde tasarrufta bulunabilme imkânı sunar. Ancak öte yandan sahtecilik ve miras durumunda belgenin takip edilememesi halindeki yasal belirsizliğin de bir risk oluşturduğunu ifade eder. Bkz: Olzen, a.g.e., s. 90.

¹²⁰ Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 109; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 174; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 184; Serozan/Engin, a.g.e., s. 304; Ayan, a.g.e., s. 109; Öztan, a.g.e., s. 192; Oğuzman, a.g.e., s. 119; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 194; Dural/Öz, a.g.e., s. 82; İmre/Erman, a.g.e., s. 75; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 117; Gönen, a.g.t., s. 39 vd.

¹²¹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 292; Serozan/Engin, a.g.e., s. 304; Kürşat, a.g.e., s. 187-188; Gönen, a.g.t., s. 40; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 109; Öğretide *Antalya/Sağlam*, bu hususu şöyle açıklar: “*Vasiyetname metninin yazıldığı ortam ayırt edilmeksizin vasiyetnamelerin teslimi söz konusudur.*” Bkz: Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405.

¹²² Çabri, a.g.e., s. C. II, 292.

¹²³ Kürşat, a.g.e., s. 188, dn. 579.

3.3.1.3. Vasiyetnamenin Yokluğu ve Geçersizliği Bakımından

Türk Medeni Kanunu’nun 595. maddesi ile teslimi gereken belgenin türünün vasiyetname olduğu açıkça belirtilmiş, devamında ise vasiyetnamenin “*geçerli olup olmadığına bakılmaksızın*” denilerek teslim yükümlülüğünün vasiyetnamenin geçerliliği hususundan bağımsız olduğu ifade edilmiştir. Dolayısı ile teslim yükümlülüğü, vasiyetnamenin geçerliliği hususundan bağımsızdır¹²⁴. Ancak bu durumda ölüme bağlı tasarruflar kapsamında *geçersizlik halleri* gündeme gelecektir. Nitekim Türk Medeni Kanunu’nun 504. maddesinde irade bozukluğu hallerinde ölüme bağlı tasarrufun geçersiz sayılacağı¹²⁵, Türk Medeni Kanunu’nun 515. maddesinde ise koşullar ve yüklemelere ilişkin hukuka ve ahlaka aykırı düzenlemelerin de içinde yer aldıkları tasarrufları geçersiz kılacakları düzenlenmiştir¹²⁶.

Türk Medeni Kanunu’nun 557. maddesinde ölüme bağlı tasarruflara ilişkin iptal sebepleri düzenlenmiştir. Bu hükümde genel iptal sebepleri; ehliyet, şekil, hukuk ve ahlaka aykırılık ile irade bozukluğu şeklinde dörde ayrılmıştır¹²⁷. Kanun koyucu, ölüme bağlı tasarruflara ilişkin olarak tasarrufu yaşatmayı benimsediğinden kesin hükümsüzlük yaptırımına yer vermemiştir¹²⁸. Ancak doktrinde geçersizlik hallerine ilişkin iptal edilebilirliğin mevcut olduğu gibi kesin hükümsüzlük hallerinin de olduğu kabul edilmektedir¹²⁹.

¹²⁴ Serozan/Engin, a.g.e., s. 469; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Ayan, a.g.e., s. 255; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Çabri, a.g.e., C. II, s. 293; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 287; Kürşat, a.g.e., s. 190; Öztan, a.g.e., s. 379; Herzer, a.g.e., s. 64; Schnyder, a.g.m., s. 106; Völk, a.g.t., s. 23; Riggensbach, a.g.m., s. 18.

¹²⁵ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 302 vd; Ayan, a.g.e., s. 157; Serozan/Engin, a.g.e., s. 281; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 308; Öztan, a.g.e., s. 227; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 68 vd; Oğuzman, a.g.e., s. 101; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 328 vd; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 70; Banu Atlı, *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşürülmesi*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), s. 104 vd; Dural/Öz, a.g.e., s. 226 vd.

¹²⁶ Ayan, a.g.e., s. 157; Serozan/Engin, a.g.e., s. 291; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 313 vd; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 306; Öztan, a.g.e., s. 231; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 90-91; Oğuzman, a.g.e., s. 104; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 333 vd; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 70; Atlı, a.g.e., s. 131 vd.; Dural/Öz, a.g.e., s. 229-230.

¹²⁷ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 198; Öztan, a.g.e., s. 226; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 237; Oğuzman, a.g.e., s. 98; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 328 vd; Atlı, a.g.e., s. 80.

¹²⁸ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 196; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 336; Öğretide *Atlı*, bu hususta ölüme bağlı tasarrufların iptaline ilişkin düzenleme olmakla birlikte kesin hükümsüzlüğe ilişkin genel bir düzenlenmenin olmadığını belirtmektedir. Kanunda sayılan dört durum halinde de kesin hükümsüzlüğün değil de iptal yaptırımının öngörülmüş olmasını ölüme bağlı tasarrufların mümkün olduğunca ayakta tutulması görüşü ile ilişkilendirmektedir. Bkz: Atlı, a.g.e., s. 70, 80-81.

¹²⁹ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 191; Çabri, a.g.e., C. II, s. 294; Piotet, a.g.e., s. 715; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 336-337, 576; Atlı, a.g.e., s. 67.

Vasiyetnamenin teslimine ilişkin buradaki sorunların temeli, esasen geçersizliğin kapsamı, kesin hükümsüzlük ve yokluk halinin de bu kapsamda değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine ilişkindir¹³⁰. Vasiyetnamenin iptalini gerektirecek bir sakatlığın bulunması halinde, teslim zorunluluğunun mevcut olduğu açıktır¹³¹. Zira vasiyetnameyi elinde bulunduran kişinin vasiyetnamenin geçerli olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapma yetkisi söz konusu değildir¹³². Vasiyetnamenin iptaline ancak mahkeme karar verebilir ve iptal hükmü verilinceye kadar vasiyetname hüküm doğurur¹³³. İptal hususuna ilişkin karar verme yetkisi, vasiyetnamenin tevdi olduğu sulh mahkemesi hakimine değil ancak iptal davasının açıldığı mahkeme hakimine aittir¹³⁴.

Yokluk ve kesin hükümsüzlük halinde ise doktrindeki genel görüşe göre bu hallerde dahi vasiyetnamenin teslim yükümlülüğünün devam ettiği kabul edilmektedir¹³⁵. Buradan hareketle örneğin, bir vasiyetname daha sonraki bir ölüme bağlı tasarruf ile kaldırılmış olsa dahi sadece son vasiyetin değil sonraki vasiyetname ile kesin hükümsüz olan vasiyetnamenin de teslimi gerekir¹³⁶. Ya da biri diğerini kesin olarak hükümsüz hale getirmese de mirasbırakana ait birbiri ile çelişen birden fazla vasiyetname de mevcut olabilir. Bu vasiyetnamelerin de her biri için teslim yükümlülüğü devam edecektir¹³⁷. Kısacası vasiyetnameye ilişkin şekil şartlarında noksanlık¹³⁸ bulunması veyahut vasiyetnamenin mirasbırakana ait olup olmadığı hususunda bir şüphe¹³⁹ duyulması ya da vasiyetnamenin

¹³⁰ Kürşat, a.g.e., s. 191; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Çabri, a.g.e., C. II, s. 294.

¹³¹ Öztan, a.g.e., s. 379; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 216; Ayiter, a.g.e., s. 162-163; Çabri, a.g.e., C. II, s. 293; Demir, a.g.m., s. 354; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Serozan/Engin, a.g.e., s. 469; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Serozan/Engin, kesin hükümsüzlük halinde de teslim yükümlülüğünün olduğunu açıkça ifade eder. Bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 469.

¹³² Öztan, a.g.e., s. 379; Kürşat, a.g.e., s. 192; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Çabri, a.g.e., C. II, s. 293; Schnyder, a.g.m., s. 106; Völk, a.g.t., s. 23; Riggenbach, a.g.m., s. 18.

¹³³ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Çabri, a.g.e., C. II, s. 293-294; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 498; Kürşat, a.g.e., s. 192; Völk, a.g.t., s. 24.

¹³⁴ Kürşat, a.g.e., s. 192; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 575; Çabri, a.g.e., C. II, s. 295; Öğretide Riggenbach, bu hususu *tasarrufu saklayan ya da bulan kişinin geçerlilik hususunda karar verme yetkisi olmadığı gibi vasiyetnamenin teslim edildiği makam için de bu geçerlidir*, şeklinde ifade etmektedir. Bkz: Riggenbach, a.g.e., s. 18.

¹³⁵ Bkz: Piotet, a.g.e., s. 715; Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 716; Tuor/Picenoni, Art. 556. N. 3, 4; Schnyder, a.g.m., s. 106; Herzer, a.g.e., s. 64-66; Völk, a.g.t., s. 23; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Öztan, a.g.e., s. 379; Çabri, a.g.e., C. II, s. 293-294; Kürşat, a.g.e., s. 191.

¹³⁶ Völk, a.g.t., s. 26; Riggenbach, a.g.m., s. 18-19; Herzer, a.g.e., s. 64; Schnyder, a.g.m., s. 106; Kürşat, a.g.e., s. 191-192; Çabri, a.g.e., C. II, s. 292; Öztan, a.g.e., s. 379; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576.

¹³⁷ Völk, a.g.t., s. 24; Öztan, a.g.e., s. 379; Çabri, a.g.e., C. II, s. 292; Kürşat, a.g.e., s. 191.

¹³⁸ Kürşat, a.g.e., s. 191; Riggenbach, a.g.m., s. 18; Schnyder, a.g.m., s. 106; Öğretide Gönensay/Birsan, şekil noksanlıklarını, resmi vasiyetnamede şahitlerin imzasının bulunmaması veyahut yazılı vasiyetname de imza ve tarihin muhtevi olmaması gibi örneklemiştir. Bkz: Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 216.

¹³⁹ Kürşat, a.g.e., s. 192; Völk, a.g.t., s. 25-26.

konusunun imkânsız olması hallerinde dâhi vasiyetnamenin teslim yükümlülüğü devam edecektir¹⁴⁰.

Vasiyetnamenin teslimine ilişkin bir diğer husus da sözlü vasiyetnamelere ilişkindir. Bilindiği üzere sözlü vasiyetnamelerin hükmü geçicidir¹⁴¹. Mirasbırakanın sonradan diğer şekiller de bir vasiyetname yapma olasılığının mevcut olması tarihinin üzerinden bir ay geçmesi ile sözlü vasiyetnamenin hükümden düşeceği kabul edilmiştir¹⁴² (TMK m. 541). Bu sürenin geçmesi ve vasiyetnamenin hükümden düşmesi halinde de teslim yükümlülüğü devam edecektir¹⁴³.

Kanun koyucu vasiyetnamenin geçersizliği halinde teslim edileceğini öngörmüş olsa da uygulamada yokluk hallerinde teslim ilişkili problemler ortaya çıkabilmekte ve belirsizlikler oluşabilmektedir¹⁴⁴. Doktrindeki genel görüşe göre, bu belirsizlik alanında bulunulduğu düşünülen tüm belgelerin şüphe halinde teslimi gereklidir¹⁴⁵. Zira belgenin *yok hükmünde sayılması* ile *var olmaması* iki farklı durumdur¹⁴⁶. Yok hükmünde sayılabilecek bir durumun oluşması için ortada şeklen dahi olsa vasiyetname ile ilişkilendirilebilecek bir belgenin bulunması gereklidir¹⁴⁷. Örneğin, bir alışveriş notu, hesap planı, makale taslağı gibi genel manada mirasbırakanın son arzuları anlamına gelecek hiçbir yanı bulunmayan bir

¹⁴⁰ Herzer, a.g.e., s. 64; Kürşat, a.g.e., s. 192; Örneğin; lehtarın mirasbırakandan önce ölmüş olması halinde de vasiyetname teslim edilmelidir. Bkz: Rigggenbach, a.g.m., s. 18. Aynı doğrultuda örnekler için bkz: Völk, a.g.t., s. 25.

¹⁴¹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 124; Öztan, a.g.e., s. 208; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 227; Ayiter, a.g.e., s. 54; İmre/Erman, a.g.e., s. 100.

¹⁴² Kılıçoğlu, a.g.e., s. 124; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 128; Oğuzman, a.g.e., s. 129; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 227; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 115; Ayiter, a.g.e., s. 55; İmre/Erman, a.g.e., s. 101; Berki, *Vasiyet*, s. 410; Çabri, a.g.e., C. I, s. 616; Hatemi, a.g.e., s. 104; Bu hususta iptal edilebilirlik gibi farklı görüşlerin değerlendirilmesi için bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 98.

¹⁴³ Kürşat, a.g.e., s. 192; Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 4; Escher, Art. 556, N. 5; Herzer, a.g.e., s. 65; Völk, a.g.t., s. 26.

¹⁴⁴ Kürşat, a.g.e., s. 193; Schnyder, a.g.e., s. 107; Çabri, a.g.e., C. II, s. 294. Burada örneğin taslak görünümdeki bir vasiyetnamenin de teslim edilip edilmeyeceği hususunda düşünülebilir. Öğretide Völk, bu hususta taslak halindeki bir vasiyetnamenin de bu husustaki belgelere dayanılarak hazırlanmış orijinal vasiyetnamelerin mevcut olmadığı hallerde teslim edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bkz: Völk, a.g.t., s. 26; Rigggenbach ise bu hususta vasiyetnameye ilişkin sadece bir taslak olup olmadığının incelenmesini ve bu taslaklara dayanarak hazırlanan ancak bir nihai versiyonun var olması halinde bir taslağın taslak olduğunun anlaşılabileceği, vasiyetçinin eliyle yazılmış bir yazının sadece taslağı varsa bile mirasbırakanın son iradesini ve vasiyetnamesini içerebileceğinden bu halde şüphe hali bulunduğundan her durumda teslim edilmesi gerektiğini eklemektedir. Bkz: Rigggenbach, a.g.m., s. 18.

¹⁴⁵ Kürşat, a.g.e., s. 192-193; Rigggenbach, a.g.m., s. 18; Piotet, a.g.e., s. 715; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 7; Schnyder, a.g.m., s. 106; Druey, § 15, N. 8; Herzer, a.g.e., s. 64; Öğretide Völk, bu hususu şöyle ifade etmektedir: “*Vasiyet gibi görünen her şey yetkili makama sunulmalıdır.*” Bkz: Völk, a.g.e., s. 25; Tuor/Picenoni de benzer şekilde “*...ölüme bağlı tasarruf gibi görünen her türlü tasarruf teslim edilmelidir.*” demektedir. Bkz: Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 2.

¹⁴⁶ Bu husustaki ayrıntılı ve açıklayıcı bilgilendirme için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 193.

¹⁴⁷ Çabri, a.g.e., C. II, s. 294; Kürşat, a.g.e., s. 193.

belgenin teslimi de gerekmeyecektir¹⁴⁸. Ancak vasiyetnameyi çağrıştırabilecek, örneğin üzerinde “*son arzularım*” veya “*vasiyetimdir*” gibi ibarelerin bulunduğu, mirasbırakanın vasiyetname yapma iradesini yansıtabilecek bir belgenin bulunması halinde ise artık değerlendirilmeye tabi tutulabilecek bir vasiyetnamenin bulunduğu kabul edilir ve bu durumda vasiyetname yok hükmünde olsa dahi teslim yükümlülüğü devam edecektir¹⁴⁹.

3.3.2. Miras Sözleşmeleri

Türk Medeni Kanunu’nun 595. maddesinde teslim ilişkine ilişkin belge vasiyetname olarak tanımlanmış ve miras sözleşmelerine burada yer verilmemiştir¹⁵⁰. Vasiyetnamenin teslimi, vasiyetnamenin açılması gibi bir koruma önlemi olarak mirasbırakanın son arzu ve isteklerini içeren ölüme ilişkin tasarruflara ilişkin, gelebilecek olası müdahalelere karşı korunmasını ve bu ölüme ilişkin tasarrufların içeriğinden gerçek hak sahiplerinin haberdar olmasını amaçlamaktadır¹⁵¹. Miras sözleşmelerinin ise iki taraflı olması ve buna ilişkin olarak da tarafların sözleşmeye ilişkin, sözleşmenin içeriğinden haberdar olma veya sözleşmenin ifasına ilişkin hususlarda gerekli dikkat ve özene sahip olması gibi nedenlerle vasiyetnamelerden ayrılmaktadır¹⁵². Bu nedenle öğretide miras sözleşmelerine ilişkin tevdi yükümlülüğünün öngörülmediği kabul edilmektedir¹⁵³.

Yukarıda bahsi geçen nedenler kanun koyucunun miras sözleşmesinin teslimine ilişkin ayrı bir hüküm ihdas etmemesine zemin oluşturmuş olsa da miras sözleşmesine ilişkin birçok

¹⁴⁸ Herzer, a.g.e., s. 64; Kürşat, a.g.e. s. 193; Riggenbach, a.g.m., s. 18.

¹⁴⁹ Kürşat, a.g.e., s. 193.

¹⁵⁰ Kürşat, a.g.e., s. 237; Öztan, a.g.e., s. 377; Demir, a.g.m., s. 355; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 576; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 217; Dural/Öz, a.g.e., s. 397-398; Ayiter, a.g.e., s. 162; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Çabri, a.g.e., C. II, s. 295; İsviçre hukukunda da bu hususta bir hüküm yer almadığına dair bkz: Herzer, a.g.e., s. 28; Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo. s. 716; Tuor/Pictoni. Art. 556. N. 2; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 9; Gross, a.g.t., s. 101-102; Völk, a.g.e., s. 27.

¹⁵¹ Kürşat, a.g.e., s. 238; Völk, a.g.t., s. 9; Demir, a.g.m., s. 354; Çabri, a.g.e., C.II, s. 287; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 216; Ayiter, a.g.e., s. 162.

¹⁵² Demir, a.g.m., s. 355; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 576; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 217; Ayiter, a.g.e., s. 162; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Çabri, a.g.e., C. II, s. 295; Kürşat, a.g.e., s. 238; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Völk, a.g.t., s. 27; Herzer, a.g.e., s. 29.

¹⁵³ Bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Çabri, a.g.e., C. II, s. 295; Kürşat, a.g.e., s. 239; Demir, a.g.m., s. 355; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 576; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 217; Ayiter, a.g.e., s. 162; Öğretideki bu görüşe ilişkin açıklamalar için bkz: Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 410; Riggenbach, a.g.m., s. 25-26; Herzer, a.g.e., s. 68; Völk, a.g.t., s. 27; Gross, a.g.t., s. 102; Öğretide Herzer ve Kürşat bu hususta miras sözleşmelerinin de vasiyetnameler gibi bir ölüme ilişkin tasarruf şekli olduğu ve vasiyetnamelere ilişkin koruma ihtiyacının temel sebebinin kanun koyucunun mirasbırakanın son arzularına ilişkin göstermiş olduğu saygıdan ortaya çıktığını ve aynı şekilde mirasbırakanın son arzularını içeren miras sözleşmelerine aynı saygının gösterilmemiş olmasını eleştirmektedir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 23; Kürşat, a.g.e., s. 240.

durumda korunma ihtiyacının ortaya çıkabileceği gözden kaçırılmamalıdır¹⁵⁴. Vasiyetnamenin açılmasına konu olabilecek şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar başlığı altında da değindiğimiz üzere miras sözleşmelerinin üçüncü kişi lehine yapılmış olması veyahut tek taraflı tasarruf içermesi hallerinde doktrinde teslim yükümlülüğünün ortaya çıktığı kabul edilmektedir¹⁵⁵.

Miras sözleşmelerine ilişkin kanun koyucunun bir düzenleme öngörmemiş olması ve vasiyetnameye ilişkin koruma önlemleri hükümlerinin de kıyasen uygulanacağına ilişkin bir düzenlemenin mevcut olmaması esasen kanun boşluğuna yol açmıştır¹⁵⁶. Tek taraflı olmayan veya üçüncü kişi lehine öngörülmüş bir tasarruf bulundurmayan miras sözleşmelerinin ise teslim edilmemesi ve aynı doğrultuda açılmamasından kaynaklanabilecek sorunlara binaen doktrinde bazı yazarlar; vasiyetnamelerin teslimi, açılmasına ilişkin miras sözleşmelerine ilişkin boşluğa, vasiyetnameye ilişkin hükümlerin de kıyasen uygulanmasının mümkün olması gerektiğini ifade etmektedirler¹⁵⁷.

3.4. Teslim Yükümlülüğüne Aykırılığın Yaptırımları

3.4.1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nun 595. Maddesinde, mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamenin mirasbırakanın ölümünün öğrenilir öğrenilmez sulh hakimine tesliminin zorunlu olduğu ve bu zorunluluğu yerine getirmeyen yükümlülerin bu nedenle doğacak zararlardan sorumlu olacağı belirtilmiştir¹⁵⁸. Eski Medeni Kanunumuzda bu hususa ilişkin

¹⁵⁴ İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Çabri, a.g.e., C. II, s. 296; Kürşat, a.g.e., s. 239.

¹⁵⁵ Bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 278; Riegenbach, a.g.m., s. 26-27; Gross, a.g.t., s. 103; Völk, a.g.t., s. 28; Öztan, a.g.e., s. 377; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 452; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 576-577; Dural/Öz, a.g.e., s. 398, dn. 1034; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Çabri, a.g.e., C. II, s. 295-296; Kürşat, a.g.e., s. 240; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 410; Serozan/Engin, a.g.e., s. 469-470.

¹⁵⁶ Kanun boşluğu bulunduğu ilişkin bkz: Kürşat, a.g.e., s. 243; Çabri, a.g.e., C. II, s. 297; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 409; Herzer, s. 28-29, 68; Riegenbach, a.g.m., s. 25-26; Druey, § 15, N. 9; Schnyder, s. 121 vd.; Karrer/ Vogt/Leu, Art. 556. N. 13; Öğretide Herzer, bu hususta gerçek olmayan yasal bir boşluk olduğunu ve kanunu uygulayan makam tarafından bu boşluğun doldurulması gerektiğini ifade etmektedir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 68; Aynı doğrultuda görüş için bkz: Völk, a.g.t., s. 28; Gross ise bu hususta teslim yükümlülüğünün miras sözleşmeleri için de zorunlu kılınmasının acilen gerekli olduğunu ifade etmektedir. Bkz: Gross, a.g.t., s. 104.

¹⁵⁷ Kürşat, a.g.e., s. 244; Çabri, a.g.e., C. II, s. 297; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 409; Herzer, a.g.e., s. 67 vd; Riegenbach, a.g.e., s. 29; Schnyder, a.g.m., s. 122-123; Baygın, a.g.m., s. 242-243.

¹⁵⁸ Öztan, a.g.e., s. 379; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Çabri, a.g.e., C. II, s.297; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Kürşat, a.g.e., s. 198; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405-406; Serozan/Engin, a.g.e., s. 468; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Ayan, a.g.e., s. 255. Aynı doğrultu da bkz: Völk, a.g.t., s. 83; Herzer, a.g.e., s. 62; Schnyder, a.g.m., s. 108.

bir düzenleme mevcut değildi ancak öğretide meydana gelen zarara ilişkin Borçlar Hukukunun genel hükümleri dolayısıyla sorumlu tutulabileceği kabul edilmekteydi¹⁵⁹.

Ortaya çıkan zarara ilişkin kanun hükmü dışında vasiyetnamenin teslimine ilişkin bir dava açılıp açılmayacağı veyahut teslim yükümlülüğüne aykırılığın mirasçılar tarafından gerçekleştirilmesi halinde ne tür yaptırımların ortaya çıkacağı da gündeme gelebilir. Teslime ilişkin yükümlülüğe aykırılık halinde vasiyetnameyi elinde bulunduran kişiye karşı Medeni Hukuk kapsamındaki yaptırımların yanı sıra Ceza Hukuku ve İdare Hukuku yaptırımları da mevcuttur¹⁶⁰. Örneğin, vasiyet alacaklıları ve mirasçıların vasiyetnameyi teslim etmemesi veya tahrip etmesi halinde Türk Ceza Kanunun 155. maddesinde yer alan *güveni kötüye kullanma*, 204. madde ve devamında yer alan *resmî belgede sahtecilik* ve *belgelerin bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesine* ilişkin suçlar gündeme gelebilir¹⁶¹. İdare hukuku bakımından ise teslim yükümlüsü avukat, noter veya başka görevlilerin yükümlülüğe aykırı davranışları halinde tabi oldukları disiplin kuralları gereğince yaptırıma tabi tutulacakları düzenlenmiştir¹⁶².

Bu başlık altında, teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde ortaya çıkabilecek Medeni Hukuka ilişkin yaptırımların türlerine yer vereceğiz. Ancak belirtmek gerekir ki bu tür yükümlülüklere karşı ihlallere ilişkin yaptırımların öngörülmesi, bahsi geçen vasiyetnamelerin maddi hukuk bakımından geçerliliğine herhangi bir etkisi yoktur¹⁶³.

3.4.2. Teslime İlişkin Zorlama Davası

Vasiyetnameyi elinde bulunduran kişinin teslimden kaçınması halinde gündeme gelebilecek yaptırımlardan birisi, teslimden kaçınan kişiye karşı bir zorlama davası açılıp açılmayacağı hususudur. Zira vasiyetnameyi elinde bulunduran kişiye karşı zorlama davasının

¹⁵⁹ Eski kanunda bu hususa ilişkin bir düzenleme mevcut olmadığına dair bkz: Kürşat, a.g.e., s. 198, dn. 622; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Dural/Öz, a.g.e., s. 398, dn. 1036; Borçlar hukukunun genel hükümlerinin burada kıyasen uygulanabileceğine ilişkin bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 277; Demir, a.g.m., s. 356-357; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 218, dn.1; Bülent Köprülü, *Miras Hukuku Dersleri*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985), s. 363.

¹⁶⁰ Kürşat, a.g.e., s. 200; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; İsviçre hukuku bakımından da benzer görüşler için bkz: Völk, a.g.t., s. 65; Herzer, a.g.e., s. 62-63; Riggenbach, a.g.m., s. 15; Schnyder, a.g.m., s. 108.

¹⁶¹ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 200; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Ceza hukuku bakımından da kişilerin sorumlu olacağına ilişkin ayrıca bkz: Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 217-218, dn. 1.

¹⁶² Bkz: Karrer/Vogt/Leu, Art.556, N. 24; Kürşat, a.g.e., s. 200; Schnyder, a.g.m., s. 108; Herzer, a.g.e., s. 62.

¹⁶³ Kürşat, a.g.e., s. 197; Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 716; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 4, Öztan, a.g.e., s. 378; Çabri, a.g.e., s. 297; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 405; Herzer, a.g.e., s. 57.

açılabilirliğine ilişkin açık bir hüküm kanunda bulunmamaktadır¹⁶⁴. Ancak öğretide, teslim ilişkine ilişkin kanun hükmü ile teslimin zorunlu olduğunun ifade edildiği ve buna bağlı olarak da vasiyetnameyi elinde bulunduran kişinin teslimden kaçınması durumunda kişiye karşı zorlama davasının da açılabilirliği kabul edilmektedir¹⁶⁵.

Vasiyetnamenin açılmasında menfaati bulunan herkes örneğin; mirasçı, vasiyet alacaklısı veya vasiyeti yerine getirme görevlisi gibi ilgililer, teslim ilişkine ilişkin zorlama davası açabilirler¹⁶⁶. Öte yandan uygulama bakımından yükümlülüğe aykırı olarak vasiyetnameyi teslim etmeyen kişinin elindeki vasiyetnameyi tahrip veya yok etmiş olması muhtemeldir ya da vasiyetnamenin nerede olduğunun bilinmesi de çoğunlukla mümkün olmayabilir¹⁶⁷. Bu nedenlerden dolayı çoğu zaman bu davanın icra edilebilmesi mümkün gözükmemektedir¹⁶⁸.

Vasiyetnamenin bir kimsenin elinde bulunduğunun bilindiği hallerde, ilgililer tarafından zorlama davası açılabilirliği gibi sulh hakiminin, vasiyetnamenin teslimini emredebileceği doktrinde bazı yazarlar tarafından kabul edilmektedir¹⁶⁹. Zorlama davasının icrasına ilişkin öğretide bir ayrıntı bulunmamakla birlikte vasiyetnamenin nerede olduğunun bilinmesi halinde icra mercileri aracılığıyla sulh hakimine tesliminin sağlanabileceği ifade edilmiştir¹⁷⁰.

¹⁶⁴ Çabri, a.g.e., C. II, s. 288.

¹⁶⁵ Bkz: Piotet, a.g.e., s. 715; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 21; Völk, a.g.e., s. 65; Herzer, a.g.e., s. 62; Schnyder, a.g.m., s. 108; Çabri, a.g.e., s. 289; Kürşat, a.g.e., s. 182,197; İmre/ Erman, a.g.e. s. 329; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Baygın, a.g.m., s. 244; Öztan, a.g.e., s. 379; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453.

¹⁶⁶ Öztan, a.g.e., s. 379; Çabri, a.g.e., s. 289; Kürşat, a.g.e., s. 197; Völk, a.g.t., s. 65; Bu davada davalının vasiyetnameyi elinde bulundurduğu ve davacının da örneğin yasal mirasçı olmaması halinde vasiyetnamenin teslim edilememesinden kaynaklı hakkının etkilendiğini ispat etmesi oldukça zordur. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 187, dn. 619; Herzer, a.g.e., s. 58.

¹⁶⁷ Kürşat, a.g.e., s. 198; Völk, a.g.t., s. 63; Herzer, a.g.e., s. 62; Vasiyetnamenin zayı olması halinde içeriğinin tespiti de kullanılabilecek ispat çeşitlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: İlhan Öztürk, *Tek Taraflı Ölümle Bağlı Tasarruflardan Rücu ve Vasiyetnamenin Ziyatı*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1964), s. 135 vd.

¹⁶⁸ Herzer, a.g.e., s. 62; Schnyder, a.g.e., s. 108; Kürşat, a.g.e., s.198; Vasiyetnamenin nerede olduğunun bilinmemesi halinde zorlama davasının icra edilemeyeceğine ilişkin bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 289.

¹⁶⁹ Kürşat, a.g.e., s. 197; Çabri, a.g.e., s. 289; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Zürih Yüksek Mahkemesine göre resmi makamın açılış amacı ile re'sen teslimi sağlama yetkisinin bulunmadığına ilişkin bkz: Tuor/Pictoni, Art. 556, N. 8; Öte yandan idari bir yaptırım olarak teslim zorlama bakımından teslimin emredilmesi gibi bir usulün bulunmadığı böyle bir yolun öngörülmesi halinde ilgililer tarafından faydalı olabileceğine ilişkin bkz: Kürşat, a.g.e., s. 197.

¹⁷⁰ Çabri, a.g.e., s. 289; Völk, a.g.e., s. 65; Zorlama davasının çekişmesiz yargı işlerinden olduğu ve dava sonucunda temyiz hakkının bulunmadığına ilişkin bkz: Völk, a.g.t., s. 65; ayrıca bkz: Herzer, a.g.e., s. 58.

3.4.3. Mirastan Yoksunluk

Vasiyetnamenin teslimi yükümlülüğüne aykırılık halinde ortaya çıkan yaptırımlardan biri de “*mirastan yoksunluk*” dur. Bu yaptırım türü, vasiyetnamenin teslim edilememesine ilişkin zorlama davası ve ortaya çıkan zararın tazmini dışında, vasiyetname alacaklıları ve mirasçılarını ilgilendiren bir yaptırımdır¹⁷¹. Türk Medeni Kanunu’nun 578. maddesinde mirastan yoksunluk sebeplerini düzenlenmiştir¹⁷². “*Mirasbırakanın artık yapamayacağı bir durumda veya zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıran veya bozanlar...*” Türk Medeni Kanunu’nun 578. maddesi 4. bendi gereği mirastan yoksun kalacaktır¹⁷³. Buradan hareketle vasiyetname alacaklıları ve mirasçılar, vasiyetnameyi teslim etmemeleri halinde TMK m. 578/IV hükmü gereği mirastan yoksun kalacaktır¹⁷⁴. Ancak mirastan yoksunluktan bahsedilebilmesi için vasiyetname ve miras alacaklısının kasten ve hukuka aykırı bir davranışta bulunması gerekir¹⁷⁵. Eğer yükümlülük kasten ve hukuka aykırı olarak değil de bir ihmal sonucu ihlal edilmiş ise mirasçı veya vasiyet alacaklısının burada sadece zararın tazmininden sorumlu olacağı kabul edilmektedir¹⁷⁶. Buna karşılık doktrinde bazı yazarlar, yok hükmünde olan vasiyetnameler için teslim yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilse de bu vasiyetnamelerin teslim edilmemesi veya gizlenmesinin mirastan yoksunluk sebebi oluşturmayacağını savunmaktadır¹⁷⁷.

¹⁷¹ Kürşat, a.g.e., s. 199.

¹⁷² Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 432; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 278; Öztan, a.g.e., s. 343; Dural/Öz, a.g.e., s. 368; Çabri, a.g.e., C. I, s. 47 vd.; İmre/Erman, a.g.e., s. 309; Serozan/Engin, a.g.e., s. 447; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 383; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 484.

¹⁷³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 280; Öztan, a.g.e., s. 344; Eren Yücer Aktürk, a.g.e., s. 436; Oğuzman, a.g.e., s. 267-268; Gönençay/Birsan, a.g.e., s. 195; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 536; Dural/Öz, a.g.e., s. 373; Çabri, a.g.e., C. II, s. 72; İmre/Erman, a.g.e., s. 311; Serozan/Engin, a.g.e., s. 457; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 384; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 486.

¹⁷⁴ Oğuzman, a.g.e., s. 277, dn. 62; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Serozan/Engin, a.g.e., s. 469, dn. 58; Öztan, a.g.e., s. 378; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Çabri, a.g.e., C. II, s. 299; Kürşat, a.g.e., s. 199-200; Demir, a.g.m., s. 356, dn. 29; İsviçre hukukundaki benzer hüküm için bkz: Tuor/Pictoni, Art. 556. N. 8; Völke, a.g.t., s. 67 vd.; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556. N. 22; Herzer, a.g.e., s. 62; Schnyder, a.g.m., s. 108; Druey, § 15, N. 5; Alman hukukunda da benzer yaklaşım için bkz: Brox, a.g.e., s. 390; Sticherling, *Münchener Kommentar*, §2259, N. 40.

¹⁷⁵ Çabri, a.g.e., C. II, s. 299; Kürşat, a.g.e., s. 200; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Schnyder, a.g.m., s. 108.

¹⁷⁶ Kürşat, a.g.e., s. 200; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Öğretide Çabri, bu hususta şöyle bir ifade kullanmaktadır: “*Eğer fiil kasten ve hukuka aykırı olarak işlenmişse bu durum hem mirastan yoksunluğa veya ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz olmasına hem de uğranılan zararların tazminine yol açar.*” Bkz. Çabri, a.g.e., C. II, s. 299.

¹⁷⁷ Bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 538; Aynı doğrultuda bkz: Baygın, a.g.m., s. 244; Kürşat, a.g.e., s. 200, dn. 630; Öğretide Oğuzman, aynı şekilde bu hususta kesin hükümsüz bir ölüme bağlı tasarrufun gizlenmesinin mahrumiyet sebebi teşkil etmeyeceğini kabul etmektedir. Bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 277, dn. 60.

3.4.4. Ortaya Çıkan Zararın Tazmini

Vasiyetnamenin hiç teslim edilmemesi veya geç teslim edilmesi özellikle de vasiyet alacaklıları bakımından zarara sebebiyet verebilir¹⁷⁸. Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesinde açıkça ifade edilen yaptırım, esasen teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde ortaya çıkan zararın tazminine ilişkindir¹⁷⁹. Zararı tazmin etme yükümlülüğü, vasiyetnameyi teslim yükümlülüğüne aykırı davranan herkes için öngörülmüştür. Bu hususta mirasçı, vasiyet alacaklısı, resmi bir makam veyahut üçüncü bir kişi olması bir farklılık arz etmemektedir¹⁸⁰. Teslim yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, bu yükümlülüğün ihlali nedeni ile doğan her türlü zararı tazmin ile sorumlu olur¹⁸¹. Vasiyetnameyi elinde bulunduran kişinin teslimine yönelik kişisel sorumluluğu bulunmaktadır¹⁸².

Teslime ilişkin korunabilecek hakkı bulunan herkes tazminat davası açabilir¹⁸³. Burada kanundan kaynaklanan bir borç bulunmaktadır ve bu nedenle de Borçlar Kanunun ilgili hükümleri uygulama alanı bulacaktır¹⁸⁴. Bu hususta uygulanacak temel düzenleme ise Türk Borçlar Kanunu'nun 112. maddesi vd. düzenlenen borca aykırılığa ilişkin kanun hükümleridir¹⁸⁵. Teslim yükümlülüğün ihlali nedeniyle zararın ortaya çıkması, teslim yükümlüsünün vasiyetnameyi hiç teslim etmemesi şeklinde gerçekleşebileceği gibi geç teslim etmesi halinde de mevcuttur¹⁸⁶. Geç teslim halinde ise borçlunun temerrüdünü düzenleyen TBK'nin 117. maddesi de burada uygulama alanı bulacaktır¹⁸⁷.

¹⁷⁸ Çabri, a.g.e., C. II, s. 297.

¹⁷⁹ Bkz: Bölüm I, § 3.5.1.

¹⁸⁰ Kürşat, a.g.e., s. 198; Demir, a.g.m., s. 356.

¹⁸¹ Serozan/Engin, a.g.e., s. 469; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Demir, a.g.m., s. 356-357; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 217-218, dn. 1; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Çabri, a.g.e., C. II, s. 297; Kürşat, a.g.e., s. 198; Druey, § 15, N. 5.

¹⁸² İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Demir, a.g.m., s. 356; Kürşat, a.g.e., s. 198; Völk, a.g.e., s. 83; Herzer, a.g.e., s. 57.

¹⁸³ Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 21; Herzer, s. 62; Kürşat, a.g.e., s. 198.

¹⁸⁴ Kürşat, a.g.e., s. 198; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Demir, a.g.m., s. 357; Oğuzman, a.g.e., s. 277; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Çabri, a.g.e., C. II, s. 297-298; Herzer, a.g.e., s. 62.

¹⁸⁵ Escher, Art. 556, N. 8; Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 8; Herzer, a.g.e., s. 63; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Demir, a.g.m., s. 357; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 576; Çabri, a.g.e., C. II, s. 298; Kürşat, a.g.e., s. 198; Öğretide *Völk*, bu hususta Art. 97 ff. OR (TBK'nin 112. md) 'nin ancak vasiyetçinin tasarrufunu bilinçli olarak teslimi altında tutulan birine vermiş olması ve uygun zamanda tasarrufun açılması için teslim etme yükümlülüğünün bulunması halinde uygulanabileceğini savunmaktadır. Bkz: Völk, a.g.t., s. 84; Aynı doğrultuda görüş için bkz: Riggenbach, a.g.m., s. 16.

¹⁸⁶ Herzer, a.g.e., s. 62; Riggenbach, a.g.m., s. 16; Kürşat, a.g.e., s. 199; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; İmre/Erman, a.g.e., s. 329; Çabri, a.g.e., C. II, s. 298; Dural/Öz, a.g.e., s. 398.

¹⁸⁷ İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Kürşat, a.g.e., s. 198; Demir, a.g.m., s. 357.

Doktrinde bazı yazarlar, teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde ortaya çıkan zararın tazmini için haksız fiile ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun 49. Maddesinin, şartların gerçekleşmesi halinde uygulanacağını savunmaktadır¹⁸⁸. Öte yandan vasiyetnamenin teslimi ve saklanması hususunda mirasbırakan ile vasiyetnameyi elinde bulunduran kişi arasında özel bir sözleşme ilişkisi bulunmakta ise bu durumda sözleşmeye dayanılarak da uğranılan zararının tazmini istenebilir¹⁸⁹.

Teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde doğacak zarar hususunda kanunda bir ayırım bulunmadığından, doğacak her türlü zararın tazmin edilmesi gerektiği kabul edilmelidir¹⁹⁰. Bu durumda zararı ispat yükü, davacıya aittir¹⁹¹. Davacı, davalının vasiyetnameyi elinde bulundurduğunu, vasiyetnamede kendisine dair bir kazandırma bulunduğunu ve aynı zamanda bu vasiyetnamenin teslim edilmemesi veya geç teslim edilmesi dolayısıyla bir zarara uğradığını ispat etmek ile yükümlüdür¹⁹². Uygulama bağlamında ortaya çıkan zararın tazminine ilişkin dava düşünüldüğünde ortada olmayan bir vasiyetnamenin içeriğinin belirlenmesi ve dolayısıyla da zararın ispat edilmesi oldukça güçtür¹⁹³.

Vasiyetnameyi elinde bulunduran kişi, vasiyetnameyi sulh hâkimi dışında başka bir kişi veya mahkemeye vermesi halinde vasiyetnamenin geç teslimi halinde ortaya çıkacak zararlardan sorumlu olur¹⁹⁴. Öte yandan vasiyetnameyi elinde bulunduran kişi, mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesinden farklı bir yerde yaşıyor olabilir. Böyle durumlarda vasiyetnameyi

¹⁸⁸ Bkz: Karrer/Vogt/Leu, Art. 556. N. 21-22; Völk, a.g.t., s. 83; Riggensbach, a.g.m., s. 16; Herzer, a.g.e., s. 62; Öztan, a.g.e., s. 378; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218, dn. 1; Kürşat, a.g.e., s. 198; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Öğretide Çabri, ise burada TBK'nin 112. maddesinin öncelikli olarak uygulanacağı hüküm bulunmayan hallerde borca aykırılığa ilişkin TBK'nin 114. Maddesinin ikinci fıkrasından hareketle haksız fiile ilişkin hükümlerin uygulanabileceğini ifade etmektedir. Bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 298.

¹⁸⁹ Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 8; Çabri, a.g.e., C. II, s. 298; Kürşat, a.g.e., s. 198; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Bu husustaki vekalet ilişkisi, mirasbırakan ile vasiyetnameyi elinde bulunduran kişi arasında bedel karşılığı veyahut bedelsiz teslim ilişkisi borç ilişkisi gibi değerlendirilebileceği ve farklı ilişkiler bağlamında uygulanacak madde hükümlerine ilişkin kapsamlı bir değerlendirme için bkz: Völk, a.g.t., s. 83 vd.

¹⁹⁰ Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Kürşat, a.g.e., s. 199; Öğretide Çabri, bu hususta tazminat sorumluluğunun doğabilmesi için maddi veya manevi zarara uğranılmış olması gerektiğini ve iki zararın da bu kapsama girdiğini belirtmektedir. Bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 298.

¹⁹¹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 298; Kürşat, a.g.e., s. 199; Herzer, a.g.e., s. 63.

¹⁹² Çabri, a.g.e., C. II, s. 298.

¹⁹³ Kürşat, a.g.e., s. 199; Çabri, a.g.e., C. II, s. 298; Herzer, a.g.e., s. 63.

¹⁹⁴ Çabri, a.g.e., C. II, s. 298.

elinde bulunduran kişinin, bizzat teslim yükümlülüğü bulunmamaktadır¹⁹⁵. Teslim, bizzat yapılabileceği gibi posta yolu ile de gerçekleştirilebilir¹⁹⁶.

3.5. Teslim Sonrası Alınacak Önlemler

3.5.1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nun 595. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen, teslim sonrası alınacak önlemlerden ilki vasiyetnamenin hâkim tarafından incelenmesidir. Kanun koyucu maddenin devamında ise “*Sulh hâkimi, teslim edilen vasiyetnameyi derhâl inceler, gerekli koruma önlemlerini alır..*” demektedir. Dolayısıyla vasiyetnameyi inceleyen hâkim hem vasiyetnamenin hem de terekenin korunmasına ilişkin gerekli önlemleri alır¹⁹⁷. Bu hususta hâkime genel bir takdir yetkisi tanınmıştır¹⁹⁸.

Vasiyetnameyi inceleyen hâkim için ayrıca madde devamında öngörüldüğü üzere imkân olması halinde ilgili kişilerin dinlenilmesi gerektiği de vurgulanmıştır¹⁹⁹. Böylece hâkim, takdir hakkını en doğru şekilde kullanabilecektir²⁰⁰. Hâkimin tereke malları hususunda vereceği karar geçici nitelikte olup duruma göre örneğin, başka bir vasiyetnamenin ortaya çıkması veya vasiyetnamenin açılması halinde bu önlemler kaldırılabilir veyahut değiştirilebilir²⁰¹.

¹⁹⁵ Kürşat, a.g.e., s. 196; Çabri, a.g.e., s. 299; Öğretide Herzer, bu hususta teslim etmekle yükümlü kişinin, tasarrufun gözetimini yetkili bir makama verme amacını taşıyan herhangi bir faaliyetinin yeterli olduğunu savunmaktadır. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 56.

¹⁹⁶ Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 20; Herzer, a.g.e., s. 56; Kürşat, a.g.e., s. 196; Völk, a.g.t., s. 37; Öğretide Çabri, bu ihtimallere ek olarak kişinin bulunduğu yerdeki bir mahkeme aracılığıyla da (muhabere) gönderilebileceğini eklemektedir. Ayrıca bu hallerde vasiyetnameyi elinde bulunduran kişinin teslim için yapmış olduğu masrafları vekaletsiz iş görme hükümlerince de mirasçılardan talep edilebileceğine ilişkin bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 299.

¹⁹⁷ Kürşat, a.g.e., s. 201; Çabri, a.g.e., C. II, s. 301.

¹⁹⁸ Çabri, a.g.e., C. II, s. 301; Bu husustaki ayrıntılı açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 201-202, dn. 639.

¹⁹⁹ Bkz: İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; Ayan, a.g.e., s. 255; Kürşat, a.g.e., s. 202; Çabri, a.g.e., C.II, s. 301; Öztan, a.g.e., s. 379; Demir, a.g.m., s. 357; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406.

²⁰⁰ Kürşat, a.g.e., s. 202; Çabri, a.g.e., C. II, s. 301; Öğretide Serozan/Engin, vasiyetnamenin içeriğinin öğrenilmesinin de aynı şekilde hâkimin takdir hakkının kullanılmasında belirleyici olacağını belirtir. Bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 470.

²⁰¹ Tuor/Picenoni, Art. 556, N. 11, Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 29; Schnyder, s. 109; Herzer, a.g.e., s.122; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Kürşat, a.g.e., s. 203; Çabri, a.g.e., C. II, s. 302.

3.5.2. Vasiyetnamenin Hâkim Tarafından İncelenmesi

Vasiyetnamenin teslim edilmesi ile hâkime birtakım yükümlülükler öngörülmüştür²⁰². Türk Medeni Kanunu'nun 595/III maddesinde düzenlenen vasiyetnamenin ve terekenin korunmasına ilişkin önlemlerin alınması, tezimize konu Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinde düzenlenen “vasiyetnamenin açılması” ve TMK m. 597 hükmü ve devamında düzenlenen “*ilgililere tebliğ*” bu yükümlülüklerdendir²⁰³. Ancak biz bu başlık altında TMK m. 595/III hükmünde düzenlenen vasiyetnamenin ve terekenin korunmasına ilişkin önlemleri inceleyeceğiz.

Vasiyetnamenin teslimini düzenleyen Türk Medenî 595. maddesinin üçüncü fıkrasında sulh hâkiminin ilk olarak vasiyetnameyi derhal incelemesi öngörülmüştür²⁰⁴. Esasen buradaki inceleme, doktrindeki genel görüşe göre, kapalı bir zarf içinde bulunmayan açık olarak teslim edilmiş vasiyetnameler için söz konusudur. Vasiyetnamenin kapalı bir şekilde teslim edilmiş olması halinde sulh hâkimi ancak TMK m. 596 hükmünde düzenlenmiş bulunan vasiyetnamenin açılması usulünü uygulayabilir²⁰⁵.

Hâkimin burada vasiyetnameyi incelemesi; şekle veyahut esasa ilişkin bir geçerlilik değerlendirmesi manasına gelmemektedir²⁰⁶. Bu incelemenin maddi bir etkisi de söz konusu değildir²⁰⁷. Dolayısıyla hâkim, açık olarak teslim edilmiş bir vasiyetnameyi inceleyerek haberdar olduğu atanmış mirasçıya veyahut lehine tasarrufta bulunulan ilgili kişilere, bu aşamada vasiyetnameyi teslim etmeyecektir²⁰⁸. Zira vasiyetnamenin ilgililere tebliği ayrı bir husus olarak TMK m. 597 hükmünde düzenlenmiştir.

²⁰² Kürşat, a.g.e., s. 200; Çabri, a.g.e., C. II, s. 299.

²⁰³ Kürşat, a.g.e., s. 200; Çabri, a.g.e., C. II, s. 299-300.

²⁰⁴ Ayan, a.g.e., s. 255; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Çabri, a.g.e., C. II, s. 300; Kürşat, a.g.e., s. 201.

²⁰⁵ Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; İmre/Erman, a.g.e., s.330; Kürşat, a.g.e., s. 201, 216; Çabri, a.g.e., C. II, s. 300; Herzer, a.g.e., s. 122; Bu hususta farklı görüşlerin değerlendirilmesi için bkz: Bölüm II, 1.3.2.

²⁰⁶ Riegenbach, a.g.m., s. 20; Kürşat, a.g.e., s. 201; Çabri, a.g.e., C. II, s. 300.

²⁰⁷ Herzer, a.g.e., s. 45; Schnyder, a.g.m., s. 109; Kürşat, a.g.e., s. 201.

²⁰⁸ Ayiter, a.g.e., s. 163; Demir, a.g.m., s. 357; Kürşat, a.g.e., s. 201.

3.5.3. Tereke Mallarının Zilyetliği Hususu

3.5.3.1. Terekenin Yasal Mirasçılara Geçici Olarak Teslimine veya Resmen Yönetimine Karar Verilmesi

Hâkim, olanak varsa ilgilileri dinledikten sonra kanunda tereke hakkında öngörülen iki tedbirden birine karar verir²⁰⁹. Bunlardan biri de kanun maddesinde de ifade edildiği üzere terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslim edilmesidir²¹⁰.

Türk Medeni Kanunu'nun 599. maddesinde mirasın kazanılması düzenlenmiştir. Bu maddeye göre yasal ve atanmış mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası ve mallar üzerindeki zilyetliği doğrudan doğruya kazanırlar²¹¹. Dolayısıyla burada yasal ve atanmış mirasçılara, zilyetlik hukuki olarak mirasbırakanın ölümüyle geçer²¹². Hâkimin incelemesinden sonra terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimi kararı ise fiili bakımından bir zilyetlik sağlayacaktır²¹³. Örneğin, vasiyetname de mirasçı atanmasına ilişkin herhangi bir tasarrufta bulunulmaması durumunda hâkim tereke mallarının yasal mirasçılara teslimine karar verebilir²¹⁴. Kanun koyucu, atanmış mirasçıya geçici zilyetliğin verilebileceğine ilişkin herhangi bir durumdan bahsetmemiştir. Hatta doktrinde bazı yazarlar, ölüme bağlı tasarrufun açık olarak teslim edilmiş olması halinde dahi atanmış mirasçıya zilyetliğin verilmemesi gerektiği görüşünü ileri sürmüştür²¹⁵.

²⁰⁹ Öztan, a.g.e., s. 379; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Çabri, a.g.e., C. II, s. 302; Kürşat, a.g.e., s. 202; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Herzer, a.g.e., s.122; Kanunun bu hususta vasiyetnamenin tevdi üzerine iki şıktan birinin seçilmesi için herhangi bir direktif göstermediğine ilişkin görüş için bkz: Gömensay/Birsan, a.g.e., s. 218. Bu hususta hâkimin sadece kanunda öngörülen bu iki tedbiri alabileceğine dair bkz: Kürşat, a.g.e., s. 202, dn.642; Herzer, a.g.e., s. 122; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556, N. 25; Öğretide Çabri, ise bu görüşün aksine örnekler ile hangi koruma önleminin alınacağının sulh hâkiminin takdirinde olduğunu ve somut olaya göre bu önlemlerin değişebileceğini savunmaktadır. Bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 301.

²¹⁰ Schnyder, a.g.m., s. 109; Herzer, a.g.e., s. 122; Öztan, a.g.e., s. 380; Demir, a.g.m., s. 357; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Gömensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Ayiter, a.g.e., s. 163; Çabri, a.g.e., C. II, s. 300; Kürşat, a.g.e., s. 202; Herzer, a.g.e., s. 122; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470.

²¹¹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 300, dn. 871; Kürşat, a.g.e., s. 202; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 292; Öztan, a.g.e., s. 335; Serozan/Engin, a.g.e., s. 481; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 490.

²¹² Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 458; Kürşat, a.g.e., s. 202; Herzer, a.g.e., s. 121.

²¹³ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577, dn. 41; Kürşat, a.g.e., s. 202; Çabri, a.g.e., C. II, s. 300, dn. 871; Burada mirasın kazanılması ile çoğunlukla miras, yasal mirasçılarının fiili hakimiyeti altında bulunacağından hâkimin kararı mevcut durumun devam etmesini sağlayan bir karar olacaktır. Bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577, dn. 41; Öztan, a.g.e., s. 380; Kürşat, a.g.e., s. 203; Escher, Art. 556. N. 10; Karrer/Vogt/Leu, Art. 556. N. 27; Herzer, a.g.e., s. 122-123.

²¹⁴ Çabri, a.g.e., C.II, s. 301; Öğretide Herzer, yetkili makamın hareketsiz kalması veya terekenin resmen yönetimine karar verilmemesi halinde yasal mirasçılarının otomatik olarak terekenin geçici zilyetliğini alacağını savunmaktadır. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 122.

²¹⁵ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 105; Piotet, a.g.e., s. 735; Schnyder, a.g.m., s. 109, dn. 10; Herzer, a.g.e., s. 124.

Sulh hâkimi, Türk Medeni Kanunu'nun 595/III maddesi gereğince terekenin yasal mirasçılara teslimine karar verebileceği gibi terekenin resmen yönetimine de karar verilebilir²¹⁶. Zira yasal mirasçılar ile atanmış mirasçılar arasında bir yarar çatışması mevcut olabilir ve bu hallerde terekenin resmen yönetimine karar verilmesi gerekir²¹⁷. Ancak vasiyetname ile atanmış bir mirasçının bulunması, terekenin resmen yönetimine karar verilmesi için başlı başına da bir neden teşkil etmemektedir. Hakim, atanmış mirasçının bulunmasına rağmen terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimine karar verilebilir²¹⁸

Bahsi geçen bu iki tedbir de niteliği gereği vakit kaybetmeksizin hâkim tarafından alınması gereken kararlardır²¹⁹. Öte yandan bu iki tedbir kararı ile oluşan geçici durum, vasiyetnamenin açılması ile kendiliğinden son bulmayacak, açılma usulünün gerçekleşmesi üzerine hâkimin bu yönde karar vermesi de gerekecektir²²⁰.

²¹⁶ Schnyder, a.g.m., s. 109; Herzer, a.g.e., s. 122; Öztan, a.g.e., s. 380; Demir, a.g.m., s. 357; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Ayiter, a.g.e., s. 163; Çabri, a.g.e., C.II, s. 300; Kürşat, a.g.e., s. 202-203; Herzer, a.g.e., s. 122; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 499; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470.

²¹⁷ Öztan, a.g.e., s. 380; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Çabri, a.g.e., C. II, s. 300; Öğretide *Antalya/Sağlam*, bu hususta mirasçılık belgesine itiraza ilişkin bir yargılamanın mevcut olmaması halinde de terekenin resmen yönetimine karar verilebileceğini ifade etmektedir. Bkz: Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Herzer, bu hususta şöyle bir tanımlama yapmaktadır: “Yasal mirasçılar, terekenin korunması ve uygun şekilde idaresi için gerekli garantiyi sağlayamazlarsa yetkili makam terekenin resmi olarak yönetilmesine karar vermesi gerekir.” Bkz: Herzer, a.g.e., s. 123.

²¹⁸ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Öğretide *Çabri*, bu hususu şöyle örneklendirmektedir: “Örneğin atanmış mirasçının varlığına rağmen terekeye konu evin zilyetliğinin mirasbırakanın eşine ve çocuklarına bırakılmasında bir sakınca yoktur.” Çabri, a.g.e., C. II, s. 300.

²¹⁹ Kürşat, a.g.e., s. 203.

²²⁰ Kürşat, a.g.e., s. 203; Herzer, a.g.e., s. 122; Öğretide *Kocayusufpaşaoğlu*, bu hususta geçici durumun, atanmış mirasçıların mirasçılık belgelerini elde edip terekenin zilyetliğine dair talepte bulunmalarına kadar devam edeceğini ifade etmektedir. Bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Koruma önleminin, vasiyetnamenin açılmasına kadar hüküm ifade edeceğine ilişkin görüş için bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 330.

BÖLÜM II

VASİYETNAMENİN AÇILMA USULÜ ve TEBLİĞİ

1. VASİYETNAMENİN AÇILMA USULÜ

1.1. Genel Olarak

Vasiyetnamenin sulh hâkimine teslim edilmesi ile birlikte *vasiyetnamenin açılması* aşamasına geçilir²²¹. Vasiyetnamenin açılması, mirasbırakanın son arzularından haberdar olunması ve bu düzenlemelerin ilgililere duyurulmasını amacını taşır²²². Açılma kavramı, vasiyetname kapalı teslim edilmişse fiilen açılarak (örneğin, bir zarf içinde teslim edildi ise zarfın yırtılması şeklinde) ilgililer huzurunda okunmasını ifade eder²²³. Vasiyetname zaten açık olarak teslim edilmiş ise belgenin içeriğinin ilgililer huzurunda okunması anlamına gelir²²⁴.

Vasiyetnamenin açılma aşaması ve usulü Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesi ve Türk Medeni Kanunu'nun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. ve 37. maddelerinde düzenlenmiştir²²⁵. Kanun koyucu TMK m. 596 hükmünde vasiyetnamenin açılmasına ilişkin işlemin, mirasbırakanın yerleşim yerinde bulunan sulh hâkimi tarafından yapılması gerektiğini düzenlemiştir²²⁶. Dolayısıyla vasiyetnameyi elinde bulunduran, saklayan özel kişilerin veyahut resmi makamların açılmaya ilişkin bir yetkisi

²²¹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 303; Kürşat, a.g.e., s. 205; Öğretide *Herzer*, açılma aşamasını teslim yükümlülüğünün ibrazının doğal bir sonucu olarak ifade etmektedir. Bkz: *Herzer*, a.g.e., s. 72.

²²² Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Çabri, a.g.e., C. II, s.304; Kürşat, a.g.e., s. 206.

²²³ Bkz: *Herzer*, a.g.e., s. 26; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Ayiter, a.g.e., s. 163; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Baygın, a.g.m., s. 247; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Öğretide *İmre/Erman*, hâkimin bu aşamadan önce zarfı açma yetkisine sahip olmadığını savunmaktadır. Bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Aynı doğrultuda bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; *Schynder*, doktrinde mühürlü bir belgenin duruşmadan önce açılmayacağı görüşünün doktrinde hâkim olduğunu ifade etmektedir. Bkz. *Schynder*, a.g.m., s. 111; Aynı doğrultuda bkz: *Herzer*, a.g.e., s. 107.

²²⁴ Escher, Art. 557. N. 1; Tuor/Picenoni, Art. 557. N. 1; Tuor/Schnyder/Schmid/ Rumo-Jungo, s. 717; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 1; *Herzer*, a.g.e., s. 26; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Baygın, a.g.m., s. 247; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Kürşat, a.g.e., s. 206; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500.

²²⁵ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 205; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Demir, a.g.m., s. 358; Hem kanun maddesine hem de tüzüğün ilgili maddelerine ilişkin örnekler için bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Dural/Öz, a.g.e., s. 398-399; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Ayan, a.g.e., s. 256.

²²⁶ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Kürşat, a.g.e., s. 206; Çabri, a.g.e., C. II, s. 306; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Ayan, a.g.e., s. 255; Dural/Öz, a.g.e., s. 398.

bulunmamakla birlikte bu kişilerin ve mercilerin vasiyetnamenin içeriğinin açıklanmasına ilişkin bir eylemde bulunmaları, vasiyetnamenin açılması sonuçlarını doğurmayacaktır²²⁷.

Vasiyetnamenin açılmasına ilişkin madde hükmü emredici niteliktedir. Buna bağlı olarak mirasbırakanın bir ölüme bağlı tasarruf ile vasiyetnamenin açılmasını engellemesi veya sulh hâkiminin öngörülen bu usulü uygulamaması mümkün değildir²²⁸. Bununla birlikte vasiyetnamenin açılmasına ilişkin davalar, mirasçıların takibine bağlı olmayıp yetkili sulh hâkimi tarafından re'sen gerçekleştirilir²²⁹. Aynı zamanda vasiyetnamenin açılmasına ilişkin hüküm düzen hükmü niteliğindedir²³⁰. Düzen hükmü olması niteliğinin bir sonucu olarak vasiyetnamenin açılması, vasiyetnamenin geçerliliğine etki etmez²³¹. Vasiyetnamenin açılmasına ilişkin masraflar ise terekeden karşılanacaktır²³².

Tüm bu açıklamalar çerçevesinde bu bölüm altında vasiyetnamenin açılma usulü, yeri, zamanı ve tebliğine ilişkin konular incelenecektir.

1.2. Açılma Yeri

Türk Medeni Kanunu'nun 596/1. Maddesinde vasiyetnamenin açılma yeri hakkında "...yerleşim yeri sulh hâkimi tarafından açılır..." ve ilgili tüzüğün 36. maddesinin birinci fıkrasında vasiyetnamenin, "...yerleşim yeri sulh hakimine tesliminden itibaren bir ay içinde

²²⁷ Karrer/Vogt/Leu, Art. 557. N. I; Çabri, a.g.e., C. II, s. 306; Kürşat, a.g.e., s. 206.

²²⁸ Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 3; Çabri, a.g.e., C. II, s. 306, Kürşat, a.g.e., s. 207, dn. 655; Ancak öğretilde Herzer bu hususta kanun maddesinin emredici nitelikte olduğunu kabul etmiş olsa da (bkz. Herzer, a.g.e., s. 24) uygulamada çok fazla iş ve masraf yükü bulunması ve açılma işleminin sonucunun anlamsız hale gelmesi gibi durumlar nedeniyle kantonlarda bu hallerde ölüme bağlı tasarrufların açılmasından kaçınıldığını ifade etmektedir. İsviçre hukukunda bu hususta uygulamaya ilişkin kapsamlı bilgiler için bkz. Herzer, a.g.e., s. 73.

²²⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; İnan/Ertuş/Albaş, a.g.e., s. 500.

²³⁰ Demir, a.g.m., s. 360; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Kürşat, a.g.e., s. 207.

²³¹ Riggensbach, a.g.m., s. 20; Demir, a.g.m., s. 360-361; Kürşat, a.g.e., s. 207; Öğretilde Çabri, bu hususu şöyle ifade eder: "Vasiyetnamenin açılması geçerli olduğu anlamına gelen bir işlem değildir."; Yargıtay da bir kararında bu hususu şöyle ifade etmiştir: "Vasiyetnamenin açılıp okunmasının onun geçerliliği üzerinde bir etkisi yoktur. Başka bir ifade ile usulince açılmayan bir vasiyetname, bu işlem yapılmadı diye geçersiz hale gelmez. Vasiyetnamenin usulince açılıp okunması, buna bağlanan sonuçların doğması için gereklidir." Bkz: Yargıtay 2. HD., E. 2012/27278 K. 2013/2984 T. 11.02.2013, www.lexpera.com.tr [E.T. 05.05.2023].

²³² Bkz: Escher, Art. 557, N.6; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 18; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Çabri, a.g.e., C. II, s. 306; Mathias Schmoeckel, *Erbrecht*, (Deutschland: Nomos Verlagsgesellschaft, 2017), s. 214; Olzen, a.g.e., s. 278.

açılması... gerekir.” denilerek vasiyetnamenin, mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh mahkemesinde açılacağı düzenlenmiştir²³³.

Doktrinde bazı yazarlar, bu hükmün yetkili merciyi göstermeye ilişkin bir hüküm olduğunu ve mekânsal bir sınırlamanın bulunmadığını dolayısıyla da vasiyetnamenin mahkeme de açılma zorunluluğu olmadığını ifade etmektedir²³⁴. Bu hususa ilişkin eski Medeni Kanunumuzun 536. maddesinin ikinci fıkrasında “...son ikametgahı sulh mahkemesine verilir ve orada açılır” ifadesinde bulunan “*orada açılır*” ibaresi, yeni kanun maddesinde yer almadığından vasiyetnamenin başka bir yerde açılmasına yasal bir engelin olmadığı kabul edilmektedir²³⁵.

Mahkeme dışında vasiyetnamenin açılabilceği yere ilişkin öğretideki görüşler, genellikle mirasbırakanın evi, cenaze merasiminin gerçekleşeceği yer yönündedir²³⁶. Doktrinde bazı yazarlar, bu durumu daha da belirginleştirerek vasiyetnamenin, mirasbırakanın cenazesinden sonra ilgililerin ve mirasçılarının hepsinin bir arada bulunabileceği bir ortam ve zaman da açılmasının önünün açılması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu görüş, açılma prosedürünün basitleştirilmesini ve daha fazla katılımın mevcut olmasını hedeflemektedir²³⁷. Buna karşılık bazı yazarlar ise söz konusu öneri her ne kadar kâğıt üstünde doğru gibi gözükse de vasiyetnamenin çoğu zaman mirasbırakanın ölümünün hemen akabinde teslim edilmemesi, ilgililere ve mirasçılara bu usule katılmaları için uygun bir davetin yapılması ve sürenin verilmesi gibi usullere uyulmadan gerçekleştirilmesi halinde, cenaze merasimindeki yas ortamının etkileri de düşünüldüğünde bu önerinin sakıncalara yol açabileceğini ileri sürmüşlerdir²³⁸. Kanaatimizce, toplumumuzdaki cenaze merasimi düzeni, bu tören sırasında mirasbırakanın ardından tereke malları hususunda konuşulması gibi durumlar da göz önüne alındığında ikinci görüş daha gerçekçi bir görüştür.

²³³ Öztan, a.g.e., s. 380; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Kürşat, a.g.e., s. 211; Çabri, a.g.e., C. II, s. 310; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Ayan, a.g.e., s. 255; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470.

²³⁴ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 211; Çabri, a.g.m, s. 1651; Dural/Öz, a.g.e., s. 399.

²³⁵ Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Kürşat, a.g.e., s. 211; Burada kanaatimizce mahkemece aynı usulün (ilgililerin çağırılması, çağrı usulü, çağrılacak kişiler gibi) uygulanması ancak mahkeme dışında bir yerde vasiyetnamenin açılması bakımından hukuki yararın bulunup bulunmadığı hususu tartışılabilir.

²³⁶ Çabri, a.g.m., s. 1651; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Kürşat, a.g.e., s. 211; Öğretide *Çabri*, bu hususta açılma yerini belirleme yetkisinin sulh hakimine ait olduğunu belirtir. Bkz. Çabri, a.g.m., s. 1651.

²³⁷ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 211, dn. 675; Aynı doğrultuda görüş için bkz: Herzer, a.g.e., s. 100-101.

²³⁸ Bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 311, dn. 906.

1.3. Açılma Zamanı

1.3.1. Sürenin Başlangıcı

1.3.1.1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinde ve ilgili tüzüğün 36. maddesinde vasiyetnamenin sulh hakimine tesliminden itibaren bir ay içinde açılması ve ilgililere okunması düzenlenmiştir²³⁹. Vasiyetnamenin açılmasına ilişkin sürenin düzenlenmesi ile amaçlanan, ilgililerin hak sahipliğinden gecikmeden haberdar olması ve mirasbırakanın son arzularının derhal uygulanmasıdır²⁴⁰. Zira vasiyetnamenin içeriğinden geç haberdar olunması, hak sahiplerinin haklarını tehlikeye atma riski doğurabilir²⁴¹.

Kanunda öngörülen bir aylık süre bir üst sınırdır ve hâkim bu süreye uymakla yükümlüdür²⁴². Süre, vasiyetnamenin teslimi ile başlar²⁴³. Vasiyetname, mahkemeye teslim edilmediği sürece açılma usulünden söz edilemez²⁴⁴. Buna karşılık vasiyetname, mahkemede bulunuyor olabilir. Vasiyetname halihazırda mahkemede bulunuyor ise söz konusu süre, mirasbırakanın ölümü ile başlayacaktır²⁴⁵.

Mirasbırakanın ölümü ile ilgili bir şüphenin varlığı halinde vasiyetnamenin açılma zamanı ertelenecektir²⁴⁶. İlgili Tüzüğün 36. maddesinde bu gibi durumlara ilişkin olarak; vasiyetnamenin mahkemeye teslim edilmiş olması halinde dahi mirasbırakanın ölümüne dair kesin bir delil bulunmuyorsa delilin sağlanmasına kadar vasiyetnamenin açılmasının

²³⁹ Süreye ilişkin açıklamalar için bkz: Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 2; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 6; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 379, N. 1389; Piotet, a.g.e., s. 716; Schnyder, a.g.m., s. 111; Herzer, a.g.e., s. 103; Öztan, a.g.e., s. 380; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Hatemi, a.g.e., s. 144; Demir, a.g.m., s. 358; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Ayiter, a.g.e., s. 163; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Kürşat, a.g.e., s. 212; Çabri, a.g.m., s. 1651; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; İnan/Ertay/Albaş, a.g.e., s. 500; Ayan, a.g.e., s. 255; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470.

²⁴⁰ Herzer, a.g.e., s. 103; Kürşat, a.g.e. s. 212; Çabri, a.g.m., s.1651; İmre/Erman, a.g.e., s. 331.

²⁴¹ Tasarrufun hızlı bir şekilde açılması tavsiye edilir. Zira tasarrufun içeriği mahkemenin diğer tedbirleri için belirleyici nitelikte olabilir. Bu hususta bkz: Riggenbach, a.g.m., s. 21; Herzer, a.g.e., s. 103; Kürşat, a.g.e., s. 212.

²⁴² Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 2; Karrer/Vogt/Leu Art. 557, N. 6; Escher, Art. 557, N. 4; Herzer, a.g.e., s. 103; Öztan, a.g.e., s. 380; Demir, a.g.m., s.358; Dural/Öz, a.g.e., s.398; Kürşat, a.g.e., s.212; Çabri, a.g.m., s. 1651; Öğretide Kocayusufpaşaoğlu, bu hususu “sulh hakimi, ...en geç bir ay içinde vasiyetnameyi açar.” şeklinde ifade etmektedir. Bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Aynı doğrultuda bkz: Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 219; Yükümlülüğe aykırılık halinde bkz: Bölüm II, § 1.3.3.

²⁴³ İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Çabri, a.g.m., s. 1651; Kürşat, a.g.e., s. 212; Demir, a.g.m., s. 359.

²⁴⁴ Çabri, a.g.m., s. 1651.

²⁴⁵ Kürşat, a.g.e., s. 212; Çabri, a.g.m., s. 1651.

²⁴⁶ Kürşat, a.g.e., s. 212; Öğretide Herzer, bu hususta şöyle bir ifade kullanmaktadır: Açılış makamı için bir aylık süre sınırına uyulması zorunludur ancak bu süre sadece ölen kişinin öldüğüne dair bir kanıt yoksa aşılabilir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 103; Aynı doğrultuda açıklamalar için bkz: Demir, a.g.m., s. 359.

geri bırakılacağı düzenlenmiştir²⁴⁷. Dolayısıyla buradaki bir aylık süre, mirasbırakanın ölümünün kesin olarak ispatı ile başlayacaktır²⁴⁸. Kanun koyucu, ölüme bağlı olarak nitelendirilen bu tasarruflara ilişkin işlemlerde doğal olarak mirasbırakanın ölümündeki şüphelerin giderilmesini istemiştir²⁴⁹.

1.3.1.2. Birden Fazla Vasiyetnamenin Varlığı Halinde

Bir önceki başlığımız da vasiyetnamenin teslimi ile açılma süresi olan bir aylık sürenin başlayacağından bahsetmiştik. Ancak mirasbırakanın birden fazla vasiyetnamesi mevcut olabilir. Zira kanun koyucu mirasbırakana, ölüme bağlı tasarrufların sayısı bağlamında bir sınırlama öngörmemiştir. Aynı anda teslim edilen birden fazla vasiyetname olması durumunda, söz konusu vasiyetnameler teslim tarihinden itibaren bir ay içinde ve aynı günde açılır²⁵⁰. Bu hususta öğretide tartışmalı bir durum mevcut değildir. Ancak mirasbırakana ait birden fazla vasiyetnamenin, farklı zamanlar da sulh hakimine teslim edilmesi durumunda, açılma süresine ilişkin bir aylık sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür²⁵¹.

Bir görüşe göre; birden fazla vasiyetnamenin varlığı halinde bir aylık süre, tüm vasiyetnameler için son ölüme bağlı tasarrufun sulh hakimine teslimi ile başlayacaktır²⁵². Bu görüş bağlamında tüm vasiyetnameler sulh hakiminde toplanacak ve son teslim edilen vasiyetnamenin teslimi tarihinden itibaren tüm vasiyetnamelerin bir ay içinde açılması

²⁴⁷ Demir, a.g.m., s. 358, dn. 34; Oğuzman, a.g.e., s. 278, dn. 65; Kürşat, a.g.e., s. 212,214; Çabri, a.g.m., s. 1652; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470, dn. 61; Ayan, a.g.e., s. 256; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406.

²⁴⁸ Kürşat, a.g.e., s. 212-213; Çabri, a.g.m., s. 1652; Ölümün nasıl ispat edileceğine ilişkin TMK m. 30 hükmünde bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemede “Doğum ve ölüm, nüfus sicilindeki kayıtlarla ispat olunur. Nüfus sicilinde bir kayıt yoksa veya bulunan kaydın doğru olmadığı anlaşılırsa, gerçek durum her türlü kanıtla ispat edilebilir.” denilmektedir. Buna ek olarak ölüm, kanuni karineler ile de ispat olunabilir (TMK m. 31). Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 213, dn. 680; Bu husustaki ayrıntılı açıklamalar için bkz: Ömer Uğur Gençcan “Ölümün Kanıtlanması”, Yargıtay Dergisi, C.25, S.4, (1999), s. 491-515; Süleyman Yılmaz ve Abdülkerim Yıldırım, *Medeni Hukuk-I*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), s. 110 vd.; İhsan Erdoğan ve Dilşad Keskin, *Türk Medeni Hukuku*, (Ankara: Gazi Kitabevi, 2020), s. 322 vd.; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık ,2016), s. 173 vd.

²⁴⁹ Kürşat, a.g.e., s. 213.

²⁵⁰ Çabri, a.g.e., C. II, s. 312; Kürşat, a.g.e., s. 213; Öğretide Öztan, burada aynı veya farklı günler de teslim edilen vasiyetnameler arasında bir ayırım yapmadan “Mirasbırakan birden fazla vasiyetname yapmışsa, hepsi aynı gün açılır.” demektedir. Bkz: Öztan, a.g.e., s. 380-381.

²⁵¹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 312, dn. 913; Kürşat, a.g.e., s. 213; Dural/Öz, a.g.e., s. 399, dn. 1039.

²⁵² Görüşe dair açıklamalar için bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 312, dn. 913; Kürşat, a.g.e., s. 213; Dural/Öz, a.g.e., s. 399, dn. 1039; Bu görüşü benimseyen yazarların açıklamaları için bkz: Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 2; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 6; Herzer, a.g.e., s. 103; Demir, a.g.m., s. 359; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 219; Ayiter, a.g.e., s. 163; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 500; Ayan, a.g.e., s. 256.

gerekecektir²⁵³. Diğer görüşe göre ise hâkim, teslim edilen vasiyetnameleri, mümkün olduğunca aynı gün içinde açmalıdır ancak bu süre en erken teslim edilen vasiyetnamenin tesliminden itibaren bir ayı geçmemelidir²⁵⁴. Teslimler arasında uzun sürenin bulunması halinde hâkim, her bir vasiyetname için ayrı davetler ile ayrı günler belirleyip vasiyetnameleri ayrı tarihler de açacaktır²⁵⁵.

Tüzüğün 36. maddesinin 7. fıkrasında “*Mirasbırakanın sonradan ortaya çıkan vasiyetnameleri için de aynı işlemler yapılır.*” hükmü yer almaktadır²⁵⁶. Bu ifade ile kanun koyucu sonradan ortaya çıkan vasiyetnameleri ayrıca ele almış ve aynı işlemlerin ayrıca yapılması gerektiğini düzenlemiştir²⁵⁷. Öğretide ileri sürülen ikinci görüşe göre, ilk görüş kanunun bu ifadesine ters düşmektedir²⁵⁸. Kanaatimizce de ikinci görüş ve diğer görüşe yapılan bu eleştiriler yerindedir. Zira uygulamada hâkimin tüm vasiyetnamelerin varlığından haberdar olması mümkün gözükmemektedir. Bir iddia sonucunda veyahut mirasbırakana ait olmayan bir vasiyetnamenin varlığı ile hâkimin diğer vasiyetnamelerin toplanmasını beklemesi, sürecin gereksiz yere uzamasına sebebiyet verecektir.

1.3.2. Vasiyetnamenin Açılacağı Günün Belirlenmesi

Türk Medeni Kanunu ve Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzükte kanuni bir üst süre olarak bir ay belirlenmiş olsa da vasiyetnamenin tam olarak hangi gün açılması gerektiğine dair herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır²⁵⁹. Tüzüğün

²⁵³ Herzer, a.g.e., s. 103; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 6; Völk, a.g.t., s. 40; Kürşat, a.g.e., s. 213; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 500; Çabri, a.g.m., s. 1652, dn. 25.

²⁵⁴ Bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 399, Kürşat, a.g.e., s. 213; Çabri, a.g.m., s. 1652.

²⁵⁵ Kürşat, a.g.e., s. 213; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Çabri, a.g.m., s. 1652.

²⁵⁶ Ayan, a.g.e., s. 256; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Çabri, a.g.m., s. 1652; Kürşat, a.g.e., s. 213; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Öğretide Ayan, ilginçtir ki tüzüğün bu maddesine atıf yapmakla beraber aynı zamanda eski Medeni Kanunumuzun 536. maddesinin ikinci fıkrasına da atıf yaparak mirasbırakanın birden fazla vasiyetnamesinin bulunması halinde hepsinin birden açılacağını ifade eder. Bkz: Ayan, a.g.e., s. 256.

²⁵⁷ Çabri, bu hususta doktrindeki diğer görüşe bir eleştiri olarak vasiyetnamenin birden fazla olduğunun uygulamada bilinmesinin çoğu zaman mümkün olmamakla beraber başka bir vasiyetnamenin var olduğunun bilinmesi halinde dahi nerede veya kimde olduğunun bilinmemesi halinde sulh hâkiminin ne zamana kadar bekleyeceğinin bir belirsizlik oluşturabileceğini savunmaktadır. Bkz: Çabri, a.g.m. s. 1652, dn. 25; Aynı doğrultu da bu durumun kötüye kullanılabileceğine ilişkin açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 213-214.

²⁵⁸ Dural/Öz, a.g.e., s. 399, dn. 1039; Çabri, a.g.m., s. 1652, dn. 25; Kürşat, a.g.e., s. 213.

²⁵⁹ Kürşat, a.g.e., s. 214.

36. maddesinin ikinci fıkrasında, vasiyetnamenin açılma gününün hâkim tarafından tespit edileceği belirtilmiştir²⁶⁰.

Sulh hakiminin, vasiyetnamenin tesliminden itibaren bir ay içinde olacak şekilde vasiyetnamenin açılma gününü takdir yetkisi vardır²⁶¹. Hâkim bu takdir yetkisini kullanırken bazı hususlara dikkat edecektir. Örneğin, hâkimin belirlediği sürenin, ilgililerin çağrıdan itibaren geriye kalan süre içinde vasiyetnamenin açılması duruşmasına gelmeye elverişli olması gerekir²⁶².

Sulh hakimi, ilgililerin ve mirasçıların, anlaşmaları ve talepleri ile bağlı olmasa da sulh hâkiminin elverişli ve makul bir tarih belirlememişse ilgililerin belirlenen bu tarihe itiraz edebileceği öğretide kabul edilmektedir²⁶³. İlgililer, uygun olmayan tarihin, vasiyetnamenin tesliminden itibaren bir ayı geçmeyecek şekilde ertelenmesini talep edebileceklerdir²⁶⁴.

Tüzüğün 36. maddesindeki ifade nazara alınarak değerlendirme yapıldığında mirasbırakanın ölümüne dair kesinlik bulunmadığında, bir aylık sürenin ertelenebileceğinden bahsetmiştik. Bu bağlamda mirasçıların adreslerinin bilinmemesi bir erteleme sebebi değildir. Zira tüzüğün 36.maddesinin ikinci fıkrasında bu hususta *adres bilinen mirasçılar* ifadesi kullanılmakta, dolayısı ile de tüm mirasçıların adreslerinin bilinmesi bir şart olarak düzenlenmemiştir²⁶⁵.

Vasiyetnamenin açılacağı günün belirlenmesinden sonra ortaya çıkabilecek bir diğer konu ise bizzat hâkimin, vasiyetnamenin açılacağı duruşmadan önce kapalı olan vasiyetnameyi

²⁶⁰ Demir, a.g.m., s. 358; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577; Antalya/Sağlam, a.g.e. s. 406; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Ayan, a.g.e., s. 256; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; Çabri, a.g.m., s. 1652; Kürşat, a.g.e., s. 214.

²⁶¹ Çabri, a.g.m., s. 1651; Kürşat, a.g.e., s. 214; Bununla beraber tasarrufun hızlı bir şekilde açılması tavsiye edilir, zira tasarrufun içeriği hâkimin diğer tedbirleri için belirleyici olabilmektedir. Bkz: Riggenbach, a.g.m., s. 21; Herzer, a.g.e., s. 103.

²⁶² Oğuzman, a.g.e., s. 278; Demir, a.g.m., s. 358; Kürşat, a.g.e., s. 214-215; Çabri, a.g.m., s. 1652.

²⁶³ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 214; Çabri, a.g.m., s. 1652; Yargıtay'ın da bir kararında bu hususta şöyle ifadeler yer almaktadır: “...Bu bağlamda hâkim, taraflara duruşma da hazır bulunmak, iddia ve savunmalarını bildirmek için imkan vermeli, tarafları usulüne uygun şekilde duruşmaya davet etmeli, duruşma günü ile tebligatın çıkarıldığı tarih arasında makul bir süre olmalıdır.... Tüm bu bilgiler ışığında somut olay irdelendiğinde; 23.10.2012 günü saat 09.30'da Adliyesinde yapılacak duruşmanın,... adresinde ikamet eden mirasçı ...e, aynı gün saat 08.30'da, dolayısıyla duruşma saatinden yalnızca 1 saat önce tebliğ edilmesiyle, mirasçı .../in adil yargılanma, hukuki dinlenilme ve savunma hakkının kısıtlandığı, buna göre mirasçının temyizinde haklı olduğu açıktır.” Bkz: Çabri, a.g.m., s.1652, dn. 27; Yargıtay 3. HD, E. 2016/6003, K. 2016/6740, T. 28.04.2016, www.lexpera.com.tr [E.T. 15.05.2023].

²⁶⁴ Kürşat, a.g.e., s. 214; Çabri, a.g.m., s. 1652.

²⁶⁵ Kürşat, a.g.e., s. 214; Öğretide *Kürşat*, buna ek olarak hiçbir mirasçının isim ve adreslerinin belirlenememiş olması ve bununla birlikte ilgililerin çağırılması usulünün de başlamış olması halinde vasiyetnamenin açılmasının ertelenebilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 214; İsviçre uygulamasında mirasçıların belirlenmesi ve bu nedenle bir aylık sürenin aşılmasına ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 104.

açıp içeriğini incelemesinin mümkün olup olmadığı hususudur²⁶⁶. Öğretide bu konuda farklı görüşler bulunmaktadır. Birinci görüş; vasiyetnamenin açılmasına ilişkin duruşmadan önce kapalı bir vasiyetnamenin hâkim tarafından açılmasının mümkün olmadığı yönündedir²⁶⁷. Bu görüşe göre açılma usulü, resmi bir usule tabi olup bu prosedürden önce vasiyetnamenin açılmaması gerekir ve böylece vasiyetnamenin üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korunması sağlanmış olur²⁶⁸. İkinci görüşe göre vasiyetnamenin önceden açılmasının çeşitli nedenlerle avantajlar sağlayacağı (örneğin vasiyetname de mirasbırakanın cenazeye ilişkin birtakım isteklerinin bulunması durumunda) ve bu yüzden de hâkimin kapalı vasiyetnameyi açabilmesinin mümkün olması gerektiğini savunmaktadır^{269/270}. Bu görüşe göre, hâkim vasiyetnameye hakkında önceden bilgi sahibi olursa vasiyetnamenin açılması duruşmasına kadar yapılması gereken hazırlıkları da kolayca yapabilir²⁷¹. Örneğin; vasiyetname de bir vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmış ise vasiyetnamenin açılma duruşmasından önce onu bilgilendirebilir ve onun açılma duruşmasına katılımını sağlayabilir²⁷². Ancak belirtmek gerekir ki Türk doktrininde vasiyetnamenin açılma duruşmasından önce hâkim tarafından vasiyetnamenin açılmasının gerekli olduğuna dair görüşü benimseyen yazarlar dahi vasiyetnamenin teslimi ile gerçekleştirilen incelemenin uygulama bakımından açık olarak teslim edilen vasiyetnameler için söz konusu olduğunu ileri sürmüşlerdir²⁷³.

²⁶⁶ Bu hususa ilişkin kapsamlı açıklamalar için ayrıca bkz: Çabri, a.g.m., s. 1653; Kürşat, a.g.e., s. 215; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 3; Herzer, bu hususu ayrı bir başlık altında incelemiştir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 106.

²⁶⁷ Kürşat, a.g.e., s. 215; Çabri, a.g.m., s. 1653; Schynder, a.g.m., s. 111; Bu görüşe sahip yazarların açıklamaları için bkz: Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 2; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470.

²⁶⁸ Kürşat, a.g.e., s. 215.

²⁶⁹ Bu görüşe sahip yazarların açıklamaları için bkz: Herzer, s. 106 vd.; Völk, a.g.t., s. 42-43; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 3; Escher, Art. 557, N. 4; Kürşat, a.g.e., s. 215-216; Çabri, a.g.m., s. 1653; Öğretide Öztan, bu hususta tam anlamı ile fikrini belirtmemekle beraber öğretide, vasiyetnamede mirasbırakanın gömülmesi ile ilgili bir düzenleme mevcut olabileceğinden daha önce açılması gerektiğinin savunulduğunu belirtmektedir. Bkz: Öztan, a.g.e., s. 380; Völk, ise bu hususta ilginç bir ifade kullanır. Völk'e göre kanunun (emredici) ifadesinin ihlaline rağmen her iki usulün de bugün izin verilebilir olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bkz: Völk, a.g.t., s. 42.

²⁷⁰ Öğretide Kürşat; burada vasiyetnamenin açılması ile kast edilenin, hâkim tarafından açılma duruşmasından önce içeriğinden haberdar olunması için şeklen açılması değil, sulh hâkimi tarafından belirlenen gün ve saatte ilgililerin huzurunda okunması olarak ifade edilmesi gerektiğini ve dolayısı ile kanunun ifadesinin vasiyetnamenin açılma duruşmasından öncesinde hâkim tarafından açılmasını engellemediğini savunmaktadır. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 216; Aynı doğrultuda görüş için bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 314, dn. 920.

²⁷¹ Herzer, a.g.e., s. 106; Çabri, a.g.m., s. 1653; Kürşat, a.g.e., s. 215-216.

²⁷² Bu husustaki ayrıntılı örnekler için bkz: Herzer, a.g.e., s. 106 vd.; Kürşat, a.g.e., s. 216.

²⁷³ Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 201,216; Çabri, a.g.e., C. II, s. 300; Öğretide Herzer, her ne kadar vasiyetnamenin erken açılmasında yarar bulunduğuna ilişkin bir başlık oluştursa da ZGB'deki düzenleme ve doktrindeki görüşün bu şekilde olmadığı ve resmi açılma duruşmasından önce vasiyetnamenin hâkim veya yetkili makam tarafından açılmasının sakıncaları olabileceğinden bahsetmektedir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 122.

1.3.3. Sürenin Aşılması ve Bundan Doğan Zararın Tazmini

Vasiyetnamenin tesliminden itibaren bir ay içinde açılması gerekir. Bir aylık süre düzen hükmü olup hâkim, belirtilen süreye uymak ile yükümlü kılınmıştır²⁷⁴. Ancak belirtmek gerekir ki teslimden itibaren bir aylık süreyi aşmış olması halinde dahi bu durum farklı bir hukuki sonuç doğurmamalıdır²⁷⁵. Dolayısıyla bir aylık süre geçirilmiş olsa da hâkimin, vasiyetnameyi açıp ilgililer huzurunda okuması ile vasiyetname açılmış olur²⁷⁶. Ayrıca sürenin aşılmış olması hali, vasiyetnamenin geçerliliğine de etki etmeyecektir. Zira vasiyetnamenin geçerliliği hususu açılma usulünden bağımsız bir konudur²⁷⁷.

Vasiyetnamenin açılması tarihinin, tesliminden itibaren bir ayı geçmesi halinde, her ne kadar farklı hukuki sonuçlar ortaya çıkarmayacak olsa da hâkim tarafından vasiyetin geç açılması ve bundan dolayı ilgililerin zarara uğraması muhtemeldir²⁷⁸. Vasiyetnamenin açılması, hâkimin kanundan doğan görevleri arasındadır. Dolayısıyla ilgililer vasiyetnamenin geç açılmasından dolayı bir zarara uğramaları halinde uğramış oldukları zararın tazminini isteyebilirler²⁷⁹. Yargılama faaliyetinden dolayı uğranılan zararın tazminine ilişkin dava HMK'nin 46. maddesinde düzenlenmektedir²⁸⁰. Bu hüküm gereği dava doğrudan hâkime değil devlete karşı açılacak ve devlet ödediği tazminat nedeni ile ödeme tarihinden itibaren bir yıl içinde ilgili hâkime bu miktarı rücu edebilecektir²⁸¹.

²⁷⁴ Öztan, a.g.e., s. 380; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 579; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Kürşat, a.g.e., s. 214, dn. 684; Çabri, a.g.m., s. 1653; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407.

²⁷⁵ Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Çabri, a.g.m., s. 1653; Öztan, a.g.e., s. 380; Başka bir konu bağlamında ancak benzer açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 214, dn. 684.

²⁷⁶ Çabri, a.g.m., s. 1653.

²⁷⁷ Açılma usulüne ilişkin hükümlerin düzenleyici hükümler olduğu ve dolayısıyla da hiçbir şekilde vasiyetnamenin geçerliliğine ilişkin bir etkisinin bulunmadığına ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 103; Escher, Art. 557, N. 6; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 579; Serozan/Engin, a.g.e., s. 472; Demir, a.g.m., s. 360-361; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406.

²⁷⁸ Çabri, a.g.m., s. 1653.

²⁷⁹ Herzer, a.g.e., s. 103-104; Kürşat, a.g.e., s. 214, dn. 684; Çabri, a.g.m., s. 1653; Öğretide Herzer ve Kürşat burada açılış makamının dosyayı zamanında açmamasında kusurunun varlığı haline vurgu yapar.

²⁸⁰ Çabri, a.g.m., s. 1653; Murat Atalı ve İbrahim Ermenek, *Medenî Usul Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 120 vd; Harun Bulut, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), s. 489 vd.

²⁸¹ Çabri, a.g.m., s. 1653; Atalı/Ermenek, a.g.e., s. 121; Ancak belirtmek gerekir ki hakim sadece vasiyetnamenin açılmasını geciktirmesi, devletin sorumluluğuna yol açmaz. Zira aynı zamanda hâkimin kusuru bakımından ağır bir ihmal veyahut kastının bulunması gerekir. Bkz. Atalı/Ermenek, a.g.e., s. 121; Bulut, a.g.e., s. 494.

1.4. İlgililerin Çağrılması

1.4.1. Çağrı Usulü

Vasiyetnamenin açılma usulü kapsamında, hâkim tarafından vasiyetnamenin açılacağı günün belirlenmesinden sonra ilgililer, vasiyetnamenin açılacağı sırada hazır bulunmak üzere davet edilir²⁸². Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinin ikinci fıkrasında bu husus "*Bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere çağrılır.*" şeklinde ifade edilmektedir²⁸³. Zira ilgililerin vasiyetnamedeki düzenleme ile hak sahipliklerinin etkilenmesi muhtemel olabileceğinden vasiyetnamenin içeriğini öğrenebilmeleri ve inceleyebilmeleri için vasiyetnamenin açılması duruşmasına çağrılmaları gerekir²⁸⁴.

TMK m. 596 hükmünde her ne kadar vasiyetnamenin açılması duruşmasına, ilgililerin çağrılacağı düzenlenmiş olsa da buradaki çağrı usulünün nasıl yapılacağı hususuna, kanunun bu maddesinde yer verilmemiştir. Bu hususa ilişkin olarak TMK'nin Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. maddesinin ikinci fıkrasında hüküm yer almaktadır²⁸⁵. Bu hükme göre hâkim daveti, vasiyetnamenin açılacağı gün ve saati belirterek, *uygun göreceği usul ile gerçekleştirir*²⁸⁶. Tüzüğün ilgili maddesinde açıkça belirtilmemiş olsa da mahkemelerce gerçekleştirilecek tebligatlar da 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 1. maddesi gereğince usulün Tebligat Kanunu çerçevesindeki hükümlere göre

²⁸² Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 3; Escher, Art. 557, N. 2; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 577-578; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Dural/Öz, a.g.e., s. 398-399; Ayiter, a.g.e., s. 163; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Kürşat, a.g.e., s. 217; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 8; Druey, § 15 N. 13-14; Antalya/Sağlam, s. 406; Çabri, a.g.m., s. 1654; Eren/ Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453.

²⁸³ Öztan, a.g.e., s. 380; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; Kürşat, a.g.e., s. 217; Çabri, a.g.m., s. 1654.

²⁸⁴ Kürşat, a.g.e., s. 217; Çabri, a.g.m., s. 1654; Öztan, a.g.e., s. 381; Mirasçılarının çağrılmalarının amaçlarına ilişkin açıklamalar için bkz: Ali Himmet Berki, *Miras ve Tatbikat: feraiz-intikal- medeni kanunda miras*, (Ankara: Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A.O., 1951), s. 234-235; Yargıtay' da birçok farklı kararında aynı şekilde şu ifadelerle yer vermiştir: "*Vasiyetnamenin açılıp okunduğunun tespit edilmesinin amacı, mirasçıları ve lehine kazandırma yapılan kişileri bilgilendirme ve yasal haklarını kullanmayı temine yönelik bir işlemdir. Bu nedenle, Sulh Hakiminin görevi, TMK'nın 596 ve Tüzüğün 36/2. maddesine uygun olarak vasiyetnameyi açıp, lehine kazandırma yapılan kişi ile yasal mirasçılarına vasiyetnamenin onaylı bir örneğini tebliğ ederek, vasiyetnamenin açılması sırasında hazır bulunmak üzere çağrılmasını sağlamaktır.*" Bkz: Yargıtay 3. HD., E. 2020/1713 K.2020/2321, T. 12.3.2020, www.lexpera.com [E.T. 17.05.2023].

²⁸⁵ Kürşat, a.g.e., s. 217; Demir, a.g.m., s. 358; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 500; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; İsviçre hukukunda da kanunda açılış usulüne ilişkin bir düzenleme bulunmadığına ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 100.

²⁸⁶ Demir, a.g.m., s. 358; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Kürşat, a.g.e., s. 217; Çabri, a.g.m., s. 1654; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; İsviçre hukukundaki açılma usulüne ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz: Herzer, a.g.e., s. 99 vd.

gerçekleştirilmesi gerekir²⁸⁷. Tebligat Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca adresi bilinenlere çağrı, kabul etmeleri halinde ise her yerde tebligat yapılabilecektir²⁸⁸. Adresi bilinmeyen ancak varlıkları belli olan kişilere ise Tebligat Kanunun 28. maddesi uyarınca ilan sureti ile çağrı yapılacaktır²⁸⁹.

Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. maddesinin ikinci fıkrasında, yapılacak olan davette vasiyetnamenin açılacağı gün ve saatin belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir²⁹⁰. Dolayısı ile hâkimin yapacağı çağrıda bu unsurların bulunması gerekmektedir²⁹¹. Öte yandan uygulamada vasiyetnamenin de duruşma gününü bildirir

²⁸⁷ Kürşat, a.g.e., s. 217; Çabri, a.g.m., s. 1654; Demir, a.g.m., s. 358; Esat Şener, *Uygulamalı-icthathlı vasiyet*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1995), s. 177; Yargıtay'ın da vasiyetnamenin açılmasına çağrı usulünün Tebligat Kanunu hükümleri çerçevesinde gerçekleştirileceğine ilişkin yerleşik uygulaması söz konusudur; "Dava, vasiyetnamenin açılması istemine ilişkindir. ...Tebligat Kanunu'nun 21/1. ve Tebligat Yönetmeliği'nin 30/1. maddeleri uyarınca; yapılacak tebliğ işleminde muhatap adreste bulunmaz ise, adreste bulunmama nedeninin araştırılarak komşu (kapıcı, yönetici) beyanının alınması, beyanda bulunan komşunun mutlaka adı ve soyadının ve komşu olduğunun belirtilmesi ayrıca imzasının alınması ya da imzadan imtina durumunun tebligat parçasına yazılması gerekir. Aksi halde yapılan tebliğ işlemi geçersiz olur." Bkz: Yargıtay 3. HD., E. 2019/5290 K. 2019/8438, T. 30.10.2019, www.lexpera.com [E.T. 17.05.2023]; "Vasiyetname, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın tesliminden başlayarak bir ay içinde miras bırakanın yerleşim yeri sulh hâkimi tarafından açılır ve ilgililere okunur. Bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer vasiyetnamenin açılması sırasında hazır bulunmak üzere çağrılır. (TMK.md.596) İlanen tebligat "adresli meçhul olanlara" yapılır. (Tebligat Kanunu md.28) Nüfus kayıtları ve dosyaya sunulan mirasçılık belgesi ile tesbit edilen mirasçılara, adres araştırması yapılmadan, vasiyetnamenin açılması sırasında hazır bulunmaları konusundaki tebligatın, ilanen yapılması usul ve yasaya aykırı bulunmuştur." Bkz: Yargıtay 2. HD., E. 2008/17939 K. 2009/5294, T. 23.03.2009, www.lexpera.com [E.T. 17.05.2023]; "TMK'nun 596. maddesinde; vasiyetnameyi teslim alan sulh hakiminin, bilinen mirasçılar ve diğer ilgilileri vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere çağıracağı, belirlenen günde vasiyetnameyi açacağı ve hazır bulunanlara okuyacağı hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan, 6100 sayılı HMK'nun 27. maddesinde de; davanın tarafları, müdahiller ve yargılamanın diğer ilgililerinin kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahip oldukları, bu hakkın yargılama ile ilgili olarak bilgi sahibi olunması, açıklama ve ispat hakkını, mahkemenin, açıklamaları dikkate alarak değerlendirmesini ve kararların somut ve açık olarak gerekçelendirilmesini içerdiği açıklanmıştır. Açıklanan madde hükümleri uyarınca; yargılamanın sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için, tarafların ve diğer ilgililerin yargılamadan haberdar edilerek duruşmaya çağırılması gerekir. Bu da çıkarılacak davetiye, Tebligat Kanunu hükümlerine uygun olarak tebliği ile mümkündür." Bkz: Yargıtay 3. HD., E. 2016/18687 K. 2018/3623, T. 6.4.2018, www.lexpera.com [E.T. 18.05.2023].

²⁸⁸ Kürşat, a.g.e., s. 217; Çabri, a.g.m., s. 1654; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Demir, a.g.m., s. 358; Tebligat Kanunundaki usullere ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz: Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve S. Hilal Üçüncü, *Tebligat Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022); Hakan Albayrak, *Tebligat Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022).

²⁸⁹ Çabri, a.g.m., s. 1654; Kürşat, a.g.e., s. 217; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Demir, a.g.m., s. 358; İlanen tebligat yoluna başvurulabilmesi için gerekli şartlar için bkz: Atalı/Ermenek/ Üçüncü, a.g.e., s. 49 vd.; Albayrak, a.g.e., s. 44 vd.

²⁹⁰ Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577-578; Dural/Öz, a.g.e., s. 398-399; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470-471; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 406; Ayan, a.g.e., s. 256; Kürşat, a.g.e., s. 218; Çabri, a.g.m., s. 1655.

²⁹¹ Bu unsurlara ek olarak, duruma göre açılma yerinin de bildirilmesi gerekebileceğine ilişkin bkz: Kürşat, a.g.e., s. 218; Şener, a.g.e., s. 177; Öğretide Çabri, bu unsurları içermeyen çağrının usulüne uygun gerçekleşmediğini ve ilgililerin talebi üzerine çağrının usulüne uygun olarak yeniden yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Bkz: Çabri, a.g.m., s. 1655; Yargıtay'ın da bu unsurları içermeyen bir davetin gerçekleşmesi neticesindeki davada, mirasçılık belgesi verilmesini doğru görmediği ve hükmü bozduğu bir

tebligata eklenmesi gerektiği yönünde kararlar mevcuttur²⁹². Ancak ne Türk Medeni Kanunu'nun ilgili 595-598. maddelerinde ne de Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün ilgili 36-37. maddelerinde böyle bir zorunluluk öngörülmemiştir. Ayrıca, çağrıya ilişkin tebligata vasiyetnamenin eklenmesinin bir yararı ve amacı bulunmamakla beraber hâkime kapalı olarak teslim edilen vasiyetnameler bakımından bu mümkün gözükmemektedir²⁹³.

1.4.2. Çağrılacak Kişiler

1.4.2.1. Yasal ve Atanmış Mirasçılar

Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinde vasiyetnamenin açılması duruşmasına çağrılacak kişiler için yer alan ifadelerden ilki “*bilinen (malüm) mirasçılar*”dır²⁹⁴. Dolayısı

kararı mevcuttur. Bkz: “*Vasiyetnamenin açılma gününü Sulh Hakimi tespit eder. Adresi bilinen mirasçılar, mahkemece uygun görülecek usul ve vasiyetnamenin açılacağı gün ve saat belirtilerek açılma sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere davet olunur. (TMK.md. 596/2, Tüzük md. 36/2) Görüldüğü gibi, mirasçılar davet olunurken, vasiyetnamenin açılacağı gün ve saatin davette belirtilmesi zorunludur. Mirasçılardan Kamile'ye çıkartılan davetiyede tebligatın ve davetin neye ilişkin olduğu belirtilmemiştir. Kamile'ye Türk Medeni Kanunu ve Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük hükümlerine uygun tebligat yapılmadan, hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*” Bkz: Yargıtay 2. HD, E. 2007/1181, K. 2008/1217, T. 11.2.2008, www.lexpera.com [E.T. 19.05.2023].

²⁹² “... Vasiyetnamenin açılıp okunduğunu tespit edilmesinin amacı, mirasçıları ve lehine kazandırma yapılan kişileri bilgilendirme ve yasal haklarını kullanmayı temine yönelik bir işlemdir. Bu nedenle, Sulh Hakiminin görevi, MK.nun 596 ve Tüzüğün 36/2.maddesine uygun olarak vasiyetnameleri açarak lehine kazandırma yapılan kişi ile yasal mirasçılarına vasiyetnamenin onaylı bir örneğini tebliğ ederek, vasiyetnamenin açılması sırasında hazır bulunmak üzere çağrılmasını sağlamaktır. ... Somut olayda, vasiyet eden K2'in mirasçılarına vasiyetname ekli duruşma gününü bildirir tebligatın yapılmadığı anlaşılmaktadır. Mahkemece Türk Medeni Kanunu'nun 596/2.maddesi uyarınca bilinen tüm mirasçılar ve diğer ilgililer usulüne uygun çağrılmadan, vasiyetnamenin açılıp okunmasına karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” Bkz: Gaziantep BAM 1. HD., E. 2017/264, K. 2017/277, T. 23.03.2017, www.lexpera.com [E.T. 19.05.2023]; “*Dava, vasiyetnamenin açılması istemine ilişkindir. Mahkemece, müteveffa ...'e ait Ankara 7. Noterliğinin 26.04.2010 günlü ve 4459 yevmiye sayılı vasiyetnamenin açılmasına dair verilen kararın yasal mirasçılardan ... tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 02.10.2013 günlü 2013/10572 Esas, 2013/13731 sayılı Kararı ile "... lehine vasiyet yapılanlara vasiyetname ekli duruşma gününü bildirir tebligatın yapılmadığı anlaşılmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun 596/2. maddesi uyarınca bilinen tüm mirasçılar ve diğer ilgililer usulüne uygun çağrılmadan vasiyetnamenin açılıp okunması doğru değildir.*” gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.” Bkz: Yargıtay 7. HD. E. 2021/5632, K. 2022/484, T. 17.01.2022, www.lexpera.com [E.T. 19.05.2023]. “*Dava, ... 3. Noterliği'nin 17.08.2015 tarih ve 2015/100 sayılı yazısı ile Noterliğe ait 06.12.2011 tarih ve 17920 yevmiye numaralı ...'e ait vasiyetnamenin açılması istemine ilişkindir. ...2)Mirasçı ...'ya vasiyetname ekli duruşma günü tebligatının üzerinde '08.10. 2015 tarihinde dağıtımına çıkarılmıştır. Vatandaşın isteği üzerine duruşma saatinden 40 dakika sonra kendi imzasına tebliğ edildi.' şeklinde ibarenin yer alması nedeniyle yapılan tebligat usulsüzdür ve savunma hakkı kısıtlanmıştır. Mahkemece, mirasçı ...'ya usulüne uygun vasiyetname ekli duruşma günü tebliğ edilip, karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*” Bkz: Yargıtay 3. HD. E. 2016/3343, K. 2017/14250, T. 19.10.2017, www.lexpera.com [E.T. 19.05.2023].

²⁹³ Bu husustaki açıklamalar için bkz: Çabri, a.g.m., s. 1656.

²⁹⁴ Vasiyetnamenin açılması duruşmasına *mirasçıların* davet edileceğine ilişkin bkz: Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Gömensay/Birsan, a.g.e., s. 219; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Demir, a.g.m.,

ile sulh hakiminin, vasiyetnamenin açılması duruşmasında hazır olmak üzere çağrıda bulunacağı kişilerin başında mirasçılar olduğunda bir şüphe bulunmamaktadır. Mirasçılar kavramı, yasal ve atanmış mirasçıları kapsar²⁹⁵. Ancak atanmış bir mirasçının çağrılabilmesi için sulh hâkiminin bu mirasçıdan haberdar olması gerekir²⁹⁶. Mirasçının vasiyetname veyahut miras sözleşmesi ile atanmış olmasının bir önemi bulunmamaktadır. İki şekilde de mirasçı olarak atanmış kimseye, hâkimin çağrı yapması gerekecektir²⁹⁷.

Atanmış mirasçının, şarta bağlı olarak atanmış olması durumunda ve atanan kişilerin ön, art veya yedek mirasçılar olması halinde de duruşmaya davet edilmeleri gerekir²⁹⁸. Hatta yasal bir mirasçı, mirastan çıkartılmış veyahut mirasçılığı ihtilaflı hale gelmiş dahi olsa duruşmaya çağrılmalıdır ki bu durumlardan haberdar olup itiraz hakkını kullanma imkânı böylece sağlanmış olur²⁹⁹.

Yukarıda da izah ettiğimiz üzere yasal ve atanmış mirasçıların sulh hâkimi tarafından duruşmaya çağrılacakları hususunda bir belirsizlik bulunmamaktadır. Ancak bir sonraki başlığa konu olan “*diğer ilgililer*” hususunda kanun maddesine bu ibarenin sonradan

s. 358; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 577-578; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Ayiter, a.g.e., s. 163; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Kürşat, a.g.e., s. 219; Çabri, a.g.m., s. 1656; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Öztan, a.g.e., s. 381; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 500; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; Ayan, a.g.e., s. 256; Hatemi, a.g.e., s. 144; İsviçre hukukunda da yazarların, açılma duruşmasına tüm *mirasçıların* davet edileceğini ilişkin açıklamaları için bkz: Escher, Art. 557, N. 2, 4; Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 717; Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 3; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 8; Riggenbach, a.g.m., s. 21; Herzer, a.g.e., s. 98; Schnyder, a.g.m., s. 111.

²⁹⁵ Kürşat, a.g.e., s. 219; Çabri, a.g.m., s. 1656; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 219; Ayiter, a.g.e., s. 163; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470, dn. 62; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Herzer, a.g.e., s. 98; Riggenbach, a.g.m., s. 20.

²⁹⁶ Schnyder, a.g.m., s. 111; Herzer, a.g.e., s. 98; Ayiter, a.g.e., s. 163; Kürşat, a.g.e., s. 219; Öğretide Kocayusufpaşaoğlu, bu hususta çoğu zaman hâkimin, vasiyetname açılmadan önce atanmış mirasçıdan haberdar olamayacağını ifade eder. Bkz: Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Serozan/Engin ise vasiyetnamenin açık olarak teslim edilmesi ve Türk Medeni Kanunu’nun 595. maddesinin üçüncü fıkrasında da yer alan hâkimin derhal inceleme yükümlülüğü de düşünüldüğün de bu şekilde atanmış mirasçılardan haberdar olabileceğini ifade eder. Bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 470, dn.62; Aynı doğrultuda görüş için bkz: Çabri, a.g.m., s. 1657; Riggenbach, a.g.e., s. 20; Kürşat da atanmış mirasçı ve diğer ilgililerden ancak vasiyetnamenin açılması ile haberdar olunabileceği dolayısıyla kapalı teslim edilen vasiyetnamelere ilişkin hâkimin araştırma yükümlülüğü kapsamında vasiyetnameyi açıp inceleyebileceği ve hâkimin açılma duruşmasından önce de böyle bir yetkisinin bulunabileceğine ilişkin görüşün önemine burada da vurgu yapar. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 220.

²⁹⁷ Kürşat, a.g.e., s. 219; Öğretide Herzer, burada bir ekleme yapmaktadır ve atanmış mirasçının miras sözleşmesi ile atanmış olması durumunda, miras sözleşmesinin açılıp açılmadığının da bir önemi olmadığını ve bu sözleşme ile atanmış olan mirasçının da çağrılacağını ileri sürmüştür. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 98-99.

²⁹⁸ Kürşat, a.g.e., s. 219; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Çabri, a.g.e., C. II, s. 317-318; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 379, N. 1389; Herzer, a.g.e., s. 98.

²⁹⁹ Kürşat, a.g.e., s. 219; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 8; Escher, Art 557, N. 2; Herzer, a.g.e., s. 98; İlgili kişinin velayet veya vesayet altında olması durumunda çağrının yasal temsilciye yapılması gerektiğine ilişkin bkz: Çabri, a.g.m., s. 1657; Bu husustaki Yargıtay kararına ilişkin de ayrıca bkz: Çabri, a.g.m., s. 1657, dn. 43.

eklenmesi ve tüzükte bu hususta değişikliğe gidilmemiş olması nedeniyle öğretide bazı farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak hâkimin burada mirasçıları ve diğer ilgilileri belirleyebilmesi için bir araştırma yapması gerektiği açıktır³⁰⁰. Zira hâkim ancak bu tespit ile kimleri çağırabileceğine ilişkin bir karar verebilecektir³⁰¹.

1.4.2.2. Diğer İlgililer

Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinde³⁰² mirasçılara ek olarak “*Bilinen mirasçılar ve diğer ilgililer ...*” ifadesi yer almaktadır³⁰³. Dolayısı ile kanunun bu ifadesinden hareketle davet edilecek kişilerin mirasçılardan ibaret olmadığı anlaşılmaktadır³⁰⁴.

Kanun maddesinin “*diğer ilgililer*” ibaresinden bu kapsamda bilinen ve ilgisinin olduğu kabul edilebilecek başka kimseler, örneğin vasiyet alacaklıları³⁰⁵ veya vasiyeti yerine getirme görevlisi³⁰⁶ de duruşmaya çağrılacaktır. *İsviçre* hukukunda kanundaki düzenleme gereği (ZGB Art. 557/2) yalnızca yasal ve atanmış mirasçıların davet edileceği kabul edilse

³⁰⁰ Herzer, a.g.e., s. 95; Kürşat, a.g.e., s. 218; Kanuni mirasçılar ve vasiyetçinin nüfusa kayıtlı olduğu yer, varsa alt ve üst soyu gösteren tüm mirasçıları içeren aile tablosunun, hâkim tarafından ilgili nüfus müdürlüğünden celp edileceği ve kimliği belirlenen ancak adresi belli olmayan ilgililerin adreslerinin de zabıta marifeti ile araştırılacağına ilişkin bkz: Baygın, a.g.m., s. 247.

³⁰¹ Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 7; Herzer, a.g.e., s. 95-98; Kürşat, a.g.e., s. 218.

³⁰² Eski Medeni Kanunumuzun 536. maddesinde “*Vasiyetname açılırken malûm olan mirasçılar davet edilir.*” denilmekteydi. Buradan hareketle doktrinde yazarlar, yasal ve atanmış mirasçıların çağırılması gerektiğini, vasiyet alacaklılarına bir çağrı yapılmasına gerek olmadığını, onları ilgilendiren kısımların yazılı olarak bildirileceğini kabul etmişlerdir. Bkz: Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 578; Ayiter, a.g.e., s. 163; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Demir, a.g.m., s. 361; Kürşat, a.g.e., s. 218.

³⁰³ Dural/Öz, a.g.e., s. 398-399; Kürşat, a.g.e., s. 218-219; Çabri, a.g.m., s. 1656; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470-471; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Ayan, a.g.e., s. 256; Öğretide Eren/Yücer Aktürk, “*diğer ilgililer* kavramı yerine *vasiyetnamenin okunmasında menfaati olan üçüncü kişiler*” kavramını kullanmaktadır. Bkz: Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453.

³⁰⁴ Kanun maddesindeki değişikliğe rağmen Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. maddesinin ikinci fıkrasında bir değişikliğe gidilmemiş hüküm “*Adresi bilinen mirasçılar, mahkemece uygun görülecek usul ile vasiyetnamenin açılacağı gün ve saat belirtilerek davet olunur.*” şeklinde kalmıştır. Tüzükte bu hususun gözden kaçırıldığına ilişkin bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 471, dn. 63; Kürşat, a.g.e., s. 218, dn. 702; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500, dn. 143; Oysa *İsviçre* hukukunda ilgili madde de (ZGB Art.557/2) bir değişikliğe gidilmemiş dolayısıyla yazarlar, sadece yasal ve atanmış mirasçıların ilgili çağrıya muhatap olabileceklerini kabul etmişlerdir. Bkz: Escher, Art. 557, N. 2, 4; Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 717; Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 3; Herzer, s. 98; Schnyder, s. 111; Riggenbach, a.g.m., s.20; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 8; Doktrinimizde de kanun maddesindeki değişikliğe rağmen bazı yazarlar, hala vasiyet alacaklılarının duruşmaya çağrılmayacağını, onlara ilgili kısmın tebliğ edileceğini kabul etmektedirler. Bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Öztan, a.g.e., s. 381; Ayrıntılı açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 218-219, dn. 705.

³⁰⁵ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Kürşat, a.g.e., s. 219; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470, dn. 62; Öğretide Çabri, bu ibareye, *sonraki vasiyetnameyle dönülmüş olsa bile önceki vasiyetnameyle lehine kazandırma yapılan kişileri* de ekler. Bkz: Çabri, a.g.m., s. 1656.

³⁰⁶ Kürşat, a.g.e., s. 219; Çabri, a.g.m., s. 1656-1657; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471, dn. 63; Öztan, a.g.e., s. 381.

de doktrinde buna ek olarak vasiyeti yerine getirme görevlisinin de duruşmaya çağırılması gerektiği ileri sürülmüştür³⁰⁷. Öte yandan doktrinde bazı yazarlar, diğer ilgililer kapsamında vasiyet konusu eşya üzerinde intifa ve ipotek hakkı bulunanların da çağırılması gerektiğini belirtmişlerdir³⁰⁸.

1.4.3. Çağrıda Bulunulmadan Vasiyetnamenin Açılması

Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen, bilinen mirasçılara ve diğer ilgililere çağrıda bulunulmadan vasiyetnamenin açılmış olması halinde nasıl bir yaptırım ile karşılaşılacağı hususunda kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır³⁰⁹. Burada bilinen “*ibaresi*” önemlidir zira sulh hâkiminin örneğin, kapalı teslim edilen bir vasiyetname nedeni ile haberdar olamadığı bir ilgili veya mirasçıyı davet edememesi halinde, bu kişilere çağrı yapılamaması nedeni ile vasiyetnamenin açılma işlemi sakatlanmayacaktır³¹⁰. Ancak Yargıtay, ilgili hükme aykırı olarak, bilinen mirasçılara ve ilgililere çağrı yapılmadan vasiyetnamenin açılmış olması durumuyla ilgili olarak birçok kararında verilen kararları bozmaktadır³¹¹. Oysa bu hususta yazarların Yargıtay kararlarından farklı görüşleri bulunmaktadır.

³⁰⁷ Bkz: Wolf/Hrubesch-Millauer, s.379, N. 1389; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 8; Schnyder, a.g.m., s. 111; Öğretide Herzer, vasiyeti yerine getirme görevlisinin tereke üzerinde asli bir hakkı bulunmamasına rağmen açılış prosedürü ile ilgili olarak bir taraf olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 117; Bu konuya ilişkin diğer açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 219, dn. 708.

³⁰⁸ Dural/Öz, a.g.e., s. 398, dn. 1037; Kürşat, a.g.e., s. 219; Çabri, a.g.m., s. 1657; Öğretide Çabri, doktrine ilişkin bu bilgiye makalesinde yer vermekle beraber vasiyet alacağının mevcut intifa ve ipotek haklarını etkilemeyeceğinden bahisle bu kişilerin çağırılmasına gerek olmadığını ileri sürmektedir. Bkz: Çabri, a.g.m., s. 1657.

³⁰⁹ Çabri, a.g.m., s. 1657.

³¹⁰ Çabri, a.g.m., s. 1658; Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 3; Herzer, a.g.e., s. 98; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 8-9.

³¹¹ Çabri, a.g.m., s. 1657; “...Vasiyetnamenin açılıp okunduğunun tesbit edilmesinin amacı, mirasçıları ve lehine kazandırma yapılan kişileri bilgilendirme ve yasal haklarını kullanmayı temine yönelik bir işlemdir. Bu nedenle, sulh hakiminin görevi, vasiyetnameleri açarak lehine kazandırma yapılan kişi ile yasal mirasçılara vasiyetnamenin onaylı bir örneğini tebliğ ederek, vasiyetnamenin açılması sırasında hazır bulunmak üzere çağırılmasını sağlamaktır. Bu bağlamda, 6100 sayılı HMK'nun 27. maddesinde hükme bağlanan “Hukuki Dinlenilme Hakkı” gereğince mirasçılara tebliğ işleminin yapılması suretiyle anılan davada ön koşulun sağlanması gereklidir. (TMK.596,597,598) Somut olayda; duruşmaya, ne lehine kazandırma yapılan kişi, ne de yasal mirasçılar davet edilmiştir. Dosya üzerinden karar verilmiş, ayrıca vasiyetnamenin onaylı bir örneği ilgililere tebliğ edilmemiştir. ... Yukarıda açıklanan esaslar gözönünde tutulmaksızın yazılı şekilde hükmün tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK.nun 428.maddesi gereğince BOZULMASINA...” Bkz: Yargıtay 3. HD. E. 2014/21127, K. 2015/18742, T. 25.11.2015, www.lexpera.com [E.T. 22.05.2023]; “...Somut olayda, mütevaffanın bilinen tüm mirasçılarını vasiyetname ekli duruşma gününü bildirir tebligatın yapılmadığı anlaşılmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun 596/2.maddesi uyarınca bilinen tüm mirasçılar ve diğer ilgililer usulüne uygun çağırılmadan, vasiyetnamenin açılıp okunması doğru değildir. Mahkemece,

Öğretide bazı yazarlara göre, Yargıtay'ın bozma kararlarının aksine, bilinmesine rağmen bir ilgilinin çağrılmamış olması halinde dahi vasiyetnamenin açılma işleminin geçerli olduğu ileri sürülmüştür. Çağrılan veyahut çağrılmayan ilgilinin vasiyetnamenin açılması işleminden dolayı bir hak kaybına uğramayacağı bu nedenle de davetin maddi hukuka bir etkisinin bulunmadığı savunulmaktadır³¹².

Yargıtay'ın bozma kararı ile ise vasiyetnamenin açılmasına ilişkin işlemler hükümsüz hale gelecektir ve vasiyetname açılmamış sayılacaktır. Karar üzerine sulh hâkiminin vasiyetnamenin açılmasına ilişkin prosedürü yeniden işletmesi gerekecektir. Ancak belirtmek gerekir ki bu hususta bir itirazın bulunmaması halinde vasiyetnamenin açılması işlemi kesinleşecek ve işlemin geçerliliği etkilenmeyecektir³¹³.

Bazı durumlarda çağrıdan vazgeçilebileceğine ilişkin *İsviçre* doktrininde bir görüş bulunmaktadır. Bu görüşe göre çağrının anlamsız veyahut gereksiz şekilde masraflı olacağı haller de tarafların duruşmaya çağrılmasından vazgeçilebilecektir³¹⁴. Birçok ilgilinin yurt dışında ikamet ediyor olması, terekenin davet masraflarını karşılayamayacak olduğunun bilinmesi veyahut ilgililerin davete icabet etmeyeceklerini önceden bildirmeleri gibi durumlar da çağrıdan vazgeçilebilmesi gerektiği belirtilmiştir³¹⁵. Türk Hukukunda bu hususta uygulama da böyle bir durumla karşılaşılacakla beraber doktrinde ağırlıklı bir görüş de bulunmamaktadır³¹⁶.

yazılı şekilnoterde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.” Bkz: Yargıtay 3. HD. E. 2013/14669, K. 2013/17237, T. 04.12.2013, www.lexpera.com [E.T. 22.05.2023]; “...Somut olayda, lehine vasiyet yapılanlara vasiyetname ekli duruşma gününü bildirir tebligatın yapılmadığı anlaşılmaktadır. Türk Medeni Kanunu'nun 596/2.maddesi uyarınca bilinen tüm mirasçılar ve diğer ilgililer usulüne uygun çağrılmadan vasiyetnamenin açılıp okunması doğru değildir. Bu nedenle, mahkemece, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir. Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar gözönünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK.nun 428.maddesi gereğince BOZULMASINA...” Bkz: Yargıtay 3. HD. E. 2013/10572, K. 2013/13731, T. 02.10.2013, www.lexpera.com [E.T. 23.05.2023].

³¹² Kürşat, a.g.e., s. 220; Karrer/Vogt/Leu Art. 557, N. 9; Herzer, a.g.e., s. 98- 99.

³¹³ Çabri, a.g.m., s. 1658.

³¹⁴ Herzer, a.g.e., s. 111; Schnyder, a.g.m., s. 112; Hatta öğretide Herzer, esasen uygulama da mirasçılar aynı kanton da ikamet etmiyorlar ise genellikle çağrı yapılmadığını ifade eder. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 111.

³¹⁵ Herzer, a.g.e., s. 111; Kürşat, a.g.e., s. 221; Esasen *İsviçre* doktrininde uygulamada resmi duruşmadan da vazgeçilebileceğinin mümkün olduğu göz önüne alınırsa bu durumun tamamlayıcı ve aynı doğrultudaki görüş sonucu ortaya çıktığı söylenebilir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 110-111.

³¹⁶ Öğretide Kürşat, Türk doktrinin de hakkında çok fazla görüş bulunmayan bu konuda çağrıdan vazgeçilebilme yolunun açılması gerektiğini vurgular. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 221.

1.5. Vasiyetnamenin Açılma Merasimi

1.5.1. Genel Olarak

Vasiyetname, hâkim tarafından belirlenen gün ve saatte açılır ve davete icabet eden ilgililer huzurunda okunur³¹⁷. Vasiyetnamenin açılması ve okunması kısmına geçilmeden önce davet edilen kişilere ilişkin olarak mirasçı veyahut ilgililerin olup olmadığının kontrolün gerçekleştirilmesi gerekir³¹⁸. Davet edilen kişilere ilişkin yalnızca kimlik tespiti gerçekleştirilirken, özel olarak davet edilmemiş ancak duruşmada bulunan kişilere ilişkin olarak ayrıca yetki veya hak sahibi olup olmadıkları yönünde inceleme yapılacaktır³¹⁹. Buradan hareketle de davetiye gönderilmese dahi ilgili olunması halinde vasiyetnamenin açılması duruşmasına bu kişilerin de katılabileceği görülmektedir³²⁰.

Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesinin ikinci fıkrasında bilinen mirasçılar ve ilgililerden bahsedilmiştir. Dolayısı ile açılma merasiminin başlatılabilmesi için tüm mirasçılara davetiye gönderilmesi veyahut tüm mirasçı ve ilgililerin beklenmesi söz konusu değildir³²¹. Ayrıca kanun maddesinin devamında “... *diledikleri takdir de hazır bulunmak üzere...*” ibaresi yer almaktadır. Vasiyetnamenin açılması daha önce de belirttiğimiz üzere hâkimin re'sen gerçekleştirdiği ve tarafların taleplerine ve takibine bağlı olmayan bir usuldür³²². Buna paralel olarak Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. maddesinin üçüncü fıkrasında da bu hususta “*Davete rağmen hiçbir mirasçı gelmemiş olsa dahi vasiyetname açılır.*” hükmü yer almaktadır³²³. Buradan hareketle mirasçıların ve ilgililerin açılış sırasında hazır bulunma gibi bir zorunlulukları bulunmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır³²⁴. Esasen böyle bir zorunluluğun

³¹⁷ Çabri, a.g.m., s. 1658; Kürşat, a.g.e., s. 222; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s.578; Serozan/Engin, a.g.e., s.471; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Ayan, a.g.e., s. 256.

³¹⁸ Kürşat, a.g.e., s. 221; Çabri, a.g.m., s. 1658; Herzer, a.g.e., s. 100.

³¹⁹ Kürşat, a.g.e., s. 221; Herzer, a.g.e., s. 100.

³²⁰ Çabri, a.g.m., s. 1658; Öğretide Herzer, bu hususta bir kişinin, hakkı olması koşulu ile, açık bir davet olmaksızın da duruşmaya katılabileceğini ifade eder. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 99.

³²¹ Kürşat, a.g.e., s. 220; Herzer, a.g.e., s. 98; Öğretide Çabri, bu hususta örneğin, kapalı teslim edilen bir vasiyetname dolayısı ile atanmış mirasçılardan veyahut vasiyet alacaklılarından haberdar olunamaması halinde bu kişilerin davet edilememesinin vasiyetnamenin açılma işlemini sakatlamayacağını ifade eder. Bkz: Çabri, a.g.m., s. 1657.

³²² Kılıçoğlu, a.g.e., s. 288; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Kürşat, a.g.e., s. 220.

³²³ Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Demir, a.g.m., s. 358; Oğuzman, a.g.e., s. 278; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Kürşat, a.g.e., s. 220; Çabri, a.g.m., s. 1656; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Ayan, a.g.e., s. 256.

³²⁴ Öztan, a.g.e., s. 380; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 219; Kürşat, a.g.e., s. 221; Vasiyetnamenin açılması, ilgililer katılmasa dahi geçerlidir. Bkz: Çabri, a.g.m., s. 1659, dn. 50; Tuor/Picenoni, Art. 557, N. 3; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 9.

öngörülmemesi ile yasal mirasçılarının, atanmış mirasçılara veyahut vasiyet alacaklılarına karşı hakkın elde edilmesinin zorlaştırılabileceği gibi bir ihtimalin de önüne geçilmiştir³²⁵.

Hâkimin yapmış olduğu değerlendirme ile vasiyetname olarak tespit ettiği tüm belgelerin, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın, açılması ve okunması gerekir³²⁶. Birden fazla vasiyetname teslim edilmiş hatta bir vasiyetname diğerini ortadan kaldırıyor dahi olsa iki vasiyetin de açılıp okunması gerekir³²⁷.

Hâkim, belirlenen günde duruşmaya gelen ilgili kişilerin önünde kapalı veya mühürlü belgeyi açar ve içindekileri okur ancak vasiyetname açık teslim edilmiş ise de içeriği ilgililere okunarak açılma merasimi gerçekleştirilir³²⁸. Belgenin okunmasından sonra mirasçılarının ve ilgililerin talepte bulunması halinde incelemeleri için vasiyetname bu kişilere verilebilir. Böylece ilgililer ve mirasçılar, vasiyetnameyi şekli anlamda ve örneğin mirasbırakanın imzası bakımından da kontrol imkânı bulur³²⁹.

Açılan ve okunan vasiyetnameye ilişkin, Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. maddesinin 4. fıkrası uyarınca bu durumu tespit eden bir tutanak düzenlenir. Tutanak; hâkim, zabıt kâtibi ve duruşmada hazır bulunan ilgililerce imzalanır³³⁰. Burada belirtmek gerekir ki ilgililer, vasiyetnamenin açılması ile birlikte

³²⁵ Dolayısı ile gelenlerin huzurunda gelmeyenlerin yokluklarında açılma işlemi hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Kürşat, a.g.e., s. 221; Demir, a.g.m., s. 358; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453.

³²⁶ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Kürşat, a.g.e., s. 222; Çabri, a.g.m., s. 1658-1659; Değerlendirmeye ilişkin ayrıca bkz: Bölüm I, § 2.2.; Herzer, a.g.e., s. 45; Schnyder, a.g.m., s. 110.

³²⁷ Piotet, a.g.e., s. 716; Kürşat, a.g.e., s. 222; Çabri, a.g.m., s. 1659; Yargıtay'ın da bu doğrultuda bir kararı bulunmaktadır. Bkz: "... TMK'nın 542. maddesinde; Mirasbırakanın, vasiyetname için kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yaparak önceki vasiyetnameden her zaman dönebileceği, vasiyetnamenin tamamından veya bir kısmından dönülebileceği belirlenmiştir. Somut olayda; muris tarafından ilk olarak 25/06/2009 tarihinde, lehtarının ... olduğu vasiyetname düzenlendiği, daha sonra davaya konu 16/09/2014 tarihli önceki vasiyetnameden rücu edildiğine dair beyanını içeren düzenleme şeklinde ölüme bağlı tasarrufta bulunulmuştur. O halde; mahkemece, vasiyetnameden rücu edildiğine dair beyanı içeren düzenleme şeklinde belgenin ölüme bağlı tasarruf niteliği taşıdığı, kanunda yer alan şekilde yapılabileceği, geçerli olup olmadığına bakılmaksızın açılması gerektiği, ilgililerin ancak vasiyetnamenin açılıp okunması suretiyle haklarını öğrenebilecekleri dikkate alınarak; mirasçılara TMK 595,596 ve 597. madde hükümleri gereğince vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere vasiyetname ekli tebligat yapılması, dava konusu vasiyetnamenin açılıp okunduğunun tutanağa geçirilmesi, tutanağın hazır bulunanlar tarafından imzalanması sağlamak ve okunma işleminin tespitine karar verilmesi gerekirken; mahkemece yapılacak bir işlem olmadığından karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir." Bkz: Yargıtay 3.HD. E. 2020/11817, K. 2021/1181, T. 10.02.2021, www.lexpera.com [E.T. 25.05.2023].

³²⁸ Bkz: Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 578; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 218; İmre/Erman, a.g.e., s. 330; Kürşat, a.g.e., s. 222; Çabri, a.g.m., s. 1660; Serozan/Engin, a.g.e., s. 470; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500.

³²⁹ Herzer, a.g.e., s. 102; Kürşat, a.g.e., s. 222.

³³⁰ Oğuzman, a.g.e., s. 278; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Ayan, a.g.e., s. 256; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 578; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 219; Dural/Öz, a.g.e., s. 398; Kürşat, a.g.e., s. 222; Çabri, a.g.m., s. 1659.

doğacak olan haklarını açılma ile birlikte talep etseler de hâkimin açılma duruşmasında bu hususta bir karara yer vermemesi gerekmektedir. Zira bu hususta örneğin, vasiyetnamenin tenfizine³³¹ ilişkin, vasiyetnamenin itiraza uğrayıp uğramadığının tespiti, mirasçılık belgesinin istemi³³² gibi taleplerin varlığı halinde, Yargıtay birçok kararında vasiyetnameyi açan sulh hâkiminin bu taleplere ilişkin karar veremeyeceğini belirtmiştir³³³.

Vasiyetnamenin açılmasından ve ilgili tutanakların tutulmasından sonra Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü'nün 36. maddesinin 6. fıkrası uyarınca hâkim, vasiyetnameyi güvenilir bir yerde saklamak ile yükümlü tutulmuştur. Görüldüğü

³³¹ Oğuzman, a.g.e., s. 278, dn. 65a; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 218; Ayan, a.g.e., s. 256, dn. 32; Vasiyetnamenin itiraza uğramadığına ilişkin bir ibarenin bulunması halinde yasaya aykırı olacağına ilişkin bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 471, dn. 64; Çabri, a.g.m., s. 1660; Gençcan, Ömer Uğur. *Miras Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), s. 896. (Gençcan, *Miras*)

³³² Öğretide Çabri, bu taleplerin usulü işlemlerden ayrılarak hâkimin sadece açılmaya ilişkin işlemleri gerçekleştirmesi gerektiğini bu ve buna benzer isteklerin ancak açılmadan sonra ileri sürülebilecek talepler olduğunu ileri sürmüştür. Bkz: Çabri, a.g.m., s. 1660; Her ne kadar Yargıtay kararlarında vasiyetnamenin açılmasına ilişkin hâkimin görevleri arasında mirasçılık belgesinin istem halinde verilmesi sayılmış olsa da bu talebin ancak işbu davadan ayrılarak 1 ay itiraz süresinin beklendikten sonra gerçekleştirilebileceğine ilişkin Yargıtay kararı için bkz: Çabri, a.g.m., s. 1660, dn.54. “... Somut olayda; mirasbırakanın, 04/10/2011 tarihinde ...'de yaptığı vasiyetname ile davacı eşini tek mirasçı olarak atadığı; vasiyetnamenin Adalet Yüksek Mahkemesi ... Veraset Sicilince kanıtlanıp tescil edildiği; davacının, murisin Türkiye'deki mal varlığına yönelik tasarruf işlemlerini yapabilmek için vasiyetnamenin açılıp okunması ve aynı zamanda atanmış mirasçılık belgesi verilmesi için eldeki davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca; mahkemece, davanın vasiyetnamenin açılması yanında atanmış mirasçılık belgesi verilmesi şeklinde birden fazla talebe yönelik olduğu dikkate alınarak, mirasçılık belgesi verilmesi talebinin eldeki dosyadan tefrik edilip ayrı bir esasa kaydı yapıldıktan sonra vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa 1 ay içinde itiraz edilmediği takdirde lehine tasarrufta bulunulan kimseye atanmış mirasçılık belgesi verilmesi gerekirken vasiyetnamenin açılıp okunması ile birlikte kanunen tayin edilen 1 aylık itiraz süresi beklenmeden davacının atanmış mirasçı olduğunun tespiti yönünde hüküm kurulması doğru görülmemiş bu husus bozmayı gerektirmiştir...” Bkz: Yargıtay 3. HD. E. 2016/13419, K. 2018/1359, T. 20.02.2018, www.lexpera.com [E.T. 24.05.2023]; Mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin diğer açıklamalar için bkz: Demir, a.g.m., s. 360.

³³³ “...O halde sulh hakiminin görevi, vasiyetnameyi belirlenen günde açarak, açılıp okunduğunu tutanağa geçirilmesini ve tutanağın altının hazır bulunanlar tarafından imzalanmasını sağlamak ve böylece açılma ve okunma işleminin tespitine karar vermek ve kararlar birlikte açılan vasiyetnamenin örneğini ilgililere tebliğ etmek, mirasçılara istekleri halinde bir mirasçılık belgesi vermek ve terekeye dahil malları yasal mirasçılara geçici olarak teslim etmek yahut resmi yönetimi emretmekten ibarettir. Vasiyetname ile ilgili olan çekişmeler ait olduğu mahkemede ayrıca dava konusu olacağından vasiyetnamenin açılmasına engel oluşturmaz. Vasiyetnamenin itiraza uğramadığının tespitine vasiyetnamenin açılması davasına bakan mahkeme değil vasiyetnamenin tenfizine bakan mahkeme tarafından karar verilir...” Bkz: Yargıtay 3.HD. E. 2018/3036, K. 2018/5191, T. 15.05.2018, www.lexpera.com [E.T. 24.05.2023]; “...Vasiyetname ile ilgili olan çekişmeler ait olduğu mahkemede ayrıca dava konusu olacağından vasiyetnamenin açılmasına engel oluşturmaz. Vasiyetnamenin itiraza uğramadığının tespitine vasiyetnamenin açılması davasına bakan mahkeme değil vasiyetnamenin tenfizine bakan mahkeme tarafından karar verilir. Somut olayda; vasiyetnamenin tenfizi (yerine getirilmesi) davasının görülebilmesi için, vasiyetnamenin açılıp okunmasından sonra itiraza uğramaması veya itiraz edilmiş ise buna ilişkin vasiyetnamenin iptali veya tenkisine yönelik davaların kesinleşmesi gerekir. Başka bir deyişle, tenfiz için kesinleşmiş vasiyetnamenin bulunması gerekir. Hal böyle olunca, mahkemece vasiyetnamenin açılıp okunmasıyla yetinilmesi gerekirken vasiyetnamenin tenfizine karar verildiği görülmekle, aynı dava dosyasında vasiyetnamenin tenfizi ile birlikte vasiyetnamenin açılıp okunma davasının görülmesinin mümkün olmadığından, bu husus göz önüne alınmadan karar verilmesi doğru görülmemiş...” Bkz: Yargıtay 3. HD. E. 2015/16879, K. 2017/3204, T. 16.03.2017, www.lexpera.com [E.T. 25.05.2023].

üzere vasiyetnamenin, ilgililere veyahut mirasçılara geri verilmesi söz konusu olmayıp hâkimin vasiyetnameyi açmanın dışında saklama yükümlülüğü de bulunmaktadır³³⁴.

1.5.2. Resmi Şekilde Düzenlenmeyen Vasiyetnameler

Vasiyetnamelere ilişkin açılma usulünde vasiyetname türleri hususunda bir ayrım yapılmadan tüm vasiyetnamelerin bu usule tabi olduğundan bahsetmiştik³³⁵. Ancak Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına ilişkin Tüzüğün 36. maddesinin 5. fıkrasında “*resmi şekilde düzenlenmeyen vasiyetnameler*” için ayrı bir usul öngörülmüştür. Bu usule göre vasiyetnamenin metin kısmında yer alan tarih, imza gibi yerlere dokunulmadan metnin boş bir yerine vasiyetnamenin açılıp okunduğu tarih yazılacak, açılma usulünde genel olarak bahsettiğimiz tutanaktaki gibi hâkim, zabıt kâtibî ve hazır bulunan ilgililerce de imzalanacak ve son olarak da mahkeme mührü ile belge mühürlenecektir³³⁶.

Düzenlenmiş olan vasiyetnamenin kağıdında bu işlemin yapılabileceği bir alan yoksa veyahut vasiyetname bu işlemin gerçekleştirilmesi için elverişli değil ise vasiyetname metninin altına bir kâğıt yapıştırılır ve bahsi geçen işlemler bu kâğıt üzerinde tekrarlanır. Kağıtların yapıştırılma yerleri de hâkim tarafından ayrıca imzalanıp mahkeme mührü ile de mühürlenecektir (Tüzük m. 36/V).³³⁷

³³⁴ Oğuzman, a.g.e., s. 279; Kürşat, a.g.e., s. 223; Çabri, a.g.m., s. 1660; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407; Ayan, a.g.e., s. 256; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Bu hususta *İsviçre* hukukunda kanunda bir düzenleme eksikliği bulunduğu tasarrufun nerede saklanacağına ilişkin meselenin bir Yüksek Mahkeme Kararı ile çözüldüğüne ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 135.

³³⁵ Bkz: Bölüm I § 2.2.; Sözlü vasiyetnamenin açılmasına ilişkin tüzüğün 37. Maddesindeki bir düzenleme için ayrıca yine bkz: Bölüm I § 2.2.

³³⁶ Genel olarak tutanağa ilişkin hakim görevi hakkındaki Yargıtay kararında; “...O halde sulh hakiminin görevi, vasiyetnameyi belirlenen günde açarak, açılıp okunduğunu tutanağa geçirilmesini ve tutanağın altına hazır bulunanlar tarafından imzalanmasını sağlamak ve böylece açılma ve okunma işleminin tespitine karar vermek ve kararla birlikte açılan vasiyetnamenin örneğini ilgililere tebliğ etmek, mirasçılara istekleri halinde bir mirasçılık belgesi vermek ve terekeye dahil malları yasal mirasçılara geçici olarak teslim etmek yahut resmi yönetimi emretmekten ibarettir.” denilmektedir; Bkz: Yargıtay 7. HD. E. 2022/6047, K. 2022/6648, T. 07.11.2022, www.lexpera.com [E.T. 25.05.2023].

³³⁷ Resmi şekilde düzenlenmeyen vasiyetnamelere ilişkin açıklamalar için bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 278; dn. 66; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Kürşat, a.g.e., s. 223; Çabri, a.g.m., s. 1659; Ayan, a.g.e., s. 256; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 407.

2. VASIYETNAMENİN TEBLİĞ EDİLMESİ

2.1. Genel Olarak

Vasiyetnamenin açılıp okunması ile beraber mirasçılar ve ilgililer vasiyetnamenin içeriğinden haberdar olurlar ancak daha önce belirttiğimiz üzere açılma sonucunda vasiyetname; mirasçılara veyahut ilgililere teslim edilmez. Tüzüğün ilgili maddesi gereğince hâkim tarafından saklanır. Ayrıca vasiyetnamenin açılmasından önce tespit edilebilecek olan ilgililer ile vasiyetnamenin açılmasından sonra ortaya çıkabilecek ilgililer değişkenlik gösterebilir. Zira kapalı olarak teslim edilen vasiyetnameler de hâkimin vasiyetnamenin içeriğine ilişkin bir bilgisi bulunmamaktadır. Bununla birlikte duruşmaya çağrılan ilgililerden bazıları duruşmaya katılmamış da olabilir³³⁸. Açıklanan tüm bu nedenlerle TMK m. 597 hükmünde “*vasiyetnamenin tebliği*” hususu düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu hüküm ile birlikte mirasta hak sahipliği bulunan herkese, gideri terekeye ait olmak üzere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin onaylı bir örneğinin hâkim tarafından gönderileceğini düzenlenmiştir³³⁹. Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. maddesinin son fıkrasında ise TMK m. 597 hükmüne atıf yapmak ile yetinilmiştir.

Tebliğin amacı, vasiyetnamenin açılmasının amacı bakımından tamamlayıcı nitelikte bir hüküm olup aynı şekilde ilgililerin vasiyetnameden haberdar olmalarını sağlamaktır³⁴⁰. Vasiyetnamenin tebliğine ilişkin düzenleme emredici niteliktedir. Bu nedenle mirasçıların veyahut ilgililerin taleplerine gerek olmaksızın hâkim tarafından uygulanmalıdır³⁴¹. Tebliğ, vasiyetnamenin açılmasına ilişkin diğer tüm hükümler gibi tasarrufun geçerliliği hususundan bağımsızdır. Dolayısı ile açılan vasiyetnamenin tebliğ edilmemesi vasiyetnameyi geçersiz

³³⁸ Açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 227; Çabri, a.g.e., C. II, s. 333; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 219.

³³⁹ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 408; Ayan, a.g.e., s. 257; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 500; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Demir, a.g.m., s. 359; Oğuzman, a.g.e., s. 279; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 578; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 220; Dural/Öz, a.g.e., s. 400; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Kürşat, a.g.e., s. 227; Çabri, a.g.e., C. II, s. 333; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Ayiter, a.g.e., s. 163; Ayrıca bkz: Tuor/Picenoni, Art. 558, N. 1-2; Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 1. vd.; Wolf/Hrubesch-Millauer, s.380, N. 1393 vd.; Piotet, a.g.e., s. 716; Escher, Art. 558, N. 1 vd.; Schynder, a.g.m., s. 112 vd.; Riggensbach, a.g.m., s. 30 vd.; Herzer, a.g.e., s. 125 vd.

³⁴⁰ Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 379, N. 1389; Karrer/Vogt/Leu, art. 558, N. 1; Kürşat, a.g.e., s. 227; Çabri, a.g.e., C. II, s. 333; Riggensbach, a.g.m., s. 30; Öğretide Herzer, bu hususta şöyle bir ifade kullanır: Bir kararın açılması, duruşmada hazır bulunanların kararın içeriği hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar. Açılan tasarrufun daha sonra tebliğ edilmesi de bu düzeni tamamlar. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 125.

³⁴¹ Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 1; Escher, Art. 558, N. 4; Çabri, a.g.e., C. II, s. 333; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Oğuzman, a.g.e., s. 279; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 220; Kürşat, a.g.e., s. 233, dn. 769; Aksi yöndeki taleplerin de dikkate alınmaması gerektiğine ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 125; Riggensbach, a.g.m., s. 31.

kılmayacağı gibi açılan vasiyetnamenin geçerliliğine ilişkin bir değerlendirmede de bulunulmadan kişilere tebliğ edilmesi gerekir³⁴².

Vasiyetnamenin tebliğine ilişkin kanun maddesinin lafzında “*mirasta hak sahibi olanların her birine*” ifadesi kullanılmıştır. Bu bağlamda kimlere vasiyetnamenin teslim edileceği veya kimlere vasiyetnamenin içerik açısından hangi belgelerin teslim edileceğine ilişkin bir belirsizlik bulunmaktadır. Bu nedenle de *Vasiyetnamenin Tebliğ Edilmesi* başlığı altında, vasiyetnamenin kimlere tebliğ edileceğine, teslim edilecek belgelere ve tebliğ usulüne değineceğiz.

2.2. Vasiyetnamenin Tebliğ Edileceği Kişiler

2.2.1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu’nun 597. maddesi tebliğ edilecek kişileri tanımlarken “*mirasta hak sahibi olan kişiler*”, ifadesini kullanırken Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü’nün 36. maddesinin son fıkrasında kanunun bu maddesine atıf yapmakla beraber “*ilgililer*” ifadesi de kullanılmıştır. Bu nedenle öğretide çoğunluk, kanun maddesinin kapsamı daralttığı ve tebliğ edilecek kişiler tanımını tam olarak karşılayamadığı için yetersiz kaldığı görüşündedir³⁴³.

Tebliğin kimlere yapılacağı bir sonraki başlıkların konusu olmakla birlikte burada şu hususu belirtmekte fayda vardır. Tebliğ edilecek kişilerin, vasiyetnamenin açılma duruşmasına katılmış veya çağrılmış olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Kişinin, vasiyetnamenin açılması duruşmasına katılmamış olması herhangi bir hak kaybına yol açmamalıdır dolayısı ile özellikle vasiyetnamelerin içeriğinin öğrenilmesinden sonra farklı alacaklar ve mirasçılar ortaya çıkabileceğinden duruşmaya katılmamış olanlara vasiyetnamenin tebliğinin daha da önem kazanacağı muhakkaktır³⁴⁴. Öte yandan, kişinin duruşmaya katılmış olması halinde dahi vasiyetnamenin içeriğinden haberdar olduğu ve bu

³⁴² Herzer, a.g.e., s. 125; Demir, a.g.m., s. 360-361; Antalya/Sağlam, a.g.e. s. 408; Öğretide *İmre/Erman*, bu hususta şöyle bir ifade kullanır: “*Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda herhangi bir iptal sebebi bulunsa bile, tasarrufun ilgili kimselere buna rağmen tebliğ olunması gerekir.*” Bkz: *İmre/Erman*, a.g.e., s. 331.

³⁴³ Çabri, a.g.e., C. II, s. 334; Kürşat, a.g.e., s. 227-228; Demir, a.g.m., s. 360; Oğuzman, a.g.e., s. 279; Dural/Öz, a.g.e., s. 400.

³⁴⁴ Herzer, a.g.e., s. 125-126; Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 2; Kürşat, a.g.e., s. 228; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 219-220; Öğretide *Serozan/Engin*, bu hususta şöyle bir ifade kullanır. “*Vasiyetnamenin örneğinin tebliğ edileceği kişiler, vasiyetnamenin açılması sırasında hazır bulunanlardan ibaret değildir.*” Bkz: *Serozan/Engin*, a.g.e., s. 471.

nedenle de tebliğe gerek olmadığı gibi bir durum da söz konusu değildir. Söz konusu düzenlemede bu bakımdan bir ayrım bulunmamaktadır. Dolayısıyla iki durumda da ilgili olan kişilere vasiyetnamenin bir örneği tebliğ edilecektir³⁴⁵.

Bu başlık altında vasiyetname, sadece tebliğ edileceği kişiler bakımından ele alınacak olup vasiyetnamenin ilgili kısmının veya tamamının tebliğ edilmesine ilişkin açıklamalara ise *tebliği gereken belgeler* başlığı altında yer verilecektir.

2.2.2. Yasal ve Atanmış Mirasçılar

Mirasta hak sahibi kişiler ifadesi düşünüldüğünde şüphesiz akla ilk gelen , yasal ve atanmış mirasçılardır. Dolayısı ile kanun maddesinin lafzından açıkça anlaşılan, vasiyetnamenin yasal ve atanmış mirasçılara tebliğ edilmesi gerektirir³⁴⁶. Zira tereke ile ilgili olan her durum mirasçıları ilgilendirir. Vasiyetnamenin tebliği ile de mirasçılar, mirasta hak sahibi olan diğer ilgililerden haberdar olabileceklerdir³⁴⁷. Bu hususta mirasçının yasal veya atanmış olmasının bir önemi bulunmadığı gibi atanmış mirasçının, vasiyetname veya miras sözleşmesi ile atanmış olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Her iki durumda da mirasçıya vasiyetnamenin bir örneği tebliğ edilecektir³⁴⁸.

Mirastan feragat etmiş kişilere esasen tebligat yapılmasına gerek yoktur³⁴⁹. Ancak mirastan kısmi olarak feragat edilmesi³⁵⁰, mirasçılık sıfatını sona erdirmeyeceğinden bu kişilere de vasiyetnamenin tebliğ edilmesi gerekir³⁵¹. Aynı şekilde şarta bağlı olarak mirasçı tayin

³⁴⁵ Bu husustaki açıklamalar için ayrıca bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Kürşat, a.g.e., s. 228; Herzer, a.g.e., s. 125-126; Öğretide Herzer, burada duruşmaya katılanlar için de tebliğin gerekli olduğunu ifade etse de çoğu zaman bunun anlamsız kaldığını zira uygulama da çoğu zaman duruşmada hazır bulunanlara tasarrufun bir kopyasının talebi halinde verildiğini ileri sürmektedir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 126.

³⁴⁶ Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 379, N. 1389; Riggenbach, a.g.m., s. 32-33; Herzer, a.g.e., s. 130; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Kürşat, a.g.e., s. 228; Çabri, a.g.e., C. II, s. 334;

³⁴⁷ Kürşat, a.g.e., s. 228, dn. 751; Çabri, a.g.e., C. II, s. 334.

³⁴⁸ Açıklamalar için bkz: Riggenbach, a.g.m., s. 35; Herzer, a.g.e., s. 130; Kürşat, a.g.e., s. 228, dn. 752.

³⁴⁹ Bkz: Escher, Art. 558, N. 1; Çabri, a.g.e., C. II, s. 335; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 380, N. 1393; Karer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 2; Herzer, a.g.e., s. 130.

³⁵⁰ Mirastan kısmi feragat halinde kişinin mirasçılık sıfatını, mirasbırakanın ölümü anında kazanacağı ve mirasçılık sıfatından kaynaklanan yetkilere de başvurabileceğine ilişkin bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 196; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 301; Mirastan feragat hususunda ayrıntılı bilgi için bkz: Mehmet Can Sürmeli, “Mirastan Feragat Sözleşmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2022); Mirastan kısmi feragat ilişkin bkz: Sürmeli, a.g.t., s. 30 vd.

³⁵¹ Çabri, a.g.e., C. II, s. 335; Öğretide Herzer, yasal mirasçının, mirastan feragat sözleşmesi karşılığında bir bedel alması halinde ölen kişiden daha önce vefat etmiş gibi muamele göreceğinden tebligat yapılmasına gerek olmadığını belirtmektedir. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 130. İvazlı olarak yapılan mirastan feragat sözleşmeleri için ayrıntılı açıklamalar için bkz: Neslihan Akça, *İvazlı Miras Sözleşmeleri*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), s. 143 vd.

edilen kişilere³⁵², ayrıca art mirasçı atanması durumunda hem ön hem de art mirasçıya, yedek mirasçı atanması durumu söz konusu ise hem asıl hem de yedek mirasçılara vasiyetnamenin tebliğ edilmesi gerekir³⁵³. Bununla birlikte, mirastan çıkarılan veyahut mirastan yoksun olanlar dahi bilgilendirilmeleri gerektiği için bu kişilere de tebliğ yapılması gerektiği öğretide kabul edilmektedir³⁵⁴.

2.2.3. Diğer İlgililer

Yasal ve atanmış mirasçıların dışında da vasiyetnamenin tebliğ edileceği ilgililerin bulunduğu ve öğretide bunlara da tebligat yapılacağı kabul edilmektedir. Buna göre vasiyetname; vasiyet alacaklılarına (şarta bağlı olarak belirlenmiş olsa dahi), vasiyeti yerine getirme görevlisine³⁵⁵, tereke resmi yöneticisine, tasfiye memuruna, yükleme lehtarına ve lehine kazandırmada bulunulan kişinin yasal temsilcisine de tebliğ edilmelidir³⁵⁶.

Öğretide bu kimselere de vasiyetnamenin örneğinin tebliğ edileceğinin kabul edilmesinin belirli nedenleri bulunmaktadır. TMK m. 597 hükmünde açıkça düzenlenmemiş olsa da vasiyetnameyi yerine getirme görevlisinin, TMK m. 552 hükmünde yer alan görevlerinin bir gereği olarak vasiyetnamenin içeriğinden haberdar olmaları gerekir³⁵⁷. Bu nedenle vasiyeti yerine getirme görevlilerine de vasiyetnamenin bir örneğinin tebliğ edilmesi gerekir. Diğer yandan vasiyetnamenin açılması nasıl ki vasiyetnamelere ilişkin bir koruma önlemi ise terekeye ilişkin koruma önlemlerinden birisi de terekenin resmen yönetilmesidir. Sulh hâkimi, bu kapsamda terekenin korunması amacıyla TMK m. 592 hükmünde öngörülen

³⁵² Escher Art. 558 N. 1; Riggenbach, a.g.m., s. 33; Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 2; Herzer, a.g.e., s. 130; Kürşat, a.g.e., s.228; Şartın gerçekleşmemiş ve artık gerçekleşmesi mümkün olmaması halinde artık kişilerin bu manada bir taraf kabul edilemeyeceği için onlara tebligat yapılmayacağına ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 131.

³⁵³ Bkz: Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 2; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Çabri, a.g.e., C.II, s. 335-336; Kürşat, a.g.e., s. 229.

³⁵⁴ Herzer, a.g.e., s. 130; Piotet, a.g.e., s. 716; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 380, N. 1393; Mirasçılık sıfatı herhangi bir nedenle sona eren kişilere tebligat yapılmasına gerek olmadığına ilişkin diğer bir görüş için bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 335; Öğretide *Baygın*, mirastan ıskat edilen ifadesini kullanırken mirastan yoksun olan kişilere bu grup içerisinde yer vermemektedir. Bkz: Baygın, a.g.m., s. 249.

³⁵⁵ Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 3; Riggenbach, a.g.m., s. 33-34; Dural/Öz, a.g.e., s. 400; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Herzer, a.g.e., s. 130- 132.

³⁵⁶ Bkz: Piotet, a.g.e., s. 716-717; Escher. Art. 558, N. 1; Tuor/Picenoni, Art. 558. N. 1; Herzer, a.g.e., s. 131-132; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454; Demir, a.g.m., s. 359; Kürşat, a.g.e., s. 228-229; Çabri, a.g.e., C. II, s. 335-336; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 500, dn. 143; Baki İlkey Engin, *Yedek Mirasçılık* (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2003), s. 137.

³⁵⁷ Riggenbach, a.g.e., s. 34; Çabri, a.g.e., C. II, s. 335; Vasiyeti yerine getirme görevlisinin görevini kabul etmeye kadar vermeden önce bile açılan vasiyetnameyi inceleme hakkına sahip olduğuna ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 132.

nedenlerin varlığı halinde terekeye bir resmi yönetici atayacaktır³⁵⁸. Aynı şekilde resmi yöneticinin görevlerini düzenleyen TMK m. 593 hükmü uyarınca görevlerinden biri de “...Mirasçılarının yasal haklarını zedelediği anlaşılan vasiyetlerin, sulh hâkiminin izni ve asliye hâkiminin onayı ile yerine getirilmesi...”dır³⁵⁹. Bu nedenle de resmi yöneticinin, vasiyetleri yerine getirebilmesi için vasiyetnameden haberdar olması, dolayısıyla da vasiyetnamenin resmi yöneticiye tebliği gerekmektedir³⁶⁰. Buna ek olarak uygulamada, devletin yasal mirasçılığı bağlamında TMK m. 597 hükmüne dayanılarak, mirasbırakanın mirasçı atadığı hâllerde, yasal mirasçı sıfatıyla devlete, itiraz imkânı tanımak için, vasiyetnamenin bir suretinin tebliğ edildiği görülmektedir³⁶¹.

Belirtilen ilgililere ek olarak, bir önceki mirasçılık bahsindeki art ve yedek mirasçılığa ilişkin görüşler vasiyet alacaklısı bakımından da geçerlidir. Bu durumda asıl, yedek; ön ve art vasiyet alacaklısının her birine vasiyetnamenin bir örneği tebliğ edilecektir³⁶².

Doktrinde bazı yazarlara göre ilgili olarak kabul edilebilecek birkaç grup daha bulunmaktadır. Tereke alacaklıları ve mirasçılarının alacaklıları bu gruba eklenebilir³⁶³. Bu görüşe göre tereke alacaklıları, vasiyetnamenin tebliği ile tüm atanmış mirasçılardan haberdar olabilecek ve alacaklarını bu mirasçılara karşı da ileri sürebileceklerdir. Öte yandan mirasçılarının alacaklıları, TMK m. 562 hükmü uyarınca belirli şartlar dahilinde

³⁵⁸ Çabri, a.g.e., C. II, s. 354; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 286; Öztan, a.g.e., s. 368; Hatemi, a.g.e., s. 144; Oğuzman, a.g.e., s. 276; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 21; Dural/Öz, a.g.e., s. 394; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 495; Ayiter, a.g.e., s. 161; Serozan/Engin, a.g.e., s. 467; TMK m. 592 hükmü dışında terekenin resmi yönetimini gerektiren bazı sınırlı haller bulunmaktadır; Bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 326; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 444; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 568; Ayan, a.g.e., s. 253; Terekenin resmen yönetilmesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 88 vd; Ömür Kasımay Şimşek, “Terekenin korunması önlemlerinden terekenin resmen yönetilmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, 2021), s. 64 vd.

³⁵⁹ Öztan, a.g.e., s. 374; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 450; Dural/Öz, a.g.e., s. 396; İmre/Erman, a.g.e., s. 328; Kürşat, a.g.e., s. 152; Çabri, a.g.e., C. II, s. 264; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 403; İnan/Ertaş/Albaş a.g.e., s. 497; Ayan, a.g.e., s. 254; Kasımay Şimşek, a.g.t., s. 74; Serozan/Engin, a.g.e., s. 468.

³⁶⁰ Bkz: Herzer, a.g.e., s. 132; Çabri, a.g.e., C. II, s. 335.

³⁶¹ Ayrıca iptal sebebi bulunsun bulunmasın, devletin vasiyetnameye itiraz ettiğine ilişkin bilgi bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 48.

³⁶² Herzer, s. 130-131; Kürşat, a.g.e., s. 229; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; Engin, a.g.e., s. 136-137.

³⁶³ Açıklamalar için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 229; Şener, a.g.e., s. 178-179.

vasiyetnamenin tenkisi davası açabilmektedir³⁶⁴. Bu nedenle vasiyetnamenin içeriğini öğrenmelerinde menfaatleri bulunmakta olup tasarrufun onlara da tebliğ edilmesi gerekir³⁶⁵.

Diğer ilgililerin belirlenmesinde ve tasarrufun kimlere tebliğ edileceği hususunda sulh hâkimin belirleme yetkisi bulunmaktadır. Ancak bu yetkinin maddi bir etkisi bulunmayıp bir tereddüttün var olması halinde hâkimin bildirimini gerçekleştirmekten yana olması gerekir³⁶⁶.

2.3. Tebliği Gereken Belgeler

2.3.1. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu’nun 597. maddesinde tebliği gereken belgelere ilişkin “...vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği...” ifadesi yer alırken Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 36. maddesinin son fıkrasında yalnızca “vasiyetname örneği” ifadesine yer verilmiştir. Tüzükte daha genel bir ifade olarak vasiyetname örneği ibaresine yer verilirken kanun maddesinin lafzından tebliğ edilecek kişiye bağlı olarak tasarrufun tebliğ edilecek kısmının değişeceği görülmektedir³⁶⁷.

Birden fazla vasiyetnamenin varlığı halinde veyahut geçersiz veya biri diğerini yürürlükten kaldıran vasiyetnamelerin, teslim ve açılma hükümlerine de paralel olarak niteliğine bakılmaksızın tüm vasiyetnamelerin ilgililere tebliğ edilmesi gerekir³⁶⁸. Burada elbette sulh hâkimi tarafından saklanan vasiyetname orijinal vasiyetname, ilgililere tebliğ edilecek olan

³⁶⁴ Kürşat, a.g.e., s. 229; Mirasçıların alacaklılarının da hangi şartlarda tenkis davası açabileceğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 226 vd; Erhan Günay, *Miras Hukukunda Tenkis (İndirim) Davaları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), s. 82 vd; Ahmet Cemal Ruhi ve Canan Ruhi, *Vasiyetname, Miras Sözleşmesi, Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptali ve Tenkis Davası*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 137-138 vd, (Ruhi/Ruhi, *İptal ve Tenkis*), Gamze Turan Başara, “Ölümüne Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 27 (2016), s. 396, (Turan/Başara, *Tenkis*); Zeynep Tokur, “Tenkis davası” (Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, 2019), s. 128 vd.

³⁶⁵ Kürşat, a.g.e., s. 229; Öğretide yazarlar, her ne kadar makul sebeplere dayanarak bu görüşe yer vermiş olsalar da kanaatimizce, uygulamada mirasçıların alacaklılarına ilişkin bilgilere ulaşılabilmesi ve vasiyetnamenin tebliğ edilebilmesi çok mümkün gözükmemektedir. Ayrıca bu durum usul ekonomisi ilkesine de uygun düşmemektedir. Zira mirasçıların alacaklılarının, ilgililer arasında değerlendirilmesi halinde sulh hâkimine, bu kişilerin belirlenmesi ve kişilere ait bilgilerin araştırılması gibi bir yükümlülük yüklenmiş olmaktadır.

³⁶⁶ Rüggenbach, a.g.m., s. 32; Herzer, a.g.e., s. 129; Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 4; Kürşat, a.g.e., s. 229.

³⁶⁷ Oğuzman, a.g.e., s. 279; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 579; Kürşat, a.g.e., s. 230; Çabri, a.g.e., C. II, s. 336.

³⁶⁸ Herzer, a.g.e., s. 133; Rüggenbach, a.g.m., s. 35; Baygın, a.g.m., s. 249; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Kürşat, a.g.e., s. 231.

ise vasiyetnamenin bir örneği olacaktır³⁶⁹. Buna ek olarak vasiyetnamenin olduğu gibi tebliğ edilmesi gerekir. Mirasbırakanın, vasiyetnamenin içerisine veya kenarlarına yazdığı eklere, notlara ve düzeltmelere dahi herhangi bir müdahale de bulunulmadan tasarruf saklanmalı ve bu şekilde ilgililere tebliğ edilmelidir³⁷⁰. İlgililer, böylece mirasbırakana ait vasiyetnamedeki el yazısı, imza gibi hususları inceleyip değerlendirebilecek ve buradan hareketle vasiyetnameye ilişkin çeşitli haklarını kullanabileceklerdir³⁷¹.

2.3.2. Vasiyetnamenin Tamamının veya İlgili Kısımının Tebliği

Kanun maddesinin lafzından tasarrufun tebliğ edilecek kısmının kişilere bağlı olarak değişebileceğine bir önceki başlıkta değinmiştik. Kanun maddesi bu hususta sınırları, vasiyetnamenin ilgililer ile ilişkilendirilebilecek kısımları olarak belirlemiştir. Buradan hareketle yasal veya atanmış mirasçılar³⁷², vasiyetnameyi yerine getirme görevlisi ve tereke resmi yöneticisi gibi kişiler, kendilerini doğrudan ilgilendirmeyen hükümlerden dâhi etkilenebilecekleri ve bu nedenle vasiyetnamenin tamamı onları ilgilendireceği için onlara vasiyetnamenin bir örneğinin tebliği gerekecektir³⁷³. Atanmış mirasçıların, burada yasal mirasçılardan farklı olmadığını ve kendilerine yalnızca atanmaya dair kısmın tebliğinin yeterli olmadığını belirtmemiz gerekir. Zira atanmış mirasçılar, mirasçılık sıfatını kazanırlar

³⁶⁹ Çabri, a.g.e., s. 337; ZGB Art.558'de de bir kopyadan bahsedildiğine ilişkin bkz: Riggenbach, a.g.m., s. 37; Herzer, a.g.e., s. 126-127.

³⁷⁰ Kürşat, a.g.e., s. 231; Çabri, a.g.e., s. 337; Vasiyetnamenin gerçeğe uygun olarak çoğaltılmasının aynı zamanda ilgili taraflar için belirli bir hatıra değerine sahip olduğuna ilişkin bkz: Riggenbach, a.g.e., s. 37; Herzer, a.g.e. s. 126-127; Buna ek olarak *Riggenbach* da *Herzer* de, tebligatın anlamının kavranamaması veya yanlış anlaşılması gibi durumlardan kaçınmak için tebligat makamının belirli açıklamalar yapması ve kanun maddelerinden bahsetmesinin bir ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Bkz: Riggenbach, a.g.m., s. 37; İlgililere tasarrufun tebliğinin içeriğinde yer alacak unsurlara ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz: Herzer, a.g.e., s. 127 vd.

³⁷¹ Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 9; Kürşat, a.g.e., s. 231; Çabri, a.g.e., s. 337.

³⁷² Kocayusupaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Oğuzman, a.g.e., s. 279; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454; Herzer, a.g.e., s. 125; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471.

³⁷³ Escher, Art. 558, N. 2; Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 8; Riggenbach, a.g.m., s. 32-34; Piotet, a.g.e., s. 716; Dural/Öz, a.g.e., s. 400; Demir, a.g.m., s. 359; Baygın, a.g.m., s. 249; Kürşat, a.g.e., s. 230; Çabri, a.g.e., C. II, s. 336; *İmre/Erman*, ise bu konuda diğer yazarlardan farklı olarak: “*Çağırılan mirasçılardan bazıları gelmezlerse, vasiyetname onların yokluğunda da açılabilir. Bu takdirde, vasiyetnamenin kendilerini ilgilendiren tasarrufları hâkim tarafından yazılı olarak, resmen onlara tebliğ olunur. Lehine belirli mal vasiyet edilen kişilere, vasiyeti yerine getirme görevlisine de ilgili tasarruflar aynı şekilde resmen tebliğ olunur.*” diyerek mirasçılara ve vasiyetnameyi yerine getirme görevlisine de vasiyetnamenin ilgili kısmının tebliğ olunması gerektiğini ifade eder.

ve yasal mirasçılar da olduğu gibi vasiyetnamede belirlenen diğer tasarruflar da onları etkiler³⁷⁴.

Yasal ve atanmış mirasçılara ilişkin, vasiyetnamenin tamamının tebliğ edileceğine ilişkin bir görüş birliği bulunsa da vasiyet alacaklılarına, vasiyetnamenin tamamının mı yoksa sadece kendilerine ilişkin ilgili kısmın mı tebliğ edileceği hususunda öğretilerde farklı görüşler bulunmaktadır. Ağırlıklı görüşe göre, vasiyet alacaklılarına yalnızca vasiyetnamenin kendilerini ilgilendiren kısımları tebliğ edilmelidir³⁷⁵. Öte yandan bir diğer görüşe göre ise mirasta hak sahibi olan herkese, sadece vasiyetnamenin ilgili kısmının değil vasiyetnamenin tamamının bir örneğinin tebliğ edilmesi gerekir³⁷⁶.

Esasen burada sulh hakiminin net bir görüş ve belirlemeden daha çok somut olaya göre hareket etmesi ve ilgililere ölüme bağlı tasarruf bağlamında ilişkilendirilebilecek kapsam belirlenip ona göre vasiyetnamenin tamamı veya ilgili kısmını tebliğ etmesi daha yerindedir³⁷⁷. Örneğin, mirasbırakan vasiyetname ile hem belirli bir malı birine bırakmış hem de başka bir kişiyi de mirasçı atamış olabilir. Bu durumda vasiyetname alacaklısının mirasçı atamaya ilişkin tasarruftan da haberdar olması gerekir³⁷⁸. Öte yandan aynı durumda tereke alacaklısının, yalnızca mirasçı atamasının öğrenilmesinde bir menfaati bulunup vasiyetnamenin bu hususa ilişkin kısmının alacaklıya tebliği yeterli olup ayrıca vasiyeti öğrenmesine gerek yoktur³⁷⁹.

³⁷⁴ Kürşat, a.g.e., s. 230; Riggenbach, a.g.m., s. 33; Öğretilde *Çabri*, ise atanmış ve yasal mirasçılar hususunda kesin bir ayrıma giderek atanmış mirasçıları bu kategoride değil vasiyet alacaklıları ile bir arada değerlendirmiş ve farklı bir sonuca varmıştır. Bu sonuca göre atanmış mirasçılara, vasiyetnamenin mirasta hak sahibi olduğuna ilişkin kısmın tebliği yeterlidir. Bkz: *Çabri*, a.g.e., C. II, s. 336.

³⁷⁵ Bu görüşe sahip yazarların açıklamaları için bkz: Escher, Art. 558, N. 1-2; Riggenbach, s. 35-36; Piotet, a.g.e., s. 716-717; Herzer, a.g.e., s. 125; Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 8; Kocayusupaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Serozan/Engin, a.g.e., s. 471; *Çabri*, a.g.e., C. II, s. 336; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454; Demir, a.g.m., s. 359; Vasiyet alacaklısının, vasiyetnamenin tamamının tebliğini istemesi halinde bunun giderlerini kendisinin karşılaması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Berki, *Feraiz*, s. 235, Öğretilde *Gönensay/Birsen*, de kanuni mirasçılar dışındaki ilgililerin, masrafı kendine ait olmak üzere vasiyetnamenin tamamının tebliğini isteyebileceğini savunur. Buradaki bir farklı husus ise yazar, mirasçı olsun olmasın tüm ilgililere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısmının tebliğ edileceğini ancak kanuni mirasçıların mirastaki hakları sebebi ile ve tüm vasiyetname ile ilgili olduklarından masrafı terekeye ait olmak üzere vasiyetnamenin tamamının tebliğini talep etme haklarının bulunduğu bahseder. Öğretildeki diğer görüşlerden farklı olarak yazar, bunu kanuni mirasçının bu husustaki talep etme hakkı olarak ifade etmektedir. Açıklamalar için bkz: *Gönensay/Birsen*, a.g.e., s. 220.

³⁷⁶ Kürşat, a.g.e., s. 230-231; Baygın, a.g.m., s. 249; Hüseyin Avni Göktürk, *Miras Hukuku*, (Ankara: Devlet Basımevi, 1937), s. 95.

³⁷⁷ Kürşat, a.g.e., s. 231; *Çabri*, a.g.e., C. II, s. 337; Riggenbach, a.g.m. s. 32-40.

³⁷⁸ *Çabri*, a.g.e., C. II, s. 337.

³⁷⁹ Kürşat, a.g.e., s. 231.

Vasiyet alacaklılarına da vasiyetnamenin tamamının tebliğ edilmesine ilişkin genel bir sonuca da böyle bir değerlendirme ile varılabilir³⁸⁰. Zira TMK m. 598 hükmünün ikinci fıkrasında “*Mirasçı atamasına veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak 1 ay içinde itiraz edilmedikçe...*” hükmü yer almaktadır. Bu maddeden anlaşıldığı üzere vasiyet alacaklısının, mirasçı atanmasına veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa itiraz hakkı vardır³⁸¹. Bu hükme paralel olarak da vasiyet alacaklılarının, TMK m. 558 hükmü uyarınca belirli şartlar dahilinde ölüme bağlı tasarrufa ilişkin iptal davası açma yetkisi bulunmaktadır³⁸². Öte yandan mirasın kazanılmasına ilişkin TMK m. 600 hükmünde, vasiyet alacaklısının istemlerini, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisine yoksa yasal ve atanmış mirasçılara karşı, alacağına ilişkin kişisel bir istem hakkına sahip olacağı öngörülmüştür³⁸³.

Tüm bu düzenlemeler vasiyet alacaklısının; vasiyeti yerine getirme görevlisi, yasal ve atanmış mirasçılar ve mirasbırakanın düzenlemiş olduğu diğer tasarruflar ile ilgisini ortaya koymaktadır³⁸⁴. Dolayısıyla vasiyetnamenin tamamının tebliğinin gerektiğine ilişkin görüş de bu ilginin ispatına dayanarak vasiyetname suretinin tebliğ amacına ulaşmasını hedeflemektedir³⁸⁵.

2.4. Tebliğ Usulü

Vasiyetnamenin ilgililere tebliğ usulünde iki durum mevcut olabilir. Bunlardan ilki, mirasta hak sahibi olan ve nerede oldukları bilinen kişilerdir. Bu kişilerin bilinen adreslerine Tebligat

³⁸⁰ Kürşat, a.g.e., s. 231.

³⁸¹ Öztan, a.g.e., s. 383; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454; Kürşat, a.g.e., s. 230-231; Dural/Öz, a.g.e., s. 401; İmre/Erman, a.g.e., s. 338; Vasiyet alacaklısının mirasçı atamasına ilişkin tasarrufa itiraz edemeyeceği, itirazın yalnızca vasiyet alacaklılarını etkileyen tasarruflara yapılabileceğine ilişkin bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 376.

³⁸² Kürşat, a.g.e., s. 230; Vasiyetname alacaklısının iptal davasında davacı olabileceğine ilişkin ayrıca bkz: Köprülü, a.g.e., s. 254; Ayiter, a.g.e., s. 117; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 343; Gönensay/Birsan, s. 71; Oğuzman, s. 190; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 311; Dural/Öz, a.g.e., s. 232; İmre/Erman, a.g.e., s. 218; İnan/Ertaş/Albaş, s. 319; Öztan, a.g.e., s. 232; Berki, *Vasiyet*, s.421; Aydın Tekdoğan, *Vasiyetnamenin Tenfizi ve İptali Davaları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), s. 551 (Tekdoğan, *Tenfiz*); Hasan Çiftçi, “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali” (Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, 2018) s. 268 vd.

³⁸³ Mirasın kazanılmasında vasiyet alacaklısının talep hakkına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 405 vd.; İmre/Erman, a.g.e., s. 348 vd.; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 293; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 461; Hatemi, a.g.e., s. 157; Oğuzman, a.g.e., s. 285; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 595 vd.; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 228; Çabri, a.g.e., C. II, s.453 vd.; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 424.

³⁸⁴ Kürşat, a.g.e., s. 231.

³⁸⁵ Kürşat, a.g.e., s. 230-231; Vasiyetnamenin tebliğinin amacının, ilgililere tenkis veya iptale mukabil bir sebep bulunup bulunmadığına ilişkin inceleme imkanının verilmesi olduğunu ve vasiyet alacaklılarına vasiyetnamenin tamamının tebliğinin de bu amaca hizmet ettiğine ilişkin ayrıca bkz: Baygın, a.g.m., s. 249.

Kanunu uyarınca tebliğin gerçekleştirilmesi gerekir³⁸⁶. Kanun düzenlemesinde, duruşma günü hazır bulunan kişiler için duruşma sırasında vasiyetnamenin tebliğ edilmesi öngörülmemiştir³⁸⁷. Ancak doktrinde bazı yazarlar, mirasta hak sahibi olup vasiyetnamenin açılması duruşmasında hazır bulunanlara, duruşma sırasında tebliğin yapılabileceğini, vasiyetname örneğinin çoğaltılmasına ilişkin işlemlerinin uzun süreceğinin anlaşılması halinde ise kişilerin bilinen adreslerine tebligat yapılacağı ileri sürülmüştür³⁸⁸.

Kanun koyucu tebliğin usulüne ilişkin genel bir kural öngörmemekle beraber TMK m. 597 hükmünün ikinci fıkrasında, “*Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilan yolu ile tebliğ olunur*” düzenlemesi yer almaktadır³⁸⁹. Eski Medeni Kanunumuzda ise bu durum “...ikametgahı belli olmayanlar...” şeklinde ifade edilmekteydi³⁹⁰. Burada yeni düzenleme ile birlikte kişinin sadece ikametgahının bilinip bilinmemesinin bir önemi olmayacak kişinin fiilen bulunduğu yerin bilinmemesi halinde de ilan yolu ile tebligat yapılabilecektir³⁹¹.

Diğer yandan TMK m. 594 hükmünde öngörüldüğü üzere sulh hâkimi, mirasçı bulunup bulunmadığını bilmiyor veya mirasçıların tamamını bilmiyor ise hâkimin önce mirasçıları çağırma usulünü uygulaması gerekir. Kanunun 597. maddesi, mirasta hak sahibi olan herkese tebliğ yapılmasını öngördüğünden, mirasçıların bilinmemesi halinde başvurulacak yola ilişkin TMK m. 594 hükmünde öngörülen usulün tamamlanmasının beklenmesi gerekir³⁹².

³⁸⁶ Kürşat, a.g.e., s. 231; Çabri, a.g.e., C. II, s. 338.

³⁸⁷ Çabri, a.g.e., C. II, s. 338, dn. 991.

³⁸⁸ Çabri, a.g.e., C. II, s. 337-338; İsviçre öğretisinde Herzer, burada duruşmaya katılanlar için de tebliğin gerekli olduğunu ifade etse de çoğu zaman bunun anlamsız kaldığını zira uygulamada çoğu zaman duruşmada hazır bulunanlara tasarrufun bir kopyasının talepte bulunması halinde verildiğini ifade eder. Bkz: Herzer, a.g.e., s. 126.

³⁸⁹ Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454; Kürşat, a.g.e., s. 231; Çabri, a.g.e., s. 337; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 408; Ayan, a.g.e., s. 257; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 500; Gençcan, *Miras*, s. 910; *İsviçre* hukukundaki benzer düzenleme için bkz: ZGB Art. 558 Abs. 2; Açıklamalar için bkz: Schnyder, a.g.m., s. 112-113; Herzer, a.g.e., s. 128-129; Riggensbach, a.g.e., s. 38-39.

³⁹⁰ Kürşat, a.g.e., s. 232; Ayan, a.g.e., s. 257, dn. 33; TMK m. 537 hükmüne ilişkin açıklamalar için bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 279; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s.578; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 220; Şener, a.g.e., s. 178; Ayiter, a.g.e., s. 163; Serozan/Engin, eski kanundaki ifadenin yerine TMK m. 597 hükmünde *nerede olduğu bilinmeyen* ifadesinin kullanılmasına rağmen “*Vasiyetname örneğinin kendisine tebliğ edilmesi gereken ilgilinin yerleşim yeri belli değilse, tebligat ilan yolu ile yapılacaktır.*” şeklinde belirtmiştir. Bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 472; Aynı doğrultuda ifade için bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 400.

³⁹¹ Kürşat, a.g.e., s. 231; Gençcan, *Miras*, s. 910-911.

³⁹² Bu konudaki açıklama için bkz: Kürşat, a.g.e., s. 232, dn.765; Hâkim hem yasal hem de atanmış mirasçıları araştıracaktır. Bkz: İpek Sağlam “Devletin Yasal Mirasçılığı”, MÜHFHAD, C. 22/3, S. 3 (2016), s. 2482-2483; Mirasçıların bilinmemesine ilişkin kanun hükmü hususunda açıklamalar için ayrıca bkz:

Tebliğin ne zaman yapılacağına ilişkin kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır³⁹³. Ancak tebliğin amacı düşünüldüğünde, vasiyetnamenin açılmasından itibaren mümkün olan en kısa süre içerisinde tasarrufun ilgililere tebliği gerekir³⁹⁴. Tüm ilgili ve mirasçılardan açılmanın her aşamasında haberdar olunamayacağı için tebliğ, herkese aynı anda yapılamayabilir. Bu nedenle de sonradan ortaya çıkan veyahut adresi ve bilgilerine geç ulaşılan mirasçı ve ilgililere, öğrenilmesinden itibaren mümkün olan en kısa süre içinde tebligat yapılmalıdır³⁹⁵. Öte yandan TMK m. 597 hükmünde bu husustaki giderlere ilişkin “... gideri terekeye ait olmak üzere...” denilerek tebliğ giderlerinin terekeden karşılanacağı öngörülmüştür³⁹⁶.

Vasiyetnamenin açılmasına ilişkin diğer tüm usul işlemlerinde olduğu gibi vasiyetnamenin ilgililere tebliğinin de kanun da öngörülen şekle uygun gerçekleştirilmemiş olması, vasiyetnamenin geçerliliğini hiçbir şekilde etkilemeyecektir³⁹⁷. Ancak vasiyetnamenin ilgililere tebliğ edilmemesi halinde Yargıtay, uygulamada ilk derece mahkemesinin vasiyetnamenin açılması hükmüne ilişkin bozma kararı vermektedir³⁹⁸.

İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 501; Sağlam, a.g.m., s. 2482 vd.; Dural/Öz, a.g.e., s. 397; Kürşat, a.g.e., s. 168 vd.

³⁹³ Herzer, a.g.e., s. 126; Kürşat, a.g.e., s. 232; Çabri, a.g.e., C.II, s. 338.

³⁹⁴ Karrer/Vogt/Leu Art. 558, N. 6; Kürşat, a.g.e., s. 232; Çabri, a.g.e., C. II, s. 338; Herzer, a.g.e., s. 126; Schnyder, a.g.m., s. 113; Özellikle de vasiyetnamenin içeriğinin öğrenilmesinde menfaati bulunan vasiyeti yerine getirme görevlisi gibi kişilere acilen tebliğin gerçekleşmesi gerektiğine ilişkin bkz: Herzer, a.g.e., s. 126.

³⁹⁵ Kürşat, a.g.e., s. 232; Çabri, a.g.e., C. II, s. 338-339; Herzer, a.g.e., s. 126.

³⁹⁶ Karrer/Vogt/Leu, Art. 558, N. 5; Tuor/Picenoni, Art. 558, N. 2; Çabri, a.g.e., C. II, s. 339; Gençcan, *Miras*, s. 912; Bu hususta terekeden karşılanmayacak olan durumlara ilişkin görüşler için bkz: Bölüm II, § 2.3.2.

³⁹⁷ Escher, Art. 558, N. 4; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Serozan/Engin, a.g.e., s. 472; Çabri, a.g.e., C.II, s. 339; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 408; Baygın, a.g.m., s. 248; Şener, a.g.e., s. 179.

³⁹⁸ “...Vasiyetnamenin açılışını müteakip mirasta hak sahibi olanların her birine, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği tebliğ olunur. (TMK.md.597) Lehlerine karşılıksız kazandırma yapılan kimselerin ve mirasçıların adresleri belli değilse kendilerine vasiyet ilan tebliğ edilir. (TMK.md.597/2) Görüldüğü gibi Sulh Hakiminin görevi vasiyetnameyi açarak, ilgililere tebliğ etmek, mirasçılara istekleri halinde bir mirasçılık belgesi vermek ve gerekiyorsa terekeye ilişkin geçici önlemleri almaktan ibarettir. Mahkemece, yukarıda açıklanan hükümler uyarınca, murisin tesbit edilen yasal mirasçılara vasiyetname tebliğ edilmeden hüküm tesisi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.” Bkz: Yargıtay 3.HD. E. 2012/4365, K. 2012/8744, T. 02.04.2012, www.lexpera.com [E.T. 04.06.2023]. “...Somut olayda; mahkemece vasiyetnamenin okunmasına karar verilmiş ise de, tüm mirasçılara TMK 595,596 ve 597. madde hükümleri gereğince vasiyetnamenin açılması sırasında diledikleri takdirde hazır bulunmak üzere vasiyetname ekli tebligatların tebliğ edildiğine ilişkin belge bulunmadığı gibi, duruşma sırasında da vasiyetnamenin tebliğ edildiğine ilişkin ifadenin tutanaklarda yer almadığı anlaşıldığından, tüm mirasçılara vasiyetnamenin tebliğ edilmeden eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş ve bu husus bozmayı gerektirmiştir.” Bkz: Yargıtay 3.HD. E. 2016/20312, K. 2016/13657, T. 30.11.2016, www.lexpera.com [E.T. 04.06.2023].

BÖLÜM III

VASIYETNAMENİN AÇILMASININ SONUÇLARI VE TENFİZİ

1. VASIYETNAMENİN AÇILMASININ SONUÇLARI

1.1. Genel Olarak

Vasiyetnamenin açılması, tekrarla ifade ettiğimiz üzere vasiyetnamenin geçerliliği hususundan bağımsız bir işlemdir. Açılma işleminin gerçekleşmesi, vasiyetnamenin geçerli olduğu anlamına gelmemekle birlikte açılma usulünde bir eksiklik bulunması veya usulün hiç gerçekleşmemesi hallerinde de vasiyetnamenin geçersiz olduğu anlamına gelmemektedir. Ayrıca vasiyetnamenin yok hükmünde, kesin hükümsüz ve iptal edilebilirlik yaptırımını nedenlerinden biri ile sakat dahi olması da vasiyetnamenin açılma usulünü etkilemeyecek olup bahsi geçen tüm vasiyetnamelerin sulh hâkimi tarafından açılması gerekecektir. Ancak açılma işleminin bu tasarrufları geçerli hale getirme gibi bir fonksiyonu da bulunmamaktadır³⁹⁹.

Vasiyetnamenin açılmasının temel amacının, mirasçıların ve diğer ilgililerin vasiyetnameden ve içeriğinden haberdar olmalarını sağlamak olduğuna değinmiştik. Vasiyetnamenin açılması ile birlikte ortaya çıkabilecek en temel sonuç da ilgililerin, tasarrufun içeriğine dair bilgi sahibi olup inceleme ve vasiyetnameye ilişkin geçerlilik denetimi yapma imkanına sahip olmalarıdır⁴⁰⁰.

Vasiyetnamenin açılması ile içeriğinden haberdar olabilecek bir diğer kişi de esasen sulh hâkimidir⁴⁰¹. Dolayısıyla vasiyetnamenin açılması ile birlikte ortaya çıkacak bir diğer sonuç da TMK m. 595 hükmünün son fıkrasında yer alan, hâkimin almış olduğu koruma önleminin gözden geçirmesi veya öğrenilen hususlara dayanılarak bir değişikliğe gitmesi gerekiyor ise bu değişikliği gerçekleştirmekle yükümlü olmasıdır⁴⁰².

³⁹⁹ Scyhnder, a.g.m., s. 113; Kürşat, a.g.e., s. 223; Çabri, a.g.m., s. 1661.

⁴⁰⁰ Öztan, a.g.e., s. 381; Kürşat, a.g.e., s. 224; Çabri, a.g.m., s. 1661; Scyhnder, a.g.m., s. 113.

⁴⁰¹ Vasiyetname kapalı teslim edilmiş ve vasiyetnamenin hâkim tarafından daha önce açılabilceği görüşü kabul edilmez ise*

⁴⁰² Herzer, a.g.e., s. 122; Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 22; Kürşat, a.g.e., s. 224; Çabri, a.g.m., s. 1661.

Vasiyetnamenin açılmasına dair bahsettiğimiz bu sonuçlar, en temel ve doğal sonuçlardır. Ancak bu sonuçlara ek olarak vasiyetnamenin açılmasının maddi hukuk bakımından doğurduğu sonuçlar oldukça önemlidir⁴⁰³.

Bu bölüm başlığı altında açılmanın sonuçları; süre ve ilgililerin talepleri bakımından incelenecektir. Zira vasiyetnamenin açılmasının en önemli sonuçlarından biri bazı sürelerin açılma ile birlikte işlemeye başlamasıdır⁴⁰⁴. Bu bölüm, vasiyetnamenin açılmasının hem doğrudan hem dolaylı sonuçlarını içermektedir. Vasiyetnamenin ilgililere tebliği ile ortaya çıkabilecek sonuçlara da bu kapsam da yer verilmiştir. Dolaylı sonuçlara ilişkin açıklamalar her başlık içerisinde ayrıca değerlendirilecektir.

1.2. Süre Bakımından

1.2.1. İptal ve Tenkis Davaları

Türk Medeni Kanunu'nun 557. maddesinde ölüme bağlı tasarruflara ilişkin kanun maddesinde belirtilen nedenlere dayanarak iptal davası açılabilceği düzenlenmiştir⁴⁰⁵. Burada iptal davasına ilişkin değinmek istediğimiz asıl nokta iptal davası ile vasiyetnamenin açılması arasındaki ilişkidir. TMK m. 559. hükmünde iptal davasına ilişkin hak düşürücü süreler düzenlenmiştir. Bu hükmüne göre *“İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer.”* hükmü yer almaktadır. Dolayısı ile iyiniyetli davalılar için ölüme bağlı tasarrufun iptali davasında öngörülen on yıllık süre, kötü niyetli davalılar için öngörülen yirmi yıllık süre vasiyetnamenin açılması tarihi ile başlayacaktır⁴⁰⁶.

⁴⁰³ Serozan/Engin, a.g.e., s. 472; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Çabri, a.g.m., s. 1661; Kürşat, a.g.e., s. 224; İmre/Erman, a.g.e., s. 331; Herzer, s. 32; Şener, a.g.e., s. 178.

⁴⁰⁴ Çabri, a.g.m., s. 1661; Herzer, a.g.e, s. 32; Schnyder, a.g.m., s. 114- 115; Kürşat, a.g.e., s. 224; Escher. Art. 557, N. 6.

⁴⁰⁵ Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasına ilişkin ayrıntılı bilgiler için bkz: Hasan Petek, “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasında Süreler ve Hükmün Anlam Bakımından Uygulanması” TAAD, C. 1, S. 6, (2011), s. 3 vd; Çiftçi, a.g.t., s. 259 vd; Turan Şahin, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda İptal Yaptırımı” Yargıtay Dergisi, C. 44, S. 3, (2018), s. 902 vd; Fikret Eren, *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, (Ankara: AÜHFY, 1966), (Eren, İptal); Gamze Turan, “Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007), s. 32 vd; (Turan, *Hükümsüzlük*).

⁴⁰⁶ Petek, a.g.m., s. 8, 12; Şahin, a.g.m., s. 923; Çiftçi, a.g.t., s. 277-279; Kürşat, a.g.e., s. 224; Oğuzman, a.g.e., s. 192; Eren, *İptal*, s. 117; Turan, *Hükümsüzlük*, s. 105,107; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Çabri, a.g.m., s. 1661; Öztan, a.g.e., s. 381; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Dural/Öz, a.g.e., s. 233-399; İmre/Erman,

Bir yıllık sürenin davacının, tasarrufu ve tasarrufa ilişkin iptal sebebini ve hak sahipliğini öğrenmesinden itibaren başlayacağı düzenlenmiştir. Bununla birlikte vasiyetnamenin açılması duruşmasına katılan ilgili, iptal sebebini de burada öğrenmiş ise o halde bir yıllık sürenin başlangıç tarihi vasiyetnamenin açılma tarihinden itibaren işleyecektir⁴⁰⁷. Bir yıllık hak düşürücü sürenin, vasiyetnamenin usulünce açılıp tebliğ edilmeden işlemeyeceğine dair Yargıtay kararları bulunmaktadır⁴⁰⁸.

Vasiyetnamenin tebliğ edildiği ancak açılmaya ilişkin kararın kesinleşmediği durumlar da sürelerin ne zamandan itibaren işlemeye başlayacağı sorusu ortaya çıkabilir. Yargıtay daha önceki kararlarında sürelerin başlaması için vasiyetnamenin açılmasına ilişkin kararın kesinleşmesi gerektiği ifade edilirken⁴⁰⁹ yeni tarihli kararlarda bu görüş değiştirilmiş, vasiyetnamenin tebliğinin sürelerin başlaması için yeterli olduğu, karar kesinleşmese bile sürelerin işlemeye başlayacağı kabul edilmiştir⁴¹⁰.

a.g.e., s. 220-221; Serozan/Engin, a.g.e., s. 472; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 408; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 322 vd. Şener, a.g.e., s. 178; İsviçre hukukunda da iptal davasına ilişkin sürelerin açılma tarihinden itibaren işleyeceğine ilişkin bkz: Escher, Art. 557, N. 6; Herzer, a.g.e., s. 32; Schynder, a.g.m., s. 114; Völk, a.g.t., s. 51; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 370-380, N. 1392.

⁴⁰⁷ İmre/Erman, a.g.e., s. 220; Turan, *Hükümsüzlük*, s. 105; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 321-322; Çiftçi, a.g.t., s. 278; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 496.

⁴⁰⁸ Ömer Uğur Gençcan, *Vasiyet Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), s. 417: Ayrıca bkz: “*Hükümün davalı vekili tarafından temyizi üzerine dairemizin 10.02.2015 tarihli ve 2014/16005 Esas- 2015/2041 Karar sayılı ilamı ile “....Dava, vasiyetnamenin iptali istemine ilişkindir. İptal davasının incelenebilmesi için, öncelikle, dava konusu vasiyetnamenin açılıp açılmadığı konusunda araştırma yapılmalıdır. Vasiyetnamenin, açılıp okunduğunun tespit edilmesinin amacı; mirasçıları ve lehine kazandırma yapılan kişileri bilgilendirme ve yasal haklarını kullanmayı temine yönelik bir işlemdir. Vasiyetname, usulünce açılıp, ilgililere tebliğ edilmeden; TMK’nun 559.maddesinde gösterilen 1 yıllık hak düşürücü süre işlemeye başlamaz.”* Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2018/4826, K. 2019/3940, T. 30.4.2019, www.lexpera.com [E.T. 18.06.2023]; Bir yıllık sürenin işlemeye başlaması için ölüme bağlı tasarrufun açılmasına gerek olmadığına ilişkin görüş için bkz: Eren, *İptal*, s. 45, 115; Turan, *Hükümsüzlük*, s. 104; Vasiyetnamenin varlığı ve iptal sebebini öğrenilmesinin en geç vasiyetnamenin açılıp tebliğ edildiği tarihte varsayılacağına ilişkin ayrıca bkz: İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 321.

⁴⁰⁹ “...TMK’nun 595.maddesi gereğince; mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamenin geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hakimine teslimi zorunlu olup, vasiyetname teslimden başlayarak bir ay içinde açılır ve ilgililere okunur. Vasiyetname usulünce açılıp, okunma kararının kesinleşmesinden sonra vasiyetnamenin iptali için 1 yıllık hak düşürücü süre işlemeye başlar.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2016/4192, K. 2017/15907, T. 15.11.2017, www.lexpera.com [E.T. 20.06.2023].

⁴¹⁰ Çabri, a.g.m., s. 1663; “...Her ne kadar, Dairece verilen önceki kararlarda; mirasçılar tarafından vasiyetnamenin iptali olmadığı takdirde tenkis istemiyle açılan davalarda, bir yıllık hak düşürücü sürenin, vasiyetnamenin TMK’nun 595 ila 597 nci maddeleri uyarınca sulh hukuk mahkemesince açılıp okunmasına dair kararın kesinleştiği tarihte işlemeye başlayacağı kabul edilmiş ise de, yukarıda belirtilen kanun maddelerinin açık hükmü doğrultusunda Dairece görüş değişikliğine gidilmiş ve bir yıllık hak düşürücü sürenin, iptal davalarında; davacının vasiyetnameyi, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten itibaren, tenkis davalarında ise saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayacağı görüşü kabul edilmiştir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2019/4002, K. 2020/80, T. 14.01.2020, www.lexpera.com [E.T. 20.06.2023];

Vasiyetnamenin mahkemeye teslim edilmemesi halinde ise vasiyetnamenin açılması da söz konusu olmayacağından iptal davası için öngörülen süreler de işlemeye başlamayacaktır⁴¹¹. Bu durum da örneğin; mirasbırakanın ölümünden on yıl veya daha sonra ortaya çıkan bir vasiyetnamenin mahkemeye teslimi ve devamında sulh hâkimi tarafından açılması halinde iptal davasına ilişkin süreler de vasiyetnamenin açılması tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır⁴¹².

Kanun koyucu, iptal davasında sürelerle ilişkin TMK m. 559 hükmünde vasiyetnameler için, vasiyetnamenin açıldığı tarihten itibaren belirlemişse de maddenin devamında diğer tasarruflar için mirasın geçmesinden itibaren ifadesi kullanılmıştır. Sürelerle ilişkin düzenleme de iki farklı başlangıcın öngörülmesi, vasiyetnamenin teslimi ve açılmasında da değindiğimiz üzere kanun koyucunun miras sözleşmeleri için açılma usulünü öngörmemiş olmasının doğal bir sonucudur⁴¹³.

TMK m. 560 hükmünde ise saklı payın ihlal edilmesinin bir yaptırımı olarak tenkis davası düzenlenmiştir. Bu dava ile saklı payı ihlal edilen mirasçılar, mirasbırakanın öngördüğü saklı payı ihlal eden kazandırmaların yasal sınıra indirilmesini talep edebileceklerdir⁴¹⁴. Vasiyetnamenin açılmasının sonuçlarının süre bakımından ele aldığımız da karşımıza çıkabilecek bir diğer dava da tenkis davasıdır. TMK m. 571’de bu hususta “*Tenkis davası açma hakkı, mirasçılarının saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer.*” hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla

⁴¹¹ Yargıtay kararlarında, vasiyetnamenin iptali davası açılmış ancak iptale konu vasiyetnamenin açılması dosyasının kesinleşmediğinin görülmesi dolayısıyla da henüz derdest olan vasiyetnamenin açılması davasının bekletici mesele yapılması gerektiği vurgulanmıştır. “...Anılan karar Dairemizin 2015/7352 Esas - 2015/10698 Karar sayılı ve 10/06/2015 tarihli kararı ile; “...mahkemece; vasiyetnamenin açılması dosyasının kesinleşmesi bekletici mesele yapılarak, vasiyetnamenin açılması na ilişkin kararın kesinleşme tarihli şerhine içerir onaylı sureti ilgili mahkemeden getirildikten sonra hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yukarıdaki gerekçe ve yanlışlı değerlendirme ile davanın reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir...” gerekçesi ile bozulmuş, mahkemece bozma kararına uyulmuştur.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2019/4304, K. 2019/8138, T. 21.10.2019, www.lexpera.com [E.T. 20.06.2023]

⁴¹² Eren, *İptal*, s. 117; İmre/Erman, a.g.e., s. 220; Turan, *Hükümsüzlük*, s. 105; Petek, a.g.m., s. 8, dn. 16; Oğuzman, a.g.e., s. 192; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 496.

⁴¹³ Petek, a.g.m., s. 8; Serozan/Engin, a.g.e., s. 427; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 322; Öte yandan miras sözleşmelerinde bulunan tek taraflı veya üçüncü kişiler lehine yapılmış olan ölüme bağlı tasarrufların sözleşmesel niteliği bulunmadığından bu tasarrufların mahkeme tarafından lehdarına bildirilmedikçe kişiler hakkında on yıllık sürenin başlamayacağına ilişkin bkz: Eren, *İptal*, s. 118; Petek, a.g.m., s. 8-9, dn. 17.

⁴¹⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 220-221; Öztan, a.g.e., s. 113; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 249; Oğuzman, a.g.e., s. 235; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 411-412; Dural/Öz, a.g.e., s. 276; İmre/Erman, a.g.e., s. 263-264; Çabri, a.g.e., C. I, s. 828; Günay, a.g.e., s. 75; Aydın Tekdoğan, *Mirasla Denkleştirme ve Tenkis Davaları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), s. 183-184, (Tekdoğan, *Tenkis*); Tokur, a.g.t., s. 3-4; Alkım Oral “Miras Hukukunda Tenkis Davası”, (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2018), s. 29; Ruhi/Ruhi, *İptal ve Tenkis*, s. 129; Turan/Başara, *Tenkis*, s. 368.

vasiyetnamenin açılmasının sonuçlarından biri de tenkis davası için öngörülen on yıllık hak düşürücü sürenin bu tarihten itibaren başlamasıdır.⁴¹⁵

Bahsi geçen davalardaki vasiyetnamenin açılması ile başlayacak hak düşürücü süreler, vasiyetnamenin ancak kurallara uygun şekilde açılması halinde başlayabilir. Kurallara uygun olmayan bir açılma söz konusu ise bu durumun süreleri başlatmaya yeterli olmayacağı kabul edilmektedir⁴¹⁶. Öte yandan birden fazla vasiyetnamenin varlığı halinde, vasiyetnameler farklı zamanlar da açılmış ise her vasiyetname için süreler ayrı ayrı işlemeye başlayacaktır⁴¹⁷.

1.2.2. Atanmış Mirasçının Mirası Reddi

Vasiyetnamenin açılmasının doğrudan değil ancak dolaylı bir sonucu da vasiyetname ile atanmış mirasçısının mirası ret süresinin başlangıcıdır⁴¹⁸. Türk Medeni Kanunu'nun 606. maddesinde kanun koyucu bu hususu şöyle ifade etmektedir: “*Miras, üç ay içinde reddolunabilir. ...vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun*

⁴¹⁵ Escher, Art. 557, N. 6; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 408; Serozan/Engin, a.g.e., s. 472; Kürşat, a.g.e., s. 224; Öztan, a.g.e., s. 381; Çabri, a.g.m., s. 1661; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Herzer, a.g.e., s. 32; Schynder, a.g.m., s. 114; Völk, a.g.t., s. 52; Wolf/Hrubesch-Millauer, s. 370-380, N. 1392; İmre/Erman, a.g.e., s. 331.

⁴¹⁶ Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 22; Völk, a.g.t., s. 50; Herzer, a.g.e., s. 32; Kürşat, a.g.e., s. 224; Yargıtay da bir kararında sürelerle ilişkin başlangıç tarihinin belirlenmesinden önce vasiyetnamenin usulüne uygun açılıp açılmadığının araştırılması gerektiğini ifade eder. “...Somut olayda, vasiyetnamenin usulüne uygun olarak açılıp açılmadığı anlaşılmamaktadır. Bu konuda taraflardan bilgi istenmesi sonucuna göre işlem yapılması gerekir. Bu hususların gözetilmemesi eksik incelemeyle hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.” Bkz: Yargıtay 2. HD, E. 1995/5087, K. 1995/5644, T. 15.5.1995, www.lexpera.com [E.T. 20.06.2023], Kürşat, a.g.e., s. 224-225, dn. 736; Aynı şekilde tenfize ilişkin bir davada da Yargıtay iptal davasını ayrıca belirterek şu ifadeleri kullanmıştır: “...Vasiyetçinin ölümünden sonra, vasiyetnamenin Türk Kanunu Medenisinin 535. ve devamı maddeleri gereğince; Sulh Mahkemesine tevdi edildiğine, usulüne uygun açılıp okunduğuna ve ilgililere tebliğ edildiğine (TKM.537) ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Usulüne uygun açılıp okunduğuna ve herhangi bir itiraza uğramadığına ilişkin bir tesbit dosyasından bahsedilmemiştir. Vasiyetname usulüne uygun Sulh Hakimince açılmadan onun yerine getirilmesi (iptal ve tescile karar verilmesi) istenemez. Vasiyetnamenin Sulh Hakimince usulüne uygun açılıp açılmadığı araştırılmamıştır. Bu yön gözetilmeden davanın kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.” Bkz: Yargıtay 2. HD, E. 2003/6024, K. 2003/7767, T. 28.5.2003, www.lexpera.com [E.T. 20.06.2023]. Bu hususta ayırt etme gücüne sahip olmayan bir mirasçının yasal temsilcisi de bulunmadan açılmanın gerçekleştirilmiş olması örnek verilebilir. Ancak açılmanın yer bakımından yetkili olmayan mahkeme tarafından gerçekleştirilmiş olmasının sürelerin başlamasını engellemeyeceğine ilişkin bkz: Kürşat, a.g.e., s. 225, dn. 736; Herzer, a.g.e., s. 32.

⁴¹⁷ Çabri, a.g.m., s. 1662; Yargıtay'ın da bu husustaki kararı için bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/15795, K. 2015/20446, T. 16.12.2015, www.lexpera.com [E.T. 20.06.2023]; Çabri, a.g.m., s. 1662-1663, dn. 61.

⁴¹⁸ Escher, Art. 557, N.6; Schynder, a.g.m., s. 114; Herzer, a.g.e., s. 32; Çabri, a.g.m., s. 1664; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 453; Öztan, a.g.e., s. 381; Antalya/Sağlam, a.g.e., s.408; Serozan/Engin, a.g.e., s. 472; Kürşat, a.g.e., s. 225; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Völk ise burada ikili bir ayrıma giderek vasiyetnamenin açılmasının ve ilgililere tebliğinin sonuçlarının ayrı ayrı incelemektedir. Atanmış mirasçının mirası reddine ilişkin başlangıç süresini de tebliğin bir sonucu olarak başlıklandırır. Bkz: Völk, a.g.t., s. 52-53.

kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar.” Dolayısıyla vasiyetname ile atanmış mirasçıya tanınan mirasın reddi hakkı için verilen üç aylık sürenin başlangıcı, vasiyetnamenin kendisine resmi olarak bildirildiği gündür⁴¹⁹. Vasiyetnamenin resmen bildirilmesi için önce kural olarak açılması gerekmektedir. Vasiyetnamenin açılması, vasiyetname ile atanmış mirasçıya resmi olarak bildirilmemiş ise mirasçı atandığını bilse dahi resmi olarak ret süresi işlemeye başlamayacaktır⁴²⁰.

Vasiyetnamenin iptali ve tenkisi davalarında hak düşürücü sürelerle ilişkin TMK m. 559 ve 571 hükümlerinde yapılan düzenlemede, kanun koyucu vasiyetname ve diğer tasarruflar bakımından bir ayrıma gitmiş ve miras sözleşmelerine ilişkin sürenin ne zaman başlayacağına ilişkin hususa açıklık getirmiştir. Ancak atanmış mirasçının reddine ilişkin TMK m. 606 hükmünün ikinci fıkrasında, yalnızca vasiyetname ile atanmış mirasçılar için bir düzenleme söz konusudur. Kanun koyucu burada miras sözleşmeleri ile atanan mirasçılar için sürenin ne zaman başlayacağına ilişkin bir ifadeye yer vermemiştir⁴²¹.

Miras sözleşmelerinin de vasiyetnameler gibi açılıp tebliğ edileceğini ifade eden görüşün kabul edilmesi halinde, vasiyetnamelere ilişkin kural burada da uygulanacaktır. Bu durumda miras sözleşmesinin, atanmış mirasçıya tebliği ile üç aylık ret süresi başlayacaktır⁴²². Ancak miras sözleşmelerinin açılması ve tebliğine ilişkin kanunda bir düzenleme bulunmadığından sürenin başlangıcı hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, miras sözleşmelerinin açılması ve tebliği mümkün olmadığından miras sözleşmesi ile atanan mirasçılara da kanuni mirasçılara ait esas uygulanmalı ve miras sözleşmesi ile atanan mirasçılar için mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri tarihten itibaren üç aylık ret süresi başlamalıdır⁴²³. Diğer bir görüşe göre ise miras sözleşmeleri ile atanan mirasçılar için miras ret süresinin, mirasbırakanın ölümünü ve kendisinin mirasçı olduğunu öğrenmesi anından

⁴¹⁹ Aydın Ebrar Günel, “Mirasın reddi ve hukuki sonuçları” Yüksek Lisans Tezi, (Çankaya Üniversitesi, 2016), s. 40; Fuat Saatçioğlu, “Mirasın Gerçek Reddi” Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 2012-1, s. 182-183; Oğuzman, a.g.e., s. 290-291; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 244; Ayiter, a.g.e., s. 183; İmre/Erman, a.g.e., s. 363-364.

⁴²⁰ Çabri, a.g.m., s. 1664; Herzer, a.g.e., s. 39; Kürşat, a.g.e., s. 225, dn. 737; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 244-245.

⁴²¹ Kürşat, a.g.e., s. 225, dn. 738; Çabri, a.g.e., C. II, s. 570; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 245; İmre/Erman, a.g.e., s. 364; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 516; Serozan /Engin, a.g.e., s. 512.

⁴²² Kürşat, a.g.e., s. 225, dn.738; Çabri, a.g.e., C.II, s. 571; Bu görüşe sahip yazarların açıklamaları için bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 364; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 438; Saatçioğlu, a.g.m., s. 182; Öğretide *İmre/Erman*, bu hususa ek olarak miras sözleşmelerinin yetkili merciye teslim edilmemiş olması halinde resmi bildirim mümkün olamayacağı için kanuni mirasçılara uygulanan usulün miras sözleşmesi ile atanan mirasçıya uygulanması gerektiğini ifade eder. Bkz: İmre/Erman, a.g.e., s. 364.

⁴²³ Bu görüşe sahip yazarların açıklamaları için bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 291; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 516; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 245; Ayiter, a.g.e., s. 183.

başlayarak işlemesi gerektiği kabul edilmelidir⁴²⁴. Burada bu görüşün devamı niteliğinde bir görüş daha bulunmaktadır. O da miras sözleşmesinin tarafı olan atanmış mirasçı ile üçüncü kişi yararına gerçekleştirilen miras sözleşmesi ile atanan mirasçının ayrı ayrı değerlendirilmesine ilişkindir. Buradan hareketle, miras sözleşmesinin tarafı olan atanmış mirasçıya yasal mirasçılar için öngörülen usul uygulanarak mirasbırakanın öldüğü tarihten itibaren ret süresi başlamalıdır⁴²⁵.

Miras sözleşmesine taraf olmayan kişiler için ise iki ayrı görüş daha ortaya çıkmaktadır. Bunlardan biri bu durum da hem mirasbırakanın ölümünün hem de mirasçılığın öğrenilmesinden itibaren ret süresinin başlaması gerektiğidir⁴²⁶. Diğer görüşe göre ise miras sözleşmesine taraf olmayan, üçüncü kişi lehine gerçekleştirilen mirasçı atanması halinde ise -doktrinde bu miras sözleşmelerinin açılması ve tebliği öngörüldüğünden- kendilerine mirasçı olduklarına ilişkin tebliğin gerçekleştirilmesinden itibaren ret süresi başlamalıdır⁴²⁷.

1.2.3.Terekenin Resmi Defterinin Tutulması

Kanun koyucu, Türk Medeni Kanunu'nun 619. maddesinde, mirası reddetme hakkı olan her mirasçıya tereke hakkında bilgi edinmelerini sağlamak amacıyla terekenin resmi defterinin tutulmasını isteme hakkını düzenlemiştir⁴²⁸. Buradaki seçimlik hak, TMK m. 590 hükmünde düzenlenen koruma niteliğindeki terekenin defterinin tutulmasından farklıdır⁴²⁹. İki kanun maddesi ve kapsamına ilişkin tüm farklılıklardan ziyade defterlerin, mirası ret sürelerinin başlangıcı bakımından ele almak istiyoruz. Zira vasiyetnamenin açılması ile dolaylı olarak ortaya çıkabilecek bir diğer sonuç da terekenin resmi defterinin tutulmasının istenmesine ilişkin talep süresinin başlangıcıdır⁴³⁰.

⁴²⁴ Herzer, a.g.e., s. 40; Escher, Art. 567, N. 7; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 579.

⁴²⁵ Çabri, a.g.e., C. II, s. 571; Piotet, a.g.e., s. 586.

⁴²⁶ Bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 571.

⁴²⁷ Bu görüşe sahip yazarların açıklamaları için bkz: Öztan, a.g.e., s. 390; Dural/Öz, a.g.e., 414; Serozan/Engin, a.g.e., s. 512-513; Saatçioğlu, a.g.m., s. 183; Günay, a.g.t., s. 40; Piotet, a.g.e., s. 586.

⁴²⁸ Oğuzman, a.g.e., s. 300; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 318; Öztan, a.g.e., s. 408; Gönensay/Birsan, a.g.e., s. 263; Dural/Öz, a.g.e., s. 424; Ayiter, a.g.e., s. 192; İmre/Erman, a.g.e., s. 381; Çabri, a.g.e., C. II, s. 701-702; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 531; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 449; Kürşat, a.g.e., s. 50; Sendi Yakuppur, *Resmi Defter Tutma ve Mirasın Tutulan Deftere Göre Kabulü*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), s. 19 vd.

⁴²⁹ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 319; Öztan, a.g.e., s. 408; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 635; Ayiter, a.g.e., s. 193; Çabri, a.g.e., C. II, s. 705; Ayan, a.g.e., s. 285; Serozan/Engin, a.g.e., s. 524; Kürşat, a.g.e., s. 49; Yakuppur, a.g.e., s. 27.

⁴³⁰ Çabri, a.g.m., s. 1664; Kürşat, a.g.e., s. 225; Herzer, a.g.e., s. 32.

TMK m. 619’da düzenlenen terekenin resmi defterinin tutulması hakkında maddenin ikinci fıkrasında “...*mirasın reddine ilişkin usule uyulmak suretiyle bir ay içinde sulh hakiminden istenir.*” hükmü yer almaktadır. Bir önceki başlıkta mirasın reddi hükümlerinin vasiyetnamenin açılması ve akabinde tebliği ile başlayacak sürelerine değinmiştik. Dolayısıyla terekenin resmi defterinin tutulmasının talep edilmesi halinde de aynı hükümlerin kıyasen uygulanacağı ve atanmış mirasçılar için vasiyetnamenin tebliğ edilmesinden itibaren bir ay içinde bu hakkı talep edebilecekleri anlaşılmaktadır⁴³¹.

TMK m. 590 hükmünün birinci fıkrasının üçüncü bendinde ise hâkimin re’sen bir koruma önlemi olarak tereke defterinin tutulmasına karar vermesi dışında mirasçılardan veya ilgililerden birinin defterin tutulmasını talep edebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile mirasçılar veya diğer ilgililer “...*ölüm tarihinden itibaren bir ay içinde istemde bulunursa...*” denilerek belirli bir süreye tabi tutulmuştur ve bu sürenin başlangıcı ölüm tarihi olarak belirlenmiştir⁴³². Görüldüğü üzere iki hükmün süreye ilişkin düzenlemeleri farklı olup resmi defterin tutulmasında mirasın reddi hükümlerine atıf yapılmış, koruma önlemi olarak düzenlenen defterin tutulmasında ise miras ve ilgililere tanınan süre ölüm tarihinden itibaren bir ay olarak düzenlenmiştir.

TMK m. 590 hükmünde koruma önlemi olarak defterin tutulmasının maddi hukuk bağlamında önemli bir sonucu daha bulunmaktadır. Atanmış mirasçının mirası reddine ilişkin sürelerin başlangıcı, terekenin defterinin tutulması halinde değişecektir. Kanun koyucu bu hususta TMK m. 607’de ayrı bir hükme yer vermiş ve eğer koruma önlemi olarak terekenin defteri tutulmuş ise miras ret süresinin, tüm mirasçılara defterin yazımının sona erdiğinin sulh hâkimince kendilerine bildirildiği tarihten itibaren başlayacağını belirtmiştir⁴³³. TMK m. 606 hükmünün aksine bu durumda kişilerin yasal veya atanmış mirasçı olmaları bakımından bir ayrıma gidilmemiş iki mirasçı türü içinde aynı tarih belirlenmiştir.

⁴³¹ Çabri, a.g.m., s. 1664; Kürşat, a.g.e., s. 225.

⁴³² Kürşat, a.g.e., s. 60-61; İmre/Erman, a.g.e., s. 324; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 210-211; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 493; Ancak bu sürenin düzenleyici bir süre olduğu dolayısıyla da TMK m. 619 hükmünde düzenlenen bir aylık sürenin hak düşürücü olması nedeniyle de birbirlerinden ayrıştıkları görülür. Bkz: Öztan, a.g.e., s. 367; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 567; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 211; Yakuppur, a.g.e., s. 31-32; Sürenin geçirilmesi halinde kişilerin başvuruda bulunamayacağına ilişkin görüş için bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 393.

⁴³³ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 609; Dural/Öz, a.g.e., s. 414; İmre/Erman, a.g.e., s. 365; Kürşat, a.g.e., s. 71; Çabri, a.g.e., C. II, s. 222.

1.2.4. Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Görevi Kabulü veya Reddi

Mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruf ile ortaya koyduğu son arzuların yerine getirilmesi görevi esasen yasal ve atanmış mirasçılara aittir. Ancak bazı durumlarda mirasbırakanın öngördüğü ölümüne bağlı tasarruflar ile mirasçılarının çıkarları arasında bir çelişki veya mirasçılarının yükümlülüklerini yerine getirmede ihmal, ilgisizlik veya özensiz ve yetersiz davranışlarda bulunma ihtimali bulunabileceğinden kanun koyucu, bu hususları göz önünde bulundurarak mirasbırakanın son arzularının yerine getirilmesinin temin edilmesi amacı ile mirasbırakana Türk Medeni Kanunu'nun 550-556. maddeleri arasında "*vasiyeti yerine getirme görevlisi atama*" imkânı tanımıştır⁴³⁴.

Vasiyeti yerine getirme görevlisi tayini, mirasbırakan tarafından bir ölümüne bağlı tasarruf ile gerçekleştirilir. TMK m. 550 hükmünün birinci fıkrası uyarınca mirasbırakan bu tayini vasiyetname ile yapar⁴³⁵. Ancak öğreti de miras sözleşmeleri ile de vasiyeti yerine getirme görevlisinin tayin edilebileceği, bu durum da tayine ilişkin tasarrufun vasiyetname niteliğinde olduğu, dolayısıyla da mirasbırakanın bu tasarruftan serbestçe dönebileceği kabul edilmiştir⁴³⁶. Esasen bu hususta daha önce de değindiğimiz üzere, miras sözleşmelerinin de tek taraflı ölümüne bağlı tasarruf içerebileceği ve buradan hareketle vasiyetnameler gibi açılmaya konu olması gerektiğini kanıtlar niteliktedir⁴³⁷.

Mirasbırakan tarafından tayin edilen vasiyeti yerine getirme görevlisi, bu görevi kabul edip etmemekte özgürdür. TMK m. 550 hükmünün üçüncü fıkrası uyarınca vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atanan kişi, bu durumun kendisine sulh hâkimi tarafından bildirilmesinden itibaren 15 gün içinde görevi kabul veya reddetmek zorunda olup sürenin susularak geçirilmesi halinde de görevi kabul etmiş sayılacaktır⁴³⁸.

⁴³⁴ Köprülü, a.g.e., s. 204-205; Dural/Öz, a.g.e., s. 185; Köksal Kocaağa, "Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği", AHBVÜHFD, C. 6, S. 2 (2002), s. 58-59; Çabri, a.g.e., C. I, s. 707-708.

⁴³⁵ Kocaağa, *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, s. 59; Kılıçoğlu, a.g.e., s. 170; Öztan, a.g.e., s. 321; Oğuzman, a.g.e., s. 160; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 195; Dural/Öz, a.g.e., s. 185; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 269; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 257; İmre/Erman, a.g.e., s. 170.

⁴³⁶ Bkz: Escher, Art. 517, N.1a; Öztan, a.g.e., s. 321; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s.167-168; Oğuzman, a.g.e., s. 160; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 295; Dural/Öz, a.g.e., s. 185; Ayiter, a.g.e., s. 92; Kocaağa, *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, s. 59; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 2 57, dn. 300; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 269; Şener, a.g.e., s. 190; İmre/Erman, a.g.e., s. 170; Çabri, a.g.e., C. I, s. 708-709.

⁴³⁷ Bu husustaki açıklamalar için ayrıca bkz: Bölüm I, § 2.3.

⁴³⁸ Kılıçoğlu, a.g.e., s.170; Öztan, a.g.e., s. 322; Oğuzman, a.g.e., s. 164; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 295; Gönensay/Birsen, a.g.e., s. 161; Dural/Öz, a.g.e., s. 187; İmre/Erman, a.g.e., s. 171; Çabri, a.g.e., C. I, s. 717; Kocaağa, *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, s. 62; Vasiyeti yerine getirme görevlisinin tayininde susmanın kabul anlamına gelmesi, borçlar hukukunda susmanın kural olarak red manasına gelmesinin bir istinasını oluşturur. Bkz: Kılıçoğlu, a.g.e., s. 170; Çabri, a.g.e., C. I, s. 717.

Sulh hâkiminin görevi bildirimi, ölüme bağlı tasarrufun açılmasının bildirilmesinden bağımsızdır⁴³⁹. Ancak sulh hâkiminin, vasiyeti yerine getirme görevlisinin görevini bildirmesi için -şart oluşturmamakla beraber- genellikle vasiyetnamenin açılması beklenir. Zira hâkim, vasiyetname ile atanmış vasiyeti yerine getirme görevlisinden ancak vasiyetnamenin açılması ile haberdar olabilir⁴⁴⁰. Dolayısı ile vasiyetnamenin açılmasının dolaylı sonuçlarından biri de sulh hâkiminin, vasiyetnamenin açılması ile haberdar olduğu vasiyeti yerine getirme görevlisini bilgilendirmek ve bu görevi kabul veya reddettiğini beyan etmesi için on beş günlük sürenin verilmesi ile yükümlü olmasıdır⁴⁴¹. Ancak sulh hâkiminin yükümlülüğü, vasiyetnamenin açılmasına bağlı olmayıp, hâkimin daha önce bu tasarruftan haberdar olması halinde de yükümlülükten bahsedilebilecektir⁴⁴².

1.3. İlgilileri Talepleri Bakımından

1.3.1. Mirasçılık Belgesi Talebi

Türk Medeni Kanunu uyarınca yasal ve atanmış mirasçılara, mirasbırakanın ölümü anında; alacaklar, ayni ve diğer malvarlığı hakları, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetlik hakları kanun gereği intikal eder (TMK m. 599). Ancak mirasçıların tereke üzerinde tasarruf edebilmeleri için hak sahipliğini ispat etmeleri gereklidir. Mirasın kendiliğinden intikal ettiği bu kişilerin zilyetlikten doğan haklarını kullanabilmeleri ve mal veya haklar üzerinde tasarrufta bulunabilmeleri için hak sahibi olduklarını gösteren bir belgeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle kanun koyucu “Mirasçılık Belgesi”⁴⁴³ başlığı ile mirasçılık sıfatını gösteren bir belge düzenlenmesini isteme hakkı tanımıştır⁴⁴⁴.

⁴³⁹ Öztan, a.g.e., s. 322; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 173; Völk, a.g.t., s. 50, dn. 255.

⁴⁴⁰ Kürşat, a.g.e., s. 226; Herzer, a.g.e., s. 41.

⁴⁴¹ Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 22; Herzer, a.g.e., s. 41 vd.; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 408; Kürşat, a.g.e., s. 225-226.

⁴⁴² Völk, a.g.t., s. 50, dn. 255; Hâkimin daha öncesinde vasiyeti yerine getirme görevlisinden haberdar olması halinde açılma gerçekleşmeden de kişiye göreve ilişkin bildirim yapılabilir. Ancak bu halde de görevin kabul veya reddedilmesi gerektiğine ilişkin 15 günlük süre hâkimin, görevi kişiye bildirmesinden itibaren başlayacaktır. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 226, dn. 743; Bu halde de sürenin en erken vasiyetnamenin açılmasından itibaren başlayacağına ilişkin diğer görüş için bkz: Herzer, a.g.e., s. 41-42.

⁴⁴³ Uygulamada ve doktrinde bu belge için “Veraset Senedi”, “Veraset İlâmı” ve “Veraset Belgesi” gibi farklı terimler kullanılmaktadır. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 252; Köprülü, a.g.e., s. 364; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 502; İmre/Erman, a.g.e., s. 333; Oğuzman, a.g.e., s. 279; Ayiter, a.g.e., s. 163; Dural/Öz, a.g.e., s. 400; Serozan/Engin, a.g.e., s. 473, dn. 68.

⁴⁴⁴ Bu paragraf için genel olarak bkz: Öztan, a.g.e., s. 382; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454-455; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 580; Çabri, a.g.e., C. II, s. 340-341; Kürşat, a.g.e., s. 253-254; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 501-502; Ahmet Cahit İyilikli, “Mirasçılık (Veraset) Belgesinin Hukuk Yargılamasındaki Görünümü” Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 5 (2017), s. 283-284.

Mirasçılık belgesi, TMK m. 598 hükmünde, koruma önlemleri başlığı altında vasiyetnamenin açılması ve tebliğine ilişkin hükümlerden hemen sonra düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, başvuru üzerine sulh mahkemesince veya noterce yasal mirasçılara mirasçılık belgesi verilir⁴⁴⁵. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise “*Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe, lehine tasarrufta bulunan kimseye, sulh mahkemesince atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir.*” hükmü yer almaktadır.

Kanun maddesinin bu düzenlemesinden yola çıkarak vasiyetnamenin açılmasının bir sonucu olarak değerlendirmeye alınabilecek birden fazla husus mevcuttur. Bunlardan biri, vasiyetname ile atanmış mirasçıya mirasçılık belgesi ve vasiyet alacaklısına da alacağını gösteren bir belge verilmesinin mümkün olduğudur⁴⁴⁶. Burada şöyle bir ayrıma gitmekte fayda vardır. Atanmış mirasçının talebi üzerine verilecek belge, mirasçılık belgesi iken vasiyet alacaklısının talebi üzerine verilecek belge, mirasçılık belgesi niteliğinde bir belge olmayıp yalnızca vasiyet alacağının ispatını sağlayacaktır⁴⁴⁷. Ayrıca mirasçıların tereke üzerinde tasarruf edebilmeleri için mirasçılık belgeleri almaları şart iken, vasiyet alacaklılarının alacaklarını talep edebilmeleri için bu belgeyi almaları şart değildir. Zira vasiyet alacaklısına zaten TMK m. 597 hükmü uyarınca vasiyetnamenin kendisi ile ilgili

⁴⁴⁵ Dursun Al, “Türk Hukukunda Mirasçılık Belgesi ve Uygulama Sorunları”, Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi, C. 5, S. 10 (2020), s. 193; İyilikli, a.g.m., s. 293; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 412; Öztan, a.g.e., s. 382; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454.

⁴⁴⁶ Öztan, a.g.e., s. 383 vd.; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 455; Dural/Öz, a.g.e., s. 400; Çabri, a.g.e., C. II, s. 352-353,356; Kürşat, a.g.e., s. 257; Gençcan, *Miras*, s. 914; Al, a.g.m., s. 196,198; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 414; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 502; İyilikli, a.g.m., s.297 vd; Furkan Olgaç, “Atanmış Mirasçılık Belgesi ve Vasiyet Alacaklısı Belgesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, C. 9, S. 12 (2021), s. 256 vd; Köksal, Kocaağa. “Mirasçılık Belgesi (MK. m. 598)”, *GÜHFD*, C. IX, S. 1-2 (2004), s. 89 vd. (Kocaağa, *Mirasçılık Belgesi*) İsviçre hukukundaki düzenlemede de (Art. 559 ZGB) yalnızca atanmış mirasçılara yer verildiği ancak uygulamada yasal mirasçılara da mirasçılık belgesi düzenlendiğine ilişkin bkz: Schynder, a.g.m., s. 117-118; Herzer, a.g.e, s. 40-41; Völk, a.g.t., s. 55 vd.

⁴⁴⁷ Kürşat, a.g.e., s. 253; Çabri, a.g.e., C. II, s. 343; İmre/Erman, a.g.e., s. 335; Kocaağa, *Mirasçılık Belgesi*, s. 92; Serozan/Engin, a.g.e., s. 475; Öztan, a.g.e., s. 385. Yargıtay’ın da vasiyet alacaklısının isteyebileceği belgenin miras sözleşmesi değil vasiyet alacaklısı olduğunu gösterir belge kapsamında olabileceğine ilişkin kararları mevcuttur. Bkz: “*Toplanan delillerden muris M.. E..’in 16.05.2012 tarihinde Kocaeli .. Noterliğinde düzenlenen düzenleme şeklinde vasiyetname ile davacıyı vasiyet alacaklısı olarak atadığı anlaşılmaktadır. Mirasçılık belgesi verilmesi isteminde bulunulabilmesi için davacı tarafın mutlaka murisle arasında irs ilişkisi bulunmasının gerekmediği, vasiyet alacaklılarının da vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilmesini isteyebileceği gözetildiğinde davacının istemi bu çerçevede değerlendirilmelidir. Hal böyle olunca, mahkemece davacının mirasçılık belgesi verilmesi isteminde çoğun içinde azı da vardır ilkesi uyarınca davacının isteminin vasiyet alacaklısı belgesi verilmesi olarak nitelendirilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*” Yargıtay 14. HD, E. 2015/2117, K. 2015/6746, T. 16.06.2015, www.lexpera.com [E.T. 27.07.2023]

örneği tebliğ edilmiş ve tebliğ edilen bu onaylı vasiyetname örneği ile esasen kişinin alacaklılık sıfatını ispat etmesi mümkündür⁴⁴⁸.

Mirasçılık belgesinin vasiyetname ile atanmış mirasçıya veyahut vasiyet alacaklısına alacaklı olduğunu gösterir bir belgenin verilebilmesi için öncelikle belirli koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir (TMK m.598/II). Bunlardan ilki, mirasçılık belgesi hâkim tarafından re'sen düzenlenen bir belge olmadığı için bu belgenin düzenlenebilmesi için ilgililerin talepte bulunması gerektiğidir⁴⁴⁹. Bahsi geçen, atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı gibi yasal mirasçılar dışındaki ilgililerin bu talepte bulunabilmeleri için ise doğal olarak ilgili ölüme bağlı tasarrufun açılmış olması ve açılan bu tasarrufun içeriğinden haberdar olmaları gerekir⁴⁵⁰. Mirasçılık belgesinin talep edilebileceği yetkili mahkemeye ilişkin TMK m. 598. hükmünde özel bir yetki kuralına yer verilmemiştir⁴⁵¹. Buradan hareketle terekenin koruma önlemlerine ilişkin genel yetki kuralı olan TMK m. 589. hükmü uyarınca mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir⁴⁵². Talebe ilişkin dava mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir⁴⁵³ gibi HMK m. 11 hükmünün üçüncü fıkrası uyarınca mirasçılardan her birinin oturduğu yer mahkemesinde de açılabilir⁴⁵³. Ancak doktrinde bazı yazarlar, yetkili mahkemeye ilişkin ikili bir ayrıma

⁴⁴⁸ Bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 475; Kürşat, a.g.e., s. 253; Çabri, a.g.e., C. II, s. 343; Ancak tebliğ edilen vasiyetnameden farklı olarak bu belgede diğer hak sahipleri de yer alabileceğinden vasiyet alacaklısına bu belgenin verilmesi ile muhataplarını belirleyebilme fonksiyonunun bulunacağına ilişkin ayrıca bkz: Kürşat, a.g.e., s. 253, dn. 838.

⁴⁴⁹ Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 580; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 414; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 503; Çabri, a.g.e., C. II, s. 342; Kürşat, a.g.e., s. 271; Gençcan, *Miras*, s. 917,928.

⁴⁵⁰ Gençcan, *Miras*, s. 916,928; İlker Hasan Duman, *Veraset İlamı*, (İstanbul: Yeni Adalet Yayınları, 1991), s. 14; Vasiyetnamenin açılması, atanmış mirasçının mirasçılık belgesini isteyebilmesi için temel koşuldur. Vasiyetname açılmadığı müddetçe atanmış mirasçı mirasçılık belgesini talep edemez. Bkz: Çabri, a.g.m., s. 1664, dn. 64.

⁴⁵¹ Mirasçılık belgesine ilişkin herhangi bir yetki kuralı bulunmadığından hareketle Türkiye'nin her yerinden alınabileceğine ilişkin görüş için bkz: Kılıçoğlu, a.g.e., s. 289; Canan Ruhi ve Ahmet Cemal Ruhi, *Hukuk Yargılamasında Görev, Yetki ve Yargı Yerlerinin Belirlenmesi*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2021), s.987 (Ruhi/Ruhi, *Görev ve Yetki*). Bu görüşe paralel Yargıtay kararı için bkz: “Buna göre mirasçılık belgesi verilmesi davalarında kesin yetki kuralı söz konusu olmayıp mirasçılık belgesi murisin yerleşim yeri ya da nüfusa kayıtlı olduğu yer gözetilmeksizin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisindeki adli yargı teşkilatı bulunan tüm mahkemelerden her zaman alınabilecek ve aksi her zaman ispat edilebilecek belgelerdendir.” Bkz: Yargıtay 14. HD, E. 2015/1777, K. 2015/4895, T. 30.04.2015, www.lexpera.com [E.T. 31.07.2023].

⁴⁵² Çabri, a.g.e., C. II, s. 364; Kürşat, a.g.e., s. 274, dn. 927.

⁴⁵³ Kocağa, *Mirasçılık Belgesi*, s. 88; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 582; Çabri, a.g.e., C. II, s. 364; Kürşat, a.g.e., s. 274-275; İmre/Erman, a.g.e., s. 334. HMK'nin ilgili maddesine ilişkin açıklamalar için bkz: Ruhi/Ruhi, *Görev ve Yetki*, s. 986-987; Yılmaz Çağlayan, *Açıklamalı-İçtihatlı Hukuk Muhakemeleri Kanunu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), s. 75; Bulut, a.g.e., s. 207-208.

gitmekte ve atanmış mirasçılarının mirasçılık belgesinin talebinde vasiyetnamenin açıldığı mahkemenin yetkili olacağını ileri sürmüştür⁴⁵⁴.

Bir diğer koşul ise vasiyet alacaklıları ve atanmış mirasçılarının talebi ile ancak ilgili taraflara yapılan bildirimden itibaren bir ay içinde, mirasçı atanmasına veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa itiraz edilmemiş olması halinde belge verilebilecektir⁴⁵⁵. Bahsi geçen bir aylık itiraz süresi, ilgililere bu durumun bildirilmesinden yani vasiyetnamenin ilgililere tebliğ edilmesinden itibaren başlayacak olup (TMK m. 597) vasiyetnamenin ilgililere tebliğ edilmesi içinde öncelikle açılma usulünün uygulanmış olması gerekir⁴⁵⁶.

Kanunda hakkında açılma usulü uygulanması öngörülmeleyen miras sözleşmesi ile atanmış mirasçı için de şüphesiz aynı ihtiyacın ortaya çıkacağı görülmektedir⁴⁵⁷. Doktrinde bazı yazarlar, miras sözleşmeleri ile atanan mirasçılar için kanuni mirasçılara uygulanan usulün uygulanması gerektiğini savunmaktadır⁴⁵⁸. Ancak böyle bir görüşün benimsenmesi halinde, miras sözleşmesi ile atanan mirasçılar için bir aylık itiraz süresinin öngörülmediği kabul edilmiş olur. Bu durumda da iki atanmış mirasçı arasında herhangi bir nedene bağlı olmaksızın bir ayrıma gidilmiş olması gündeme gelmektedir⁴⁵⁹. Dolayısıyla burada yine miras sözleşmelerinin de vasiyetnameler gibi teslim ve açılma prosedürüne tabi olmasının gerekliliği ortaya çıkar. Bu durumda mirasçılık belgesi isteminde, vasiyetname ile atanmış mirasçılara ilişkin hükümlerin, miras sözleşmesi ile atanan mirasçılara kıyasen uygulanması daha doğru olacaktır⁴⁶⁰. Ancak miras sözleşmelerine ilişkin böyle bir genel kabulden bahsedilemeyeceği durumlarda dahi miras sözleşmeleri ile atanan mirasçıların mirasçılık belgesi istemine ilişkin süreçte TMK m. 598/II hükmü uygulanmalı ve atanmış mirasçının talebi üzerine bahsi geçen tebligat süreci başlatılmalıdır⁴⁶¹.

⁴⁵⁴ Bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 280; Baygın, a.g.m., s. 250; Kocaağa, *Mirasçılık Belgesi*, s. 90.

⁴⁵⁵ İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 504; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 420; Serozan/Engin, a.g.e., s. 475; Baygın, a.g.m., s. 249-250; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 454; Oğuzman, a.g.e., s. 280; Dural/Öz, a.g.e., s. 401; Çabri, a.g.e., C. II, s. 375; Duman, a.g.e., s. 15; Schynder, a.g.m., s. 116; Herzer, a.g.e., s. 40; Wolf/Hrubesch-Millauer, a.g.e., s. 381 vd; Völk, a.g.t., s. 55 vd.

⁴⁵⁶ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 582-583; Kocaağa, *Mirasçılık Belgesi*, s. 86; Kürşat, a.g.e., s. 225;

⁴⁵⁷ Oğuzman, a.g.e., s. 280; Kürşat, a.g.e., s. 264; Piotet, a.g.e., s. 732; Çabri, a.g.e., C. II, s. 354; Gençcan, *Miras*, s. 914; Karrer/Vogt/Leu, Art. 559, N. 5; Wolf/Hrubesch-Millauer, a.g.e., s. 382.

⁴⁵⁸ Bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 280; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 582-583; Kocaağa, *Mirasçılık Belgesi*, s. 90; Bu hususta farklı görüşler ve ayrıntılı bilgi için bkz: Duman, a.g.e., s. 15 vd.

⁴⁵⁹ Kürşat, a.g.e., s. 284, dn. 976.

⁴⁶⁰ Tuor/Picenoni, Art. 559, N. 7; Piotet, a.g.e., s. 732; Kürşat, a.g.e., s. 284, dn. 976.

⁴⁶¹ Kürşat, a.g.e., s. 284, dn. 976.

Vasiyetnamenin açılması, görüldüğü üzere sadece ilgililerin bilgilendirilmesi ve buna bağlı olarak sürelerin başlaması bakımından sonuç doğurmamaktadır. Aynı zamanda vasiyetnamenin açılması ile ilgililerin haklarını elde etmelerinin yolu da açılmaktadır⁴⁶².

Yukarıda bahsi geçen açıklamalardan da yola çıkarak vasiyetnamenin açılmasının sonuçlarından birinin TMK m. 598 hükmünün ikinci fıkrasındaki düzenlemeye göre vasiyetname ile atanmış olan mirasçılar, bu mirasçılıktan haberdar olmaları ve vasiyetnamenin açılmasına dayanarak, belirli koşullarında gerçekleşmesi halinde mirasçılık belgesinin verilmesini isteme hakkının ortaya çıkması olduğu görülür⁴⁶³.

Atanmış mirasçıya mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin en önemli sonuç ise terekenin zilyetlik durumuna ilişkindir. Mirasçılık belgesinin alınması ile birlikte -vasiyetnamenin tesliminden sonra alınacak önlemler başlığı altında da yer verdiğimiz üzere- TMK m. 595 hükmünün üçüncü fıkrası gereğince zilyetliği yasal mirasçılara verilmiş veya zilyetliğin resmen yönetilmesine karar verilmiş tereke için atanmış mirasçı, terekenin zilyetliğini ve yönetiminin kendisine devredilmesini isteyebilecektir⁴⁶⁴. Tereke o zamana kadar resmen idare ediliyorsa atanmış mirasçı, doğrudan sulh hakiminden terekenin zilyetliğinin kendisine geçirilmesini isteyebilir. Terekenin zilyetliği yasal mirasçılara bırakılmış ise mirasçılık belgesini alan atanmış mirasçı, yasal mirasçılara başvuracak ve talebinin yerine getirilmemesi halinde miras sebebi ile istihkak davası açarak terekenin kendisine devredilmesini sağlayabilecektir⁴⁶⁵.

Mirasçılık belgesini ve bu belgeye dayanarak terekenin zilyetliğini ele geçiren atanmış mirasçının usul hukuku bakımından daha avantajlı olduğu görülmektedir. Zira artık davalı sıfatı atanmış mirasçıda olacak, kanuni mirasçılar veya hak sahipliği iddia eden diğer ilgililer ona karşı dava açabileceklerdir⁴⁶⁶. Eğer mirasçılık belgesi istemine ilişkin bir itirazda bulunulmuş ve bu nedenle de atanmış mirasçıya mirasçılık belgesi verilmemişse, TMK m.

⁴⁶² Druey, § 15, N. 15; Kürşat, a.g.e., s. 225.

⁴⁶³ Karrer/Vogt/Leu, Art. 557, N. 22; Çabri, a.g.m., s. 1664; Kürşat, a.g.e., s. 225; Völk, a.g.t., s. 52; Herzer, a.g.e., s. 32; Schynder, a.g.m, s. 116.

⁴⁶⁴ Escher, Art. 559, N. 22; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 585; Kürşat, a.g.e., s. 307-308; Köprülü, a.g.e., s. 364; Baygın, a.g.m., s. 251; Kocağa, Mirasçılık Belgesi, s. 92; Atanmış mirasçının hakkını bu şekilde talep edebilmesi için tek başına mirasçı olması gerekir. Bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 281; Kocağa, Mirasçılık Belgesi, s. 92; Aksi halde mirasçı, miras ortaklığına dahil olacak ve o çerçevede haklarını talep edebilecektir. Bkz: Kürşat, a.g.e., s. 308, dn. 1090.

⁴⁶⁵ Karrer/Vogt/Leu, Art. 559, N. 52; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 585; Kürşat, a.g.e., s. 308, dn. 1089; Baygın, a.g.m., s. 251.

⁴⁶⁶ Escher, Art. 559, N. 22-23; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 585; Kürşat, a.g.e., s. 309.

595 hükmünün üçüncü fıkrası gereğince verilen terekenin yasal mirasçılara teslimi veya resmen idaresine ilişkin tedbir devam edecektir⁴⁶⁷.

1.3.2. Vasiyetnameden Doğan Borcun İfası

Vasiyetname ile kendisine kazandırma yapılan kimsenin, vasiyetnameye dayanarak bu kazandırmayı talep edebilmesi için de vasiyetnamenin açılması gerekir. Vasiyetname açılmadan önce, yapılan bu kazandırmaların teslimi, tescili veya devri istenemez⁴⁶⁸. Yargıtay'ın eski tarihli kararlarında, uygulamada vasiyetnameyi açan sulh hakiminin eğer talep olması halinde vasiyetnamenin yerine getirilmesine de karar verebileceğine yer verilmekteydi⁴⁶⁹. Ancak güncel olarak Yargıtay'ın birçok kararında, vasiyetnamenin açılması davasında vasiyetnameden doğan borcun ifasına ilişkin taleplerin aynı anda görülmeyeceği, öncelikle vasiyetnamenin açılması gerektiği akabinde ancak vasiyetnameden doğan borcun ifasının istenebileceğine yer vermiştir⁴⁷⁰. Dolayısı ile kanaatimizce vasiyetnamenin açılması ile ortaya çıkabilecek sonuçlardan biri de ilgilinin artık vasiyetnameden doğan borcun ifasını isteyebilmesidir.

Vasiyetnameden doğan borcun ifası ile bağlantılı olarak değerlendirilebilecek bir diğer husus ise vasiyetname ile belirli bir mal bırakılan kişinin dava hakkına ilişkindir. Vasiyetname ile belirli bir mal bırakılan kişinin dava hakkı, TMK m. 602 hükmü uyarınca, ölüme bağlı kazandırmayı öğrenmesinden itibaren veya vasiyet borcu daha sonra muaccel olacak ise muaccel olma tarihinden itibaren on yıllık zamanaşımına tabidir⁴⁷¹. Kanun

⁴⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 585; Baygın, a.g.m., s. 251, dn. 56.

⁴⁶⁸ Çabri, a.g.m., s. 1664.

⁴⁶⁹ Eski ve yeni uygulamaya ilişkin karşılaştırma için bkz: Baygın, a.g.m., s. 252-253.

⁴⁷⁰ Yargıtay'ın bu hususa ilişkin bir kararı için bkz: "...TMK'nın 596.maddesinde vasiyetnamenin mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hakimi tarafından açılıp, ilgililere okunacağı, 597.maddesinde de, mirasta hak sahibi olanların herbirine gideri terekeye ait olmak üzere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneğinin tebliğ edileceği hükme bağlanmıştır. Sulh hakiminin görevi, vasiyetnameyi belirlenen günde açarak, açılıp okunduğunu tutanağa geçirilmesini ve tutanağın altının hazır bulunanlar tarafından imzalanmasını sağlamak ve böylece açılma ve okunma işleminin tespitine karar vermek ve kararlar birlikte açılan vasiyetnamenin örneğini ilgililere tebliğ etmek, mirasçılara istekleri halinde bir mirasçılık belgesi vermek ve terekeye dahil malları yasal mirasçılara geçici olarak teslim etmek yahut resmi yönetimi emretmekten ibarettir. Bu bağlamda, vasiyetnamenin tenfizi davasında öncelikle dava konusu vasiyetnamenin açılıp açılmadığı araştırılmalıdır. Zira, vasiyetname, Sulh Hukuk Mahkemesince usulüne uygun açılıp, okunmadıkça yerine getirilmesi istenemez..." Yargıtay 3. HD, E. 2020/1594, K. 2020/2305, T. 12.03.2020, www.lexpera.com [E.T. 04.08.2023].

⁴⁷¹ Öztan, a.g.e., s. 298; Eren/Yücer Aktürk, a.g.e., s. 462; Gençcan, Vasiyet, s. 651; Çabri, a.g.m., s. 1664-1665; Oğuzman, a.g.e., s. 313; Bu husustaki farklı görüşlere ilişkin açıklamalar için bkz: Mehmet Akçaal, "Vasiyetnamenin Tenfizi Kavramı ve Vasiyetnamenin Tenfizi Davası", NEÜHFD, C. 6, S. 1 (2023), s. 390.

maddesinin lafzından, vasiyet alacaklısı için belirlenen sürenin başlangıç tarihinin daha genel bir ifade ile kazandırmayı *öğrenme* tarihi olarak belirlendiği anlaşılmaktadır⁴⁷². Dolayısıyla eğer vasiyet alacaklısı, vasiyetnamenin açılması duruşmasına katılmışsa bu andan, katılmamış ise vasiyetnamenin ilgiliye resmen tebliğinden itibaren on yıllık zamanaşımı işlemeye başlayacaktır⁴⁷³.

Vasiyetnameden doğan borcun ifasına ilişkin devam eden açıklamalara, uygulamada daha kapsayıcı bir ifade olarak kullanılan *vasiyetnamenin tenfizi* başlığı altında değinilecektir.

2. VASIYETNAMENİN TENFİZİ

2.1. Genel Olarak

Tenfiz sözcüğü, Arapça kökenli olup “*hükmini yürütme, uygulama ve gereğini yerine getirme*” gibi anlamlara gelmektedir⁴⁷⁴. Vasiyetnamenin tenfizi⁴⁷⁵ ile kast edilen ise mirasbırakanın son arzu ve isteklerini içeren vasiyetnamede bulunan maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların, vasiyetin yerine getirilmesidir⁴⁷⁶.

Vasiyetname ile bir mirasçı atanması halinde, Türk Medeni Kanunu’nun 599. maddesi uyarınca atanmış mirasçı herhangi bir kabul beyanına ihtiyaç duymaksızın mirasbırakanın ölümü ile birlikte kendiliğinden tereke üzerindeki haklarını iktisap eder. Mirasın

⁴⁷² Oysa mehzaz İsviçre Medeni Kanunu’nun (ZGB) ilgili 601. maddesinde tasarrufun tebliğ tarihinden itibaren on yıllık zamanaşımının başlayacağı düzenlenmiştir. Bkz: Wolf/Hrubesch-Millauer, s.381, N. 1399; Escher, Art. 601, N.2, Herzer, a.g.e., s. 39.

⁴⁷³ Çabri, a.g.m., s. 1665; İsviçre hukukunda da vasiyetnamenin açılmasının sürelerin başlangıcı bakımından sonuçlarından biri de vasiyet alacaklısının dava hakkının zamanaşımına ilişkin olduğu kabul edilmektedir. Bkz: Schynder, a.g.m., s. 114; Herzer, a.g.e., s. 39; Ayrıca sonuçları iki ayrı başlık altında değerlendiren yazarlar, vasiyet alacaklısının dava hakkının zamanaşımına ilişkin başlangıç süresini vasiyetnamenin tebliğinin sonuçları başlığı altında yer vermektedir. Bkz: Völk, a.g.t., s. 53; Wolf/Hrubesch-Millauer, s.381, N. 1399.

⁴⁷⁴ Bkz: TDK’nin tanımı için: <https://sozluk.gov.tr: tenfiz>; Ayrıca bkz: <https://sozluk.adalet.gov.tr/tenfiz>; Baygın, a.g.m., s. 252; Akçaal, a.g.m., s. 376.

⁴⁷⁵ “Vasiyetnamenin Tenfizine İlişkin Görüşler” başlığına kadar yer vereceğimiz başlıklarda bu davanın uygulamadaki görünümü ve ilgili mahkeme kararlarından hareketle tenfizin kapsamı, koşulları, tenfize ilişkin davada yetkili ve görevli mahkeme, davacı ve davalı sıfatları gibi konulara yer verilecektir. Ancak bu başlıklar ile uygulamada tenfiz davası olarak nitelendirilen bu davanın, kanunda düzenlenmesinin gerekli olduğuna ilişkin bir görüşün benimsenmesi değil sadece uygulamaya ilişkin bir ayna görevinin görülmesi hedeflenmektedir.

⁴⁷⁶ Vasiyetnamenin tenfizine ilişkin tanımlar için bkz: Canan ve Ahmet Cemal Ruhi, *Tereke Davaları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), s. 487, (Ruhi/Ruhi, *Tereke Davaları*); İmre/Erman, a.g.e., s. 331-332; Kürşat, a.g.e., s. 235; Gençcan, *Miras*, s. 1122; Serozan/Engin, burada tanıma bir ekleme yaparak vasiyetnamenin tenfizi davası ile kastedilenin vasiyetnameden doğan borcun ifası olarak anlamak gerektiğini belirtir. Bkz: Serozan/Engin, a.g.e., s. 501; Aynı doğrultuda tanımlar için ayrıca bkz: Baygın, a.g.m., s. 252; Demir, a.g.m., s. 362.

paylaşılmasından önceki kısmına dair; atanmış mirasçının tereke üzerinde zilyetliği, tereke mallarının idaresi, kullanılması ve bunlar üzerindeki tasarruflara dahil olması gibi hususlardaki talep hakları ve ortaya çıkabilecek problemler ise miras ortaklığına ait meselelerdir. Dolayısıyla da atanmış mirasçı için vasiyetin yerine getirilmesi veyahut doktrinde kast edilen manada tenfiz söylemi gündeme gelmeyecektir⁴⁷⁷.

Vasiyetname ile belirli bir mal bırakılmış ise mirasbırakanın ölümü ile belirli mal bırakma borcu doğar ve vasiyet alacaklısı belirli mal vasiyetini kazanır. Ancak vasiyet alacaklısı, yasal ve atanmış mirasçılar gibi vasiyet olunan şeyi mirasbırakanın ölümü anında yasa gereği kendiliğinden iktisap edemez⁴⁷⁸.

Vasiyetname ile belirli mal bırakılması tasarrufunda bulunulmuş ise belirli bir mal vasiyetinin ifası, vasiyet alacaklısı tarafından talep olunabilir⁴⁷⁹. Bahsi geçen tasarrufların birden fazla olması halinde de cüz’i halefiyet ilkesi gereği ayrı ayrı ve teker teker ifa edilmesi gerekecektir⁴⁸⁰.

Kanun koyucu da TMK m. 600 hükmü ve devamında vasiyet alacaklılarının mirası kazanmasına ilişkin hükümlere yer vermiştir. TMK m. 600 hükmünün birinci fıkrası gereğince “*Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona yoksa yasal ve atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olacaktır.*” Vasiyet alacaklıları bu madde ile varsa vasiyeti yerine getirme görevlisine veya yoksa mirasçılara karşı bir alacak hakkı iktisap etmekle birlikte kendilerine vasiyet edilen şey üzerinde şeyin devrine ilişkin gerekli işlemlerin yapılması ile ancak hak iktisap edebilirler⁴⁸¹. Bu maddeden hareketle uygulamada “vasiyetnamenin tenfizi davası” kavramı ortaya çıkmaktadır⁴⁸².

⁴⁷⁷ İmre/Erman, a.g.e, s. 332; Baygın, a.g.m., s. 253-254; Çabri, a.g.m., s. 1666; Kürşat, a.g.e., s. 235-236; Canan Ruhi ve Ahmet Cemal Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmesinden Kaynaklanan Davalar*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023). (Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*), s. 101-102.

⁴⁷⁸ Hakan Albaş, “Belirli Mal Bırakma Vasiyetinin Teslim Borcu (MK.m.518) Debt for Delivery in Heirs about Specified Items (Civil Code Art. 518), Yaşar Üniversitesi E- Dergisi, C. 8, S. Özel, (2013), s. 139-140; Gençcan, *Miras*, s.1129; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 207-208; Ruhi/Ruhi, *Tereke Davaları*, s. 488; Vasiyet alacaklısının vasiyet konusu malı kazanmasına dair istisnalar için bkz: TMK m. 582-583.

⁴⁷⁹ İmre/Erman, a.g.e., s. 332; Kürşat, a.g.e., s. 236; Baygın, a.g.m., s. 254.

⁴⁸⁰ İmre/Erman, a.g.e., s. 332; Baygın, a.g.m., s. 259; Kürşat, a.g.e., s. 236; Vasiyet alacaklısının da cüz’i halef olduğu ve dolayısıyla da mirasçılar da olduğu gibi külli halefiyet yolu ile vasiyet olunan şeyi kendiliğinden iktisap edemeyeceğine ilişkin bkz: Gençcan, *Miras*, s. 1121; Ruhi/Ruhi, *Tereke Davaları*, s. 488; Vasiyet alacaklısının cüz’i halef sayılamayacağına ilişkin görüş için bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 406, dn. 1057.

⁴⁸¹ Oğuzman, a.g.e., s. 285.

⁴⁸² Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 208; Ruhi/Ruhi, *Tereke Davaları*, s.487; Gençcan, *Miras*, s. 1122; Uygulamada da mahkeme kararlarında buna benzer ifadelere yer verilmiştir. Bkz: “...Dava; 4721 s. TMK’ nun 600. maddesine dayalı vasiyetnamenin tenfizi (yerine getirilmesi/ifası) istemlerine ilişkindir.” Bkz: Bölge Adliye Mahkemesi Kararı- Sakarya BAM, 1.HD, E.2021/1009, K. 2021/1289, T.14.10.2021,

2.2. Tenfizin Kapsamı

Vasiyetnamenin tenfizine ilişkin dava ile uygulamada genelde iki şey talep edilmektedir. Bunlardan ilki ve en temeli vasiyetnamenin usulüne uygun bir biçimde açıldığı, Türk Medeni Kanunu'nun 596. maddesi uyarınca ilgililere tebliğ edildiği ve yasal sürelerin tamamlanması ile vasiyetnamenin herhangi bir itiraza uğramadığı veya iptalinin de istenmediği ve buna paralel olarak da kesinleştiğinin tespit edilmesidir⁴⁸³. Yargıtay kararlarında da vasiyetnamenin tenfizi davalarının bir aynı hakkın tesisi için değil sulh hâkimi tarafından usulünce açılan vasiyetnamenin, TMK m. 597. hükmü uyarınca tebliği ve ilgili sürelerin geçirilmesi ile vasiyetnamenin itiraza uğramadığı veya iptalinin istenmediği, buna paralel olarak da kesinleştiğine ilişkin tespitten ibaret olduğu kabul edilmektedir⁴⁸⁴.

Vasiyetnamenin tenfizi davalarında talep edilen bir diğer husus ise mirasbırakanın vasiyetnamede öngördüğü ölüme bağlı tasarrufların ifasının talep edilmesidir⁴⁸⁵. Vasiyetname konusu yapılan şeye göre vasiyeti ifa işlemi de değişecektir⁴⁸⁶. Vasiyet konusu, örneğin bir taşınmazın mülkiyeti veyahut taşınmaza ilişkin bir sınırlı aynı hak⁴⁸⁷ ise mülkiyet

www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023]; "...Yukarıda da arz ve izah kılındığı üzere 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun'un 600. maddesine göre vasiyetnamenin tenfizi davası, vasiyet alacaklısı tarafından vasiyet borçlularına, yasal veya atanmış mirasçılara ve varsa vasiyeti yerine getirme görevlisine karşı açılır." Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2014/3983, K. 2014/11049, T. 07.07.2014, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023].

⁴⁸³ Çabri, a.g.m., s. 1665; Kürşat, a.g.e., s. 234-235; Gençcan, Miras, s. 1122-1123; Yargıtay'ın vasiyetnamenin tenfizine ilişkin kararlarında da buna paralel açıklamalara yer verilmiştir. Bkz: "... Vasiyetnamenin tenfizi (yerine getirilmesi) davaları, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 13.02.1991 gün, 648-65 sayılı kararında açıklandığı gibi, bir aynı hakkın tesisi için değil, yalnızca Sulh Hukuk Mahkemesince açılıp okunan vasiyetnamenin TMK'nun 595 vd. (MK'nun 535. vd.) maddelerinde düzenlenen tebliğ işlemlerinin tamamlanmasından ve gerekli yasal sürelerin geçmesinden sonra, herhangi bir itiraza uğramadığı ve iptalinin istenmediği (istenmiş ise reddedildiği) bu nedenle de kesinleşmiş olduğunun tespiti içindir. Diğer bir anlatımla, vasiyetnamenin tenfizi, vasiyetnamenin açılıp itiraza uğramadığı veya yapılan itirazların sonuçsuz kaldığının tespitinden ibarettir." Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2016/12220, K. 2018/3324, T. 2.4.2018, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023].

⁴⁸⁴ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 409; Tekdoğan, Tenfiz, s.209; Çabri, a.g.m., s. 1665, dn. 69; Yargıtay konu ile ilgili bir kararında şu şekilde hüküm tesis etmiştir: "...Taraflar arasındaki uyumsuzluk tenfizi mümkün geçerli bir vasiyetnamenin bulunup bulunmadığına ilişkindir. Hukuk Genel Kurulu'nun 13.02.1991 gün, 648-65 sayılı kararında da açıkça vurgulandığı üzere vasiyetnamenin tenfizi diye adlandırılan davalar bir aynı hakkın tesisi için değil, yalnızca Sulh Hukuk Mahkemesince açılan vasiyetnamenin, TMK'nun 595. ve izleyen maddelerinde düzenlenen tebliğ işlemlerinin tamamlanmasından ve gerekli yasal sürelerin geçmesinden sonra herhangi bir itiraza uğramadığı ve iptalinin istenmediği, bu nedenle de kesinleşmiş olduğunun tesbiti içindir. Diğer bir anlatımla "Vasiyetnamenin tenfizi, vasiyetnamenin açılıp itiraza uğramadığı veya yapılan itirazların sonuçsuz kaldığının tesbitinden ibarettir. Bu tesbit başlı başına aynı bir hakkın geçirimini sağlamaz." Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/11624, K. 2015/18994, T. 26.11.2015, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023].

⁴⁸⁵ Kürşat, a.g.e., s. 235; Çabri, a.g.m., s. 1665; Serozan/Engin, a.g.e., s. 501; Demir, a.g.m., s. 362.

⁴⁸⁶ Baygın, a.g.m., s. 254; Demir, a.g.m., s. 362.

⁴⁸⁷ İntifa hakkı, oturma (sükna) hakkı, kaynak hakkı gibi haklar sınırlı aynı haklara örnek olarak gösterilebilir. Bkz: Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 265; Oğuzman, a.g.e., s. 142-143, dn. 285; Tekdoğan, Tenfiz, s. 209; Baygın, a.g.m., s. 254, dn. 66.

veya sınırlı aynî hak ancak tapu da vasiyet alacaklısı adına tescil ile kazanılır⁴⁸⁸. Taşınmazın tescilini, tüm mirasçılar veya miras ortaklığının görevlendirdiği vasiyet yükümlüsü veya vasiyeti yerine getirme görevlisi gerçekleştirir⁴⁸⁹.

Tapu Sicil Tüzüğü'nde aynî hakların tesciline ilişkin, vasiyet alacaklısının tek başına tescil istemi ile yasal ve atanmış mirasçılar ile tescil istemi hususunda bir ayrıma gidilmiştir. Bu ayrıma göre, vasiyet alacaklısının yasal ve atanmış mirasçı ile tescil isteminde bulunması halinde, vasiyetnamenin açılıp okunduğuna dair karar ve vasiyetnamenin onaylı bir örneği gerekecektir⁴⁹⁰. Vasiyet alacaklısının tek başına tescil istemini talep etmesi halinde ise Tapu Sicil Tüzüğü, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmeyen vasiyetnamenin tenfizi kararına; resmi senet düzenlenmesini gerektirmeyen işlemler başlığı taşıyan 20. maddesinin birinci fıkrasının b bendinde yer vermiştir. Bu hükme göre "(1) *Resmî senet düzenlenmesini gerektirmeyen işlemlerde aynî hakların tescili için; ... İstem, vasiyet alacaklısı tarafından yapılırsa taşınmazın tanımlandığı ve tescil hükmünü de içerir tenfiz kararı veya hâkim tarafından tescil için yazılan yazı ile birlikte tenfiz kararı ve vasiyetnamenin onaylı bir örneği; ...aranır.*" denilmektedir⁴⁹¹.

Bu düzenlemede esasen tenfiz meselesine ilişkin soruna, Medeni Kanun'un eşya ve miras hukuku sistemine uygun bir çözüm getirmekten öte tapu sicil tekniği ve pratiklik saiki ile hareket edilmiştir⁴⁹².

Vasiyetin konusu bir taşınmaz mülkiyetine ve taşınmazın üzerinde bulunan sınırlı aynî haklara ilişkin ise ancak mirasçıların taşınmazın tescili için gerekli hususlardan kaçınması halinde vasiyet alacaklısı, TMK m. 716 hükmü uyarınca mirasçılara karşı tescile zorlama davası açabilir⁴⁹³.

⁴⁸⁸ Gençcan, Miras, s. 1122; Baygın, a.g.m., s. 254-255; Demir, a.g.m., s. 363; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 264-265; Escher, Art. 562, N. 1; Dural/Öz, a.g.e., s.406; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 242; Ayşe Merve Belge Çetin, *Vasiyet (Belirli Mal Bırakma)*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), s. 257; Aydın Tekdoğan, "Tapu İptali ile Tescil İstemli Vasiyetnamenin Tenfizi Davası", Terazi Hukuk Dergisi, C. 15, S. 171 (2020), s. 2361-2362. (Tekdoğan, *Tapu İptali*)

⁴⁸⁹ Belge Çetin, a.g.e., s. 258; Baygın, a.g.m., s. 255-256.

⁴⁹⁰ Belge Çetin, a.g.e., s. 258; Gençcan, Miras, s. 1122.

⁴⁹¹ Gençcan, Miras, s. 1122; Demir, a.g.m., s. 365-366; Belge Çetin, a.g.e., s. 258-259; Akçaal, a.g.m., s. 376.

⁴⁹² Demir, a.g.m., s. 365-366; İlginçtir ki eski tüzüğün 21. maddesinin b bendinde yer verilen bu ifadenin yerine herhangi farklı bir ifade kullanılmaksızın yeni tüzüğün 20. maddesinin b bendinde de ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

⁴⁹³ Çabri, a.g.e., C. I, s. 8; Serozan/Engin, a.g.e., s. 501; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 239; Baygın, a.g.m., s.256; Belge Çetin, a.g.e., s. 259.

Vasiyetin konusunu menkul bir mal oluşturuyor ise mülkiyeti geçirme amacı ile zilyetliğin nakli, alacak vasiyetlerinin ifası için ise alacağın temliki gerekir⁴⁹⁴. Alacağın temliki ile vasiyetname alacaklısı, mirasbırakanın ölümü ile birlikte bu alacağın kendisine devrini vasiyet borçlularından yani mirasçılardan talep hakkı kazanır. Vasiyet olunan alacak ise TBK m. 183-184 hükümleri gereğince alacağın yazılı şekilde devri ile kazanılır. Eğer mirasçılar, bu devirden kaçınır ise vasiyet alacaklısının TBK m. 185 hükmü uyarınca mahkeme kararı ile bu devri talep etme hakkı bulunmaktadır⁴⁹⁵. Ayrıca vasiyet alacaklılarının istemine ilişkin TMK m. 600 hükmünün üçüncü fıkrasında vasiyeti yerine getirmeyen mirasçılara karşı vasiyet alacaklısına, vasiyet konusu malın teslimi, hakkın devri ve bir davranıştan bahsediyorsak bu davranışın yerine getirilmemesinden doğan zararın tazmini davası açma hakkı tanıdığıdır⁴⁹⁶.

Vasiyetname ile herhangi bir mükellefiyetin yüklenmesi halinde de mükellefiyetin ifasına ilişkin problemler ortaya çıkar⁴⁹⁷. Mükellefiyet, mirasbırakanın belirli bir amaç doğrultusunda mirasçılara veya lehine vasiyet yapılan kişiye yüklenen görevi ifade etmektedir⁴⁹⁸. Örneğin, mirasbırakan mirasçılarına, evdeki kütüphanesinin İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerinin kullanımına açmak üzere, hafta sonları kütüphanenin açık tutulması mecburiyetini yükleyebilir. Mirasbırakan cenazesine töreninin nasıl yapılmasını istediğine veyahut ölümünden sonra her sene adına bir yardım faaliyeti düzenlenmesine ilişkin birtakım yüklemelerde bulunabilir⁴⁹⁹.

⁴⁹⁴ Gençcan, *Miras*, s. 1122; Baygın, a.g.m., s. 258; Demir, a.g.m., s. 368; Dural/Öz, a.g.e., s. 406; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 242.

⁴⁹⁵ Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 263-264; Oğuzman, a.g.e., s. 142; Escher, Art. 562, N. 1; Baygın, a.g.m., s. 258; Demir, a.g.m., s. 368-369; Dural/Öz, a.g.e., s. 147-148; Çabri, a.g.e., C. I, s. 366-367; Belge Çetin, a.g.e., s.263; Mirasbırakanın vasiyet ettiği alacağın mirasın açılmasından önce ödenmiş olması halinde vasiyet tasarrufuna ilişkin hüküm değerlendirmelerindeki farklı görüşler için bkz: Esra Eviz, “Vasiyet Türleri”, İÜHFM C. 75, S. 1 (2017), s. 399.

⁴⁹⁶ Dural/Öz, a.g.e., s. 408; İnan/Ertaş/Albaş, a.g.e., s. 510; Belge Çetin, a.g.e., s. 259; Baygın, a.g.m., s. 256.

⁴⁹⁷ Baygın, a.g.m., s. 258; Kürşat, a.g.e., s. 236; İmre/Erman, a.g.e., s. 332.

⁴⁹⁸ Baygın, a.g.m., s. 258; Mükellefiyet kavramına ilişkin tanımlar için bkz: Ayiter, a.g.e., s. 76; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 281; Oğuzman, a.g.e., s. 145; Dural/Öz, a.g.e., s.162; Çabri, a.g.e, C. I, s. 332; Kemal Tahir Gürsoy, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Yüklemeler”, AÜHFD, C. 10, S. 1 (1953), s. 468; Turgut Akıntürk, “Şart ve Mükellefiyet Kavramı Üzerinde Bir İnceleme”, AÜHFD, C. 27, S. 3 (1970), s. 232 vd; Müjgan Gömeç, “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Koşul ve Yüklemeler”, Kırıkkale Hukuk Mecmuası, C. 1, S. 1 (2021), s. 44 vd.

⁴⁹⁹ Buna benzer ve diğer örnekler için bkz: Baygın, a.g.m., s. 258; Akıntürk, a.g.m., s. 234; Gömeç, a.g.m., s. 45; Dural/Öz, a.g.e., s. 162; Çabri, a.g.e., C. I, s. 333.

Mükellefiyet hiç kimse lehine bir alacak hakkı doğurmaz⁵⁰⁰. Ancak mükellefiyet bir alacak hakkı vermese de mirasçılardan yüklemeyi yerine getirmemesi halinde her ilgili ve bu bağlamda yüklemekten yararlanacak kimseler, TMK m. 515 hükmü uyarınca mükellefiyetin yerine getirilmesini talep ve gerektiğinde dava edebilirler⁵⁰¹. Örneğin bahsi geçen örnek üzerinden devam edildiğinde, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri, mirasbırakanın kütüphanesinin açık tutulmasına ilişkin bir dava açabilirler. Öte yandan bu davada davacılar, yalnızca mirasbırakanın amacının gerçekleştirilmesi doğrultusunda bir talepte bulunabilirler, kendilerine bir eda gerçekleştirilmesini talep edemezler⁵⁰². Ayrıca bir alacak hakkı söz konusu olmadığı için bu yüklemenin yerine getirilmemesi nedeniyle tazminat da talep edemezler⁵⁰³.

Yukarıda açıklanan vasiyet konusu hususların her biri için TMK ve TBK'nin ilgili hükümlerinde hukuki dayanakları mevcut farklı ifa yolları öngörülmüştür. Dolayısıyla tenfiz edilecek olan husus vasiyetnamenin içerisinde yer alan münferit maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardır. Tasarrufların yerine getirilmesi içinde bahsi geçen usul ve hükümler uygulanacak olup her birinin kendine özgü özellikleri bulunmaktadır⁵⁰⁴.

2.3. Tenfizin Koşulları

2.3.1. İnfazı Mümkün Olan Geçerli Bir Vasiyetnamenin Varlığı

Medeni Kanun'da hakkında herhangi bir düzenleme bulunmayan vasiyetnamenin tenfizi hakkında uygulamada tenfize karar verilebilmesi için belirli şartlar öngörülmüştür. Bu şartlar esasen Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi'nin kararlarında karşımıza çıkmakta olup bu başlık altında verilen kararlarda karşımıza çıkan tenfizin koşullarına yer verilecektir.

⁵⁰⁰ Oğuzman, a.g.e., s. 151; Baygın, a.g.m., s. 258; Dural/Öz, a.g.e., s. 163; Gürsoy, a.g.m., s. 472; Gömeç, a.g.m., s. 45; Akıntürk, a.g.m., s. 236; Borçlar Hukuku bağlamında da yer verilen yükleme kavramındaki benzer açıklamalar için bkz: O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt:V/1,1*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), s. 66 (Antalya, *Borçlar Hukuku*).

⁵⁰¹ Oğuzman, a.g.e., s. 151; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 282; Ayiter, a.g.e., s. 78; Baygın, a.g.m., s. 258-259; Çabri, a.g.e., C. I, s. 334-335; Antalya, *Borçlar Hukuku*, s. 67; Akıntürk, a.g.m., s. 236.

⁵⁰² Oğuzman, a.g.e., s. 151; Baygın, a.g.m., s. 259; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 283; Ayiter, a.g.e., s. 78; Çabri, a.g.e., C. I, s. 335; Antalya, *Borçlar*, s. 67.

⁵⁰³ Dural/Öz, a.g.e., s. 163; Ayiter, a.g.e., s. 79; Oğuzman, a.g.e., s. 151; Baygın, a.g.m., s. 259; Antalya, *Borçlar*, s. 67; Gömeç, a.g.m., s. 46; İnan/Ertas/Albaş, a.g.e., s. 222; Tazminata ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Gürsoy, a.g.m., s. 495 vd. Serozan/Engin, a.g.e., s. 356.

⁵⁰⁴ Baygın, a.g.m., s. 259; Akçaal, a.g.m., s. 380; Dural/Öz, a.g.e., s. 399.

Vasiyetnamenin tenfizi için uygulamada öngörülen koşullardan biri, infazı mümkün, geçerli bir vasiyetnamenin varlığıdır⁵⁰⁵. Vasiyetnamenin yürürlüğe girmediği haller de vasiyetname hüküm de ifade etmeyeceğinden tenfize konu olamazlar. Bu hallere örnek olarak; lehine vasiyette bulunulan kişinin, TMK m. 581/2 hükmü uyarınca tasarrufu yapan mirasbırakandan önce ölmesi⁵⁰⁶ veya mirastan mahrum olması, ölüme bağlı tasarrufun bağlandığı bozucu şartın gerçekleşmesi, geciktirici şartın gerçekleşmemesi, lehine tasarrufta bulunulan eşin TMK m. 181/1 hükmüne göre boşanmaya veya TMK m. 159 hükmüne göre evliliğin iptaline karar verilmiş olması halinde bağışlamanın hükümsüzleşmesi verilebilir⁵⁰⁷.

Vasiyetname, niteliği itibarı ile her zaman tek taraflı rücu edilebilir bir hukuki işlem olduğundan mirasbırakan düzenlemiş olduğu vasiyetnameden dönebilir. Mirasbırakan bu işlemi sonraki bir ölüme bağlı tasarruf ile gerçekleştirebileceği gibi vasiyetnameyi yok ederek de gerçekleştirebilir. Mirasbırakan, vasiyetname ile vasiyet ettiği şey hakkında vasiyet ile bağdaşmayacak tarzda bir sağlar arası tasarrufta bulunduğu⁵⁰⁸ (TMK m.

⁵⁰⁵ Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s.104; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 232; Akçaal, a.g.m., s. 383; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında tenfiz davasına ilişkin uyuşmazlıkta şöyle bir ifade kullanır. Bkz: “...Uyuşmazlık; ortada infazı mümkün ve geçerli bir vasiyetnamenin bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır...” Bkz: Yargıtay HGK, E. 2009/455, K. 2009/464, T. 04.11.2009, www.lexpera.com [E.T. 14.08.2023].

⁵⁰⁶ Bu hususa ilişkin bir Yargıtay kararı için nkz: “...Davacı; ... 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 2012/800 esas, 2012/1285 karar sayılı vasiyetnamenin açılması kararının tenfizine karar verilmesini talep ve dava etmiştir...Türk Medeni Kanununun 581/2 maddesi gereğince, “Vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır. Vasiyet alacaklısı mirasbırakandan önce ölmüş ise, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkar.”Dava konusu vasiyetnamenin incelenmesinden; davacı ve diğer lehtarlar lehine muris tarafından muayyen mal vasiyetinde bulunulduğu, lehtarın muristen önce ölmesi durumunda, bırakılan malın akıbeti konusunda bir açıklamanın bulunmadığı görülmüştür. TMK. ’nın 581/2 maddesinde yer alan “tasarruftan aksi anlaşılmadıkça” ifadesi bu kapsamdadır. Vasiyetnamede, lehtarın muristen önce ölmesi durumunda, bırakılan malın başka kişiye gideceği ya da terekeye geri döneceği şeklinde bir açıklık bulunmaması durumunda bu payın yasal mirasçılara intikal edeceği açıktır. Bu açıklamalar ışığında somut olaya bakıldığında ise; dosya içerisinde yer alan kayıt ve belgelerden anlaşılacağı üzere, davacının annesi olan vasiyet alacaklısı ... Sayar, 21.05.2004 tarihinde vefat etmiş iken, muris ... ise, vasiyet alacaklısı ... Sayar’dan sonra 29.06.2012 tarihinde vefat etmiştir. Davacının annesi, mirasbırakanın ölümü anında sağ olmadığına göre vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkmıştır...” Yargıtay 3. HD, E. 2020/2949, K. 2020/5735, T. 19.10.2020, www.lexpera.com [E.T. 14.08.2023].

⁵⁰⁷ Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 104; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 232-233; Akçaal, a.g.m., s. 384; Vasiyetnamenin yürürlüğe girmediği hallere ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 174 vd.; Dural/Öz, a.g.e., s. 133 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 348 vd.

⁵⁰⁸ Yargıtay konuyla ilgili verdiği bir kararda şu şekilde hüküm tesis etmiştir: “...Olayımızda ise, karşılığı olan (ivazlı) şekilde iki tarafa borç yükleyen ve geçerli olan ölünceye kadar bakma akdi ile yapılan tasarruf ile muris vasiyetten dönmüştür. Kısaca, muayyen mal vasiyetini ivazlı hale getirmiştir. Muris tarafından açılan dava sonucunda yapıldığı sırada geçerli olan tasarruf, davacının bakma edimini yerine getirmediği gerekçesi ile iptal edilmiştir. ... Yukarıda da açıklandığı gibi; muris, davacı yönünden vasiyetnamenin şartlarını ağırlaştırıp, ivazlı hale getirmekle Sayın çoğunluğun üçüncü şahıslara satım örneğinde belirttiği gibi vasiyetten dönmüştür. Murisin kendi isteğiyle iptal ettirdiği tasarruf nedeniyle dönülen vasiyetnamenin ayakta olduğu ve geçerliliğini sürdürdüğü şeklinde yorum yapılamaz. Zira, sonra

544/2) veyahut yasada öngörülen şekillerden birine uyarak yeni bir vasiyetname yapılmış olması halinde (TMK m. 544), TMK m. 543/2 hükmüne göre vasiyetnamenin kaza sonucunda veyahut üçüncü bir kişinin kusuru ile yok olması halinde de vasiyetname hükümsüz hale gelir⁵⁰⁹. Öte yandan TMK m. 541 hükmünde sözlü vasiyetnameler için sonradan mirasbırakanın diğer vasiyetnameleri yapma olanağının doğması halinde bu tarihten itibaren bir ayın geçmesi ile vasiyetnamenin hükümden düşeceği düzenlenmiştir⁵¹⁰. Uygulamada da vasiyetnamenin tenfizine karar verilebilmesi için bahsi geçen bu hükümsüzlük hallerinin göz önünde tutulması gerektiği belirtilmiştir⁵¹¹.

yapılan baştan geçerli tasarrufla artık vasiyetten dönüldüğü de açıktır. Vasiyetname, geçerliliğini korumadığından tenfiz kararı da verilemez.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2013/10597, K. 2013/11385, T. 2.7.2013, www.lexpera.com [E.T. 14.08.2023].

⁵⁰⁹ Vasiyetnamenin geri alınma yöntemleri ve yok olması hususunda ayrıntılı bilgi için bkz: Oğuzman, a.g.e., s. 176 vd.; Dural/Öz, a.g.e., s. 109-116; İmre/Erman, a.g.e., s. 102; Çabri, a.g.e., C. I, s. 618-640; Dilşah Büşra Kartal, “Vasiyetnamenin Geri Alınması”, TAAD, S. 34 (2018), s. 320-336.

⁵¹⁰ Sözlü vasiyetnameye ilişkin diğer şartların sağlanamaması halinde de tenfizin reddi kararı için bkz: “...Taraflar arasındaki vasiyetnamenin tenfizi davasının mahkemece yapılan yargılaması sonucunda, davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün, duruşmalı olarak incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmekle; daha önceden belirlenen, 08/12/2015 tarihli duruşma günü için yapılan tebligat üzerine; temyiz eden davacı vekili Av. T. B. geldi. ... Mahkemece; davanın dayanağını oluşturan 15.01.2010 tarihli vasiyetname başlıklı belgenin, muris İ. T.'nin beyanı ile tanık Tahsin Tetik tarafından yazıldığı, vasiyetnamenin sözlü vasiyetname olarak nitelendirilmesi gerektiği, murisin 06.10.2010 tarihinde vefat ettiği, vasiyetnamenin vakit geçirilmeksizin tanıklar tarafından birlikte hakime verilmediği, usulüne uygun geçerli bir sözlü vasiyetnamenin olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm, davacı vekili tarafından duruşma istemli olarak temyiz edilmiştir.... Dosyadaki yazılara, kararın bozmaya uygun olmasına ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddi ile usule ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA,” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/6627, K. 2015/20581, T. 17.12.2015, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

⁵¹¹ Tekdoğan, a.g.e., s. 232; Akçaal, a.g.m., s. 384-385; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 104; Yargıtay da tenfize ilişkin bir kararında vasiyetnamenin yürürlüğe girmesi üzerine örnekleri şu şekilde açıklamıştır: “...Bazı durumların gerçekleşmesi vasiyetnamenin yürürlüğe girmesine mani olur. Vasiyetnameden sonra gerçekleşen bir ölüme bağlı tasarrufla (TMK.m. 542), vasiyetnamenin miras bırakan tarafından yırtılarak, yakılarak, okunmayacak şekilde karalanarak, imzası silinerek veya başka bir şekilde yok edilmesi ile (TMK. m. 543/1) miras bırakanın önceki vasiyetnameden rücu ettiğini bildirmeden, yasada öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yapmasıyla (TMK. m. 544), miras bırakanın vasiyetname ile bağdaşmayacak sağlar arası tasarrufla bulunmasıyla (TMK. m. 544/2), kaza sonucu veya üçüncü bir kişinin kusuru ile vasiyetnamenin yok olması ile (TMK. m. 543/2) veya sözlü vasiyetnamenin yapılmasından sonra diğer şekillerde vasiyetname yapma olanağının doğması ve bunun üzerinden bir aylık sürenin geçmesi ile bu vasiyetnamenin uygulama imkânı ortadan kalkar...” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/6890, K. 2015/10407, T. 8.6.2015, www.lexpera.com [E.T. 14.08.2023]; Aynı hususta Ankara Bölge Adliye Mahkemesi de benzer ifadeler kullanmıştır. Bkz: “...Bazı durumların gerçekleşmesi vasiyetnamenin yürürlüğe girmesine mani olur. Vasiyetnameden sonra gerçekleşen bir ölüme bağlı tasarrufla (TMK.m. 542), vasiyetnamenin miras bırakan tarafından yırtılarak, yakılarak, okunmayacak şekilde karalanarak, imzası silinerek veya başka bir şekilde yok edilmesi ile (TMK. m. 543/1) miras bırakanın önceki vasiyetnameden rücu ettiğini bildirmeden, yasada öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yapmasıyla (TMK. m. 544), miras bırakanın vasiyetname ile bağdaşmayacak sağlar arası tasarrufla bulunmasıyla (TMK.m. 544/2), kaza sonucu veya üçüncü bir kişinin kusuru ile vasiyetnamenin yok olması ile (TMK. m. 543/2) veya sözlü vasiyetnamenin yapılmasından sonra diğer şekillerde vasiyetname yapma olanağının doğması ve bunun üzerinden bir aylık sürenin geçmesi ile bu vasiyetnamenin uygulama imkânı ortadan kalkar. TMK.nun 543/2. maddesinde kaza sonucu veya üçüncü bir kişinin kusuru ile vasiyetnamenin yok olması düzenlenmiş ve yok olan vasiyetnamenin içeriğinin aynen ve tamamen belirlenmesine olanak bulunmadığı hallerde vasiyetnamenin hükümsüz kalacağı ve

2.3.2. Vasiyetnamenin Açılması

Vasiyetnamenin tenfizine karar verilebilmesi için gerekli olan şartlardan biri de dava konusu vasiyetnamenin, yetkili sulh hakimince ilgililer huzurunda açılıp okunması ve vasiyetnamenin ilgililere tebliğ edilmesidir⁵¹².

Yukarıda da kapsamlı şekilde açıklandığı üzere, TMK m. 596 hükmü uyarınca vasiyetname, teslim edilmesinden⁵¹³ itibaren bir ay içinde yetkili sulh hakimince açılır. Açılma gün ve saati adresi belli olan ilgililere tebliğ edilir. Vasiyetname, usulünce çağrılan ilgililerin huzurunda gelmeyenlerin yokluklarında açılarak okunur ve bu durum tutanakla saptanır⁵¹⁴. Vasiyetname, mirasta hak sahibi olan tüm ilgililere, gideri terekeye ait olmak üzere kendilerine ilişkin olan kısımlarının onaylı örneği hâkim tarafından tebliğ edilir⁵¹⁵.

Vasiyetnamenin açılması ve tebliğine ilişkin bu usul gerçekleşmeden yani vasiyetnamenin açılması dosyası kesinleşmeden, vasiyetname tenfize konu olamaz. Ancak bu durum tenfiz davası devam ederken yargılama esnasında gerçekleştirilmesi mümkün bir dava şartı olduğundan, dava hemen reddedilmeyip bu eksiklik HMK'nin 165. maddesi uyarınca bekletici mesele yapılacaktır⁵¹⁶. Vasiyetnamenin açılması davasının kesinleşmesinin, vasiyetnamenin tenfizi davasında bekletici mesele yapılması gerektiğine ilişkin Yargıtay'ın birçok kararı bulunmaktadır⁵¹⁷.

lehtarın tazminat isteme hakkının saklı olduğu belirtilmiştir.” Bkz: Ankara BAM 17. HD, E. 2018/89, K. 2019/122, T. 1.3.2019, www.lexpera.com [E.T. 14.08.2023].

⁵¹² Gençcan, *Miras*, s. 1134; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 236; Akçaal, a.g.m., s. 385; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 105.

⁵¹³ Vasiyetnamenin teslimi için ayrıntılı bilgi için bkz: Bölüm I, § 3.

⁵¹⁴ Vasiyetnamenin açılma usulüne ilişkin bkz: Bölüm II, § 1.

⁵¹⁵ Vasiyetnamenin ilgililere tebliği için bkz: Bölüm II, § 2.

⁵¹⁶ Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 237; Akçaal, a.g.m., s. 386.

⁵¹⁷ Nitekim Yargıtay konuyla ilgili verdiği bir kararda şu şekilde hüküm kurmuştur: “...TMK'nun 595.maddesi gereğince; mirasbırakanın ölümünden sonra ele geçen vasiyetnamenin geçerli olup olmadığına bakılmaksızın hemen sulh hakimine teslimi zorunlu olup, vasiyetname teslimden başlayarak bir ay içinde açılır ve ilgililere okunur. Vasiyetname usulünce açılıp, okunma kararının kesinleşmesinden sonra vasiyetnamenin iptali için 1 yıllık hak düşürücü süre işlemeye başlar. Vasiyetnamenin tenfizi davasında öncelikle vasiyetnamenin açılmasına ilişkin kararın kesinleşme tarihli şerhini içerir onaylı sureti getirtilerek, dosya içine konulması gerekir. Somut olayda vasiyetnamenin açılmasına ilişkin davanın, temyize konu tenfiz davasının açıldığı tarihte henüz kesinleşmemiş olduğu anlaşılmaktadır. O halde mahkemece; vasiyetnamenin açılması davasının kesinleşmesinin bekletici mesele yapılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme ve yukarıdaki gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2017/15816, K. 2019/1850, T. 11.3.2019, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023]; “...Somut olayda; Naciye tarafından noterde düzenlenen 31.10.1995 tarih ve 23245 sayılı vasiyetname ile 29.07.1997 tarih ve 15162 sayılı vasiyetnameye ilişkin, Bolu 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 2012/958E sayılı, vasiyetnamenin açılması dosyasının dava tarihinde derdest olduğu anlaşılmaktadır. O halde mahkemece; vasiyetnamenin açılması

2.3.3. Vasiyetnamenin Kesinleşmesi ve Terekeye İlişkin Açılan Davaların Sonuçlanması

Vasiyetnamenin tenfizi davasında, tenfiz hususuna geçilmeden önce incelenmesi gereken bir diğer husus ise vasiyetnameye ilişkin bir itirazın bulunmaması ve böylece vasiyetnamenin kesinleşmesi veya vasiyetnamenin iptali veya terekeye yönelik açılmış davaların sonuçlanması ve kararın kesinleşmesidir. Vasiyetnamenin tenfizine bakan mahkemenin, vasiyetnamenin iptaline veya tasarrufun tenkisine dair açılmış bir dava bulunuyorsa, bu davaları bekletici mesele yapması gerekir⁵¹⁸. Yargıtay'ın da bu davaların kesinleşmesinin beklenmesi ve vasiyetnamenin tenfizine ilişkin dava da bekletici mesele yapılması hakkında birçok kararı bulunmaktadır⁵¹⁹.

Vasiyetnamenin tenfizi ile birlikte iptali veyahut tasarrufun tenkisi davası birlikte istendiği durumlarda davaların ayrılmasına karar verilir ve aynı şekilde iptal ve tenkise ilişkin

dosyasının kesinleşmesi bekletici mesele yapılarak, vasiyetnamenin açılmasına ilişkin kararın kesinleşme tarihi şerhini içerir onaylı sureti ilgili mahkemeden getirildikten sonra hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, bu hususa dikkat edilmeden hüküm kurulması doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/15035, K. 2015/18269, T. 18.11.2015, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

⁵¹⁸ Gençcan, Miras, s. 1138; Tekdoğan, Tenfiz, s. 244-245; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 106; Akçaal, vasiyetnamenin iptaline değinir ve bu hususu vasiyetnamenin geçerliliği başlığı altında değerlendirir. Bkz: Akçaal, a.g.m., s. 383-384.

⁵¹⁹ Örneğin; “...*Vasiyetnamenin tenfizi davasında, davanın kabulüne karar verilebilmesi için, diğer şartların yanı sıra vasiyetnamenin ayakta kalıp kalmadığının belirlenmesi gerekir. Bu sebeple, dava konusu olan vasiyetnamenin bir iptal davasına konu olup olmadığının araştırılması gerekir. Dava konusu olan vasiyetname, bir iptal davasına konu olmuş ise, bu dava bekletici mesele yapılmalıdır. Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilen hükmün kesinleşmesinin beklenilmesi ve ulaşılabacak sonuç uyarınca bir karar verilmesi gerekir. O halde mahkemece; vasiyetnamenin iptali davasının kesinleşmesinin bekletici mesele yapılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme ve yukarıdaki gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.”* Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2016/5106, K. 2016/5750, T. 13.4.2016, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023]; “...*Somut olayda; vasiyet alacaklısı olan davacının, ölüme bağlı kazandırmayı öğrenmesi üzerine, diğer bir anlatımla dava hakkının doğmasıyla birlikte vasiyetnamenin yerine getirilmesi için işbu davayı açtığı, mirasbırakanın yasal mirasçıları olan davalıların da yerine getirilmesi istenilen vasiyetnamenin iptali istemi ile davacıya karşı dava açmış oldukları anlaşılmaktadır. Vasiyetnamenin iptali davası sonucunda verilecek hüküm, vasiyetnamenin yerine getirilmesine ilişkin bu davanın sonucunu etkileyecek niteliktedir. Buna göre mahkemece; yukarıda açıklanan ilkeler ışığında, aralarındaki bağlantı nedeniyle vasiyetnamenin iptali davasının sonucunda verilecek hükmün kesinleşmesinin bekletici sorun yapılması ve ulaşılabacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme ile davanın dava şartı yokluğu nedeni ile usulden reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.”* Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2020/12247, K. 2021/404, T. 25.1.2021, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023]; “...*Mahkemece; davanın kabulü ile vasiyetnamenin tenfizi ile dava konusu taşınmazın tapu kaydının iptali ile davacı adına tapuya tesciline karar verilmiş, hüküm süresi içerisinde davalılar vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dava; vasiyetnamenin tenfizine ilişkindir... O halde; mahkemece; davalılar tarafından açılan tenkis davasının kesinleşmediğinin anlaşılmasına göre, vasiyetnamenin tenfizini etkileyecek nitelikte bulunduğundan kesinleşmesinin beklenilmesi gerekirken; yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.”* Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2016/16908, K. 2018/4599, T. 26.4.2018, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

davaların sonuçlanıp kesinleşmesinin beklenmesine karar verilmesi gerekir⁵²⁰. Uygulamada da bu davaların birlikte açılması halinde öncelikle tenfiz davası ile bu davaların ayrılmasına karar verildiği görülmektedir⁵²¹.

Ölüme bağlı tasarrufların iptali davasına ilişkin TMK m. 559 hükmünde hak düşürücü süreler düzenlenmiştir. Ölüme bağlı tasarrufların iptali davası, davacının; tasarrufu, iptal sebebini ve hak sahipliğini öğrenmesinden itibaren 1 yıl geçmekle düşer⁵²². Yargıtay'ın bu hususta farklı kararları bulunmaktadır. Yargıtay 3. Hukuk dairesi, 2012 yılında verdiği bir kararında, bir yıllık iptal davası açma süresinin vasiyetnamenin tenfizi davasında gözetilmesi ve bu süre beklenmeden vasiyetnamenin tenfizine ilişkin karar verilemeyeceği görüşünde iken⁵²³ aynı dairenin 2015 yılında verdiği bir kararda ise söz konusu hususun dava şartı olup olmadığı tartışılmış, iptal davasının açılmamış olması halinde tenfiz davasının reddine gerekçe yapılamayacağı görüşü benimsenmiştir⁵²⁴.

⁵²⁰ Tekdoğan, Tenfiz, s. 245; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 106.

⁵²¹ Bkz: “...Ne var ki, somut olayda; hem vasiyetnamenin tenfizi davası, hem de vasiyetnamenin iptali davaları, aynı mahkemede ve aynı dava dosyasında birlikte görülmüştür. Bu durumda, öncelikle, vasiyetnamenin iptali davalarının tefrik edilerek, ayrı bir esasa kayıt edilmesi ve vasiyetnamenin tenfizi davası için, iptal davasının sonuçlanmasının bekletici mesele yapılması gerekecektir. Öyle ise, mahkemece; yukarıda açıklanan esaslar gözetilerek, yapılacak yargılama neticesinde hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yanlılgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2014/15744, K. 2015/1996, T. 10.2.2015, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023]; “...Ne var ki, somut olayda; hem vasiyetnamenin tenfizi davası hem de vasiyetnamenin iptali davaları, aynı mahkemede ve aynı dava dosyasında birlikte görülmüştür. Bu durumda, öncelikle, vasiyetnamenin tenfizi dosyasının tefrik edilerek, ayrı bir esasa kayıt edilmesi ve vasiyetnamenin tenfizi davası için, iptal ve tenkis davasının sonuçlanmasının bekletici mesele yapılması gerekecektir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/19242, K. 2017/5755, T. 19.4.2017, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

⁵²² İptal davasına ilişkin hak düşürücü sürelerle ilişkin bkz: Bölüm III, § 1.2.1.

⁵²³ Gençcan, Miras, s. 1138; Görüşe ilişkin bir karar için bkz: “...Somut olayda; vasiyetnamenin açılıp okunması dosyası dosya içine konulmadığı için tam açılma tarihi saptanamamış ise de, yasa ile davalılara verilen bir yıllık iptal davası açma süresi dolmadan bu davanın açıldığı mahkeme gerekçesinde de kabul edilmiştir. Ancak tenkis davası açılmakla iptal davası açma hakkını kullanmayacakları kabul edilerek sonuca gidilmiştir. Oysa, tenkis davası açılması iptal davası açılmasına engel olmadığı için, tenfiz davasında öncelikle vasiyetnamenin açılması dosyası bu dosya içine alınarak iptal davası açılma hakkı veren bir yıllık sürenin, dava açılmış ise sonucunun beklenmesi gerekir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2012/19939, K. 2012/24658, T. 29.11.2012, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

⁵²⁴ Bkz: “...Vasiyetnamenin tenfizi davasında, vasiyetnamenin açılmış olduğu belirlendikten sonraki aşamada ise vasiyetnamenin ayakta kalıp kalmadığının belirlenmesi gerekir. Bu için de dava konusu vasiyetnamenin iptal davasına konu olup olmadığı araştırılmalıdır. Dava konusu vasiyetname bir iptal davasına konu olmuşsa bu dava bekletici mesele yapılmalıdır. Ancak, iptal davası açılmamışsa bu tenfizi davasının reddine bir gerekçe yapılamaz.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2014/11623, K. 2015/4437, T.19.3.2015, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023]; Akçaal’ da bu hususta dava süresinin geçmesinin tenfiz davasına ilişkin bir şart olarak değerlendirilmemesi gerektiği ve vasiyet borcunun muaccel olduğunda tenfizin istenebileceği görüşündedir. Bkz: Akçaal, a.g.m., s. 383-384.

2.3.4. Vasiyetnameye Konu Hak ve Alacakların Terekede Bulunması

Vasiyetnamenin tenfizine ilişkin karar verilebilmesi için vasiyetnameye konu mal veya hakkın terekede bulunması gerekir⁵²⁵. Daha önce vasiyetnamede bulunan belirli mal bırakma şeklindeki tasarrufların vasiyetnamenin tenfizine konu olacağı ve TMK m. 600 hükmü uyarınca vasiyet alacaklısının kişisel istem hakkına sahip olacağından bahsetmiştik⁵²⁶. TMK m. 517/III’de kanun koyucu “*Bırakılan belirli mal terekede bulunmadığı takdirde, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulurlar.*” hükmünü düzenlenmiştir. Aynı şekilde kanunun 544/II maddesinde, belirli mal bırakma vasiyetinin ölüme bağlı tasarrufta aksi belirtilmiş olmadıkça mirasbırakanın sonradan bu mal üzerinde vasiyeti ile bağdaşmayan başka bir tasarrufta bulunması halinde ortadan kalkacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre, bahsi geçen iki halde de vasiyetnameye konu belirli mal vasiyeti hakkında vasiyetnamenin yerine getirilmesi talep edilemez⁵²⁷.

Uygulamada da Yargıtay, vasiyetnamenin tenfizi davasında tenfizin kabulüne karar verilebilmesi için önce vasiyetname konusunun terekeye dahil olup olmadığının araştırılması gerektiğini belirtmiştir⁵²⁸.

2.4. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Kanunda düzenlemeyen tenfiz davasının, uygulamadaki kararlardan da yola çıkarak, malvarlığına ilişkin bir dava olduğu ve dolayısıyla da HMK m. 2/1 hükmü gereği “*Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk*

⁵²⁵ Gençcan, *Miras*, s. 1136; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 251; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 107.

⁵²⁶ Bkz: Bölüm III, § 2.1.

⁵²⁷ Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 251; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 107.

⁵²⁸ Yargıtay’ın bu husustaki kararındaki ifade için bkz: “... *Vasiyetnamenin tenfizi davasında davanın kabulüne karar verilebilmesi için vasiyetname konusunun terekeye dahil olduğunun belirlenmesi gerekir ve dava sonucunda verilecek hüküm infazda karışıklık yaratmayacak açıklıkta olmalıdır. Elbirliği mülkiyeti paylı mülkiyete dönüştürülmeden verilecek tenfiz kararının infazı mümkün bulunmamaktadır. Bu halde, davacıya elbirliği mülkiyeti paylı mülkiyete dönüştürmesi için yetki ve süre verilmeli ve oluşacak sonuç dairesinde karar verilmelidir.*” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2015/1587, K. 2015/20903, T.23.12.2015, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

*mahkemesidir.*⁵²⁹ Uygulamada da birçok kararda vasiyetnamenin tenfizi davasında asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğu Yargıtay tarafından belirtilmiştir^{530/531}.

TMK m. 576 hükmünün birinci fıkrasında, miras malvarlığının tümü için mirasbırakanın yerleşim yerinde açılacağı, ikinci fıkrasında ise mirasa ilişkin; ölüme bağlı tasarrufların iptali, tenkisi, mirasın paylaşılması ve miras sebebi ile istihkak davalarının da bu yerleşim yeri mahkemesinde görüleceği düzenlenmiştir. Ancak doktrinde ikinci fıkrada sayılan davaların sınırlı sayıda olmadığı kabul edilmiştir⁵³². Buradan hareketle de vasiyetnamenin tenfizi davasında da mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olduğu kabul

⁵²⁹ Gençcan, *Miras*, s. 1151; Akçaal, a.g.m., s. 388; Tekdoğan, *Tenfiz*, s.273; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s.109; “...vasiyetin ifasına ilişkin davalarda görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir”. Bkz: Çabri, a.g.e., C. II, s. 472.

⁵³⁰ Bu hususta hem sulh hukuk mahkemesinin hem de asliye hukuk mahkemesinin görevsizlik kararı sonucu Yargıtay’ın vermiş olduğu karar için bkz: “Vasiyetnamenin tenfizine ilişkin davada ... 3. Asliye Hukuk Mahkemesi ve ... 1. Sulh Hukuk Mahkemelerince ayrı ayrı görevsizlik kararı verilmesi nedeni ile yargı yerinin belirlenmesi için gönderilen dosya içindeki tüm belgeler incelendi, gereği düşünüldü: ...Somut olayda davacı, mirasbırakan tarafından düzenleme şeklinde vasiyetname ile kendisine vasiyet edilen taşınmazın tapu kaydının iptali ile davacı adına tapuya tesciline karar verilmesini istemiştir. Dava, vasiyetnamenin açılmasına (okunmasına) ilişkin olmayıp, vasiyet namenin tenfizi yani yerine getirilmesine ilişkindir. Vasiyetnamenin tenfizine ilişkin davalar yükümlülüğünü yerine getirmeyen vasiyet yükümlüsüne karşı açılması gereken davalar olup, çekişmesiz yargı işi değildir. 6100 sayılı HMK’nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra açılan davada, tapu iptali ve tescil talebinde bulunulduğuna göre, uyuşmazlığın asliye hukuk mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.” Bkz: Yargıtay 17. HD, E. 2014/11753, K. 2014/11005, T. 9.7.2014, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023]; Aynı şekilde bkz: “...Somut olayda davacı, mirasbırakan tarafından, 03.01.2012 tarih, 175 yevmiye numaralı düzenleme şeklinde vasiyetname ile kendisine vasiyet edilen taşınmazın adına tapuya tesciline karar verilmesini istemiştir. Dava, vasiyetnamenin açılması (okunmasına) ilişkin olmayıp, vasiyetnamenin tenfizi yani yerine getirilmesine ilişkindir. Vasiyetnamenin tenfizine ilişkin davalar, yükümlülüğünü yerine getirmeyen vasiyet yükümlüsüne karşı açılması gereken davalar olup, çekişmesiz yargı işi değildir. 6100 sayılı HMK’nın yürürlüğe girdiği 1/10/2011 tarihinden sonra, 18.06.2013 tarihinde açılan bu davada, tapu tescil talebinde bulunulduğuna göre, uyuşmazlığın asliye hukuk mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.” Bkz: Yargıtay 20. HD, E. 2015/14501, K. 2015/12512, T. 10.12.2015, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

⁵³¹ Yargıtay’ın daha eski tarihli kararlarında ise 1086 sayılı HUMK ’un 8/1 maddesine atıfta bulunularak dava konusu şeyin değerine göre asliye hukuk veya sulh hukuk mahkemelerinde görüleceği kabul edilmekteydi. Bkz: Gençcan, *Miras*, s. 1151; Baygın, a.g.m., s. 262; Demir, a.g.m., s. 370; Bu husustaki Yargıtay kararları için bkz: “...İstem, vasiyetnamenin tenfizi ve aynen yerine getirilmesine ilişkin olup, bu talep tapu iptali ve tescil isteği anlamındadır. Bu nedenle dava tarihi olan 07.05.2008 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan HUMK’ya göre, dava değeri gözetilerek görevli mahkeme belirlenmelidir. ... 1. Sulh Hukuk Mahkemesince yapılan keşif sonucu düzenlenen 18.06.2009 tarihli bilirkişi raporuna göre taşınmazın dava tarihi itibarı ile değerinin 45.000,00 TL olarak tespit edilmesine göre, asliye hukuk mahkemesinin görevli olduğu açıktır. Bu durumda uyuşmazlığın, ... 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir.” Bkz: Yargıtay 20. HD, E. 2017/7170, K. 2017/5607, T.19.06.2017, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023]; Aynı şekilde bkz: “...Uyuşmazlık, TMK’nun 609.maddesi gereğince vasiyetnamenin aynen yerine getirilmesi ve vasiyet konusu taşınmazların tesciline ilişkin olup, görevli mahkeme HUMK’nun 2 ve 8/1.maddeleri uyarınca müddeabihin değerine göre belirlenir. Dava dilekçesinde değer belirtilmemiş olup, mahkemece davacı tarafa taşınmazların toplam değeri açıklattırılıp tarafların uyuşması halinde bu miktara göre, aksi taktirde resen araştırma yapılarak değer tespiti yapıp eksik harç tamamlattırılarak görev hususu değerlendirilmelidir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2009/8506, K. 2009/9049, T. 28.05.2009, www.lexpera.com [E.T. 15.08.2023].

⁵³² Bkz: Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 523; Çabri, a.g.e., C. II, s. 473; Akçaal, a.g.m., s. 389; İsviçre hukukunda vasiyetnamenin ifası davasının da bu kapsamda değerlendirilip değerlendirmeyeceğine ilişkin farklı görüşler için bkz: Escher, Art. 538, N. 7; Tuor/Picenoni, Art. 538, N. 17.

edilmiştir. HMK m. 11 hükmü uyarınca bu davada mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir⁵³³. Diğer yandan uygulamada Yargıtay, HMK m. 12 hükmünde taşınmazlar için özel olarak düzenlenen taşınmaz üzerindeki aynı haklara ve aynı hak sahipliğinin değişikliğine veyahut zilyetliğe ve irtifak hakkına ilişkin davalarda taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olacağı hükmünün, vasiyetnameden doğan borcun ifasına yönelik davalarda uygulanamayacağı ve vasiyet konusunun taşınmaz olması halinde, mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olacağı yönünde kararlar vermiştir⁵³⁴.

2.5. Davanın Tarafları

2.5.1. Davacı

Vasiyetnamenin tenfizi davalarında davacı sıfatı, kendisine vasiyetname ile belirli bir mal bırakılan kişidir⁵³⁵. Belirli mal bırakma vasiyeti, gerçek ve tüzel kişilere hatta tüzel kişilikleri

⁵³³ Çabri, a.g.e., C. II, s. 473; Gençcan, *Miras*, s. 1152; Demir, a.g.m., s. 370-371; Akçaal, a.g.m., s. 389; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 110; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 274-275.

⁵³⁴ Çabri, a.g.e., C. II, s. 473; Akçaal, a.g.m., s. 389; Yargıtay Genel Kurulunun bu husustaki bir kararı için bkz: “...Özel Daire ile yerel mahkeme arasında çıkan uyumsuzluk; vasiyetnamenin yerine getirilmesi (tenfizi) davalarında yetkili mahkemenin, murisin yerleşim yeri mahkemesi mi, yoksa davaya konu taşınmazların bulunduğu yer mahkemesi mi olduğu noktasında toplanmaktadır. ... Burada yetkili olan miras bırakanın yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkili mahkemedir. Bu yetkinin mahkemece her aşamada re’sen gözetilmesi gerekir. Öyle ise davanın bir taşınmaz davası olarak yorumlanıp, taşınmazların bulunduğu yerde görülmesi gerektiği düşüncesi isabetli değildir. Bu açıklamaların ışığında somut olaya bakıldığında; davanın lehine vasiyetname düzenlenen mirasçı tarafından miras ortaklığına karşı açıldığı ve terekenin de henüz taksim edilmediği, dosyadaki bilgi ve belgelere göre miras bırakanın yerleşim yeri mahkemesinin Eskişehir Merkezi olduğu anlaşıldığından, yerel mahkemece verilen yetkisizlik kararının isabetli olduğu sonucuna varılarak Onanması gerekmiştir.” Bkz: Yargıtay HGK, E. 2006/538, K. 2006/619, T. 04.10.2006, www.lexpera.com [E.T. 18.08.2023]; Aynı yöndeki benzer karar için bkz: “...Dava, vasiyetnamenin tenfizi istemine ilişkindir.... 3. Asliye Hukuk Mahkemesince, dava taşınmazın aynından kaynaklı tapu iptali ve tescil olduğu, HMK’nın 12. maddesi uyarınca yetkili mahkemenin taşınmazın bulunduğu ... Asliye Hukuk Mahkemesi olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmiştir.... 2. Asliye Hukuk Mahkemesince ise mirasbırakanın ölmeden önceki son ikametgahının, Kurtuluş Mah. .../... olduğu, murisin son yerleşim yeri mahkemesinin kesin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı verilmiştir. ... 1086 sayılı HUMK’nın 11. maddesinde, terekenin taksimi, katisine kadar, tereke aleyhine ikame olunan davaların, müteveffanın ikametgâhı mahkemesinde görüleceği belirtilmiş, 6100 sayılı HMK’nın 11. maddesinde ise terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalarda ölen kimsenin son yerleşim yeri mahkemesinin kesin yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır. Miras hukukuna ilişkin bu düzenlemeler, taşınmazların aynına ilişkin davaların taşınmazın bulunduğu yer mahkemesinde görüleceğine ilişkin kesin yetki kuralının bir istisnası mahiyetindedir. Somut olayda; uyumsuzluk, düzenleme şeklindeki vasiyetnamenin tenfizi istemine ilişkindir. HMK’nın 11. maddesinde mirastan doğan davalarda yetki; ölen kişinin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkili mahkeme olarak düzenlenmiştir. 24/04/2003 tarihli vasiyetname içeriğinden muris ...’nun son yerleşim yerinin “Kurtuluş Mah. Kıbrıs cad. No: 43/1 .../... ” olduğu anlaşılmakla, uyumsuzluğun ... 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir.” Bkz: Yargıtay 20. HD, E. 2017/216, K. 2017/805, T. 6.2.2017, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023].

⁵³⁵ Gençcan, *Miras*, s. 1153; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 256; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s.107.

bulunmayan bir amaç etrafında birleşen insan topluluklarına da yapılabilir⁵³⁶. Vasiyetnamenin tenfizini isteyecek olan kişinin, Türk Medeni Kanunu'nun 581. maddesinde vasiyet alacaklısı için öngörülen şartlara sahip olmalıdır⁵³⁷. Maddeye göre “Vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.”⁵³⁸. Vasiyet alacaklısının, mirasbırakandan sonra ölmesi halinde vasiyet alacaklılarının mirasçılığı tarafından vasiyetnamenin tenfizi davası açılabilir⁵³⁹.

Lehine vasiyette bulunulan bir kişinin vasiyetnamenin tenfizi davası açması halinde dava açmayan, istemde bulunmayan diğer vasiyet alacaklıları, bu dava hükmüne bağlı olarak kendileri hakkında öngörülen vasiyet hükmünün de yerine getirilmesini talep edemezler. Zira bu kişiler hakkında vasiyetnamenin tenfizine re'sen karar verilemeyecektir⁵⁴⁰. Ancak diğer vasiyet alacaklıları, dava konusu üzerinde vasiyetnameden kaynaklı haklarının bulunduğu ve menfaatlerinin etkilendiğini iddia ederek asli veya feri müdahil olarak davaya katılabilirler⁵⁴¹.

Yukarıda atanmış mirasçılarının, mirası mirasbırakanın ölümü ile kendiliğinden kazandığı ve atanmış mirasçının tescili için ayrıca bir mahkeme kararına gerek olmadığından ayrıca vasiyetnamenin yerine getirilmesi talebinde bulunması halinde hukuken korunmaya değer menfaati bulunmaması nedeni ile tenfiz talebinde bulunmayacağından bahsetmiştik. Zira atanmış mirasçı, TMK m. 598 hükmünde düzenlenen mirasçılık belgesi ile aynı sonuca ulaşabilmektedir⁵⁴². Uygulamada Yargıtay, atanmış mirasçının bu davada hukuki yararı bulunmadığından bahisle davanın dava şartı yokluğundan reddine karar vermektedir⁵⁴³.

⁵³⁶ Tekdoğan, Tenfiz, s. 256; Belge Çetin, a.g.e., s. 114,118; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 240; Serozan/Engin, a.g.e., s. 446; Dural/Öz, a.g.e., s. 366-367.

⁵³⁷ Belge Çetin, a.g.e., s. 114; Akçaal, a.g.m., s. 386.

⁵³⁸ Vasiyet alacaklısı olmak için aranan şartlar için ayrıntılı olarak bkz: Dural/Öz, a.g.e., s. 362 vd; Serozan/Engin, a.g.e., s. 444 vd; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 387; Çabri, a.g.e., C.II, s. 123 vd.

⁵³⁹ Gençcan, Miras, s. 1153; Akçaal, a.g.m., s. 386.

⁵⁴⁰ Akçaal, a.g.m., s. 387; Tekdoğan, Tenfiz, s. 256; Ruhi/Ruhi, Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri, s.108.

⁵⁴¹ Tekdoğan, Tenfiz, s. 256; Ruhi/Ruhi, Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri, s. 108.

⁵⁴² Bkz: Bölüm III, § 2.1; Ayrıca bkz: Tekdoğan, Tenfiz, s. 257; Akçaal, a.g.m., s. 382.

⁵⁴³ Bkz: “...Vasiyetname, muayyen mal vasiyeti niteliğinde olmayıp, mirasçı atamaya ilişkindir (TMK. md.516). MK. md.600 uyarınca muayyen mal vasiyetinde vasiyet alacaklısı kişisel bir istem hakkı kazanır ve bu hak dava yoluyla talep edilebilir. Uygulamada bu dava vasiyetin tenfizi davası olarak anılmaktadır. Medeni Kanun-nun 600. maddesi muayyen mal vasiyetini kapsayıp mirasçı atanmasını kapsamaz (nitekim değişiklik öncesi medeni kanun 541 metninde "kendisine muayyen bir şey vasiyet edilen kimse" ifadesi kullanılmaktadır). Atanmış mirasçılarda ise miras, miras bırakanın ölümü ile kazanılır (TMK. md.599/3). Mirasçı atanmış kişi miras bırakanın ölümü ile tereke üzerinde doğrudan ve kendiliğinden bir ayni hak kazanır. Bu durumda, miras bırakanın intikal eden ayni hakların, atanmış mirasçı adına tescili için vasiyetnamenin yerine getirilmesi davasına dolayısıyla mahkeme hükmüne ihtiyaç yoktur. Atanmış mirasçıya, buna ilişkin mirasçılık belgesi verilmesi (TMK. md.598/2) yeterli olup, bu nitelikteki

Doktrinde de bazı yazarlar vasiyeti yerine getirme görevlisinin de vasiyetnamenin tenfizini isteyemeyeceği görüşündedir⁵⁴⁴.

2.5.2. Davalı

Vasiyetnamenin tenfizi davalarında davalı sıfatı ise vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmış ise ona⁵⁴⁵ eğer böyle bir atama mevcut değilse yasal ve varsa atanmış mirasçılara aittir⁵⁴⁶. Zira mirasbırakan aksini belirtmedikçe tüm yasal ve atanmış mirasçılar, vasiyet

belge ile aynı hakların bu kişi adına tapuda (resmi senet düzenlenmeksizin tescili) mümkündür (Tapu Sicili Tüzüğü md.21/a). ...O halde mahkemece davanın hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme ile davanın kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya uygun değildir.” Yargıtay 3. HD, E. 2010/12478, K. 2010/19947, T. 6.12.2010, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023].

⁵⁴⁴ Bkz: Gençcan, *Miras*, s. 1153; Akçaal, a.g.m., s. 387.; Bu hususa ilişkin Yargıtay kararı için bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2009/20745, K. 2010/3921, T. 09.03.2010, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023]; Ancak Yargıtay’ın daha yeni bir kararında bu hususa ilişkin farklı açıklamaları için bkz: “...Dava dilekçesinde vasiyetnamenin yerine getirilmesi istenilmiştir. Mahkemece davanın kısmen kabulü cihetine gidilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir... Dava, vasiyetnamenin yerine getirilmesine ilişkindir. Mahkemece vasiyeti tenfiz memuru hakkındaki davanın husumetten reddine, yasal mirasçı yönünden ise muris tapusunun iptali ile davacı adına tesciline karar verilmiştir. Vasiyeti tenfiz memuru vasiyeti yerine getirmekle yasal yükümlü olduğundan taşınmazda hak sahibi olması zorunlu değildir. Muris adına kayıtlı tapunun iptali ve tescil için vasiyeti yerine getirme görevlisi yanında yasal mirasçının da yükümlülüğü bulunmaktadır. Somut olayda; her iki kişiye de husumet yöneltildiğine göre her ikisi yönünden vasiyetin yerine getirilmesine ve tapu iptaliyle tescile karar verilmesi gerekirken, mahkemece biri hakkındaki dava reddedilmek suretiyle infazda tereddüt oluşturacak biçimde karar verilmesi bozma nedenidir.” Yargıtay 3. HD, E. 2012/4695, K. 2012/11041, T. 25.4.2012, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023].

⁵⁴⁵ Bkz: “...TMK’nun 600/1.maddesi " Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur" hükmünü ihtiva etmektedir. Maddede, vasiyet alacaklısının mirasçı değil, kişisel bir istem hakkına sahip olduğu ve bu hakkı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona, yoksa mirasçılara karşı ileri sürebileceği düzenlenmiştir. Davaya konu tenfizi istenen vasiyetname incelendiğinde; vasiyetçinin vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak Türk Eğitim vakfını belirlediği görülmektedir. Bu durumda, vasiyet alacaklısı, vasiyetnamenin tenfizini TMK 600. madde gereğince, yalnızca Türk Eğitim Vakfından talep etmesi gerekirken, yasal mirasçı hazineyi de davalı göstermesi ve mahkemece de hazine hakkında açılan davanın husumet nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde yasal mirasçı hazine hakkında hüküm tesisi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 3. HD, E. 2016/10554, K. 2018/3024, T. 27.3.2018, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023]; Vasiyeti yerine getirme görevlisinin, belirli mal vasiyetlerinin yerine getirilmesi görevi için ayrıntılı olarak bkz: Akbıyık, a.g.e., s. 97 vd.

⁵⁴⁶ Gençcan, *Miras*, s. 1153; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 262; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 108; Akçaal, a.g.m., s. 387; Bkz: “...Davaya konu tenfizi istenen vasiyetname incelendiğinde; vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmadığı, bu durumda vasiyetnamenin tenfizi davasının murisin yasal mirasçılarının karşı açılması gerektiği, murisin veraset ilamı incelendiğinde bir kısım yasal mirasçıların davada davalı olarak yer almadıkları görülmüştür. Taraf teşkili sağlanmadan hüküm tesis doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 3. HD, E. 2018/4555, K. 2018/9330, T. 2.10.2018, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023].

yükümlüleridir⁵⁴⁷. Bu durumda yasal ve atanmış mirasçılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmaktadır⁵⁴⁸.

Sulh hukuk mahkemesince terekenin resmi yönetimine karar verilmesi ve resmi yönetici olarak vasiyeti yerine getirme görevlisinden başka bir kimsenin görevlendirilmesi halinde ise vasiyetin yerine getirilmesi istemi resmi yöneticiye yapılır. Esasen bu düşünce belirli şartlar dahilinde tereke resmi yöneticisinin vasiyeti yerine getirme yetkisine sahip olması ile ilgilidir⁵⁴⁹. Resmi yöneticinin vasiyetleri ifa etmemesi halinde vasiyet alacaklısı dava açarak vasiyetin ifasını isteyebilir⁵⁵⁰.

Vasiyetnamenin tenfizi davası, yükümlülüğü yerine getirmeyenlere karşı açılmalıdır yani vasiyetnamenin tenfizi istemi karşılanıyor ise artık bu hususta dava açılmayacaktır⁵⁵¹. Yasal mirasçı mirasbırakandan sonra ölmüş ise artık husumet mirasçılarına yöneltilecektir⁵⁵². Bahsi geçen davalı sıfatlarına ilişkin açıklamalardan hareketle anlaşılır ki vasiyetnamenin tenfizi davası çekişmeli yargıya tabi bir dava olup husumetin davalıya yöneltilmesi gerekir. Dolayısıyla davanın hasımsız bir şekilde açılması mümkün değildir⁵⁵³.

2.6. Vasiyetnamenin Tenfizine İlişkin Görüşler

Uygulamada “vasiyetnamenin tenfizi davası” olarak nitelendirilen bu kavrama ilişkin Medeni Kanun da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır⁵⁵⁴. Yargıtay kararlarında da

⁵⁴⁷ Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 240; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 266; Dural/Öz, a.g.e., s. 150; Belge Çetin, a.g.e., s. 122; Akçaal, a.g.m., s. 387.

⁵⁴⁸ Tekdoğan, Tenfiz, s. 262; Ruhi/Ruhi, *Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri*, s. 108; Buradaki zorunluluğun iştirak halindeki bir mülkiyetten değil kanuni bir mülkiyetten kaynaklandığına ilişkin bkz: “...Buradaki zorunluluk mirasçılarının iştirak halindeki mülkiyetinden kaynaklanan bir zorunluluk değil, kanundan doğan bir zorunluluktur. Mevcut yargılama dosyasında tenfiz istenmiş ancak takip salt bir mirasçı yönünden yapılmıştır. Bu itibarla; davacıya diğer mirasçılara yönelik, şahsına bırakılan fındıkların teslimine ilişkin dava açması için mehil verilip; diğer mirasçılara yönelik dava açılması durumunda TMK 600 ve devamı maddeleri uyarınca davanın görülüp oluşacak sonuç dairesinde hüküm tesisi gerekir.” Yargıtay 3. HD, E. 2014/3983, K. 2014/11049, T. 07.07.2014, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023].

⁵⁴⁹ Oysa İsviçre hukukunda, tereke resmi yöneticisinin vasiyetleri ifa gibi bir görevinin bulunmadığı kabul edilmektedir. Bkz. Escher. Art. 554. N. 17; Karrer/Vogt/Leu, Art 554, N. 48.

⁵⁵⁰ Çabri, a.g.e., C. II, s. 264; Akçaal, a.g.m., s. 388.

⁵⁵¹ Gençcan, *Miras*, s. 1154.

⁵⁵² Akçaal, a.g.m., s. 387; Gençcan, *Miras*, s. 1155.

⁵⁵³ Akçaal, a.g.m., s. 387; Gençcan, *Miras*, s. 1155; Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 262; Bkz: “...Vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmamışsa yasal veya atanmış “mirasçılara” karşı dava açılması gerekir. **Dolayısı ile hasımsız olarak vasiyetnamenin tenfizi davası açılmaz.** Mahkemece bu hususun gözetilmemiş olması usul ve yasaya uygun bulunmamıştır. (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi’nin 2009/20745 Esas - 2010/3921 Karar)” Sakarya BAM 1. HD., E. 2021/1009, K. 2021/1289, T. 14.10.2021, www.lexpera.com [E.T. 19.08.2023].

⁵⁵⁴ Öztan, a.g.e., s. 381; Baygın, a.g.m., s. 252; Oğuzman, a.g.e., s. 278, dn.65a; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; Çabri, a.g.m., s. 1665; İmre/Erman, a.g.e., s. 332; Kürşat, a.g.e., s. 234; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 408.

doktrinde de vasiyetnameyi açan sulh hakiminin, ancak vasiyetnameyi açarak ilgililere tebliğ etmesi, atanmış mirasçının isteği halinde mirasçılık belgesi verilmesi ve tereke hakkında önlemlere karar vermesi gibi görevlerinin bulunduğu ve hâkimin vasiyetnamenin itiraza uğramadığının tespiti, aynen yerine getirilmesi, icra olunması gibi kararlarda bulunamayacağı belirtilmiştir⁵⁵⁵. Bununla birlikte vasiyetnamenin tenfizi kavramı hala ayrı bir dava olarak mahkeme uygulamalarında karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle de doktrinde vasiyetnamenin tenfizine ilişkin farklı görüşler ortaya çıkmış ve haklı olarak uygulamada içtihatlar ile böyle bir davaya yer verilmesi eleştirisi konusu olmuştur⁵⁵⁶.

Doktrinde bazı yazarlar, vasiyetnamenin herhangi bir itiraza uğramadığı ve kesinleştiğine ilişkin sulh hukuk mahkemesinde hukuki bir engel yok ise bir davanın açılabilirliğini, bu davanın da tespit davası niteliğinde olduğunu ileri sürmüşlerdir⁵⁵⁷. Tenfiz davasının, vasiyetnamenin kesinleştiğinin tespiti için olduğuna dair Yargıtay'ın da kararları bulunmaktadır⁵⁵⁸. Diğer bir görüşe göre, vasiyetin tenfizi ile vasiyetnamenin kesinleştiği veya itiraza uğramadığına ilişkin sulh hakiminin bir karar veremeyeceği, böyle bir hükmün de vasiyetnamede bulunan sakatlığı ortadan kaldıramayacağı açıktır. Zira vasiyetnamenin kesinleştiği ve itiraza uğramadığına ilişkin bir karar verilmiş olsa dahi irade bozukluğunun

⁵⁵⁵ Oğuzman, a.g.e., s. 278; Baygın, a.g.m., s. 252-253; Çabri, a.g.m., s. 1666, dn. 72; Bu hususta eski tarihli bir karar için bkz: “Sulh hakiminin görevi, vasiyetnameyi açarak, ilgililere tebliğ etmek, mansup mirasçı varsa isteği halinde ona bir mirasçılık belgesi vermek ve terekeye dahil mallara kanuni mirasçıların muvakkaten el koymalarına müsaade etmek yahut resmi idareyi emretmekten ibarettir. Hakim bu görevini aşarak “vasiyetnamenin aynen yerine getirilmesi suretiyle icra olunmasına” biçiminde, eda emri taşıyan karar vermesi doğru değildir. Şu durumda, edayı kapsayan istek için tefrik ve görevsizlik kararı vermek gerekirken, edayı emreden (icra olunmasına) biçiminde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” Bkz: Yargıtay 2. HD, E. 1993/8448, K. 1993/9305, T. 15.10.1993, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023]; Güncel tarihli karar için bkz: “...Vasiyetname ile ilgili olan çekişmeler ait olduğu mahkemede ayrıca dava konusu olacağından vasiyetnamenin açılmasına engel oluşturmaz. Vasiyetnamenin itiraza uğramadığının tespitine vasiyetnamenin açılması davasına bakan mahkeme değil vasiyetnamenin tenfizine bakan mahkeme tarafından karar verilir.” Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2016/3470, K. 2017/13825, T. 12.10.2017, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023].

⁵⁵⁶ Öztan, a.g.e., s. 381; İmre/Erman, a.g.e., s. 332; Kürşat, a.g.e., s. 235; Çabri, a.g.m., s. 1665; Akçaal, a.g.m., s. 377.

⁵⁵⁷ Öztan, a.g.e., s. 381; Dural/Öz, a.g.e., s. 399; İmre/Erman, a.g.e., s. 332; Akçaal, a.g.m., s. 380; Tekdoğan, Tenfiz, s. 210.

⁵⁵⁸ Bkz: “...Hukuk Genel Kurulu'nun 13.2.1991 gün 648-65 sayılı kararında vurgulandığı üzere, vasiyetnamenin tenfizi diye adlandırılan davalar bir aynı hakkın tesisi için değil, yalnızca Sulh Hukuk Mahkemesince açılan vasiyetnamenin Türk Medeni Kanunun 596 ve izleyen maddelerinde düzenlenen tebliğ işlemlerinin tamamlanmasından ve gerekli yasal sürelerin geçmesinden sonra, herhangi bir itiraza uğramadığı ve iptalinin istenmediği veya itirazların sonuçsuz kaldığının, bu nedenle de kesinleşmiş olduğunun tesbiti içindir.” Yargıtay 3. HD, E. 2015/3993, K. 2016/2062, T. 17.2.2016, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023].

sonradan öğrenilmesi gibi bir durumda TMK m. 559 hükmünde öngörülen sürelerle uyularak iptal davası ile vasiyetnamenin iptali istenebileceği ileri sürülmüştür⁵⁵⁹.

Uygulamada vasiyetnamenin tenfizi ile birlikte vasiyetnamenin ifası da istenmektedir. Örneğin bir taşınmaz vasiyetinde hem vasiyetnamenin tenfizi hem de tapu tescil istemi birlikte isteme konu olmaktadır. Yargıtay da bu durumda tapu iptali ve vasiyet alacaklısı adına tescil kararı vermektedir⁵⁶⁰. Bu şekilde açılan vasiyetnamenin tenfizi davalarına ilişkin istihkak istemli tenfiz davası şeklinde bir tanımlamada bulunulmuş⁵⁶¹ ancak doktrinde bu yaklaşım eleştirilmiştir. Zira bu davaya ilişkin istihkak istemi mülkiyet hakkına dayanmamaktadır çünkü vasiyet alacaklısı, alacak hakkına dayanarak vasiyetin ifasını isteyebilir⁵⁶². Diğer yandan kavram, miras sebebi ile istihkak davası anlamında kullanmış ise miras sebebi ile istihkak davası açma hakkı mirasçılık sıfatına bağlı olarak doğacağından, vasiyet alacaklısının bu davayı açma hakkı da bulunmamaktadır⁵⁶³.

Vasiyetnamenin tenfizi davasında vasiyetin ifasına ilişkin talepte bulunulması halinde ise Yargıtay'ın aksine doktrinde çoğunluk görüşe göre, vasiyetnamenin tenfizi olarak ayrı bir davanın var olmadığı, vasiyetin içeriğine bağlı olarak vasiyet konusu alacağın ifasına ilişkin

⁵⁵⁹ Kürşat, a.g.e., s. 236; Çabri, a.g.m., s. 1668; Baygın, a.g.m., s. 260; Oğuzman, a.g.e., s. 278, dn. 65a.

⁵⁶⁰ Akçaal, a.g.m., s. 380; "... Mahkemece; davanın kabulü ile, İnegöl 3.Noterliğinin 05175 yevmiye nolu 05.09.2006 tarihli düzenleme şeklindeki vasiyetnamenin tenfizine; dava konusu taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ile davacı A. G. adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmiş, hüküm davalılar tarafından süresinde temyiz edilmiştir. TMK.nun 600.maddesi, kendisine belli bir şey vasiyet edilen kimsenin, vasiyeti yerine getirmeyen mirasçılar aleyhine vasiyet edilen şeylerin teslimi için dava açılabilirliğini hükme bağlamıştır. Vasiyetnamenin tenfizi davaları (tapu kaydının iptali ile davacı adına tescilini de kapsadığından) nisbi harca tabidir." Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2014/1885, K. 2014/9245, T. 10.06.2014, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023]; "...I-Dava, vasiyetnamenin tenfizi ile vasiyetnameye konu taşınmazın davacılar adına tescili istemine ilişkindir. Somut olayda, davacılar; dilekçelerinde 5 adet taşınmazın tenfizini talep ettikleri halde, mahkemece 4 adet taşınmaza yönelik hüküm kurulduğu, söz konusu 5. taşınmaz olan "... mah.,... cad.,no:24 ... Beşiktaş/İstanbul " adresindeki tenfize konu edilen taşınmaz hakkında hüküm kurulmadığı anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca, mahkemece; yukarıda ifade edilen yasa hükümleri ve açıklamalar dikkate alınmak suretiyle tenfizi talep edilen "... mah., cad.,no:24/... " adresindeki taşınmaz hakkında da tenfizine karar verilen vasiyetnameye konu taşınmazın tapu kayıt bilgileri, kimin hissesinin iptal edildiği ve kimler adına tescil kararı verildiği hususları açıkça yazılmak suretiyle infazda tereddüte yol açmayacak şekilde hüküm kurulması gerekirken, bu taşınmaz hakkında hüküm kurulmamış olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir." Bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2016/18158, K. 2016/13533, T. 28.11.2016, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023].

⁵⁶¹ Bu tanımlamaya ilişkin yazarların açıklamaları için bkz: Tekdoğan, *Tenfiz*, s. 216 vd.; Antalya/Sağlam, a.g.e., s. 409; Yargıtay'ın da vasiyetin ifasına ilişkin davada istihkak davası tanımı kullandığı kararlar için bkz: "...Kendisine belirli bir mal vasiyet edilen kişi, TMK.nun 600.maddesi gereğince, vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olan varsa ona, yoksa yasal ve seçilmiş mirasçılara karşı açacağı istihkak davası ile malın kendisine teslimini isteyebilir." Yargıtay 3. HD, E. 2016/12220, K. 2018/3324, T. 2.4.2018, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023]; Aynı yönde karar için bkz: Yargıtay 3. HD, E. 2017/17192, K. 2018/597, T. 24.1.2018, www.lexpera.com [E.T. 10.08.2023].

⁵⁶² Çabri, a.g.m., s. 1667-1668, dn. 73; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 268; Akçaal, a.g.m., s. 378.

⁵⁶³ Çabri, a.g.m., s. 1667-1668, dn. 73; Fikret Eren "Miras Sebebiyle İstihkak Davası", MÜHFAD, C. 22, S. 3 (2016), s. 1054; Dural/Öz, a.g.e., s. 444; Öztan, a.g.e., s. 430.

davaların açılabilceği ileri sürölmüşür⁵⁶⁴. Kanaatimizce, uygulamada tenfiz davası şeklinde tanımlanan bu davaya gerek olmamakla birlikte yukarıda değindiğimiz nedenlerden dolayı vasiyetnamenin tenfizi, Türk Medeni Kanunu'nun miras hükümleriyle bağdaşmayan bir uygulamadır⁵⁶⁵.

⁵⁶⁴ Dural/Öz, a.g.e., s. 399; İmre/Erman, a.g.e., s. 332; Akçaal, a.g.m., s. 380; Kürşat, a.g.e., s. 235-236; Çabri, a.g.m., s. 1667, 1670; Baygın, a.g.m., s. 260; Vasiyet borcunun ifasına ilişkin davanın eda davası veyahut inşaî dava niteliğinde de olabileceğine ilişkin bkz: Akçaal, a.g.m., s. 380.

⁵⁶⁵ Aynı doğrultuda bkz: Çabri, a.g.m., s. 1669.

SONUÇ

Vasiyetnamenin açılması, mirasın açılmasından farklı bir kavramdır. Mirasın açılması; mirasbırakanın ölümü ile mirasın kendiliğinden mirasçılara geçmesi anlamına gelirken, vasiyetnamenin açılması, vasiyetin sulh hâkimi tarafından mirasçılar ve ilgililer huzurunda açılıp okunmasını ifade eder. Kanun koyucu, vasiyetnamelerin mirasbırakanın son arzu ve isteklerini içeren tek taraflı bir ölüme bağlı tasarruf olması nedeni ile içeriğinin öğrenilmesi, mirasçılara ve ilgililere duyurulmasını bir koruma önlemi olarak usule tabi tutmuştur.

Vasiyetnamenin açılmasına konu olabilecek şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, kanun maddesinin lafzından da anlaşılacağı üzere vasiyetnamelerdir. Vasiyetnamenin; el yazılı, resmi veya sözlü vasiyetname şeklinde düzenlenmiş olması bu hususta bir farklılık ortaya koymamaktadır. Tüm vasiyetnameler, açılma usulüne tabidir. Kanunun ilgili maddesinde geçerli olup olmadığına bakılmaksızın vasiyetnamenin açılmaya konu olacağı öngörülmüştür. Doktrindeki genel görüşe göre, vasiyetnamenin yok hükmünde olması, geçersizliği veya vasiyetnameden dönülmesi de açılma usulünün uygulanmasını engellemeyecektir.

Türk Medeni Kanunu'nun vasiyetnamenin açılmasına ilişkin 596. maddesinde sadece vasiyetnameden bahsedilmiş olup miras sözleşmelerine yer verilmemiştir. Miras sözleşmelerinin açılmasına ilişkin kanun da ayrıca bir düzenleme de bulunmamaktadır. Aynı şekilde mehzaz İsviçre Medeni Kanunu'nda da (ZGB) miras sözleşmelerinin açılmasına ilişkin vasiyetnamenin açılması hükümlerine bir atıf bulunmamakla birlikte ayrı bir düzenleme de yer almamaktadır. Miras sözleşmelerine ilişkin kanun koyucunun herhangi bir hüküm öngörmemesi, uygulamada karşımıza çıkabilecek belirsizlikler bağlamında bir sorun olarak tezimizde ele alınmıştır. Hem uygulamada karşımıza çıkan hem de doktrinde de yer verilen miras sözleşmelerinde bulunan tek taraflı veyahut üçüncü kişi yararına bir ölüme bağlı tasarrufun öngörülmesi halinde bu tasarrufların artık vasiyetname hükmünde olacağı ve serbestçe geri dönebileceği uygulama ve öğretide kabul edilmiştir. Dolayısıyla doktrindeki hakim görüşe göre, tek taraflı veya üçüncü kişi yararına tasarrufta bulunan miras sözleşmelerinin de açılması gereklidir.

TMK m. 595 hükmünde vasiyetnamelerin açılmasından önce düzenlenen ve açılma usulünün gerçekleşmesi için şart olan husus vasiyetnamenin teslimidir. Vasiyetname teslim edilmeden açılma usulüne geçilemez. Vasiyetnamenin el yazılı, sözlü veya resmi vasiyetname şeklinde düzenlenmesine bağlı olarak teslim yükümlülüğü bulunan makam da

değişecektir. TMK m. 595 hükmünde teslim yükümlüsü kişilere ilişkin daha genel tanımlamalar da bulunulmuş ve vasiyetnameyi düzenleyen, saklayan görevli veyahut mirasbırakanın isteği üzerine saklayan veya herhangi bir şekilde ele geçiren kişi ya da ölenin eşyası arasında bulan kimseler teslimle yükümlü kılınmışlardır.

Teslim konusu belgeler, vasiyetnameler olmakla birlikte vasiyetnamenin türü ve içeriği bakımından ayırt edilmeksizin ilgili kişiler tarafından sulh hakimine teslim edilmelidir. Vasiyetnameyi elinde bulunduran kişinin veyahut makamın, vasiyetnamenin geçerli-geçersiz, yok hükmünde veyahut iptal sebeplerinden biri ile sakatlığına ilişkin herhangi bir değerlendirme yetkisi yoktur. Vasiyetnamenin yok hükmünde olması halinde de doktrindeki hakim görüşe göre vasiyetnamenin teslimi gereklidir. Vasiyetnameye ilişkin belirsizlikler ve çeşitli ihtimaller mevcut olduğunda düstur edinilmesi gereken husus, şüphe halinde, belgelerin tesliminin gerektiğidir. Vasiyetnamenin açılması bahsinde miras sözleşmelerine ilişkin değerlendirdiğimiz hususlar bu usulde de geçerlidir. Bununla birlikte doktrinde ileri sürülen bazı görüşler, miras sözleşmelerinin de vasiyetnameler gibi mirasbırakanın son arzu ve isteklerini içerdiği ve aynı şekilde mirasbırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuçlarını doğuran bir tasarruf olduğu, vasiyetnamelerin açılmasının ve tesliminin öngörüldüğü gibi miras sözleşmeleri için de bir ayırım yapılmaması gerektiği dolayısıyla da bu hususta bir kanun boşluğu olduğunu, vasiyetnamelerin açılması ve teslimi hükümlerine atıf yapılarak boşluğun doldurulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kanun koyucu teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde TMK m. 595 hükmünde yükümlü kişilerin doğacak zararlardan sorumlu olacağını ifade etmiştir. Ortaya çıkan zarara ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun borca aykırılık veya haksız fiile ilişkin hükümlerine ya da söz konusu olayda teslimin gecikmesi gibi bir durum söz konusu ise borçlunun temerrüdü hükümlerine gidileceğine ilişkin doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bununla birlikte teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde teslime ilişkin bir zorlama davası açılabileceği de doktrinde kabul edilmektedir. Ancak bu davanın açılabilmesi için hem bir vasiyetnamenin var olduğunun hem de o vasiyetnamenin kimin elinde bulunduğunun bilinmesi ve bunun da kanıtlanması gibi durumlar söz konusu olacağından uygulamada zorluklar ortaya çıkmaktadır. Şüphesiz teslim yükümlülüğüne aykırılık halinde ortaya çıkabilecek en önemli yaptırımlardan biri de mirastan yoksunluktur. Bu yaptırımın muhatabı ise vasiyetnameyi elinde bulunduran herkes değil, mirasçılar ve vasiyet alacaklılarıdır.

Vasiyetnamenin sulh hakimine teslim edilmesinden sonra ancak açılma usulüne geçilmeden önce ilgili kanun maddesi uyarınca sulh hakiminin vasiyetnameyi incelemesi gerekmektedir. Bu inceleme açık olarak teslim edilen vasiyetnameler için söz konusu olabilir. Zira kapalı olarak teslim edilen vasiyetnamelerin hâkim tarafından açılma usulünün öncesinde açılıp incelenmesi doktrindeki hâkim görüşe göre mümkün değildir. Buna karşılık sulh hâkiminin, vasiyetnamenin açılması duruşmasına vasiyetname ile atanmış mirasçıyı veyahut kendisine belirli bir mal bırakılan kişiyi ya da vasiyetname ile atanmış vasiyeti yerine getirme görevlisi gibi diğer ilgilileri çağırabilmesi ve vasiyetnamenin içeriğinin öğrenilerek açılma usulünden önce alınması gereken tedbirlere ilişkin doğru ve net kararları verilebilmesi için açılma duruşmasına geçmeden önce de vasiyetnameyi açarak inceleyebilmesinin mümkün olması gerektiğine ilişkin bir görüş de ileri sürülmüştür. İsviçre doktrininde de bu husus tartışmalıdır. Vasiyetnamenin tesliminin ve incelenmesinin akabinde sulh hâkimi, söz konusu durumun gerekliliklerini dikkate alarak ya terekenin yasal mirasçılara geçici olarak teslimine ya da terekenin resmen yönetilmesine karar verecektir.

Vasiyetnamenin teslimi ve sulh hâkimi tarafından gerekli önlemlerin alınması ile birlikte vasiyetnamenin açılması usulüne geçilir. TMK m. 596 hükmü ve ilgili Tüzüğün 36. maddesinde vasiyetnamenin tesliminden itibaren sulh hâkiminin bir ay içinde vasiyetnameyi açması düzenlenmiştir. Birden fazla vasiyetnamenin bulunması durumunda, vasiyetnamelerin hepsinin teslim edildikten sonra bir aylık açılma süresinin başlayacağına dair öğretide bir görüş ileri sürülmüştür. Buna karşılık vasiyetnamelerin hepsinin aynı günde açılması öncelenmekle birlikte açılma tarihinin ilk vasiyetnamenin tesliminden itibaren bir ayı geçmemesi gerektiğine ilişkin doktrindeki diğer görüş, kanaatimizce hem kanun maddesinin lafzına daha uygundur hem de ikinci vasiyetnamenin varlığına ilişkin belirsizliklerin süreye etkisi bakımından çok daha makul bir görüştür.

Vasiyetnamenin açılma yeri, kanunun ve tüzüğün ilgili maddesinde, mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesi olarak düzenlenmiştir. Ancak eski Medeni Kanunumuzun 536. maddesinde yer alan, vasiyetnamenin teslim edildiği yetkili sulh mahkemesinde açılacağına ilişkin “*orada açılır*” ifadesinden hareketle yürürlükte bulunan kanunun ilgili maddesinde bu ifadenin yer almamasından dolayı doktrinde bazı yazarlar, vasiyetnamenin mahkeme dışında da açılabileceği görüşündedirler. Cenaze merasimi esnasında veyahut mirasbırakanın taziye evinde yapılabileceğine ilişkin çeşitli öneriler ileri sürülmüştür. Ancak tüm bu öneriler, kâğıt üstünde pratik ve kulağa zaman kazandıran, usul ekonomisine uygun olan öneriler olarak gelse de ilgililerin çağırılması usulünün göz ardı

edilebilmesi veyahut vasiyetnamenin hemen teslim edilememesi gibi ihtimaller göz önünde bulundurulduğunda, vasiyetnamenin mahkeme dışında açılmasının pek de pratik ve makul gözükmediğine ilişkin doktrindeki diğer görüş kanaatimizce daha yerindedir.

Açılma duruşmasına geçilmeden önce duruşmaya ilgililerin çağrılması gerekmektedir. İlgililerin çağrılması hususunda Türk Medeni Kanunu'nda bir düzenleme bulunmamakla birlikte tüzüğün ilgili maddesinde hâkimin uygun göreceği usul ile ilgililerin çağrılacağı düzenlenmiştir. Bu usul ise doktrindeki çoğunluk görüş ve Tebligat Kanunu gereğince bu kanun uyarınca gerçekleştirilecektir. Çağrılacak ilgililere ilişkin kanun maddesinde eski kanun hükmünden farklı olarak bilinen tüm mirasçılara ek olarak “diğer ilgililer” ibaresi de eklenmiştir. Diğer ilgililer ibaresi bağlamında vasiyet alacaklıları ve vasiyeti yerine getirme görevlisi de duruşmaya çağrılacaktır. İsviçre de ZGB' nin ilgili 557. maddesinde diğer ilgililer ibaresine yer verilmemesine rağmen doktrinde vasiyeti yerine getirme görevlisinin de duruşmaya davet edileceği kabul edilmiştir.

Vasiyetname, sulh hâkimi tarafından belirlenen gün ve saatte duruşmaya gelen ilgililer huzurunda açılıp okunacaktır. Duruşmaya hiçbir mirasçı gelmemiş dahi olsa hâkim bu usulü gerçekleştirecektir. Ancak açılma duruşmasında sulh hâkimi, vasiyetnamenin açılması dışında, itiraza uğrayıp uğramadığı veya vasiyetname yerine getirilmesi gibi taleplere ilişkin hükümlere yer veremez.

Vasiyetnamelerin açılma usulünün gerçekleşmesinden sonra sulh hâkimi tarafından saklanan vasiyetnameye ilişkin olarak kanun koyucu Türk Medeni Kanunu'nun 597. maddesinde vasiyetnamenin tebliğ edilmesini düzenlemiştir. Vasiyetnamenin tebliğ edileceği kişilere ilişkin TMK m. 597 hükmünde “*mirasta hak sahibi olan kişilere*” ibaresi yer almakta olup tüzükte kanun maddesine atıf yapmakla birlikte ilgililer ibaresini kullanılmaktadır. Kanun maddesinin ifadesi daha daraltıcı bir kapsamda olduğu için doktrinde eleştiri konusu olmuştur. Vasiyetnamenin atanmış ve yasal mirasçılara tebliğ edilmesi gerekmekte olup kişinin, ön, art veya yedek mirasçı veyahut mirastan yoksun, mirastan çıkarılmış olmasının da bir önemi bulunmamaktadır ve hepsine vasiyetnamenin tebliği gerekmektedir. Bununla birlikte doktrinde tebliğ edilecek diğer ilgililere istinaden bu grup çok daha geniş yorumlanmış vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi, tereke resmi yöneticisi ve tasfiye memuru, yükleme lehdarı gibi birçok kişi bu gruba dahil edilmiştir.

Tebliğı gereken belgelere ilişkin kanun maddesinde, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısmının bir örneğinin gönderileceğı öngörölmüş olup doktrinde yasal ve atanmış mirasçılara vasiyetnamenin tamamının tebliğ edileceğı kabul edilmiştir. Diğer ilgililer bağlamında da vasiyet alacaklısı bakımından farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak somut örnekler bağlamında bir değerlendirmede bulunulduğı zaman; vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi gibi kişilere vasiyetnamenin tamamının tebliğinin gerektiğı sonucuna ulaşabilecektir.

Vasiyetnamenin açılması, vasiyetname ile düzenlenen veya vasiyetname ile ilişkilendirilebilecek birçok hususta sonuçlar doğurmaktadır. Süre bakımından; iptal ve tenkis davaları için öngörölen hak düşürücü süreler vasiyetnamenin açılmasıyla, atanmış mirasçının mirası reddi ve tereke resmi defterinin tutulması için verilen süre de vasiyetnamenin tebliğı ile başlayacaktır. Ayrıca vasiyeti yerine getirme görevlisine, görevin kabulü veya reddi için verilen süre, -vasiyetnamenin açılması şart olmamakla birlikte bu atanmadan haberdar olunması çoğı zaman açılma ile gerçekleşeceğinden-bu tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır.

Vasiyetnamenin açılması ile ilgililerin talepleri bakımından ortaya çıkabilecek en önemli sonuçlardan biri de mirasçılık belgesi istemidir. Mirasçılar ve vasiyet alacaklıları, ancak ölüme bağı tasarrufun kendilerine bildirilmesinden itibaren bir ay içinde itiraz edilmedikçe mirasçılık belgesi ve alacaklarını gösterir bir belge talep edebileceklerdir. Atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısının bu belgeyi talep edebilmesi için bu atamadan ve alacaktan haberdar olması dolayısı ile de öncelikle vasiyetnamenin açılmış olması gerekmektedir. Ayrıca bu bir aylık sürenin başlaması vasiyetnameler bakımından vasiyetnamenin tebliğı ile mümkün olacaktır. Vasiyetnamenin açılması ile birlikte ilgililer artık vasiyetnameden doğan borcun ifasını da isteyebileceklerdir.

Vasiyetnamenin tenfizi bir kavram ve dava olarak kanunda ve ilgili tüzükte düzenlenmemiştir. Ancak uygulamada bu davaya ilişkin çok fazla karar ve açıklama bulunmaktadır. Tenfiz davasına ilişkin doktrinde hâkim görüş, böyle özel bir davaya gerek olmadığı yönündedir. Kanaatimizce de vasiyetnamenin tenfizi davası gibi bir nitelendirmeye gerek olmaksızın vasiyetin içeriğine bağı olarak açılacak olan davalar ile vasiyetname yerine getirilebilecektir. Ancak vasiyetnamenin açılıp kesinleştiğinin tespiti ile vasiyetnamenin yerine getirilmesi bakımından ortaya konabilecek hükümler bakımından doktrinde farklı görüşler ileri sürölmüştür. Bu hususta, vasiyetnamenin kesinleştiğı ve itiraza

uğramadığına ilişkin sulh hakiminin bir karar veremeyeceği ve böyle bir kararın da vasiyetnamedeki sakatlığı ortadan kaldıramayacağına ilişkin doktrindeki görüş kanaatimizce daha yerindedir. Zira hâkim, vasiyetnamenin kesinleştiğine ve itiraza uğramadığına ilişkin bir karar verse dahi bir irade bozukluğunun sonradan öğrenilmesi halinde iptal davası açma hakkı devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Akbıyık, Cem. *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2012.
- Akça, Neslihan. *İvazlı Miras Sözleşmeleri*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Akçaal, Mehmet. “Vasiyetnamenin Tenfizi Kavramı ve Vasiyetnamenin Tenfizi Davası”. NEÜHFD, C. 6, S. 1, 2023, s. 374-396.
- Akıntürk, Turgut. “Şart ve Mükellefiyet Kavramı Üzerinde Bir İnceleme”. AÜHFD, C. 27, S. 3, 1970, s. 219-247.
- Al, Dursun. “Türk Hukukunda Mirasçılık Belgesi ve Uygulama Sorunları”, Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi, C. 5, S. 10, 2020, s. 192-212.
- Albaş, Hakan. “Belirli Mal Bırakma Vasiyetinin Teslim Borcu (MK.m.518) Debt for Delivery in Heirs about Specified Items (Civil Code Art. 518), Yaşar Üniversitesi E- Dergisi, C.8, S.Özel, 2013, s. 131-150.
- Albayrak, Hakan. *Tebliğat Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Antalya, O. Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: V/1,1*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, (Antalya, *Borçlar*)
- Antalya, O. Gökhan ve Sağlam, İpek. *Miras Hukuku Cilt: 3*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Atalı, Murat ve Ermenek İbrahim. *Medenî Usul Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Atalı, Murat, Ermenek İbrahim ve Üçüncü S.Hilal. *Tebliğat Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Atlı, Banu. *Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü ve Hükümden Düşürülmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Ayan, Mehmet. *Miras Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Ayan Mehmet ve Ayan Nurşen. *Kişiler Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

- Ayiter, Nurşin. *Miras Hukuku*, Ankara: Sevinç Matbaası, 1971.
- Baygın, Cem. “Vasiyetnamelerle İlgili İhtiyat Tedbirleri ve Özellikle Vasiyetnamenin Tenfizi Meselesi”. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. III, S.1 (1999), s. 235-262.
- Belge Çetin, Ayşe Merve. *Vasiyet (Belirli Mal Bırakma)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Berki, Ali Himmet. *Miras ve Tatbikat: feraiz-intikal- medeni kanunda miras*, Ankara: Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A.O., 1951. (Berki, *Feraiz*)
- Berki, Şakir. “Türk Hukukunda Vasiyet”. *AÜHFD*, C. VIII, S. 3-4 (1951), s. 400-434, (Berki, *Vasiyet*).
- Brox, Hans. *Erbrecht*, 28. Auflage Köln, Berlin, Bonn, München: Cari Heymanns Verlag, 2018.
- Bulut, Harun. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Carl, Crome. *System des deutschen Bürgerlichen Rechts*, funfter (Schluss) Band, *Erbrecht*, Tübingen, 1912.
- Çabri, Sezer. *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.575-639) Cilt-I*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Çabri, Sezer. *Miras Hukuku Şerhi (TMK m.575-639) Cilt-II*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Çabri, Sezer. “Vasiyetnamenin Açılması”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 181-182 (2019), s. 1645-1672.
- Çağın, Cesim. “Mirasçılık Belgesi ve Miras Paylaşımındaki Etkileri”. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019.
- Çağlayan, Yılmaz. *Açıklamalı-İçtihatlı Hukuk Muhakemeleri Kanunu*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Çiftçi, Hasan. “Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali”. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, 2018

- Demir, Mehmet. “Vasiyetnamenin Açılması ve Yerine Getirilmesi”. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S.1995/3, s. 342-377.
- Dinç Maraşlı, Yasemin. *Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Duman, İlker Hasan. *Veraset İlamı*, İstanbul: Yeni Adalet Yayınları, 1991.
- Dural, Mustafa ve Öz, Turgut. *Türk Özel Hukuku, Cilt IV Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.
- Druey, Jean Nicolas. *Grundriss des Erbrechts*, 5. Auflage, Bern: Stampfli Verlag AG, 2002.
- Engin, Baki İlkey. *Yedek Mirasçılık*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2003.
- Erdoğan İhsan ve Keskin Dilşad. *Türk Medeni Hukuku*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2020.
- Eren, Fikret. “Miras Sebebiyle İstihkak Davası”. MÜHFHAD, C. 22, S. 3, 2016, s. 1045-1061. (Eren, *İstihkak Davası*)
- Eren, Fikret. *Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1966. (Eren, *İptal*)
- Eren, Fikret ve Aktürk Yücer, İpek. *Türk Miras Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Escher, Arnold. *Das Erbrecht, Erste Abteilung: Der Erbgang (Art. 457-536)* Zürich: Schulthess & Co, 1959.
- Escher, Arnold. *Das Erbrecht, Zweite Abteilung: Der Erbgang (Art. 537-640)* Zürich: Schulthess & Co, 1960.
- Eviz, Esra. “Vasiyet Türleri”. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.75, S. 1, 2017, s. 393-412.
- Gençcan, Ömer Uğur. *Miras Hukuku*, 5.bs. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Gençcan, Ömer Uğur. “Ölümün Kanıtlanması”. Yargıtay Dergisi, C. 25, S. 4, Ekim 1999, s. 491-515.
- Gençcan, Ömer Uğur. *Vasiyet Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları 2022.

- Günel, Aydın Ebrar. “Mirasın reddi ve hukuki sonuçları”. Yüksek Lisans Tezi. Çankaya Üniversitesi, 2016.
- Gürsoy, Kemal Tahir. “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Yüklemeler”. AÜHFD, C. 10, S. 1, 1953, s. 457-541.
- Göktürk, Hüseyin Avni. *Miras Hukuku*, Ankara: Devlet Basımevi, 1937.
- Gömeç, Müjgan. “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Koşul ve Yüklemeler”. Kırıkkale Hukuk Mecmuası, C. 1, S. 1 (2021), s. 31-53.
- Gönensay, Samim ve Birsen, Kemaleddin. *Miras Hukuku*, İstanbul: Ahmed Said Matbaası, 1963.
- Gönen, Doruk. “El Yazılı Vasiyetname”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, 2005.
- Gross, Walter. “Die Erbverträge im schweizer. Z. G. B.” Doktora Tezi, Der Universitat Zürich, 1916.
- Günay, Erhan. *Miras Hukukunda Tenkis (İndirim) Davaları*, 2. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Hatemi, Hüseyin. *Miras Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021.
- Herzer, Peter. *Die Eröffnung von Verfügungen von Todes wegen in der Praxis der Kantone*, Zürich: VODAG Voegeli Druck, 1976.
- İmre, Zahit ve Erman Hasan. *Miras Hukuku*, İstanbul: Der Kitabevi, 2018.
- İnan, Ali Naim, Ertuş Şeref ve Albaş Hakan. *Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- İyilikli, Ahmet Cahit. “Mirasçılık (Veraset) Belgesinin Hukuk Yargılamasındaki Görünümü”. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 5 (2017), s. 281-382.
- Karrer, Martin/ Vogt, Nedim Peter/ Leu, Daniel,. *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB*, (Hrsgbr. Honsell/ Vogt/ Geiser) 5. Auflage, Basel: Helbing & Lichtcnhahn Verlag, 2015. (Karrer/Vogt/Leu)
- Kartal, Dilşah Büşra. “Vasiyetnamenin Geri Alınması”. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 34 (2018), s. 320-336.

- Kasımay Şimşek, Ömür. “Terekenin korunması önlemlerinden terekenin resmen yönetilmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi, 2021.
- Keskin, A. Dilşad ve Demircioğlu H. Reyhan. *Medeni Hukuk- II (Eşya Hukuku- Miras Hukuku)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Kılıçoğlu, M. Ahmet. *Miras Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2019.
- Kürşat, Zekeriya. *Terekenin Korunması Önlemleri*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2010.
- Kocaağa, Köksal. “Mirasçılık Belgesi (MK. m.598)”. GÜHFD, C.IX, S.1-2 (2004), s. 83-105. (Kocaağa, *Mirasçılık Belgesi*)
- Kocaağa, Köksal. "Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği". AHBVÜHFD, C. 6, S. 2 (2002), s. 55-83. (Kocaağa, *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*)
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987.
- Koyuncu, Ferhat. *Sözlü Vasiyetname*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- Köprülü, Bülent. *Miras Hukuku Dersleri*, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985.
- Oğuzman, M. Kemal. *Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995.
- Olgaç, Furkan. “Atanmış Mirasçılık Belgesi ve Vasiyet Alacaklısı Belgesi”. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Y. 9, S. 12 (2021), s. 253-282.
- Olzen, Dirk ve Looschelders, Dirk. *Erbrecht*, Düsseldorf: De Gruyter, 2020.
- Oral, Alkım. “Miras Hukukunda Tenkis Davası”. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2018.
- Öztan, Bilge. *Miras Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2018.
- Öztrak, İlhan. *Tek Taraflı Ölüme Bağlı Tasarruflardan Rücu ve Vasiyetnamenin Ziyatı*, Ankara: Sevinç Matbaası, 1964.
- Öztürk, Mehmet. “Resmi Vasiyetname”. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2019.

- Petek, Hasan. "Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davasında Süreler ve Hükümün Anlam Bakımından Uygulanması". TAAD, C. 1, S. 6, 2011.
- Piotet, Paul. *Schweizerisches Privatrechts, Vierter Band, Erbrecht, Zweiter Halbband*, Basel und Stuttgart, 1978.
- Riggenbach Bernhard. "Die Eröffnung und Mitteilung letztwilliger Verfügungen". ZSR, C. 65, 1946, s. 11-40.
- Ruhi, Canan ve Ruhi Ahmet Cemal. *Hukuk Yargılamasında Görev, Yetki ve Yargı Yerlerinin Belirlenmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021. (Ruhi/Ruhi, Görev ve Yetki)
- Ruhi, Canan ve Ruhi Ahmet Cemal. *Tereke Davaları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022. (Ruhi/Ruhi, Tereke Davaları)
- Ruhi, Ahmet Cemal ve Ruhi Canan. *Vasiyetname, Miras Sözleşmesi, Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali ve Tenkis Davası*, 2. bs Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021. (Ruhi/Ruhi, İptal ve Tenkis)
- Ruhi, Canan ve Ruhi Ahmet Cemal. *Vasiyetname ve Miras Sözleşmesinden Kaynaklanan Davalar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023. (Ruhi/Ruhi, Vasiyetname ve Miras Sözleşmeleri)
- Saatçioğlu, Fuat. "Mirasın Gerçek Reddi". Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 2012-1, s. 173-208.
- Sağlam, İpek. "Devletin Yasal Mirasçılığı". MÜHFHAD, Özel sayı Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, C.22/3, S.3, 2016, s. 2473-2495.
- Schmidt, M. *Erman BGB Band II*, 13. Auflage, Köln: Dr. Otto Schmidt KG, 2011.
- Schmoeckel, Mathias. *Erbrecht*, 4. Auflage, Deutschland: Nomos Verlagsgesellschaft, 2017.
- Schnyder Bernhard. "Die Eröffnung von Testament und Erbvertrag". in Peter Breitschmid (Hrsg.), *Testament und Erbvertrag*, Bem 1991, s. 101-124.
- Serozan, Rona ve Engin, Baki İlkay. *Miras Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

- Sticherling, Philipp. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch Band 11 Erbrecht*, (Redakteurin: Sibylle Kessal-Wulf), Münschen: C.H. Beck Nördlingen, 2022. (Sticherling, *Münchener Kommentar*)
- Sürmeli, Mehmet Can. “Mirastan Feragat Sözleşmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2022.
- Şahin, Turan. “Ölüme Bağlı Tasarruflarda İptal Yaptırımı”. *Yargıtay Dergisi*, C.44, S.3, (2018), s.893-934.
- Şener, Esat. *Uygulamalı-içtihatlı Vasiyet*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1995.
- Tekdoğan, Aydın. *Mirasta Denkleştirme ve Tenkis Davaları*, 6. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Tekdoğan, Aydın, “Tapu İptali ile Tescil İstemli Vasiyetnamenin Tenfizi Davası”. *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 171, 2020, Sayfa: 2357- 2367. (Tekdoğan, *Tapu İptali*)
- Tekdoğan, Aydın. *Vasiyetnamenin Tenfizi ve İptali Davaları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Tokur, Zeynep. “Tenkis davası”. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, 2019.
- Tuor, Peter/Schnyder, Bernard/Schmid, Jörg/Rumo-Jungo, Alexandra. *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch*, 13. Auflage, Zürich-Basel-Genf: 2009.
- Tuor, Peter/Picenoni, Vito, Berner Kommentar, *Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht*, 2. Abteilung, Der Erbgang, Artikel 537-640 ZGB, Zweite Auflage, Bern, 1964.
- Turan Başara, Gamze. “Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 27 (2016), s. 365-408. (Turan/Başara, *Tenkis*)
- Turan, Gamze. “Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007. (Turan, *Hükümsüzlük*)
- Völk, Tamara Monika. “Die Pflicht zur Einlieferung von Testamenten (Art. 556 ZGB) und Erbverträgen und ihre Missachtung”. Doktora Tezi, Der Universität Zürich, 2003.

Wolf, Stephan ve Hrubesch-Millauer, Stephanie. *des Grundriss des Schweizerischen Erbrechts*. Bern: Stämpfli Verlag, 2020.

Yakuppur, Sendi. *Resmi Defter Tutma ve Mirasın Tutulan Deftere Göre Kabulü*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

Yıldırım, Abdülkerim. “Sözlü Vasiyetname”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 16 (2014), s. 209-227.

Yılmaz, Süleyman ve Yıldırım Abdülkerim. *Medeni Hukuk-I*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

Elektronik Kaynaklar

<https://dergipark.org.tr/tr/>

www.jurix.com.tr

www.mevzuat.gov.tr

www.lexpera.com

<https://sozluk.gov.tr>

<https://sozluk.adalet.gov.tr/tenfiz>